BEGROTING 2017

Voorwoord

De voorliggende Begroting 2017 is de derde begroting die ons college aan uw raad aanbiedt .Het is daarmee ook het derde product dat in financiële zin invulling geeft aan de ambities uit het coalitieakkoord “Mensen maken onze stad”. De ambities uit dit akkoord staan nog onverkort overeind. In deze begroting wordt nog niet ingespeeld op de Toekomstvisie Roermond 2030 aangezien deze volgens planning eind 2016 gereed is. Vanaf 2017, met de Kadernota 2018 als eerste financiële document, zal dit wel het geval zijn.

Bij de behandeling van de Kadernota 2017 heeft uw raad van gedachten gewisseld over de inhoudelijke koers van de gemeente Roermond voor het jaar 2017. Dit in het licht van de maatschappelijke ontwikkelingen en opgaven en uiteraard rekening houdend met de financiële mogelijkheden. Met het vaststellen van de kadernota heeft u ons college de beleidsinhoudelijke en financiële kaders op hoofdlijnen meegegeven. Die kaders vormen de basis van deze begroting.

2017 brengt zowel inhoudelijk als financieel de nodige uitdagingen, waardoor het van belang blijft zaken integraal af te wegen en te zoeken naar de juiste balans tussen onze ambities, de gemeentelijke middelen en de ambtelijke capaciteit. Met deze begroting geven wij hier nader invulling aan. Hoewel er nagenoeg geen structurele middelen vrij beschikbaar zijn, bestaat er wel enige vrije ruimte in de middelen die incidenteel beschikbaar zijn. Deze kunnen worden ingezet om incidentele uitgaven te doen. Zo worden bijvoorbeeld middelen ingezet voor nieuw evenementenbeleid en het Retail Innovation Center, de voorbereiding van de Omgevingswet en het uitvoeren van de Visie Stationsomgeving. Voor monumenten, Roermond Glasstad, onderwijs, informele hulp en netwerkversterking in de gezondheidszorg en de continueren van de zorgteams zetten we incidentele middelen in. Ook investeren we extra in wijkontwikkeling en veiligheid. Dit zijn slechts enkele voorbeelden van de accenten die we in 2017 willen leggen. Een beperkte uitbreiding van de ambtelijke capaciteit is noodzakelijk om aan al onze wensen invulling te kunnen geven.

Als gevolg van nieuwe richtlijnen van de Rijksoverheid kent de Begroting 2017 een gewijzigde opzet. In het verlengde hiervan is de separate paragraaf Economisch Stimulerend & Sociaal Verbindend (ESSV) komen te vervallen; de ESSV-projecten zijn nu opgenomen in de betreffende programma’s.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Frans Schreurs, wethouder financiën, personeel en organisatie, grondzaken en eigendommen.

Inhoudsopgave begroting 2017

ALGEMEEN

Begrotingsopzet 7
Planning- en control cyclus 2017 9
Mensen maken onze stad: verbindende schakels 9

BELEIDSBEGROTING

Uitgangspunten, majeure ontwikkelingen en financieel meerjarenperspectief na Kadernota 2017 11

Programmaplan

Inleiding 19
1. Economie 21
2. Ruimte 33
3. Fysieke leefomgeving 49
4. Zorg en jeugd 59
5. Arbeidsmarkt en onderwijs 73
6. Sport en Cultuur 87
7. Veiligheid 99
8. Burgers en bestuur 109
9. Financiën 125

Overzichten

1. Overzicht 1: Programmaplan Kosten van overhead 133
2. Overzicht 2: Programmaplan Algemene dekkingsmiddelen 135
   - Treasury (taakveld 0.5)
   - OZB-woningen (taakveld 0.61)
   - OZB-niet woningen (taakveld 0.62)
   - Belastingen overig (taakveld 0.64)
   - Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds
3. Overzicht 3: Programmaplan Onvoorziene uitgaven 137
4. Overzicht 4: Programmaplan Heffing Vennootschapsbelasting 138

Paragrafen

Inleiding 141
1. Lokale heffingen 145
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 153
3. Onderhoud kapitaalgoederen 165
4. Financiering (treasury) 175
5. Bedrijfsvoering 183
6. Verbonden partijen en participaties 189
7. Grondbeleid 217
8. Demografische ontwikkeling en werkgelegenheid 225

FINANCIËLE BEGROTING

De financiële positie 227
1. Overzicht geraamde baten en lasten per programma 228
2. Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld (uitvoeringsinformatie) 229
3. Houdbare overheidsfinanciën 233
4. Geprognosticeerde begin- eindbalans van het begrotingsjaar 234
5. EMU-saldo 235

BIJLAGENBOEK (apart boekwerk)

1. Kerngegevens
2. Beleidsindicatoren
3. Investeringsplanning 2017 -2020
4. Belangrijkste afwijkingen tussen de begroting 2017 en 2016
5. Begroting grondexploitatie 2017
6. Incidentele baten en lasten
7. Meerjarenraming begroting 2017 – 2020 op economische categorie
8. Budgetautorisatie
9. Specificatie van programma’s/producten
10. Overzicht reserves en voorzieningen
11. Algemene uitkering Gemeentefonds
12. Overzicht geldleningen

Algemeen

Bij deze bieden wij u de programmabegroting 2017 en de meerjarenraming 2018 – 2020 aan. Deze programmabegroting is de volgende stap in de uitwerking van het in 2014 vastgestelde coalitieakkoord 2014 - 2018 “Mensen maken onze stad”. Het is de derde begroting die wij aan de gemeenteraad ter vaststelling aanbieden.

Begrotingsopzet

Met ingang van 2017 zijn de landelijke regels voor het opstellen van een begroting en de wijze van financiële verantwoording in belangrijke mate gewijzigd met het van kracht zijn van het nieuwe Besluit Begroting en Verantwoording (voortaan afgekort als nBBV). Aanleiding voor de vernieuwing is het rapport van de commissie Depla, waarin aanbevelingen zijn gedaan om de positie van uw raad te versterken en het (financieel) inzicht en vergelijkbaarheid in de begroting te versterken en een levendige discussie te bevorderen. Doordat alle gemeenten in Nederland op een min of meer gelijke wijze de begroting opbouwen, wordt de vergelijkbaarheid vergroot. Echter 2017 is een overgangsjaar, waarin dit wel ten koste van de vergelijkbaarheid gaat van de ramingen 2017 en volgende jaren ten opzichte van het begrotingsjaar 2016. Vanaf de begroting 2018 is de vergelijkbaarheid ten opzichte van 2017 vergroot.

In deze begroting wordt, waar aan de orde, meer specifiek toegelicht wat de veranderingen als gevolg van invoering nBBV inhouden. Op hoofdlijnen verschilt deze begroting ten opzichte van vorige uitgaven op de volgende punten:

- Maatschappelijke effecten worden tenminste toegelicht met beleidsindicatoren;[1]
  Voor een deel gebeurde dit al met door Roermond zelf ontwikkelde indicatoren en blijft dit zo. Er worden als gevolg van nBBV een 39-tal verplichte beleidsindicatoren toegevoegd met als bron ‘waarstaatjegemeente’ (zie bijlage 2 in bijlagenboek);
- Onder het kopje ‘Wat gaan we daar in 2017 voor doen?’ in de betreffende programma’s wordt toegelicht wat de betrokkenheid van verbonden partijen is;
- Programma’s blijven bestaan, maar de verplichting van productraming vervalt[2];
  Programma’s worden gekoppeld aan verplichte taakvelden (in totaal 52). Het totaal van de taakvelden wordt Uitvoeringsinformatie genoemd;
- De baten en lasten van overhead[3] worden in een apart overzicht gepresenteerd en worden dus niet meer doorbelast aan de programma’s;
- Algemene dekkingsmiddelen (o.a. belastingen, algemene uitkering en overige uitkeringen uit het Gemeentefonds), onvoorziene uitgaven en het bedrag heffing Vennootschapsbelasting (op basis van fiscale grondslag) worden niet meer in de programma’s maar in aparte overzichten gepresenteerd (zie overzichten 1 t/m 4);
- De rente wordt op een centrale plek verantwoord (taakveld 0.5 Treasury) en van daaruit toegerekend aan de programma’s respectievelijk overige taakvelden via het systeem omslagrente.

[1] Maatstaf om de effecten van gevoerd beleid te meten

[2] Hoewel een productenraming volgens het nBBV niet meer is verplicht, zijn in deze begroting nog steeds producten opgenomen gelijk voorgaande jaren.

[3] Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Dit sluit aan bij de definitie welke gebruikt wordt bij “vensters voor bedrijfsvoering”.

Aangezien de wijzigingen nBBV nog in Juni en Juli 2016 door het Rijk zijn aangepast en verder geconcretiseerd, hebben wij voor de begroting 2017, vanwege de beperkte verwerkingstijd, gekozen om aan de minimale eisen van het nBBV te voldoen. In de komende begrotingen wordt het nBBV verder doorontwikkeld.

De indeling van de programmabegroting is gericht naar de thema's uit het coalitieakkoord. Dit leidt tot de volgende 9 programma's:

1. Economie
2. Ruimte
3. Fysieke leefomgeving
4. Zorg en jeugd
5. Arbeidsmarkt en Onderwijs
6. Sport en Cultuur
7. Veiligheid
8. Burgers en Bestuur
9. Financiën

De programma's vormen samen het programmaplan. Aan het begin van elk programma staan de programmadoelstelling en een overzicht van de belangrijkste beleidskaders (relevante passages uit het coalitieakkoord en beleidsnota's en –plannen). In voorgaande begrotingen werd als beleidskader ook verwezen naar de Strategische Visie 2020, maar deze verwijzing is in deze begroting komen te vervallen. Dit omdat het beleid volop in ontwikkeling is en volgens planning eind 2016 de nieuwe Toekomstvisie Roermond 2030 gereed is. Overigens zijn voor deze begroting de kaders uit de strategische visie 2020 nog wel leidend.
Ieder programma is onderverdeeld in een aantal producten. Elk product beschrijft volgens de drie W-vragen van het nBBV:

- Wat willen we bereiken? (doelen en het beoogd maatschappelijk effect);
- Wat gaan we daar in 2017 voor doen? (de gemeentelijke inspanningen);
- Wat mag dat kosten? (programmakosten).

De wijze waarop de beoogde effecten en inspanningen moeten worden bereikt, wordt ook met behulp van enkele indicatoren weergegeven. Dit zijn de door de gemeente Roermond zelf ontwikkelde indicatoren en dus niet de op grond van het nBBV verplichte beleidsindicatoren (zie bijlage 2 in het bijlagenboek). Aan het eind van ieder programma volgt nog een overzicht van de totale baten en lasten, de voorgenomen investeringen en de gehonoreerde beleidswensen 2017 uit de kadernota.

Het nBBV stelt daarnaast een aantal paragrafen verplicht. De paragrafen geven gebundeld informatie over thema's die anders te gefragmenteerd aan de orde zouden komen. Deze informatie is voor zowel bestuur als toezichthouders belangrijk om de financiële positie van de gemeente te kunnen beoordelen. De paragrafen lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en participaties en grondbeleid zijn verplicht voorgeschreven in het nBBV. In navolging van het voorgaande jaar hebben we aan deze verplichte paragrafen een andere toegevoegd, die in onze gemeente ook breed door de programma's heen speelt. Het gaat dan om de paragraaf Demografische ontwikkelingen en werkgelegenheid (voorheen getiteld; Krimp en Vergrijzing). In tegenstelling tot voorgaand jaar is de invulling van de programmalijn Economisch Stimulerend en Sociaal Verbindend niet meer als een aparte paragraaf weergegeven, maar integraal verdeeld over de diverse programma's.

De diverse detailoverzichten, die bij de begroting horen, zijn apart ondergebracht in een bijlagenboek.

Planning- en control cyclus 2017

De planning- en controlcyclus vindt zijn basis in de door de gemeenteraad vastgestelde Financiële verordening gemeente Roermond. Op grond van deze verordening biedt het college voor aanvang van het begrotingsjaar een overzicht aan, met daarin de data voor het vaststellen (door uw raad) van de jaarstukken, kadernota, tussentijdse rapportage en de begroting met de meerjarenraming. Tevens geeft de verordening aan dat de criteria, waarop in deze stukken gerapporteerd zal worden in de desbetreffende stukken wordt toegelicht.

Op basis van de vergaderagenda van uw raad 2017, volgens de geldende vergader- systematiek en rekening houdende met de wettelijk verplichte data van vaststelling van begroting en jaarverantwoording is onderstaand overzicht van de planning- en controlcyclus 2017 opgesteld. Indien er nog aanpassingen zouden komen in de raadsagenda worden deze data door de griffie met de gemeenteraad gecommuniceerd.

Planning- & controlcyclus 2017			
Product	**Commissies**		**Raad**
Jaarverantwoording 2016 (inclusief kredietrapportage 2016)	BM/BS/RU	29 juni 2017[4]	13 juli 2017
Kadernota 2018	BM/BS/RU	29 juni 2017	13 juli 2017
Bestuursrapportage 2017 (burap) incl. 1e kredietrapportage 2017	BM/BS/RU	9/10/11 oktober 2017	26 oktober 2017
Programmabegroting 2018 – 2021			9 november 2017

Op 3 oktober 2016 heeft de evaluatie van het proces kadernota en begroting plaatsgevonden. Mochten uit deze evaluatie zaken naar voren zijn komen, die aanleiding geven tot een bijstelling van de planning, dan wordt dit met uw raad besproken.

Mensen maken onze stad: verbindende schakels

De samenleving verandert, dat is niet nieuw, dat is altijd al zo geweest. Wat wel nieuw is is de omvang van de veranderingen en de snelheid waarmee de veranderingen plaatsvinden. Roermond functioneert te midden van die, in hoog tempo veranderende samenleving en dat vraagt van ons dat wij mee veranderen, dat wij ons aanpassen en dat wij doorontwikkelen.
Met de wijze waarop wij invulling hebben gegeven aan de transitie in het sociaal domein, de open aanpak van de Toekomstvisie 2030, het wijkgericht werken en met de Nota Actief Burgerschap en de Nota Bestuurlijke Innovatie anticiperen we daar al op en op een nieuwe verhouding tussen overheid en samenleving; een samenleving waarin we meer op elkaar zijn aangewezen en nog beter gebruik maken van elkaars talenten en kennis. Onze rol in die samenleving wordt dynamischer; we leggen verbindingen, schakelen tussen actoren, faciliteren en regisseren. Onze veranderende rol is op een groot aantal terreinen al goed zichtbaar hoewel het tempo van de verandering niet overal gelijk is. Wij realiseren ons dat sprake is van een onomkeerbaar proces. En dat is prima. Wij zijn er van overtuigd dat initiatieven die vanuit onze gemeenschap ontstaan, doorgaans ook beter aansluiten bij de behoeften die in onze samenleving leven. Een regisserende overheid is in onze definitie niet gelijk aan een zich terugtrekkende overheid, of gelijk aan een bezuinigende overheid. Wij veranderen vanuit kracht en ambitie. De ambities en de vernieuwende koers uit ons coalitieakkoord “Mensen maken

[4] Op 29 juni 2017 is een gezamenlijke commissievergadering gepland (BM, BS en RU) voor de bespreking van de jaarrekening 2016 en de kadernota 2018.

onze stad” geven wij invulling, samen met Roermondse burgers, bedrijven en instellingen. De vernieuwende koers hebben wij nader vormgegeven door vier verbindende schakels: de wijk als bindmiddel, duurzaam en innovatief, samenwerking en financieel degelijk en evenwichtig. Door deze schakels te vervlechten met de thema’s Economisch Stimulerend en Sociaal Verbindend is een fundament gelegd waarop wij ook het komende jaar kunnen bouwen.

De nationale economie lijkt het komende jaar weer aan te trekken en daarmee verwachten wij ook een positief effect op de arbeidsmarkt, het consumentenvertrouwen, investeringen door bedrijven en particulieren en de vastgoedmarkt. Dit biedt kansen, met name ook voor de economische sectoren waarin Roermond krachtig is zoals de maakindustrie en de (detail)handel. De problemen die de economische recessie de afgelopen jaren met zich mee heeft gebracht zijn met een aantrekkende economie echter niet direct opgelost en de toekomstige sociale- en economische structuur zal naar verwachting niet dezelfde zijn als die wij uit het verleden kennen. De internationale economische en politieke ontwikkelingen zorgen daarnaast voor risico’s. Mondiale ontwikkelingen raken onze lokale economie en ook ons als lokale overheid steeds vaker en steeds directer. Aangezien die mondiale ontwikkelingen zowel negatieve als positieve effecten hebben houden we hier rekening mee in ons denken en doen. We kijken verder dan de grenzen van onze gemeente, de regio , de provincie of Nederland.

Om kansen te kunnen benutten moeten we de kwaliteiten van onze stad verder uitbouwen en versterken. Daarom werken we aan sterke economische kerngebieden, zoals een compacte, aantrekkelijke binnenstad en moderne werklocaties. Het is daarbij belangrijk om een perspectief te bieden op de wijze waarop we als gemeente Roermond, in deze veranderende omstandigheden en met de partners in stad en regio kunnen inspelen op de zich aandienende nieuwe kansen. Samenwerken, het opbouwen van netwerken of het aangaan van allianties is in het belang van de welvaart van de inwoners van Roermond en de regio. De samenwerking met andere overheden in binnen- en buitenland willen we daarom versterken. Begin 2016 is de Agenda voor Midden Limburg vastgesteld als richtinggevend ambitiedocument voor de samenwerking in Midden-Limburg. De deelnemende gemeenten huldigen het principe “samen sterker”.

Wij verwachten dat onze demografische ontwikkeling het komende jaar de opgaande lijn van de economie volgt en dat we weer zullen groeien in bevolkingsomvang. De oplevering van projecten als Jazz City fase I zullen daar in positieve zin een bijdrage aan leveren.

De komende jaren bereiden we ons voor op de Omgevingswet die in 2019 wordt ingevoerd. De impact van deze wet is groot. Het vraagt aandacht bij de ontwikkeling van bestuurlijke visies en plannen, de werkprocessen veranderen en onze organisatie moet daarop aangepast worden. De Omgevingswet vraagt van het gemeentebestuur vooral ook nieuwe, ingrijpende keuzes. Aangezien we ook bij de Omgevingswet te maken krijgen met een transitie- en een transformatietraject zullen wij bij de invoering van de Omgevingswet gebruik maken van de kennis die is opgedaan bij de veranderingen in het sociaal domein.

Op 1 januari 2015 werden we in onze gemeente verantwoordelijk voor de Jeugdzorg, de WMO 2015 en de Participatiewet. De ambities waren groot en zijn dat nog steeds. We constateren dat de feitelijke transitie volgens plan verloopt. De transformatie, het tot stand brengen van een daadwerkelijke (cultuur-)omslag vraagt meer tijd. Komend jaar gaan meer inhoudelijke, transformatiegerichte vragen de boventoon voeren. Daar willen we in investeren, hetgeen ook het nodige gaat vragen van onze organisatie; een actieve opstelling en een bewust andere houding tegenover burgers en maatschappelijke organisaties en initiatieven. Gelet op datgene wat in de afgelopen jaren al is bereikt, hebben we er alle vertrouwen in dat we de ingezette weg ook verder succesvol zullen afleggen.

Beleidsbegroting

Uitgangspunten

In de vergadering van 14 juli 2016 heeft uw raad de kadernota 2017 vastgesteld. Deze vormt het uitgangspunt voor de begroting 2017.

De lijn die in 2015 is ingezet om uw raad eerder te betrekken bij de totstandkoming van het begrotingsproces is doorgezet. In een tweetal bijeenkomsten hebben wij met uw raad gesproken over de koers en beleidsmatige overwegingen die ten grondslag liggen aan de begroting 2017. Deze inbreng heeft - zowel qua vorm als qua inhoud - een vertaling gekregen in de kadernota.

Via een raadsinformatiebrief (12740-2016 d.d. 28 juni 2016) is uw raad op de hoogte gesteld van de uitkomsten van de meicirculaire 2016 en de invloed daarvan op het meerjarig begrotingssaldo. De daarin geschetste financiële gevolgen zijn overeenkomstig die brief in deze begroting verwerkt.

Financieel meerjarenperspectief na kadernota 2017

In de begroting 2017 zijn de integraal afgewogen en getoetste beleidsvoornemens 2017 uit de kadernota 2017 verder uitgewerkt in de betreffende programma's. Daarnaast zijn er een aantal nagekomen autonome ontwikkelingen verwerkt en tevens de effecten voortvloeiende uit de wijzigingen nBBV. Samengevat ziet het verloop van de kadernota tot de begroting 2017 er als volgt uit:

Verloop saldo kadernota - saldo begroting 2017 (Bedragen x €1000,-)	**MJB 2017**	**MJB 2018**	**MJB 2019**	**MJB 2020**
Saldo kadernota 2017	-250	398	198	- 102
Mutaties als gevolg van meicirculaire gemeentefonds	- 317	343	411	563
Raadsinformatiebrief 12740-2016 28 juni 2016	**- 567**	**741**	**609**	**461**
Nagekomen autonome ontwikkelingen				
Herstructurering leningen	179	189	130	51
Effecten wijzigingen nBBV / Rente annuïteiten	- 211	- 204	- 201	- 208
Effecten wijzigingen nBBV / Belastingscenario	40	-32	-79	-122
Overige	2	-5	-5	- 6
Saldo begroting	**-557**	**689**	**454**	**176**

Nagekomen autonome ontwikkelingen
In de loop van 2016 is een drietal leningen geherstructureerd voor een totaal van € 18 miljoen. Dit wil zeggen dat deze vervroegd zijn afgelost en tegelijkertijd voor een langere periode tegen een lagere rente opnieuw zijn afgesloten. Dit is gedaan i.v.m. optimaliseren rentelasten, wat leidt tot een meerjarig positief effect.

Daarnaast gelden met ingang van de begroting 2017 nieuwe regels en richtlijnen 'Besluit Begroten en Verantwoorden (nBBV). Hierdoor mag maximaal de te betalen rente doorbelast worden, hetgeen geschiedt door de te betalen rente toe te rekenen aan alle activa. Door deze nieuwe systematiek daalde onze 'interne rekenrente' naar 1,25 % en wordt aan alle activa rente toegerekend in plaats van een specifiek gedeelte. Daarnaast ontstaat een andere verhouding van het rente- en aflossingsdeel van annuïteiten.

De gesloten exploitatie afval en riolering zijn doorberekend op basis van de nBBV. Dit leidt tot een aantal verschuivingen in kosten waarbij met name de gewijzigde systematiek van rentedoorberekening leidt tot een negatieve correctie van de opbrengsten rioolheffing in de jaren 2019 en 2020.

Het meerjarig begrotingssaldo 2017 – 2020 is - met uitzondering van begrotingsjaar 2017 - structureel sluitend. Ook het fundament voor de jaren daarna is solide, al dient er wel een kanttekening geplaatst te worden. Uitgangspunt is een financieel degelijk beleid, zonder onnodige risico's. Er wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met onvoorziene kosten en het opvangen van eventuele tegenvallers. Indien dit niet lukt, kan dit in de toekomst mogelijk leiden tot een, meer dan in het Coalitieakkoord afgesproken, lastenverzwaring voor de burger, maar voor 2017 is dit niet aan de orde.
Het meerjarig voordelig begrotingssaldo 2018 – 2020 is beschikbaar voor het opvangen van de eerdergenoemde onvoorziene kosten en risico's evenals de zogenaamde 'p.m. posten', vermeld in de kadernota 2017.

Belastingdruk

Als algemeen uitgangspunt geldt dat de lasten voor de burgers zo laag mogelijk worden gehouden. Verhoging van de lokale lastendruk is daarom pas aan de orde als geen adequate alternatieven voorhanden zijn. Op het gebied van afvalstoffen- en rioolheffing hanteert onze gemeente als uitgangspunt kostendekkendheid van de tarieven. Mutaties in de lasten en baten worden daarom verrekend in de tarieven.

Het tarievenbeleid voor 2017 ziet er als volgt uit: uitgangspunt voor de tarieven 2017 zijn de tarieven 2016 gecorrigeerd voor inflatie. De kosten van inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval stijgen echter meer dan de inflatie. Dit wordt vooral veroorzaakt door een toename in de inzameling en verwerking van plastic afval. Door vervanging van riolering en investeringen in onder andere bergbezinkbassins en de overkluisde Maasnielderbeek stijgen ook bij riolering de kosten met meer dan alleen de inflatiecorrectie. De financiële gevolgen hiervan op de tarieven kunnen vooralsnog worden opgevangen uit de egalisatievoorzieningen tarieven. Daarbij zal de komen jaren stapsgewijs naar een kostendekkend tarief worden gegroeid.

Per saldo stijgt de gemiddelde lastendruk voor het gemeentelijk belastingpakket volgend jaar niet meer dan de inflatie, zodat er van een reële stijging geen sprake is. De gemiddelde lastendruk komt in 2017 uit op € 624,55 ten opzichte van € 617,18 in 2016, een stijging van € 7,41 (1,2%).

Aan de in deze begroting opgenomen belastingopbrengsten liggen bepaalde aannames rond de hoogte van de tarieven ten grondslag. De belastingtarieven en het tarievenbeleid worden daarom gelijktijdig met de begroting vastgesteld. Op die manier vormen de tarieven integraal onderdeel van de politieke discussie rondom de begroting. De formele vaststelling van de tarieven gebeurt bij het vaststellen van de belastingverordeningen in de raad van december 2016. Het accent ligt dan op de fiscaal-juridische aspecten.

Majeure ontwikkelingen

Sociaal Domein

Sinds eind 2013 staat het sociaal domein vooral in het teken van de drie grote decentralisaties: de Jeugdzorg, de Wmo 2015 en de Participatiewet. Op 1 januari 2015 werd de gemeente verantwoordelijk voor deze taken. In 2014 werd dan ook voortvarend gewerkt aan de voorbereiding op deze nieuwe taken en vervolgens de implementatie ervan. De structurele vermindering van daarvoor beschikbare financiële middelen gaf ons extra reden om snel tot nieuwe oplossingen te komen. Het antwoord daarop werd onder meer vormgegeven in de begroting 2014.

De ambities waren en zijn groot. Van bestuur tot ambtenaar, van burger tot aanbieder, iedereen moet alle zeilen bijzetten om de beoogde veranderingen te laten slagen. Intussen kunnen we constateren dat de feitelijke transitie volgens plan verloopt. De transformatie is een daadwerkelijke (cultuur)omslag die meer tijd kost. Op dit moment zien we dat meer inhoudelijke, transformatiegerichte vragen de boventoon gaan voeren. De investeringen in samenwerking en relatie-opbouw leveren nu gesprekken op met meer ruimte voor innovatie.

Transitie en Transformatie

De transformatie van onze samenleving, het tot stand brengen van een participatiesamenleving, is een proces dat langere tijd zal duren. Binnen het sociaal domein leggen we waar mogelijk de nadruk op oplossingen ‘dichtbij’ en op preventieve maatregelen. We willen het zelf oplossend vermogen in de samenleving meer benutten; meer vrijwilligers, minder professionals. We stimuleren informele zorg, maatschappelijke initiatieven en het verenigingsleven. Professionals en maatschappelijke organisaties wordt gevraagd zelf andere werkwijzen te ontwikkelen. De gemeente zal maatschappelijke organisaties meer dan voorheen vanuit de inhoud, aansturen op het behalen van resultaten.
Dit alles vraagt een omgeving waarin alle betrokkenen kunnen leren. Van de gemeente vraagt het een actieve opstelling en een bewust andere houding tegenover burgers en maatschappelijke organisaties en initiatieven. Luisteren en loslaten is het devies.

De transformatie van het sociaal domein vraagt echter nog meer tijd en de transitie en transformatie vroeg en vraagt nog steeds, enorm veel van alle betrokkenen. De afgelopen periode is vooral gefocust op de transitie. Daar waar mogelijk hebben we ingespeeld op de transformatie en innovatieve ideeën en methoden van aanpak. Initiatieven in de wijk hebben we gestimuleerd en waar nodig begeleid. Zorgaanbieders is gevraagd mee te denken en werken bij een nieuwe innovatieve aanpak.
Dit gegeven vertaalt zich in het resultaat van de jaarrekening 2015 en de stand van zaken ESSV, die beide een beeld vertonen van onder-uitputting van budgetten. Dat de budgetten deels niet zijn aangesproken, is niet omdat het geld niet nodig was of omdat er geen behoefte aan was, maar omdat de middelen deels bedoeld waren voor zaken die op dat moment nog niet helemaal in het vizier stonden.

De feitelijke transformatie is nog niet voltooid en dit beïnvloed het resultaat van de jaarrekening en de stand van zaken ESSV. Bovendien kunnen we de consequenties en een eventuele herijking van het beleid (inclusief financiële gevolgen) pas in beeld brengen na een evaluatie van onder meer klanttevredenheid en kwaliteit. Op basis van de eerste resultaten kunnen we wel al concluderen dat de budgetten zonder aanvullende maatregelen en ingrepen, in de komende jaren niet toereikend zullen zijn. Conform eerdere besluitvorming blijven de middelen die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld voor de 3 D’s, ten minste tot en met 2017 voor dit doel beschikbaar. De financiële opgave blijft ongewijzigd en het leveren van passende zorg en ondersteuning binnen de financiële kaders blijft de hoofddoelstelling.

Kortom, het is te vroeg om te kunnen beoordelen of de ingeslagen weg op termijn succesvol zal zijn. Vooralsnog zijn de eerste indrukken positief en is er geen aanleiding om de ingezette weg te herzien. Het jaar 2017 vraagt om een investering in de feitelijke transformatie. Een transformatie die leidt tot een cultuurverandering, zodat de zorg in de toekomst betaalbaar blijft en we actief en efficiënt aan een dynamische en duurzame leefomgeving kunnen werken. Kijkend naar wat in de afgelopen jaren al is bereikt, hebben we daar alle vertrouwen in. De gelden die beschikbaar zijn voor de transitie en transformatie binnen het fysiek en sociaal domein, maar die nog niet zijn aangesproken, willen wij vooralsnog reserveren voor de daadwerkelijke uitvoering hiervan.

Ruimtelijk Domein

In 2019 wordt de Omgevingswet ingevoerd. Dat klinkt ver weg, maar gezien de complexiteit van deze nieuwe wet, moeten we onze organisatie hier nu al op voorbereiden. De impact van de Omgevingswet is groot; het vraagt aandacht bij de ontwikkeling van bestuurlijke visies en plannen, de werkprocessen veranderen en de organisatie moet daarop aangepast worden. Gemeenten zijn gewend om in de planvorming voor de leefomgeving te werken vanuit eigen, specifieke afwegingskaders.
De Omgevingswet dwingt tot een meer integrale afweging. De regelgeving krijgt een meer algemeen, gebiedsgericht karakter en er wordt meer overgelaten aan initiatieven van burgers/bedrijven. De gemeente zal ondersteunend zijn aan deze initiatieven. Andere kwaliteiten van dienstverlening en aanpassing van de informatievoorziening is noodzakelijk. Voor de samenwerking met andere organisaties en ketens zijn nieuwe oplossingen nodig. Dit vraagt van het gemeentebestuur vooral nieuwe, ingrijpende keuzes.

Om te voorkomen dat we met de Omgevingswet in een tijdsklem raken, moeten we de implementatie voortvarend ter hand nemen. Er zijn immers nog tal van ingewikkelde knopen te ontwarren en/of door te hakken. Denk aan het organiseren van regionale samenwerking, het regelen van budgetten, scholing en training, eventuele organisatieaanpassingen en de proceduretijd die sowieso gemoeid is met het opstellen van ruimtelijke plannen.
De landelijke trend is dat gemeentelijke organisaties zich ontwikkelen tot netwerkorganisaties, of in een verdergaande vorm zelfs tot regie-organisaties. Naar verwachting zal deze landelijke trend doorzetten bij de invoering van de Omgevingswet. Over de consequenties van de invoering van de Omgevingswet zal nader met de gemeenteraad gecommuniceerd worden.

Bij de invoering van de Omgevingswet kunnen we veel leren van de veranderingen in het sociaal domein. Aangezien we ook hier te maken krijgen met een transitie- en een transformatietraject.
De transitie waar het gaat om de invoering van de nieuwe regels en richtlijnen, aanpassing van werkwijzen en eventueel de organisatie en de ontwikkeling van procedure. De transformatie, daar waar het gaat om de cultuurverandering die noodzakelijk is om de potentie van de Omgevingswet optimaal te benutten.

Economisch domein

Het afgelopen decennium is de mondiale economie structureel veranderd, wat zich vertaald heeft in lokale effecten. De economische crisis en de daar op volgende recessie hebben hun lokale uitwerking niet gemist en grote impact op het gedrag van consumenten/bewoners en van bedrijven en organisaties. De werkloosheid is licht gestegen, het aantal faillissementen toegenomen, er is leegstand ontstaan in commercieel vastgoed en huizenprijzen zijn gedaald. Tegelijkertijd is de technologische ontwikkeling niet tot stilstand gekomen. De snelle ontwikkelingen op ICT-gebied hebben bijvoorbeeld grote invloed op ons dagelijkse leven, op de wijze waarop wij ons als consument gedragen en op de wijze waarop informatie wordt verzameld.

Al deze ontwikkelingen zijn nog volop in beweging, maar economisch herstel is zichtbaar. Het CPB verwacht voor 2017 zowel mondiaal als nationaal een zich langzaam herstellende economie. De investeringen bij het bedrijfsleven trekken al aan, het aantal vacatures groeit, de huizenprijzen en –verkoop stijgen weer en het consumentenvertrouwen groeit. Hier liggen kansen en uitdagingen en het is zaak hier op in te spelen.

De economische uitgangspositie van Roermond is relatief goed. Roermond heeft een sterke centrumfunctie voor de regio. Met enkele krachtige sectoren zoals de retail en de maakindustrie staan we ook (inter-)nationaal op de kaart en weten we bezoekers en bedrijven aan de stad te binden. We hebben veel banen in onze gemeente en de stad Roermond fungeert als een magneet. De economische dynamiek is voelbaar.

Sterke, zich onderscheidende steden en regio's hebben een voorsprong als het gaat om de kans op economisch herstel; en onze stad is onderscheidend. Die positie houden we niet vanzelf en het is dan ook van belang dat we onze kwaliteiten verder uitbouwen en versterken. Dat vraagt om een flexibele economie die kan meebewegen op structurele en conjuncturele ontwikkelingen. Het vraagt om sterke economische kerngebieden, zoals een compacte, aantrekkelijke binnenstad en moderne werklocaties. En het vraagt om perspectief op de wijze waarop we als gemeente Roermond, in deze veranderende omstandigheden en met de partners in stad en regio kunnen inspelen op nieuwe kansen; hoe kunnen we samenwerken, netwerken opbouwen of allianties aangaan in het belang van de welvaart van de inwoners van Roermond en de regio.

Programmaplan

Inleiding

Het programmaplan bevat een 9-tal programma's, een 4-tal overzichten en een 8-tal paragrafen.

De gemeente is autonoom in het bepalen van de programma's. In vergelijking met voorgaande jaren blijft de programma indeling gelijk, maar wijzigt er wel iets op programma 9 (Financiën), in die zin dat op dit programma in de kolom jaarschijf 2017 geen baten en lasten meer worden geraamd. Reden hiervan is, dat met de invoering van de nBBV deze ramingen grotendeels worden verantwoord op verplicht gestelde overzichten (te weten overzicht algemene dekkingsmiddelen; overzicht onvoorziene uitgaven en overzicht vennootschapsbelasting). De presentatie van programma 9 in het boekwerk blijft voorlopig, omdat de realisatie 2015 en de raming begroting 2016 hierin is verantwoord.

De programma's bevatten in 2017 en volgende jaren alleen de ramingen van de directe kosten en –opbrengsten. Dit is in lijn met de nBBV die voorschrijft dat overhead in een apart overzicht moet worden gepresenteerd. In de kolom rekening 2015 respectievelijk begroting 2016 zijn bedragen opgenomen die nog inclusief overhead zijn (conform oude BBV). Dit maakt het vergelijk tussen de jaren 2017 en 2016 lastig. In bijlage 4 van het bijlagenboek wordt op hoofdlijnen aangegeven waardoor de belangrijkste verschillen zijn ontstaan. Deze worden voor een groot deel veroorzaakt door het de invoering van nBBV en het daaruit voortvloeiende loslaten van het principe van integrale kostprijs. Ook het feit dat rente nu moet worden toegerekend aan programma's en taakvelden waar investeringen op betrekking hebben, veroorzaakt verschillen. Tenslotte worden er natuurlijk ook verschillen veroorzaakt door beleidsmatige keuzes, trendmatige ontwikkelingen etc.

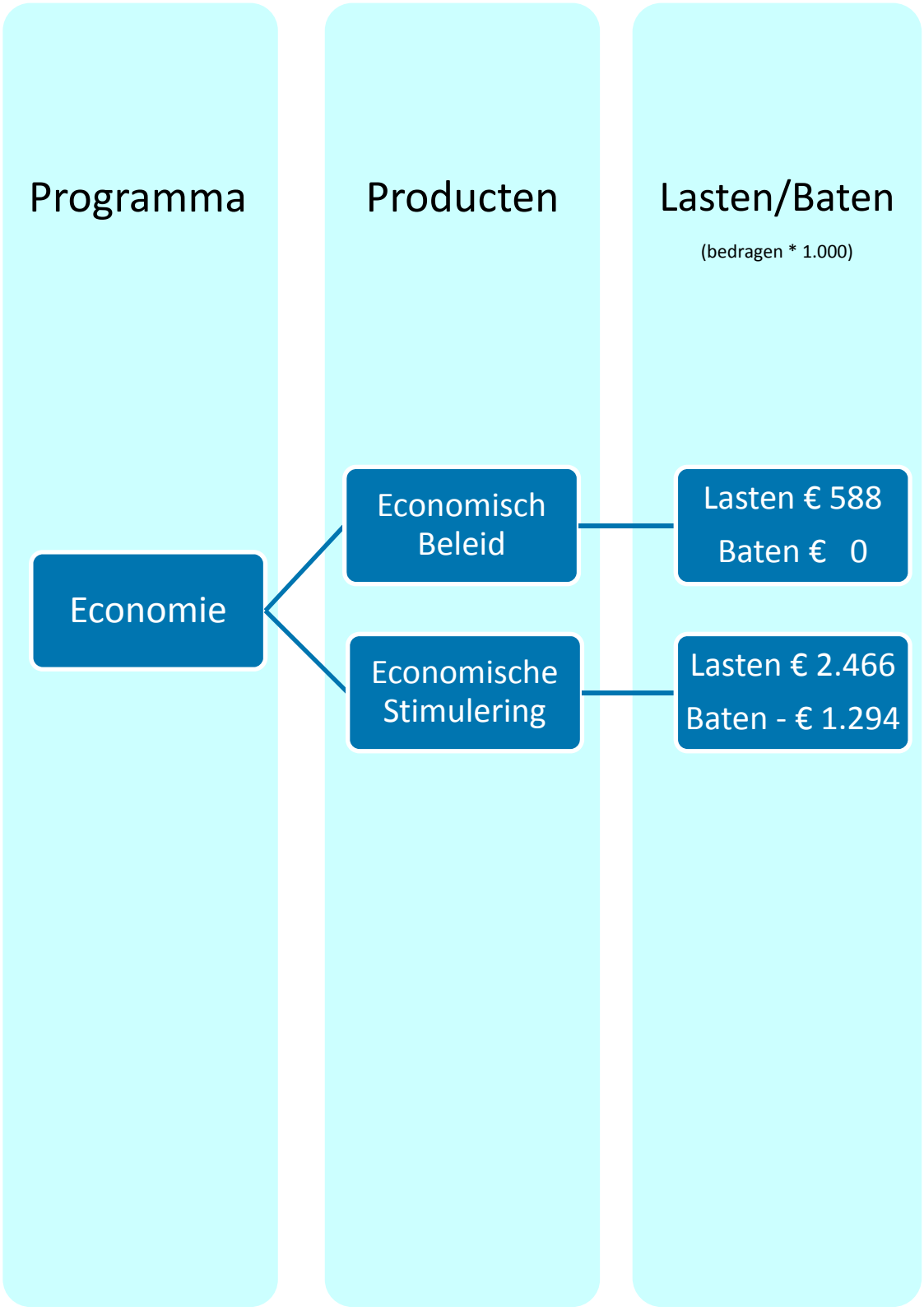
Nieuw in de begroting is ook, dat waar een verbonden partij een substantiële bijdrage aan een programma levert, in het desbetreffende programma , onder het kopje 'wat gaan we daar in 2017 voor doen?' is beschreven wat de betrokkenheid van de verbonden partij is, bij het realiseren van maatschappelijk gewenste effecten. Indien verbonden partijen niet van substantiële betekenis zijn, wordt hun betrokkenheid alleen toegelicht in de paragraaf verbonden partijen.

Naast dat de gemeente zelf al beleidsindicatoren had ontwikkeld zijn er met het nBBV nog een 39-tal indicatoren verplicht gesteld om te presenteren. Deze indicatoren zijn te vinden op de website van 'waarstaatjegemeente' en zijn in de deze begroting 1 op 1 overgenomen en gepresenteerd in bijlage 2. De 'eigen' indicatoren met eventuele toelichting en prognoses blijven zichtbaar op de programma's zelf (onder het kopje 'Hoe gaan we dat meten?').

Economie

Programma 1. Economie

Algemene programmadoelstelling

Het stimuleren en faciliteren van de economische dynamiek, werkgelegenheid en participatie. Daarnaast het scheppen van de juiste randvoorwaarden met als doel het verbreden van de basis voor welvaart en welzijn, zelfredzaamheid en maatschappelijke integratie.

Beleidskaders

- Ruimtelijk Detailhandelsbeleid gemeente Roermond 2015-2020 (2015)
- Nota integraal horecabeleid gemeente Roermond (2007);
- Raadsbesluit 19 december 2013, motie 13M33, uitwerking ESSV projecten;
- Intergemeentelijke structuurvisie Maasplassen 2030 (2014);
- Evenementennota (oktober 2016)
- Leisure visie, Regiovisie (2013);

Coalitieakkoord 2014-2018 'Mensen maken onze stad'

Voor een vitale en ambitieuze stad als Roermond is de economische ontwikkeling van groot belang. Ook in Roermond staan veel bedrijven en sectoren onder druk door de langdurige economische crisis. De gemeente Roermond speelt hierop in en wil ondernemers stimuleren, faciliteren en ook motiveren. Regelgeving mag hiervoor niet onnodig remmend werken en ook de dienstverlening naar de ondernemers wordt verder geoptimaliseerd. Speciale aandacht is er voor het midden- en kleinbedrijf, micro-ondernemingen en zzp-ers.

De maakindustrie is na de zorg de grootste werkgever in Roermond. De gemeente wil in de rol van verbinder en netwerker inzetten op behoud en versterking en op innovatieve stimulansen. Onder meer door samenwerking tussen bedrijven in de regio en over de landsgrenzen heen te stimuleren.

Toerisme en recreatie zijn en blijven belangrijke economische dragers. Sterke punten zijn onder andere de Maasplassen, het historische centrum en de winkelfunctie. Samen met betrokken partijen en ondernemers worden deze verder ontwikkeld en versterkt. Ook het langer vasthouden van bezoekers is hierbij belangrijk.

De detailhandel is een sterke en onderscheidende sector voor de Roermondse economie. Dit vraagt om een geactualiseerd detailhandelsbeleid waarin verdere versterking en innovatie centraal staan. Voor de binnenstad en omgeving wordt eveneens een visie opgesteld die wordt uitgelicht in de op te stellen structuurvisie, alsmede voor het flankerend beleid voor de binnenstad (zie hoofdstuk 2).

Voor een regisserende gemeente als Roermond, is participatie vanuit de samenleving steeds belangrijker en daarmee ook het belang van de wijk- en dorpseconomie. Zo wordt ruimte geboden aan bijvoorbeeld zzp-ers en buurtwinkels en andere particuliere initiatieven in de wijken en dorpen.

Ook ontwikkelingen in de (Eu)regio zijn voor de economische ontwikkelingen van Roermond van groot belang en krijgen vanuit de gemeente steun en aandacht. Hierbij zijn regionale samenwerkingen binnen Keyport 2020 en Brainport 2020 essentieel.
Afgeleid (of onderdeel van) de nieuwe strategische visie is een economische visie die richting geeft aan de regie die de gemeente voert op een sterke, duurzame en flexibele economie met een goede balans tussen belangrijke economische dragers.

Product 1.1 Economisch beleid

Met het economisch beleid leggen we de kaders vast en scheppen we de juiste randvoorwaarden waarmee richting wordt gegeven aan de gewenste economische ontwikkeling van onze gemeente. Hierbij wordt rekening gehouden met de wensen vanuit het bedrijfsleven en de ruimtelijke kaders.

Wat willen we bereiken?

We willen inzetten op een duurzame versterking van de economische structuur en het economisch functioneren van de stad. Van belang is, dat we onze kwaliteiten verder uitbouwen en versterken. Dat vraagt om een flexibele economie, die kan meebewegen op structurele en conjuncturele ontwikkelingen. Het vraagt om sterke economische kerngebieden, zoals een compacte, aantrekkelijke binnenstad en moderne werklocaties. Tevens vraagt dit om perspectief op de wijze waarop we als gemeente Roermond, in deze veranderende omstandigheden en met de partners in stad en regio, kunnen inspelen op nieuwe kansen; Hoe kunnen we samenwerken, netwerken opbouwen of allianties aangaan in het belang van de welvaart van de inwoners van Roermond en de regio.

Onderdeel van de duurzame versterking is het investeren in een vestigings- en ondernemersklimaat dat concurrerend is. Hierdoor worden ondernemers en organisaties in staat gesteld om optimaal te ondernemen en wordt ook werkgelegenheid geboden aan de inwoners van Roermond. Dit zorgt voor welvaart en (maatschappelijke) participatie. Onderdeel van het vestigingsklimaat is ook een hoogwaardig voorzieningenaanbod, dat past bij een centrumstad als Roermond. Hierdoor komen extra bezoekers naar de stad die geld uitgeven in de winkels, horeca en bij dienstverleners. Het draagt bij aan de quality of life voor inwoners en het gevestigde bedrijfsleven.

Om dit te bereiken zoekt het economisch domein samenwerking met andere beleidsvelden als het gaat om de bereikbaarheid (een belangrijke vestigingsplaatsfactor), of om de openbare ruimte (een belangrijk aspect voor de beleving van de bezoeker-consumenten-klanten) aan de binnenstad of werklocaties. Economische ontwikkeling heeft daarnaast raakvlakken met onderwijs, innovatie en arbeidsmarkt, omdat de (regionale) beschikbaarheid van voldoende en goed geschoold personeel een belangrijke overweging is bij het bedrijfsleven. Een ander belangrijk aspect is om te kunnen beschikken over voldoende - en op de vraag afgestemde - werklocaties, zodat het gevestigde bedrijfsleven kan blijven ondernemen en nieuwe partijen zich te kunnen vestigen. Daarnaast gaat het om de faciliterende en regisserende rol van de overheid en de manier van samenwerking tussen alle partijen die bij de economische ontwikkeling van de stad betrokken zijn.

Roermond is een ondernemende stad. In de lokale economie zijn (maak-)industrie, (detail-)handel, toerisme en recreatie en zorg en onderwijs belangrijke sectoren die voor veel werkgelegenheid zorgen. Een deel van de sectoren hebben een stuwend karakter en zorgen voor toegevoegde waarde in productieketens en in termen van bestedingen. De andere sectoren hebben een meer verzorgend karakter voor het lokale voorzieningenniveau.

Op het gebied van toerisme willen we in 2017 verder investeren - in samenwerking met organisaties als; VVV Midden-Limburg, Citymanagement, BIZen, SML en Euregio - in de sterke punten en de mix van functies (Maasplassen, historische binnenstad en retail) van Roermond.

Het versterken van de (boven-)regionale positie van Roermond als prachtige en levendige stad is een belangrijk uitgangspunt voor ons. Retail en toerisme zijn voor Roermond belangrijke economische dragers. Samen met ondernemers en betrokken partijen zetten we in op het verder ontwikkelen van de sterke punten van Roermond. Denk hierbij aan de historische binnenstad met haar mix aan

functies, de Maasplassen en de overige (detailhandels)clusters.
Evenementen zijn een belangrijk onderdeel van het toeristisch-recreatieve product. Ze dragen bij aan de sfeer, beleving en promotie van Roermond en bepalen mede het imago van de stad: een gastvrije, ondernemende stad waar het fijn wonen, werken en recreëren is. Dat willen we zo houden en waar mogelijk extra stimuleren.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
In 2017 geven we (verder) uitvoering aan de eerder opgestarte trajecten zoals, de economische visie, het strategisch plan detailhandel, hotelbeleid en evenementenbeleid. In dit kader worden ook indicatoren opgesteld om te meten of de gestelde doelen ook worden bereikt.				

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

De brede economische ontwikkeling en versterking is een belangrijke opgave voor de stad. De in 2016 ontwikkelde economische visie zal in 2017 verder worden uitgewerkt in een aantal strategische programmalijnen en actieprogramma's. In de economische visie worden de verbindingen gelegd naar andere disciplines zoals; ruimte, gezondheidszorg, wonen en bereikbaarheid. De aanzetten voor deze programma's zijn in 2016 al gemaakt. De Economische Visie sluit aan bij de Toekomstvisie 2030, waarin Economie en Historische Binnenstad & Water twee belangrijke pijlers zijn.

Een onderdeel van de bredere economische stimulering is ook de regionale samenwerking, waaronder het versterken van de regionale productiestructuur. In dit kader is in 2016 het regionale beleidskader werklocaties, als onderdeel van het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) al verder uitgewerkt. In 2017 wordt in SML-verband een start gemaakt met de uitvoering van de afspraken die hierin worden gemaakt, om zo een aantrekkelijke en sterke regionale ruimtelijke hoofdstructuur voor winkelgebieden, kantorenlocaties en bedrijventerreinen te creëren. Ook de regionaal-economische agenda voor Midden-Limburg die in 2016 is opgesteld wordt in samenhang met Keyport 2020 en OML uitgevoerd. Speerpunten uit deze agenda zijn Life Time Living and Career regio en Levend Water. Met Keyport en OML worden inhoudelijke en financiële afspraken gemaakt. 2017 is een overgangsjaar. De samenwerking in triple helix-verband is van belang voor de verdere ontwikkeling van de innovatiekracht van de regio. De focus binnen Keyport 2020 ligt op het stimuleren van innovatie, duurzaamheid en ondernemerschap. Centraal daarbij staan projecten die de regionale concurrentiepositie stimuleren en versterken, projecten die verbindingen maken in de ketens en tussen sectoren en activiteiten die een brug slaan naar andere Brainport-regio's zoals Greenport Venlo, LED Zuid-Limburg en Brainport Eindhoven.

De herfinanciering van OML wordt per 2017 gerealiseerd. Hiermee wordt de financiële basis van OML voor de periode 2017-2021 hernieuwd gelegd.

In 2015 is het Ruimtelijk detailhandelsbeleid vastgesteld. Het programma aan activiteiten dat hieruit voort vloeit komt stap na stap tot uitvoering. Ondertussen neemt landelijk en ook in Roermond het vraagstuk van leegstand toe. Een aanpak hiervan vraagt om een versterking van de retailsector en onze economische structuur met een aanpak gericht op economische verbreding met elkaar versterkende sectoren. Daarnaast dient de binnenstad te worden getransformeerd tot een levendig centrum waarin elementen en functies als retail, horeca, culturele activiteiten evenementen, wonen,

moderne ambachtelijkheid en goede bereikbaarheid samen gaan. Dit werken we uit onder de noemer Compacte Stad. Het programma Compacte Stad vormt de basis voor afspraken met de Provincie Limburg, die het voornemen heeft om te investeren in vitaliteit van steden en de aanpak van leegstand. In overleg met ondernemers werken we een stimuleringsregeling uit die partijen ondersteunt om oplossingen te vinden voor de leegstandsproblematiek. Onderdeel van het retail is het Retail Innovation Centre. Dit initiatief wordt nu met stakeholders ingevuld. In 2017 volgt een fysieke locatie en het faciliteren van de eerste inhoudelijke activiteiten. Hierin treedt de gemeente als co-financier op. Het ontwikkelen van nieuwe formules, creëren van beleving en het inzetten van smart economy, zijn hier essentieel en zien we tegelijkertijd als leeromgeving.

Op het gebied van toerisme en recreatie blijven we samenwerken met organisaties als VVV Midden-Limburg, Citymanagement, BIZ-en en de Euregio om te investeren in de sterke punten van Roermond met de mix van functies (Maasplassen, historische binnenstad en retail) van Roermond. Het versterken van de (onderscheidende) positie van Roermond als bestemming en het realiseren van meer bezoekers, bestedingen en langere verblijfsduur zijn daarbij belangrijke uitgangspunten.
De VVV Midden-Limburg geeft vanaf 2017 uitvoering aan het in 2016 vastgestelde meerjarenplan tot 2020. De toeristische promotie van Roermond wordt hierin uitgevoerd, in nauw overleg met de andere partners in de stad. Dit geldt ook voor de aan te trekken doelgroepen, zoals de inzet op de riviercruisemarkt. Als onderdeel van de Communicatievisie uit 2015 is in 2016 gestart met het traject van citymarketing en branding. Dit wordt in 2017 verder vormgegeven, in samenwerking met de stakeholders.
Ook het meerjarenplan tot 2020 voor het Routebureau Noord- en Midden-Limburg is in 2016 vastgesteld door de deelnemende gemeenten. Hiermee is een belangrijke basis gelegd voor de verdere versterking van de recreatieve routestructuren op het gebied van fietsen. Het biedt tevens mogelijkheden voor de wandel- en ruiterpaden.
In 2017 wordt gestart met de uitvoering van de “Nota Hotel en Bed & Breakfast in Roermond” die in 2016 is vastgesteld. Een onderdeel daarvan is een verdiepingsonderzoek naar en toetsingskader voor de Bed & Breakfast-markt.

In SML-verband wordt gewerkt aan het creëren van de voorwaarden voor een duurzame en toekomstbestendige structuur voor verblijfsaccommodaties. Dit traject wordt met de Provincie Limburg, als onderdeel van de POL-uitwerking uitgewerkt en als onderdeel van de provinciale investeringsprogramma voor toerisme en recreatie. In 2017 wordt een instrumentenkoffer verder ontwikkeld, waarmee vitaliteit van verblijfsaccommodaties gestimuleerd kan worden.
Voor het verlengen van de verblijfsduur is in SML-verband een eerste fase van een haalbaarheids-onderzoek naar het aanbod van elk-weer-voorzieningen uitgevoerd. In dit onderzoek zijn de portfolio van de regio, mogelijkheden en doelgroepen beschreven. In 2017 wordt de tweede fase van het onderzoek uitgevoerd. Hierbij zetten wij in op de inbedding van langdurige en gezamenlijke acquisitie, gericht op het ontwikkelen van een aanbod vrijetijdsvoorzieningen, die een bijdrage levert aan de gewenste verlenging van de verblijfsduur.

Voor de economische ontwikkeling van Roermond is 2017 een belangrijk jaar in verband met het gereed komen van volgende uitbreidingsfase van het Designer Outlet Roermond. Qua planvorming krijgt in het project Roerdelta fase 2 de waterrecreatie-ambitie van de stad verder vorm. Daarnaast zijn er particuliere ontwikkelingen rond de Noordplas en Oolderplas die Roermond en het water verder op de kaart zetten.

Voor het stimuleren en ondersteunen van projecten met een promotioneel karakter zijn middelen opgenomen in de begroting. Met betrokkenen zullen we de beleidsregel promotionele activiteiten evalueren en zo nodig aanpassen.

Evenementen dragen bij aan een levendige stad, waar veel te beleven is voor bewoners en die tevens aantrekkingskracht heeft voor bezoekers. Het evenementenbeleid wordt verder geactualiseerd en stapsgewijs geprofessionaliseerd. Daarbij hoort ook een adequate monitoring van bezoekersaantallen, de waardering van de evenementen etc., zodat we ook meer zicht krijgen op de relatie tussen evenementen, de kwaliteitsbeleving van onze stad en de uiteindelijke economische betekenis.

Ook in het programma Ruimte komen aspecten terug die van belang zijn voor een goede economie, zoals een goede bereikbaarheid en voldoende parkeergelegenheid. (zie verder programma 2).

Wat mag dat kosten?

Product 1.1 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	990	1.061	588	573	573	498
Baten	-101	-35	0	0	0	-35
Mutaties reserves	-284	-411	-125	-110	-110	0
Saldo	**605**	**616**	**463**	**463**	**463**	**463**

Product 1.2 Economische stimulering

Het faciliteren en stimuleren van ondernemers draagt bij aan het bereiken van de doelen van ons economisch beleid.

Wat willen we bereiken?

In 2017 zetten we samen met onze partners verder in op de economische stimulering en versterking van de positie van Roermond.

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

De - in 2016 ontwikkelde - Economische Visie wordt in 2017 verder uitgewerkt in strategische programmalijnen en actieprogramma's. Dat kan ook nieuwe accenten geven in de activiteiten op het gebied van economische stimulering.

Met betrokken ondernemers, verenigd in diverse BIZ-en, wordt de samenwerking structureel voortgezet, waarbij de gemeente faciliteert en verbindt, maar ook eventueel ondersteuning biedt bij de nadere professionalisering van dit instrument.
We ondersteunen initiatieven, projecten en investeringen van 'Ondernemend Roermond' in de bedrijfsomgeving onder de thema's: 'Schoon, Heel en Veilig', 'Attractiviteit en Gastvrijheid', 'Bereikbaarheid en Overig'.

De BIZ-doelstelling is, conform de nieuwe BIZ-wet, enigszins verbreed. In overleg met de betrokken BIZ-en, waarbij eventueel ook andere relevante partners betrokken kunnen worden, wordt bekeken hoe initiatieven ter versterking aan 'Ondernemend Roermond' kunnen worden geconcretiseerd. De nadruk ligt op samenwerking, ook met andere relevante betrokken partners, waarin ieder zijn verantwoordelijkheid neemt en de gemeente een verbindende en faciliterende rol vervult.
Het in 2016 gestarte traject naar taken en rollen van Citymanagement en de BIZ Binnenstad wordt verder afgerond. Hierin wordt ook de relatie met de taken van de gemeente Roermond en VVV Midden-Limburg meegenomen. Doelstelling is om de middelen, beschikbaar voor de binnenstad van

zowel gemeente als BIZ binnenstad, zo in te zetten dat er een maximaal rendement wordt gehaald op de thema's; 'Schoon, Heel en Veilig', 'Attractiviteit en Gastvrijheid' en 'Bereikbaarheid' aangevuld met citymarketing en branding. Als partners met elkaar leegstand bestrijden, staat hoog op de agenda. Zo komt er een pilot om de aantrekkelijkheid van de Hamstraat te verbeteren. De lopende evaluatie van BIZ Binnenstad en Citymanagement wordt benut om tot een optimalisatie van programma en werkwijze te komen.

Voor de ontwikkeling en herstructurering van bedrijventerreinen vervult OML de één-loketfunctie. De herfinanciering van OML is per 1 januari 2017 afgerond. In de loop van 2017 wordt regionaal nadere invulling gegeven aan de verdeling van taken en rollen van SML, Keyport2020 en OML.
In SML-verband is een regioprofiel uitgewerkt dat de speerpunten en rolverdeling binnen de regio aan partners presenteert en zal worden gebruikt om het regionale werkprogramma verder te concretiseren en in acquisitie en verwerving van middelen bij co-financiers.

Het programma aan activiteiten dat voortvloeit uit het in 2015 vastgestelde Ruimtelijk detailhandels-beleid komt verder tot uitvoering, waarbij nadrukkelijk aandacht voor de leegstand. Een aanpak hiervan vraagt er om de Retail sector en onze economische structuur te versterken met een aanpak gericht op economische verbreding met elkaar versterkende sectoren. Waarbij de binnenstad het visitekaartje voor onze stad is: een prettige omgeving voor ontmoeting, ontspanning en verblijf voor onze inwoners en bezoekers. Een totaalbeleving op het gebied van winkels, horeca, openbare ruimte, cultuur, evenementen en bereikbaarheid. Dit is uitgewerkt in het plan Vitale Stad en vormt samen met het onderdeel gericht op de aanpak van leegstand (compacte Stad), de basis voor afspraken met Provincie Limburg, die het voornemen heeft om te investeren in centrumsteden en de aanpak van leegstand. In overleg met ondernemers werken we een stimuleringsregeling uit die partijen ondersteunt om oplossingen te vinden voor de leegstandsproblematiek. Met vastgoedeigenaren wordt een transformatieplan uitgewerkt. Voor de stimuleringsregeling en andere projecten gericht op de aanpak van leegstand worden bij voldoende concretisering aparte middelen aan de raad gevraagd.

Voor het bedrijfsleven en de werkgelegenheid is een goede afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt van belang. In dat kader is in samenwerking met ROC Gilde, MKB Limburg, BIZ-binnenstad Roermond en de gemeente is een businessplan opgesteld voor het opzetten van een Retail Innovation Centre. In de tweede helft van 2016 is gestart met de realisatiefase op basis van het businessplan. Afhankelijk van de toekenning van de subsidie aanvragen richting Keyport 2020 en Provincie Limburg opent het Retail Innovation Centre in 2017 haar deuren. Voor de operationele fase zijn ESSV middelen beschikbaar. Dit is een van de projecten uit de uitvoeringsagenda Detailhandel.

Voor de overige onderdelen uit de uitvoeringsagenda detailhandel zijn ESSV middelen beschikbaar. Het gaat hier om projecten of maatregelen ten behoeve van positionering, beleving, nieuwe initia-tieven die de detailhandel versterken en onderscheidend zijn. Zoals bijvoorbeeld het optimaliseren van de verbinding DOC-binnenstad. Ook wordt verder ingezet op gegevensverzameling en analyse zodat partijen permanent beschikken over informatie om verdere acties te nemen en bij te sturen. Voor uitvoering van het nieuwe evenementenbeleid komt er één loket bij de gemeente ter ondersteuning en professionalisering voor evenementenorganisaties.

Ter versterking van het ondernemings- en startersklimaat in Roermond wordt het programma voor startende ondernemers verder uitgevoerd, nadat het eind 2016 is opgestart. De lokale starters-infrastructuur wordt daarvoor verder ingericht en geoptimaliseerd. Het gaat daarbij om bundelen van kennis, informatie en dienstverlening van de diverse eerstelijnspartners voor starters in de gemeente. We zetten hiervoor de komende jaren middelen in vanuit ESSV. De middelen die daarnaast binnen ESSV waren bestemd voor startende ondernemers in de problemen zijn bij de afwegingen rond de

kadernota herschikt richting het programma Vitale stad/ Compacte stad om zo cofinanciering op provinciale middelen te realiseren. Zoals bij andere gemeenten gebruikelijk zal de gemeente starters actief verwijzen naar diverse mogelijkheden op het gebied van micro- kredietverlening en innovatie-subsidies voor starters en MKB-bedrijven en geen eigen microkredieten te gaan verstrekken zoals de motie ESSV-gelden voor microkredieten vraagt.

Voor de verdere versterking en positionering van Roermond op toeristisch en recreatief gebied zullen we in 2017 verder investeren citymarketing & citybranding en ESSV middelen inzetten. We staan voor een coherente aanpak vanuit de verschillende beleidslijnen en in samenspraak met alle betrokken partners.

In 2017 zullen wij, in aansluiting op de Toekomstvisie 2030 en de economische visie, de identiteit van Roermond kernachtig beschrijven en uitwerken. Op basis hiervan zal de citybranding en citymarketing worden uitgewerkt in nieuwe middelen, waarmee Roermond aantrekkelijker wordt gemaakt.

We blijven inzetten op projecten met betrekking tot gastvrijheid en de upgrading en verbetering van het algehele belevingsniveau van de binnenstad en de andere toeristisch-recreatieve kerngebieden. We volgen en faciliteren de ontwikkelingen en kansen in Jazz-city met de uitbreiding van het Designer Outlet. Ook ontwikkelingen rond de Noordplas en de Oolderplas en de planvorming van Roerdelta fase 2 betekenen verdere ontwikkelingen van de mogelijkheden op het gebied van waterrecreatie.

In het versterken van Roermond op toeristisch en recreatief gebied wordt verder geïnvesteerd in samenwerking met de andere (lokale) partijen zoals de VVV Midden Limburg en Citymanagement. Ook in het licht van de werkzaamheden van de binnenstadregisseur zullen wij bij het investeren in samenwerking kritisch zijn op de rollen van partijen en de benodigde kwaliteit voor de uitvoering. In de marktbewerking zetten we enerzijds in op de dichtbij-markten (zoals Nederland, Duitsland en België). Anderzijds worden de mogelijkheden verder verkend om met genoemde partners in te spelen op de opkomende ver-weg markt, zoals China/Azië, of de riviercruisemarkt.

Wat mag dat kosten?

Product 1.2 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	1.604	**2.023**	**2.466**	**1.910**	**1.773**	**1.772**
Baten	-848	-891	-1.294	-1.294	-1.294	-1.294
Mutaties reserves	-321	-435	-695	-140	0	0
Saldo	435	**697**	477	476	479	478

Totalen van het programma:

Lasten en baten:

Programma 1 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Totaal lasten	2.594	3.085	3.054	2.484	2.346	2.270
Totaal baten	-949	-926	-1.294	-1.294	-.1.294	-1.329
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**1.645**	**2.159**	**1.930**	**1.189**	**1.052**	**-941**
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	-604	-846	-820	-250	-110	0
Geraamde Resultaat	**1.041**	**1.313**	**1.110**	**939**	**942**	**941**

Investeringsprogramma 2017 - 2020

Investeringsprogramma 2017 - 2020 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
1.2 Economische stimulering	0	25	0	0

Beleidswensen kadernota 2017

Beleidswensen kadernota 2017 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
1.1 Economische stimulering	110	110	110	0
1.2 Economische stimulering	155	140	0	0
Saldo	**265**	**250**	**110**	**0**

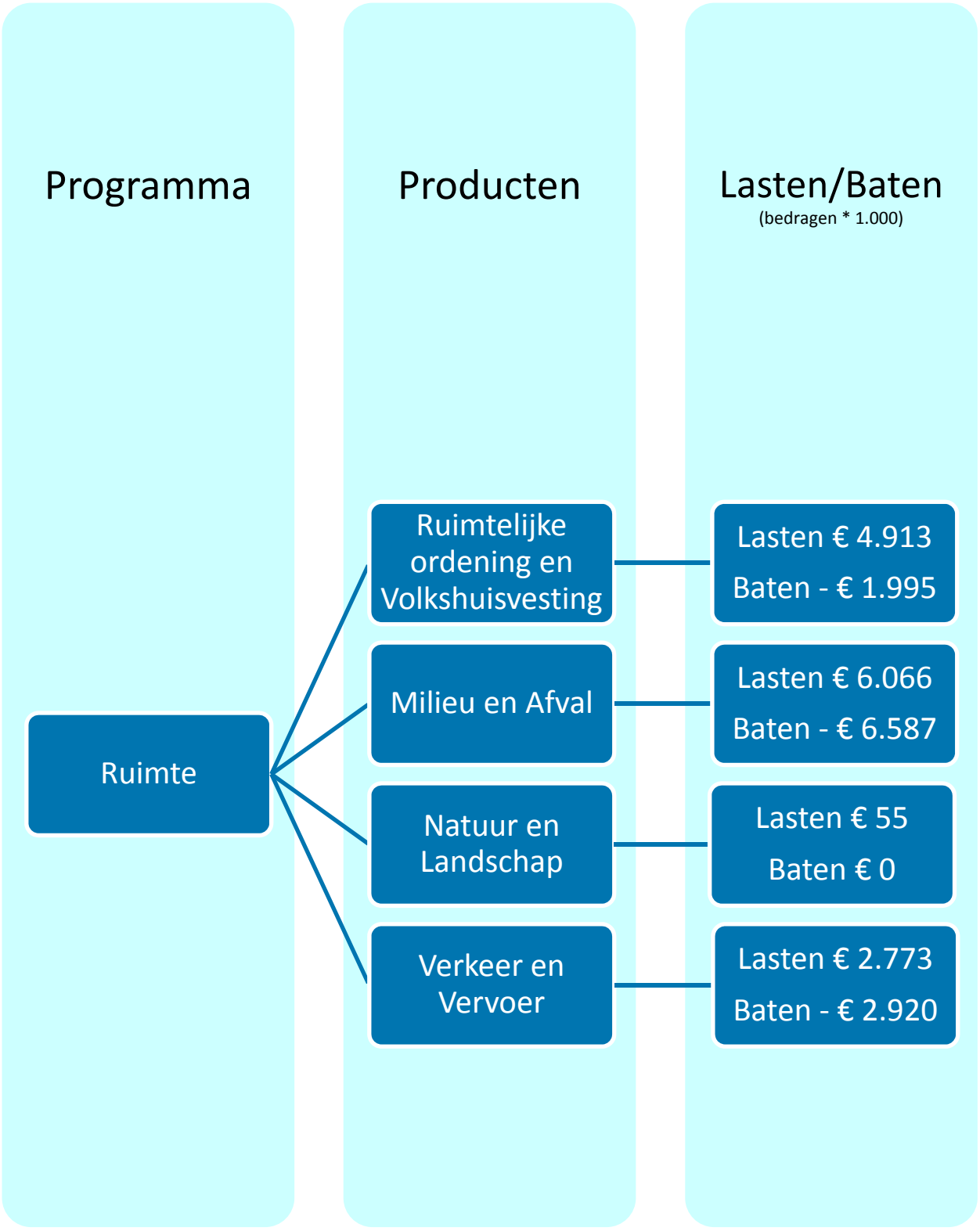
De belangrijkste beleidswensen in 2017 hebben betrekking op:

- Intensivering evenementenbeleid (€ 75.000)
- Vervallen taakstelling evenementenbeleid (€ 35.000)
- Compacte stad (€ 75.000)
- Retail Innovation Centre (€ 80.000)

Ruimte

Programma 2. Ruimte

Algemene programmadoelstelling

Het behoud en de bevordering van Roermond als prachtige stad met een aantrekkelijk woon-, verblijf- en werkmilieu voor inwoners, ondernemers en bezoekers, een goede bereikbaarheid en een duurzaam en veilig gebruik van de ruimte.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2001;
- Structuurvisie Wonen, zorg en woonomgeving (2014)
- Structuurvisie Kwaliteitsbijdrage (2012);
- Integraal toezicht- en handhavingsbeleid (2010);
- Nota archeologie (2011);
- Monumenten- en archeologieverordening (2011);
- Projectplan actualisering bestemmingsplannen 2010-2016;
- Nota beeldkwaliteit (2015);
- Nota Grondbeleid gemeente Roermond 2016;
- Nota Bovenwijkse Voorzieningen gemeente Roermond 2011;
- Grondstoffenplan 2014-2017 (2013);
- Visie externe veiligheid Roermond 2010 (2010);
- Nota Bodembeheer regio Maas & Roer (inclusief bodemkwaliteitskaart);
- Mobiliteitsvisie Roermond 2030, “Slim in mobiliteit; stad in beweging” (2016)
- “Evaluatie Fietsnota, Ontwikkeling Robuuste Structuren voor de fiets in Roermond” (2011);
- “Parkeernota Roermond 2013 – 2020, Parkeerbeleid en –organisatie” (2013);
- Natuurvisie Roermond Oost (2000), Roermond West en natuurbeleid heel Roermond (2004);
- Groenstructuurplan Roermond (2006);
- Inrichtingsplan Roermond - Oost Asenray (2010);
- Dassenbeleidsplan (2013);
- Ruimtelijk detailhandelsbeleid (2015).

Coalitieakkoord 2014-2018 'Mensen maken onze stad'

Roermond is een prachtige stad en dat willen we zo houden. We gaan behoudend en duurzaam om met de ruimte en richten de infrastructuur zo in dat de bereikbaarheid wordt verbeterd. Ook bevorderen we de toegankelijkheid van natuur en groen. De opstelling van een nieuwe regionale woonvisie (in de vorm van een structuurvisie) is in 2014 afgerond. Op basis daarvan vindt nadere uitwerking voor Roermond plaats in een lokale woonvisie waarin aandacht zal worden besteed aan het reduceren van energieverbruik, duurzaamheid en woningaanpassingen. Ook geeft de visie antwoorden op de situatie van starters op de woningmarkt en andere woonbehoeften. De huidige ruimtelijke structuurvisies voor de gemeente Roermond zijn niet meer actueel, onder andere in relatie tot het beleid van andere overheden, de inmiddels opgestelde thematische en deelstructuurvisies (bijvoorbeeld kwaliteitsbijdrage en Maasplassen), maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen en veranderde wetgeving. We stellen daarom een nieuwe structuurvisie op.
Bij het opstellen van de nieuwe ruimtelijke structuurvisie wordt gestreefd naar het borgen van de ruimtelijke kwaliteit. Bij het ruimte bieden aan nieuwe functies vormt inbreiding het uitgangspunt. Bestaande inbreidings- en uitbreidingslocaties worden onder de loep genomen, waarbij ook de mogelijkheden om het groen in en rondom de stad verder te versterken aan de orde komen. Voor de bedrijventerreinen geldt ook dat inbreiding het uitgangspunt is: revitaliseren heeft de voorkeur boven uitbreiding. Ook lopende projecten worden in dat kader bezien.

Op het gebied van milieu en afval zien wij nieuwe mogelijkheden voor verduurzaming. Als gemeente grijpen we kansen en stimuleren we vooral ook innovatieve initiatieven uit onze samenleving en uit de regio. Daarbij worden zo mogelijk ook verbindingen gelegd met andere domeinen.
Roermond is een stad met veel karakteristieke gebouwen en monumenten. We zoeken naar nieuwe samenwerkingsvormen en mogelijkheden om deze in stand te houden en nog meer onder de aandacht te brengen.

Voor de toekomst van onze gemeente, en daarmee voor onze inwoners en ondernemers, is een goede en veilige infrastructuur, bereikbaarheid en begaanbaarheid noodzakelijk. We spreiden onze inzet tussen openbaar vervoer, wegverkeer en fiets- en wandelverkeer.
Het gebruik van het openbaar vervoer wordt gestimuleerd. Samen met de partners in de vervoersketen wordt het station Roermond verder ontwikkeld tot regionaal mobiliteitsknooppunt.
Na december 2016 trekt de provincie zich terug uit het doelgroepenvervoer. Daarom wordt in regionaal verband een collectief vraagafhankelijk vervoerssysteem ontwikkeld ten behoeve van het doelgroepenvervoer (WMO, AWBZ en leerlingenvervoer) en de bereikbaarheid van kleine kernen.
De laatste jaren is in en rond Roermond veel geïnvesteerd in nieuwe infrastructuur. In de komende jaren wordt de N280 samen met de provincie opnieuw ingericht. Verder wordt ingezet op het beter benutten van de bestaande infrastructuur en het verbeteren van de verkeersveiligheid. Hiervoor wordt de samenwerking met private partijen in het Mobiliteitsfonds verder versterkt.

Product 2.1 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Roermond is een stad met mooie kernen en wijken, een mooie historische binnenstad met mooie pleinen en monumentale gebouwen, een prachtige ligging aan de Maas en gelegen in een prachtige natuurlijke omgeving. Dat biedt volop kansen voor toerisme en recreatie, voor bezoekers van de binnenstad en niet op de laatste plaats voor het behouden van of juist het aantrekken van inwoners die hechten aan de kwaliteit van de (bebouwde) omgeving.

Wat willen we bereiken?

We streven ernaar de aanwezige ruimtelijke kwaliteit te borgen en te behouden. Daarnaast bevorderen we de kwaliteit door bij ruimtelijke ontwikkelingen in te zetten op een duurzame ruimtelijke kwaliteit en optimalisatie van de leefbaarheid. Er wordt een visie gegeven op de ontwikkeling van de gemeente, ruimtelijke belangen worden afgewogen en er wordt ruimte geboden aan initiatieven die de ruimtelijke kwaliteit kunnen versterken.

We werken samen met onze partners in de regio aan een veilige en gezonde leefomgeving, waarbij we de kwaliteit willen bevorderen en samenwerken bij de uitvoering en handhaving van het omgevingsrecht.

We richten ons op evenwichtige ontwikkeling van het woningaanbod in kwantitatieve en kwalitatieve zin, daarbij rekening houdend met differentiatie binnen wijken en mede gericht op versterking van leefbaarheid en economie. Voldoende beschikbaarheid van sociale huurwoningen alsmede duurzame, aanpasbare en levensloopbestendige woningen vormen daarbij specifieke aandachtpunten.
Aangezien de bouw en verbouw van woningen een belangrijke economische factor vormt, wordt dit daar waar mogelijk en wenselijk gestimuleerd.

Onze monumenten en cultuurhistorische waarden vormen mede het kapitaal van onze stad. We vinden het van belang deze waarden voor de toekomst te behouden. Het omgevingsrecht is complex waardoor de regelgeving voor bedrijven en burgers als ingewikkeld wordt beschouwd. We faciliteren burgers en bedrijven zoveel mogelijk door de lasten- en regeldruk waar mogelijk te beperken.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Het versterken van de woonfunctie uitgedrukt in de toename van de woningvoorraad nieuwbouwwoningen (langjarig gemiddelde).	170	175	175	175
Het versterken van de woonfunctie uitgedrukt in het aantal nieuw te bouwen grondgebonden woningen (langjarig gemiddelde).	89	80	80	80
Het versterken van de woonfunctie uitgedrukt in een toename van het aantal sociale huurwoningen (langjarig gemiddelde).	95	25	25	25
Het versterken van de woonfunctie uitgedrukt in een toename van het aantal levensloopbestendige nultreden woningen (langjarig gemiddelde).	76	60	60	60

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

De opstelling van een nieuwe ruimtelijke structuurvisie/ omgevingsvisie met een actueel kader voor ruimtelijke ontwikkelingen zal in 2017, op basis van het in 2016 vastgestelde plan van aanpak, worden voortgezet. Daarbij worden het actuele beleid van andere overheden (waaronder het Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014) alsmede maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen en verande-rende wetgeving meegenomen. Er wordt geanticipeerd op de nieuwe Omgevingswet. Ook de wijze waarop bestaande ruimtelijke structuurvisies zijn gehanteerd en uitgevoerd alsmede de kaders welke door de toekomstvisie worden gesteld worden meegenomen.
In de op te stellen nieuwe ruimtelijke structuurvisie/ omgevingsvisie wordt specifiek ingegaan op de binnenstad en de relatie met DOC en Jazz City. Bij de opstelling worden burgers, bedrijven en instellingen direct betrokken.

Initiatieven die de ruimtelijke ontwikkeling bevorderen en passen binnen het ruimtelijk beleid faciliteren wij zoveel mogelijk. We voeren hierbij een faciliterend grondbeleid. De realisering van projecten wordt hoofdzakelijk overgelaten aan marktpartijen, die ook de financiële risico's dragen.

Grootschalige projecten in 2017, in verschillende stadia van voorbereiding en ontwikkeling, zijn onder andere Roerdelta fase 2, Yageo, Melickerveld en de uitwerking van de intergemeentelijke structuur-visie Maasplasssen.

Diverse grote projecten zijn in uitvoering of worden in 2017 in uitvoering genomen, zoals Roerdelta fase 1, Jazz City, Tegelarijeveld Oost, 't Parcje, Oolderveste en de Rosslag.

Op 1 juli 2015 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel Omgevingswet aangenomen. De Omgevings-wet is een raamwet die 26 wetten bundelt in één wet. De wet omvat een vergaande decentralisatie van de regels voor de leefomgeving. De Omgevingswet dient het gebruiksgemak van burger, bedrijf en overheid. De bestuurlijke afweging wordt in handen gelegd van de lokale overheid.
Daarmee krijgen initiatieven van onderop maximale ruimte en wordt de publieke besluitvorming over

projecten in de leefomgeving versneld. Met een goede digitale ondersteuning wordt ingezet op minder onderzoekslasten, minder bestuurslasten, meer privaat initiatief en meer omgevingskwaliteit.

Gelet op de complexiteit van deze decentralisatie wordt het transitieproces opgeknipt in diverse onderdelen die mede vanuit de Rijksoverheid, IPO en VNG worden begeleid. Vanwege de omvang en complexiteit van dit proces dienen in 2017 al een aantal processtappen door alle partijen opgepakt te worden om te komen tot de invoering van Omgevingswet in 2019. In 2016 is het projectplan opgesteld en gestart met bewustwording op basis waarvan de implementatie in 2017 verder vorm krijgt. Inhoudelijk vindt afstemming plaats met onder andere de regionale partners en wordt deelgenomen aan pilots.

Met de implementatie van de Omgevingswet zijn kosten gemoeid. Hieronder vallen thema's zoals opleiding, ICT, beleidsontwikkeling en regionale samenwerking. De uitvoering van een aantal taken voor de implementatie zal daarnaast structureel een beslag gaan leggen op de gevraagde capaciteit van de gemeentelijke organisatie.

De Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Limburg-Noord is opgericht om de kwaliteit van de dienstverlening en toezicht en handhaving bij de uitvoering van het milieudeel van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) te verbeteren. Dit minimaal voor zover het de taken uit het landelijk basistakenpakket betreft.

Op 1 april 2016 is de wijziging van de Wabo in werking getreden waardoor het verplicht wordt omgevingsdiensten in te richten als een openbaar lichaam in het kader van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Als invoerdatum hiervoor geldt 1 januari 2018. Dit betekent dat per die datum het bedrijfsmodel van de RUD Limburg-Noord gewijzigd moet zijn om te kunnen voldoen aan de nieuwe wetgeving. Om deze wijziging te realiseren is het project "Inrichtingsplan Netwerk RUD Nieuwe Stijl" gestart. In dit project wordt rekening gehouden met de komst van de Omgevingswet in 2019.

De RUD Limburg Noord en de deelnemende partners zijn daarnaast gestart met het aanbestedingstraject van één gezamenlijke ICT-voorziening voor inrichting en uitvoering van vergunningverlening-, toezicht- en handhavingsprocessen en uitwisseling van informatie, zowel landelijk als lokaal. Ook in dit traject wordt geanticipeerd op de Omgevingswet.

Eind 2014 is de regionale structuurvisie wonen, zorg en woonomgeving voor de periode 2014-2018 vastgesteld. Hierin is per gemeente in Midden-Limburg, aangegeven welke ruimte er bestaat om tot uitbreiding van de woningvoorraad te komen. In 2016 is besloten de voorraad aan woningbouwplannen op dynamiek te analyseren en termijnen te stellen aan plannen. Dit met als doel eind 2017 de voorraad aan woningbouwplannen in overstemming te laten zijn met de afspraken uit de Structuurvisie wonen, zorg en woonomgeving. De voorziene groei van het aantal huishoudens vormt daarbij een ijkpunt voor de ontwikkeling van de planvoorraad.
Na opstelling van de ruimtelijke structuurvisie wordt de structuurvisie wonen, zorg en woonomgeving vertaald in een lokale woonvisie met daarin accenten op het gebied van duurzaamheid, energieverbruik en woningaanpassingen. De uitvoering van de structuurvisie wonen, zorg en woonomgeving wordt gevolgd.
In het kader van de nieuwe woningwet is de gemeentelijke positie met betrekking tot de bijdrage die corporaties moeten leveren aan de gemeentelijke volkshuisvestingsopgave versterkt. In dat kader worden prestatieafspraken met corporaties gemaakt.
Bij het actualiseren van bestemmingsplannen zetten wij in op zoveel mogelijk flexibiliteit en globale bestemmingen om nieuwe initiatieven te stimuleren en de lastendruk van burgers en bedrijven te beperken.

Door middel van subsidies stimuleren we eigenaren van monumenten om hun eigendom in goede staat te houden. Behoud – en daarmee ook onderhoud – van monumenten is behalve een ‘doel op zich’ ook van belang voor de aantrekkelijkheid van de stad. We zoeken naar samenwerkingsmogelijkheden om de eigenaren van monumenten extra te ondersteunen.
Samen met diverse partners onderzoeken we mogelijkheden om Roermondse monumenten beter in het toeristische netwerk in te binden.
Uitgangspunt van het monumentenbeleid blijft de instandhouding van de huidige collectie monumenten, waarbij wordt gefaciliteerd bij herbestemming. In bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen worden regelingen en/of voorwaarden opgenomen om de aanwezige waarden te beschermen. Op het gebied van cultuurhistorie werken we, waar mogelijk, samen met de provincie en met gemeenten in de regio.

Wat mag dat kosten?

Product 2.1 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	29.746	8.109	4.913	4.478	3.883	3.799
Baten	-23.663	-1.811	-1.995	-1.193	-1.193	-1.193
Mutaties reserves	-1.328	-1.780	-985	-1.372	-788	-592
Saldo	**4.755**	**4.518**	**1.933**	**1.913**	**1.902**	**2.014**

Product 2.2 Milieu en afval

Om toekomstige generaties niet te belasten, moeten we zorgvuldig omgaan met onze leefomgeving en milieuvervuiling minimaliseren.

Wat willen we bereiken?

In samenwerking met onze partners zijn we hard op weg om onze omgeving en leefmilieu duurzamer ’in te richten’. Het thema duurzaamheid is een belangrijk uitgangspunt bij het gemeentelijk handelen. In de duurzaamheidsvisie wordt dit verder uitgewerkt. We anticiperen vroegtijdig en adequaat op nieuwe ontwikkelingen en implementeren daar waar mogelijk duurzaamheid in het gemeentelijk beleid.

We willen de hoeveelheid vrijkomend huishoudelijk afval verder reduceren. Dit past in de landelijke trend (VANG-beleid) om uiteindelijk de afvalketens te sluiten. Hergebruik van materiaal levert grondstof-, product- en energiebesparing op. We bevorderen initiatieven uit onze omgeving, die passen binnen de landelijke trend.
In de (afval) waterketen werken we samen in het samenwerkingsverband Limburgse Peelen en de regio Venlo-Venray. Daarmee streven we gezamenlijk naar een kostenbesparing van 12,6% in 2020 ten opzichte van 2011, met als effect een gematigdere ontwikkeling van de riool- en zuiveringsheffing dan zonder die samenwerking. Ook streven we naar kwaliteitsverbetering en vermindering van kwetsbaarheid bij uitvoering van de stedelijke afvalwater- en hemelwaterzorgplicht waarbij we inzetten op het zoveel mogelijk voorkomen van wateroverlast in het stedelijk gebied.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Toename van de afvalscheiding aan de bron ten opzichte van het jaar ervoor met 1%.	59%	62%	65%	65%

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

Met de duurzaamheidsvisie Roermond beogen we een basis te leggen voor de verduurzaming van ons handelen, niet alleen gericht op de “klassieke milieuaspecten” maar breed landend in alle gemeentelijke beleidsvelden. Dit jaar starten we met de implementatie.
Ook bevorderen en ondersteunen we initiatieven uit onze omgeving, onder andere lokale en regionale projecten, op het gebied van hergebruik en verwerking van grondstoffen/afval. We zetten daarvoor pilotprojecten op (afvalinzameling en -verwerking), gericht op duurzaamheid, die tevens een economische impuls in de regio kunnen bewerkstellingen.

Ons uitgangspunt is dat we huishoudelijk afval zien als grondstof, die we als zodanig gaan benutten, en niet meer als ‘wegwerpproduct’. We reduceren de hoeveelheid vrijkomend afval door middel van meer en verbeterde scheiding. Zo gebruiken we minder (primaire) grondstoffen.

In 2017 wordt door middel van participatiesessies met medewerkers van de gemeente, commissie-leden en inwoners input opgehaald voor het nieuwe afvalbeleid. Deze input levert informatie op voor verdere verdieping voor de uitvoering van het nieuwe beleid.

In samenwerking met Afvalsamenwerking Limburg (ASL) onderzoeken we kansen en mogelijkheden in relatie tot “biobased economy” (voorbeeld bermgras als grondstof voor bio-plastic), zowel op lokale als provincie brede schaal.

In 2017 worden daar waar mogelijk ondergrondse containers geplaatst voor de inzameling van huishoudelijk restafval. Dit betreft locaties van Wonen Zuid. Deze containers komen in de plaats van de bovengrondse rolcontainers. Ook worden 40 ondergrondse containers vervangen welke zijn geplaatst in 2005/2008.

In stadsdeel Roermond worden de locaties en containers voor glas, textiel, blik en drankenkartons geactualiseerd en heringericht, dit heeft in stadsdeel Swalmen in 2016 plaatsgevonden. Doelstelling is het beter afstemmen van containervoorzieningen op het aanbod van deze afvalstromen en hiermee de afvalscheiding van inwoners te faciliteren en te verbeteren.

Het tweede en laatste jaar van de pilot ‘Schoon Belonen’, waarbij gemeenten pilots opzetten voor inzameling van PET en een schone leefomgeving, is ingezet en loopt tot in 2017 door. Wij nemen hieraan deel met scholen uit het voortgezet onderwijs.
Landelijk vindt in 2017 een evaluatie plaats waarbij wordt bekeken welk beloningssysteem/ methode vanaf 2018 landelijk wordt ingevoerd.
Op het gebied van zwerfafval wordt bepaald aan welke onderwerpen prioriteit wordt gegeven. De ervaringen uit 2016 (pilot persprullenbakken Binnenstad en verduurzaming evenementen op het gebied van zwerfafval) worden hierin meegenomen.

In de jaarschijf 2017 is voor de uitvoering van beleid ten aanzien van duurzaamheid, afval en groen ESSV budget beschikbaar.

Het beschikbare budget ESSV, zetten we in om projecten voortvloeiend uit de Duurzaamheidsvisie, de Groenvisie en het Grondstoffenplan te ondersteunen. Hiervoor maken we projectvoorstellen.

Het zoveel mogelijk voorkomen en opheffen van onaanvaardbare wateroverlast in het stedelijk gebied doen we (onder andere) conform het gemeentelijk rioleringsplan en waar mogelijk via het doelmatig afkoppelen van hemelwater van het gemengd rioolstelsel.

De beoogde gematigde ontwikkeling van de rioolheffing wordt met name gerealiseerd door uitvoering van projecten in samenwerking met andere gemeenten waarbij onder meer wordt ingezet op kostenbesparing.

Wat mag dat kosten?

Product 2.2 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	6.964	7.161	6.066	6.123	6.089	6.087
Baten	-6.310	-6.182	-6.587	-6.658	-6.706	-6.705
Mutaties reserves	-5	-197	-72	-72	0	0
Saldo	**649**	**782**	**-593**	**-607**	**-617**	**-618**

Product 2.3 Natuur en landschap

Het landschap in en om de stad heeft belangrijke waarden voor de samenleving: culturele en cultuurhistorische waarden, natuurlijke en ecologische waarden, gebruiks- en belevingswaarden.

Wat willen we bereiken?

Het landschap in en om de stad maakt Roermond en haar omgeving aantrekkelijk om te wonen, te werken en te recreëren. Belangrijk is om in ieder geval de huidige waarden te behouden en waar mogelijk te versterken. Internationaal is het behoud van biodiversiteit een belangrijk thema. Ook op gemeentelijk niveau willen we hieraan bijdragen.

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

We behouden en beheren de waarden natuur en landschap door onder andere:

- Ruimtelijke ontwikkelingen mede te toetsen aan de natuurlijke en ecologische waarden.
- De kwaliteit van groen en natuur op te waarderen, het opheffen van mogelijke barrières tussen ecologische zones en het maken van verbindingen tussen groenstroken op basis van de opgestelde ecologische structuurkaart.
- Bij het beheer bestaande natuurwaarden te bevorderen en te vergroten. Hiervoor wordt bijvoorbeeld begrazing toegepast met schapen of runderen.
- Implementeren van de nieuwe Wet natuurbescherming. Deze wet vervangt 3 wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en faunawet.

We gaan de belevingswaarde van natuur en landschap vergroten en waar mogelijk versterken:

- Via het Roermonds Natuur en Milieu Overleg betrekken we burgers en organisaties bij de ontwikkeling van beleid en uitvoering van plannen.
- Met diverse partners werken we nauw samen op het gebied van natuur en landschap, onder andere met Stichting Ons WCL en Grenspark Maas Schwalm Nette.

- We implementeren de groenvisie (en de ecologische structuurkaart) en zoeken naar gelegenheden voor het uitvoeren van de daaruit vloeiende projecten waarbij belevingswaarde een belangrijk aspect is. Gezocht wordt naar mogelijkheden voor cofinanciering.
- Bevordering van biodiversiteit is het leidend thema waarbij maatregelen aan de orde zijn om de huidige natuurwaarden te behouden en te bevorderen. Op basis van de ecologische structuurkaart, de groenvisie en eerdere beleidsplannen worden mogelijkheden onderzocht voor het aanleggen van faunavoorzieningen en het realiseren van ecologisch waardevolle gebieden.
- Om een prettige woon-/ leefomgeving te ontwikkelen en te borgen zijn in 2016 de ecologische structuurkaart en de groenvisie ontwikkeld. Beiden worden in 2017 geïmplementeerd en tevens gebruikt als input voor de ruimtelijke structuurvisie/ omgevingsvisie.

Wat mag dat kosten?

Product 2.3 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	392	238	55	55	55	54
Baten	-2	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-303	-185	0	0	0	0
Saldo	**87**	**53**	**55**	**55**	**55**	**54**

Product 2.4 Verkeer en vervoer

In de mobiliteitsvisie “Slim in Mobiliteit, Stad in beweging heeft de gemeenteraad de richting uitgezet voor het verkeer en vervoer beleid van de stad. Roermond wil een dynamische stad zijn waar iedereen zich welkom voelt en graag wil zijn. Het slimme aanbod aan mobiliteit heeft daarbij een stimulerend effect op alle aspecten van de samenleving. Onze bewoners voelen zich prettig in hun dagelijks bestaan, bezoekers komen graag naar Roermond en onze ondernemers worden gefaciliteerd in hun ondernemerschap. We kijken hierbij niet alleen naar de stad maar ook naar de functie die wij in de (Eu)regio vervullen.

Wat willen we bereiken?

Roermond is een sociale, gastvrije en ondernemende stad:
- Sociaal: Onze bewoners, ongeacht leeftijd, inkomen of gezondheid, wonen graag in onze gemeente en kunnen actief deelnemen aan de samenleving.
- Gastvrij: Roermond staat bekend als koopstad en wil die positie behouden en versterken. De beleving van onze bezoekers staat daarom centraal in ons beleid. Alle bezoekers voelen zich welkom en komen graag naar Roermond: toeristen, recreanten en bezoekers van bewoners.
- Ondernemend: Roermond is een aantrekkelijke stad om zich te vestigen en te ontwikkelen voor de retail ondernemers, de maak- en zorgindustrie, de logistieke sector, de toeristische sector en de organisatoren van de vele evenementen

Om onze bewoners, bezoekers en ondernemers dit daadwerkelijk zó te laten beleven, willen we dat onze bestemmingen in de stad bereikbaar zijn, ons mobiliteitssysteem toegankelijk is en bieden we onze verkeersdeelnemers veiligheid. Dit betekent voor de diverse manieren van vervoer:
- Lopen en fietsen: In een compacte stad als Roermond zijn lopen en fietsen de basis vervoermiddelen voor een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid.

- Openbaar Vervoer: Het opwaarderen van de drukke buslijnen en de railverbindingen leiden tot een betere bereikbaarheid en toegankelijkheid van de stad. Het station van Roermond ontwikkelen we door tot Regionaal Mobiliteitsknooppunt.
- Personenauto's: Grote investeringen in de infrastructuur voor personenauto's zijn de komende jaren niet nodig. Door het beter – en slimmer – benutten van de bestaande infrastructuur gaan we de toekomstige schommelingen in het verkeersaanbod beter opvangen.
- Commercieel vervoer: Voor de bereikbaarheid is het belangrijk dat het verkeerssysteem goed functioneert. Voor alle bedrijfstakken kijken we hiervoor naar transport over weg, water en rail.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Aandeel garage-parkeren op totaal aantal parkeerbewegingen.	25,16%	23%	23%	23%
Aantal verkeersdoden	-	0	0	0
Aantal ernstige verkeersslachtoffers (begroting en streefwaarde	-	< 8	< 8	< 8

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

In 2017 stellen we een nieuw Gemeentelijk Verkeer en Vervoer Plan vast in de gemeenteraad. Dit GVVP is het product van een intensieve samenwerking met alle partners uit de stad en dorpen van onze gemeente. De speerpunten uit de Mobiliteitsvisie vormen daarbij de basis. In het GVVP worden voorstellen gedaan voor een uitvoeringsprogramma en een organisatiewijziging. Deze moeten ertoe leiden dat Roermond klaar is voor de uitdagingen die ons op mobiliteitsgebied te wachten staan en gebruik maakt van de mogelijkheden die worden geboden door de nieuwste maatschappelijke en technologische ontwikkelingen.

De komende jaren leggen we in het GVVP de focus op de volgende vijf speerpunten:
- Met Smart Mobility zorgen wij voor goed geïnformeerde reizigers zodat zij slimme keuzes maken. In 2017 zorgen we voor real-time informatie over vertrektijden van bussen op de belangrijkste haltes waarbij we aansluiten op de INTERCONNECT bewegwijzering in de binnenstad. In dit kader wordt in 2017 ook het product parkeren gedigitaliseerd.
- Met Beter Benutten zorgen we dat de bestaande infrastructuur meer verplaatsingen kan verwerken, bijvoorbeeld op topdrukte dagen. In 2017 investeren we daarom samen met het DOR nog meer in verkeersmanagement rond onverwachte tunnelsluitingen en topdrukte dagen. Hiervoor is meer ambtelijke capaciteit nodig, onder andere om de aanwezige techniek te kunnen bedienen. Ook ontwikkelen we samen met de provincie en Rijkswaterstaat het programma Roermond Bereikbaar om de stad bereikbaar te houden tijdens de werkzaamheden aan de N280, tijdens evenementen en topdrukte dagen.
- Met gedragsbeïnvloeding sturen we op de eigen verantwoordelijkheid van de weggebruiker. Onze inspanning op het gebied van verkeerseducatie moet ertoe leiden dat kwetsbare verkeersdeelnemers zich veiliger door het verkeer kunnen bewegen.
- Met het mobiliteitsfonds stimuleren we het gebruik van duurzame mobiliteit bij werknemers en bezoekers aan de stad.
- Het verbeteren van de mogelijkheden van ketenmobiliteit zorgt voor een toename van Lopen en Fietsen in de stad. Om de toename van het fietsgebruik te faciliteren en verder te stimuleren investeren wij in 2017 samen met de provincie in een snelfietsroute tussen Venlo en Sittard die station Roermond en het centrum verbindt met de omliggende wijken en dorpen.

Van station Roermond willen we een Regionaal Mobiliteitsknooppunt maken dat een visitekaartje vormt voor de stad en de regio. In 2017 leggen we een visie voor aan de gemeenteraad voor deze ontwikkeling. Dit doen we samen met NS, ProRail en de provincie. Deze ontwikkeling moet ertoe leiden dat het gebruik van het openbaar vervoer aantrekkelijk wordt, niet alleen voor bewoners en woon-werkverkeer, maar ook voor toeristisch bezoek aan de stad. Ook de versnellingsmaatregelen op de Maaslijn moeten bijdragen aan een beter OV.

Samen met acht Europese steden en de Erasmus Universiteit Rotterdam werken wij samen aan de ontwikkeling van beleid om de uitstoot van co2 door retail gerelateerd verkeer te verminderen en tegelijkertijd banen en economische groei in de retail sector te stimuleren. Roermond is *Lead Partner* van dit project. De resultaten van RESOLVE gebruiken wij om het verkeerbeleid en retailbeleid van onze stad te verbeteren.

Om Roermond en de rest van Midden-Limburg beter bereikbaar te maken wordt de provinciale weg N280 de komende jaren heringericht. Het deel van de N280 tussen de brug over het Lateraal Kanaal en de A2 waardeert de provincie op met maatregelen die de doorstroming, bereikbaarheid en de verkeersveiligheid verbeteren. Het Roermondse wegvak van de N280 pakken wij samen met de provincie aan. Lokaal verkeer wordt gescheiden van doorgaand verkeer. Een extra aansluiting vanuit oostelijke richting naar het Designer Outlet moet ervoor zorgen dat de verkeersstromen van en naar het outlet centre en van en naar de stad elkaar minder hinderen. Hiermee verbetert ook de bereikbaarheid van bedrijventerrein Willem Alexander. In 2017 worden de werkzaamheden aan de N280 aanbesteed zodat de aannemer in 2018 kan beginnen.
In 2017 starten we met de aanleg van een alternatieve fietsverbinding langs de gemeentewerf die de fietsverbinding over de Mijnheerkensweg vervangt. Deze fietsroute maakt tevens deel uit van het tracé van de snelfietsroute.

Om de veiligheid en doorstroming van het verkeerssysteem beter te maken zijn in 2017 een aantal investeringen nodig in de infrastructuur. De verkeersregelinstallatie op het kruispunt Broekhin – Julianalaan vervangen we door een rotonde. Op het kruispunt Koninginnelaan – Prins Bernhardstraat vervangen we de verkeerslichten en verbeteren we de vormgeving van het kruispunt. Conform de vastgestelde wegcategorisering waarderen we de Kapellerlaan af van een 50 km/u weg naar een 30 km/u zone.
Diverse bollards in het centrum worden vervangen, waarbij tevens alle bollards via ADSL worden aangesloten op het beheersysteem. In regionaal verband zijn afspraken gemaakt met de hulpdiensten dat op alle bollards hetzelfde systeem wordt toegepast.

Belangrijkste speerpunt bij beheer is het terugdringen van de tijdrovende klachtenafhandeling over onder andere verkeersonveiligheid en snelheidsovertredingen. Klachten die ontstaan doordat de weg niet voldoet aan een duurzaam veilige inrichting. Een scan van het wegennet moet de aandacht-locaties boven water krijgen, zodat deze efficiënt kunnen worden aangepakt.
Tevens investeren we in datacommunicatie en gegevensverzameling. Om het verkeer tijdens drukke dagen/evenementen te kunnen monitoren en coördineren, is het noodzaak geworden dat alle verkeerssystemen zoals verkeerslichten, bollards en parkeerlocaties zijn aangesloten op onze verkeerscentrale. Bovendien werken wij aan de optimalisatie van de exploitatie van onze parkeer-garages. Naast maatregelen om de bezetting te verbeteren is in deze begroting rekening gehouden met een structurele financiële oplossing voor de exploitatieverliezen.

Wat mag dat kosten?

Product 2.4 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	4.303	4.465	2.773	2.746	2.670	2.715
Baten	-3.240	-3.071	-2.920	-2.930	-2.940	-2.951
Mutaties reserves	-230	-310	-302	-177	0	0
Saldo	**833**	**1.084**	**-448**	**-361**	**-271**	**-236**

Totalen van het programma:

Lasten en baten:

Programma 2 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Totaal lasten	41.405	19.974	13.807	13.401	12.696	12.655
Totaal baten	-33.214	-11.065	-11.502	-10.782	-10.840	-10.849
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**8.191**	**8.909**	**2.304**	**2.719**	**1.856**	**1.886**
Stortingen in reserves	2.273	61	44	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	-4.140	-2.533	-1.403	-1.621	-788	-592
Geraamde Resultaat	**6.325**	**6.436**	**946**	**998**	**1.068**	**1.214**

Investeringsprogramma 2017 - 2020

Investeringsprogramma 2017 - 2020 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
2.2 Milieu en afval	943	768	19	32
2.4 Verkeer en vervoer	934	1.310	467	350
Saldo	**1.877**	**2.078**	**486**	**382**

De belangrijkste investeringen in 2017 hebben betrekking op:

- Vervanging van containers huisvuil hoogbouw (€ 195.000)
- Vervanging duobakken (€ 700.000)
- Vervanging verkeersregelinstallaties: St Wirosingel/N280, Oranjelaan/ Maria Theresialaan, Bredeweg/Julianalaan (totaal € 549.000)
- Vervanging/verbetering Fietspad Maastrichterweg (Geuljanslaan/Kapellerlaan) (€ 175.000)

Beleidswensen kadernota 2017

Beleidswensen kadernota 2017 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
2.1 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	110	34	0	0
2.4 Verkeer en vervoer	138	44	24	32
Saldo	**248**	**78**	**24**	**32**

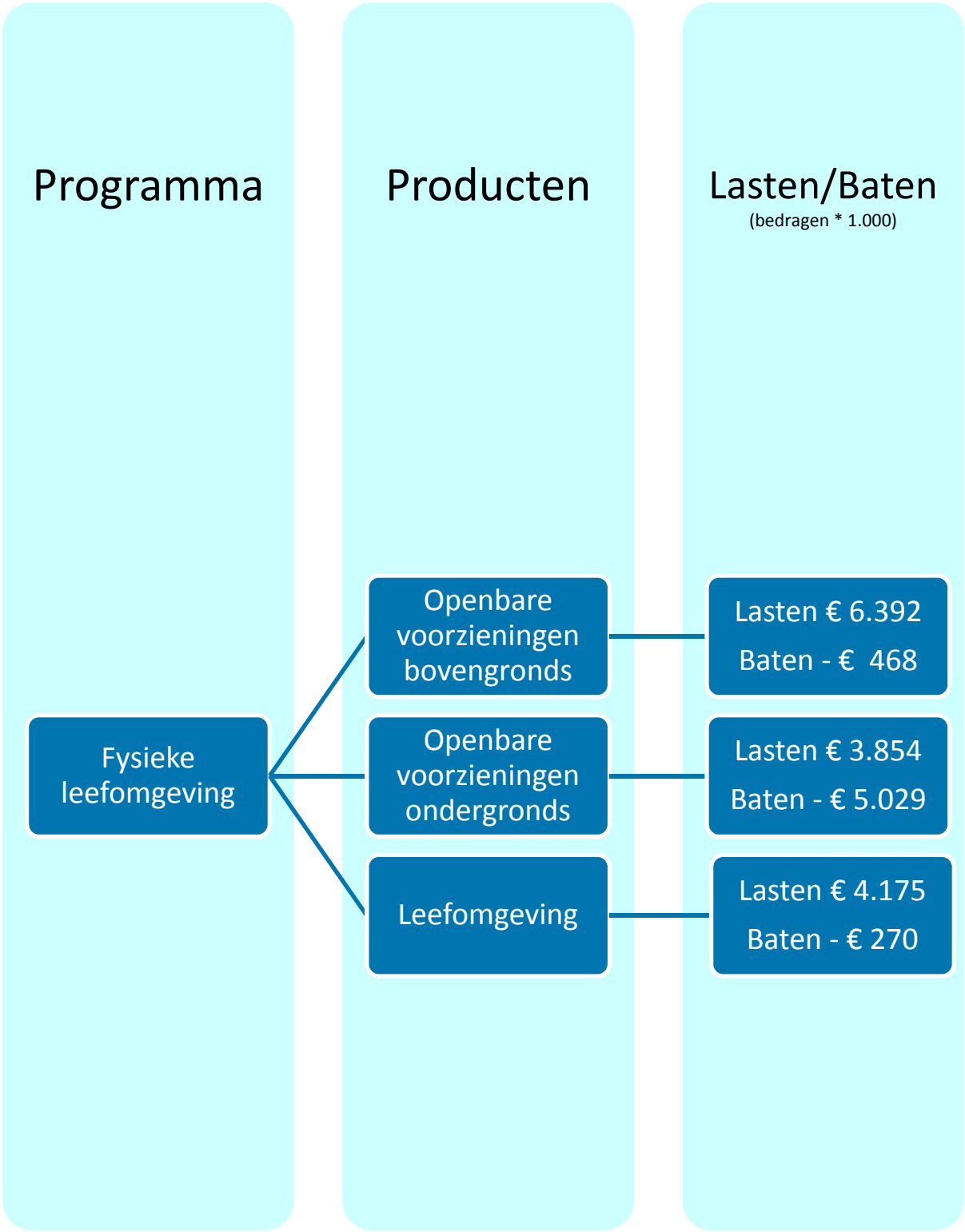
De belangrijkste beleidswensen in 2017 hebben betrekking op:

- Middelen monumentenzorg en archeologie (€ 90.000)
- Digitalisering parkeren (€ 100.000)

Fysieke leefomgeving

Programma 3. Fysieke leefomgeving

Algemene programmadoelstelling

Roermond houdt zijn fysieke leefomgeving in de openbare ruimte duurzaam in stand met bijzondere aandacht voor veiligheid, bereikbaarheid, leefbaarheid en gezondheid.

Beleidskaders

- Beheerplannen: Deknota: Op weg naar beter beheer 2007-2017 (2007);
- Evaluatie beheerplannen openbare ruimte (2013);
- Afvalwaterplan Limburgse Peelen *2012-2016* – Samenwerking in de afvalwaterketen (2012);
- Gemeentelijk Rioleringsplan *2013-2016* Roermond *(2013);*
- Groenstructuurplan 2006;
- Notitie groenadoptie (2012);
- Bomenplan gemeente Roermond beleid en beheer 2012-2024 (2012);
- Speelruimteplan Gemeente Roermond; Beleid in de periode 2013 – 2017 (2013).

Coalitieakkoord 2014-2018 'Mensen maken onze stad'

De openbare ruimte, infrastructuur, de natuur en het groen verdienen onze inzet, niet alleen in relatie tot de economische ontwikkeling, maar ook vanuit een oogpunt van duurzaamheid en de behoeften van onze inwoners.

Product 3.1 Openbare ruimte: bovengronds

De gemeente heeft in haar fysieke leefomgeving diverse openbare voorzieningen (kapitaalgoederen) om de bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid te kunnen waarborgen. Door de bovengrondse voorzieningen in de openbare ruimte te onderhouden blijven deze heel, veilig en functioneel.
Zo kunnen de gebruikers zich veilig verplaatsen en bewegen. Het grootschalig onderhoud aan bovengrondse voorzieningen wordt, in samenhang met de ondergrondse voorzieningen, wijkgericht uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?

De infrastructurele bovengrondse openbare ruimte - in hoofdzaak bestaande uit verhardingen, openbare verlichting, civieltechnische kunstwerken, straatmeubilair en verkeersvoorzieningen - handhaven op het kwaliteitsniveau zoals omschreven in de nog vast te stellen Kadernota Beheer, zodat deze veilig en duurzaam gebruikt kan worden.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
We toetsen de tevredenheid van inwoners eens in de twee jaar door middel van een klanttevredenheidsonderzoek op de onderdelen onderhoud van wegen en fietspaden, onderhoud openbare ruimte en straatverlichting. Het volgende onderzoek zal plaatsvinden in 2018.				

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Cijfer van inwoners dat tevreden is over het onderhoud van wegen en fietspaden.		7		7
Cijfer van inwoners dat tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte.		7		7
Cijfer van inwoners dat tevreden is over de straatverlichting.		7		7

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

Het beheer van de openbare ruimte is vastgelegd in beheerplannen. Hierin zijn de hoeveelheden, kwaliteitsniveaus en onderhoudskosten opgenomen van voorzieningen in de openbare ruimte. Onderdelen van beheerplannen zijn integrale jaarprogramma's voor onder andere grootschalig onderhoud. In de kadernota Beheer worden diverse onderhoudsscenario's in beeld gebracht. Het betreft de kwaliteitsniveaus nul, basis, goed en zeer goed. Tevens worden innovaties van beheer en mogelijkheden ten aanzien van burgerparticipatie geïmplementeerd, waarbij slechts op beperkte schaal aanpassingen aan de inrichting en/of het beheer mogelijk zijn. Daarnaast wordt de openbare ruimte opgedeeld in structuurgebieden met beeldkeuzes.

Voor het nieuwe beheerbeleid en de daarbij horende integrale samenhang tussen de diverse producten van programma 3 fysieke leefomgeving verwijzen wij naar paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen. In dit programma wordt verder ingegaan op beheer en onderhoud aan de bovengrondse openbare ruimte, ondergrondse openbare ruimte en de leefruimte.
Het kleinschalig of plaatselijk onderhoud wordt uitgevoerd via onderhoudscontracten en door gemeentelijke medewerkers die de kleine herstelwerkzaamheden uitvoeren (bijvoorbeeld als gevolg van verzakkingen of boomwortelopdruk). Dit naast hun andere taken in behoud van een schone en veilige openbare ruimte. Al deze onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd op basis van eigen uit de tweejaarlijkse visuele weginspecties, eigen waarneming en de dagelijkse meldingen door burgers. Daarnaast vinden schouwen plaats met betrokken partijen te weten burgers, bedrijven en contractpartijen. De belangrijkste doelen zijn het voorkomen van letsel of het verder verslechteren van de onderhoudstoestand en waar mogelijk implementeren van innovaties. Ook in 2017 wordt zo voorkomen dat er nodeloos extra kosten worden gemaakt.

Voor bovengrondse voorzieningen wordt in 2017, naast integraal wijkgericht onderhoud ook het grootschalig onderhoud aan de hoofdstructuurwegen uitgevoerd. De planning voor onderhoud aan hoofdstructuurwegen is gebaseerd op het duurzaam in stand houden van de doorstroming van het verkeer in de stad en voor de verbinding tussen de diverse wijken. De verhardingen en diverse rioleringen in de Groene Kruisbuurt en Stationsbuurt worden aangepakt. Het verbeteren van de spoorwegovergang in de Leropperweg wordt in overleg met Prorail voorbereid in 2017.
Wij starten de voorbereidingen voor het verbeteren van de beloopbaarheid van het Munsterplein in 2018 en de reconstructie van de Kapellerlaan.
Voor de civieltechnische kunstwerken wordt een onderhoudsprogramma opgesteld op basis van de inventarisatie uit 2016 en 2017. Het straatmeubilair (palen, banken, afvalbakken, hekwerken, etc.) is in het kader van de nieuwe beheerplannen geïnventariseerd.

In 2016 is gestart om het contract voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting te herzien met als aandachtspunt een snellere verduurzaming van het verlichtingsareaal. Verder is in de investeringsplanning grootschalige vervanging openbare verlichting opgenomen, waarbij ook in 2017 energieverslindende verlichting vervangen wordt door LED-armaturen.

Wat mag dat kosten?

Product 3.1 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	7.288	6.887	6.392	6.614	6.675	6.688
Baten	-566	-463	-468	-468	-468	-468
Mutaties reserves	-1.226	-879	-60	-350	-350	-350
Saldo	**5.496**	**5.545**	**5.864**	**5.796**	**5.856**	**5.870**

Product 3.2 Openbare ruimte: ondergronds

Wat willen we bereiken?

Wij houden de ondergrondse infrastructuur op het vastgestelde kwaliteitsniveau en voeren de zorgplicht uit voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater zodat een duurzame afvalwater-ketenzorg is gegarandeerd.

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

Afronding van de uitgevoerde omvangrijke reconstructie van het rioolstelsel in Roermond-Oost is het groot onderhoud aan de overkluisde Maasnielderbeek. In 2017 wordt het trajectdeel in Leeuwen en Maasniel uitgevoerd. Andere rioleringswerken nemen wij geïntegreerd mee in projecten zoals in de Groene Kruisbuurt en Stationsbuurt en in de voorbereiding van de herinrichting van de Kapellerlaan.

We houden rekening met een toename van de neerslaghoeveelheid door de verandering in de atmosfeer en proberen overlast die hierdoor ontstaat, zoals regenwater op straat en vervuiling van het oppervlaktewater, te voorkomen. Bij reconstructies en vervangingen worden de mogelijkheden voor duurzaam waterbeheer meegenomen (bijvoorbeeld aanleg hemelwaterriolering of waterberging in de openbare ruimte) door middel van de realisatie van waterbergingsvoorzieningen.

Wat mag dat kosten?

Product 3.2 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	4.596	4.604	3.854	3.896	3.921	3.954
Baten	-4.806	-4.912	-5.029	-5.073	-5.087	-5.137
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	**-210**	**-309**	**-1.175**	**-1.177**	**-1.166**	**-1.183**

Product 3.3 Openbare ruimte: leefomgeving

Een aantrekkelijke leefomgeving wordt mede gevormd door een openbare ruimte die schoon is en door een bereikbare gezonde, groene woon- en leefomgeving in en om de stad. Gebruikers van de openbare ruimte krijgen in toenemende mate invloed op de inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte. Groen zorgt niet alleen voor een aantrekkelijke stad, maar bevordert de volksgezondheid, sociale cohesie, de biodiversiteit, vangt fijnstof en stikstofoxiden op. Daarnaast zorgt groen voor schaduw en verkoeling in de zomer en opvang van water bij hevige regenval.

Wat willen we bereiken?

We borgen een schone en groene woon- en leefomgeving op vastgestelde kwaliteitsniveaus en zorgen voor een uitdagende en veilige speelomgeving.

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

Voor het borgen van een uitdagende en veilige speelomgeving gaan we locaties van speelvoorzieningen, die nodig zijn voor een goede spreiding, op het einde van de technische levensduur renoveren. Bij de overige speelvoorzieningen worden speeltoestellen aan het einde van hun technische levensduur weggehaald en niet meer vervangen.

Voor de groenvoorzieningen worden de beheerplannen uitgevoerd. Vanuit de samenleving komen regelmatig geluiden ten aanzien van een verschraling van het onderhoud aan groenvoorzieningen. Op beperkte schaal passen we de inrichting en/of het beheer van het bestaande groen aan. Daarnaast stellen we burgers in staat om openbaar groen te adopteren en zelf in te richten en te onderhouden. Het bomenbestand inspecteren we structureel. Veiligheid is daarbij een belangrijk criterium. Op basis van de inspectiegegevens worden onderhoudsmaatregelen bepaald en uitgevoerd.
In de Groene Kruisbuurt en Stationsbuurt zal groen worden vervangen. Het vervangen van de bomen in de Kapellerlaan wordt voorbereid.

Door regulier onderhoud handhaven we de kwaliteitsambities van zwerfvuilreiniging in de openbare ruimte. Veegvuil en onkruid op verhardingen wordt aan de hand van de vastgestelde beeldkwaliteit uitgevoerd.

Wat mag dat kosten?

Product 3.3 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	4.630	5.026	4.175	4.147	4.156	4.160
Baten	-259	-267	-270	-270	-270	-270
Mutaties reserves	-137	-238	-77	-42	-42	-42
Saldo	**4.234**	**4.521**	**3.828**	**3.835**	**3.844**	**3.847**

Totalen van het programma:

Lasten en baten:

Programma 3 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Totaal lasten	16.513	16.517	14.422	14.657	14.752	14.800
Totaal baten	-5.632	-5.642	-5.767	-5.811	-5.825	-5.875
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**10.882**	**10.875**	**8.655**	**8.846**	**8.927**	**8.925**
Stortingen in reserves	117	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	-1.480	-1.116	-137	-392	-392	-392
Geraamde Resultaat	**9.519**	**9.758**	**8.518**	**8.454**	**8.535**	**8.533**

Investeringsprogramma 2017 - 2020

Investeringsprogramma 2017 - 2020 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
3.1 Openbare voorzieningen bovengronds	1.995	1.760	655	3.162
3.2 Openbare voorzieningen ondergronds	5.238	3.247	1.941	900
3.3 Leefomgeving	100	220	100	388
Saldo	**7.333**	**5.227**	**2.696**	**4.450**

De belangrijkste investeringen 2017 hebben betrekking op:

- Groot onderhoud kunstwerken (€ 200.000)
- Vervanging asfalt en fundering hoofdstructuur wegen (€ 1.350.000)
- Wijkgericht onderhoud (€ 155.000)
- Vervanging openbare verlichting (€ 200.000)
- Aanleg trottoir randweg Roerstreek (€ 65.000)
- Vervanging rioleringen (€ 700.000)
- Groot onderhoud Maasnielderbeek (€ 1.908.000)
- Aanpassing riool Groene kruis/Stationsgebied (€ 1.765.000)
- KRW maatregelen (€ 865.000)
- Speelruimteplan (€ 100.000)

Beleidswensen kadernota 2017

Beleidswensen kadernota 2017 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
3.1 Openbare voorzieningen bovengronds en ondergronds	35	13	89	89

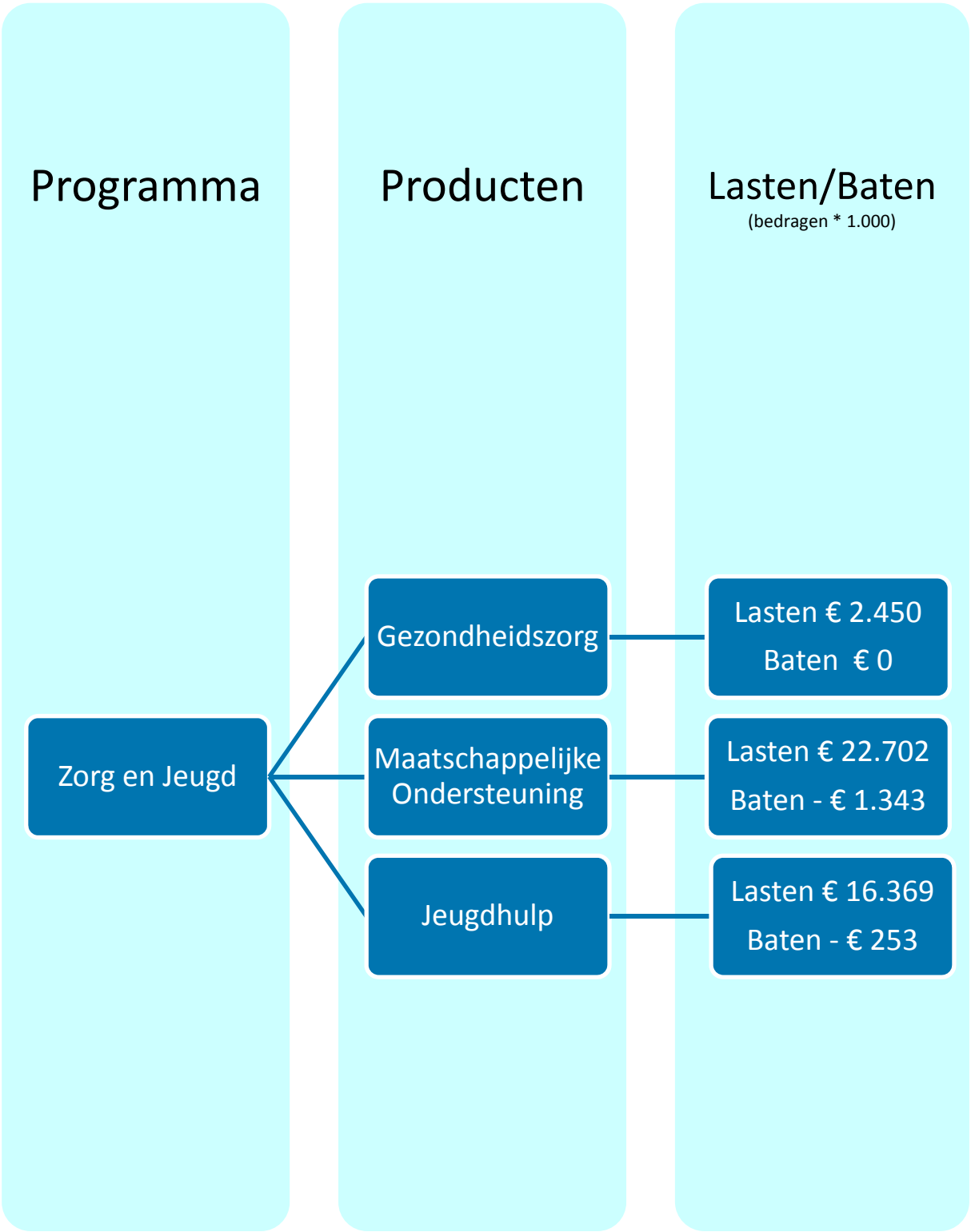
De belangrijkste beleidswensen in 2017 hebben betrekking op:

- Herstel voetpaden karthuis (€ 35.000)

Zorg en jeugd

Programma 4. Zorg en Jeugd

Algemene programmadoelstelling

Dit programma is er op gericht om burgers (zowel jeugdigen als volwassenen) naar vermogen mee te laten doen aan de samenleving. Dit kan door burgers, zo veel als mogelijk, gebruik te laten maken van hun eigen kracht, hun sociale netwerk, de (pedagogische) basisvoorzieningen, algemene voorzieningen en/of, wanneer dit alles niet voldoende is, maatwerkvoorzieningen/gespecialiseerde jeugdhulp. Hiermee zorgen we dat de juiste mate van hulp en/ of ondersteuning geleverd wordt, daar waar dit noodzakelijk is. De gemeente beschikt hiermee over een vangnet.

De gemeente heeft een doorslaggevende rol in deze transformatie. De initiatieven die in de afgelopen periode zijn ontwikkeld laten zien dat (groepen) mensen ook in staat zijn om zaken op te pakken en te organiseren. Dit vraagt van de gemeente om een andere houding ten aanzien van wat er in de samenleving gebeurt.

Daarnaast zullen wij om de transformatieopdracht te kunnen voltooien ons richten op:

- ***het versterken van basisvoorzieningen (toegankelijk voor alle burgers);***
- ***het versterken en het uitbreiden van algemene voorzieningen (in beginsel vrij toegankelijk maar gericht op het bevorderen van de zelfredzaamheid en participatie) om opschaling en afschaling van hulp en ondersteuning mogelijk te maken;***
- ***het stimuleren van initiatieven gericht op maatschappelijke participatie. Deze voorzieningen en initiatieven gaan indien nodig en gewenst over beleidsdomeinen heen.***

Beleidskaders

- Meedoen naar vermogen, op weg naar een participatiesamenleving: welzijnsvisie gemeente Roermond (2012);
- Beleidskader nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 Regio Midden-Limburg Oost (2014);
- Beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 regio Midden-Limburg Oost (2014)
- Beleidsplan Jeugdhulp 2014 – 2016 (2013);
- Visienota Jeugdhulp Midden-Limburg West en Oost (2013).

Coalitieakkoord 2014-2018 'Mensen maken onze stad'

De gemeenten worden in 2015 verantwoordelijk voor de jeugdhulp en de ondersteuning van onder andere langdurig zieken, ouderen en mensen met een (arbeids-)beperking. De opgave van de gemeente is niet langer gericht op een verandering van de bestaande maatschappelijke systemen (de verzorgingsstaat), maar eerder op de opbouw van nieuwe maatschappelijk systemen (participatiesamenleving). Dit maakt meer maatwerk mogelijk, geeft gemeenten meer beleidsvrijheid maar gaat gepaard met een fikse korting op budgetten.

In deze coalitieperiode staan de transitie en transformatie naar een participatiesamenleving centraal. Dit is een samenleving waarin iedereen naar eigen vermogen meedoet. In zo'n samenleving is het onze verantwoordelijkheid als gemeente om te zorgen voor maatschappelijke ondersteuning. Die maakt een verbinding mogelijk tussen inwoners, cliënten, gemeente, vrijwilligers, maatschappelijke partners, zorgverzekeraars en zorgpartners. Wij zetten daarbij hoog in op burgerparticipatie.

Niet alleen door belanghebbenden in een vroeg stadium te betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van het beleid, maar ook door burgerinitiatieven te stimuleren, goed te luisteren en mee te denken.

Cruciaal in de aanpak is dat de gemeente Roermond de randvoorwaarden creëert voor integrale ondersteuning en zorg in wijken, buurten en kernen. Dit kan bijvoorbeeld met wijkaccommodaties, sociale wijkteams, ontmoetingsplaatsen en wijkinitiatieven. Onder andere sport en cultuur zien wij in dit kader als belangrijke middelen om onze doelen in het sociale domein te realiseren.

Vrijwilligers en mantelzorgers zijn vanuit de visie van de participatiesamenleving van onschatbare waarde. Naast continuering van het lokale ondersteuningsaanbod (inclusief werving en opleiding) wordt in 2015 gestart met het opstellen van een regionaal plan 'Versterking, verlichting en verbinding'. Dit is gericht op het delen van ervaringen en het waar mogelijk verbeteren van de effectiviteit op het gebied van informele zorg en mantelzorg.

Het transformatieproces gaat gepaard met onzekerheden. We realiseren ons dat we, mede vanwege het op sommige onderdelen ontbreken van de absolute zeggingsmacht, rekening moeten houden met mogelijke onvoorziene ontwikkelingen en daarmee gepaard gaande financiële consequenties. Dit laatste betekent dan ook dat we ruimte creëren en voor onvoorziene uitgaven.
Bijzondere aandacht besteden we aan de meest kwetsbaren, vooral zij die te maken krijgen met een opeenstapeling van problemen (gezondheid, werk, inkomen, wonen, etc.). Tegen deze achtergrond hebben ook armoedebeleid en -preventie hoge prioriteit. Hierbij blijft extra aandacht uitgaan naar kinderen.

Wij willen dat de jeugd en jongeren zich thuis voelen in onze gemeente. Wij betrekken hen bij de ontwikkeling van beleid. Daarnaast staan wij open voor en rekenen wij op initiatieven van onze jeugdige en jongere inwoners. Wij stimuleren en faciliteren deze initiatieven, waaronder de jongerenraad.

Voor de transitie en transformatie van de jeugdzorg en de zorg voor langdurig zieken en ouderen is het van groot belang dat we goed samenwerken: met de regiogemeenten, de ketenpartners en ook met verenigingen. De adviezen van de commissie Van Geel zijn belangrijke uitgangspunten in de uitwerking.

Ontwikkelingen 2017

In het jaar 2017 zullen we feitelijke transformatie verder vorm en inhoud geven. Een transformatie die leidt tot een cultuurverandering, zodat de zorg in de toekomst betaalbaar blijft en we actief en efficiënt aan een dynamische en duurzame leefomgeving kunnen werken. Kijkend naar wat in de afgelopen jaren al is bereikt, hebben we daar alle vertrouwen in.
Vol overtuiging zullen we investeren in samenwerking, in relatie-opbouw en vertrouwen tussen betrokkenen en voeren samen met onze partners het gesprek waarin stil kan worden gestaan bij innovatie en alternatieven en vernieuwde samenwerkingsvormen.
We leggen de nadruk op oplossingen 'dichtbij' en op preventieve maatregelen door te investeren in de nulde lijn en eerste lijn. Onze doelstelling is om zo de druk op de duurdere (tweedelijns)zorg terug te dringen. Tevens willen we het zelf oplossend vermogen in de samenleving meer benutten; meer vrijwilligers, minder professionals. Hiernaast is aandacht nodig voor het stimuleren van informele zorg, maatschappelijke initiatieven en het verenigingsleven. Wij hechten veel waarde aan samen-werking met het maatschappelijk middelveld en ondersteunen deze organisaties met subsidies en betrekken ze bij de beleidsvorming en de toekomstige uitvoering van bijvoorbeeld het armoedebeleid.

Om de transformatieopdracht te kunnen voltooien, zetten we in op het creëren van algemene voorzieningen en het stimuleren van maatschappelijke initiatieven gericht op maatschappelijke participatie. Deze voorzieningen en initiatieven gaan over beleidsdomeinen en doelgroepen heen en vereist van de gemeente een integrale benadering.
Samen met de partners hebben we een hernieuwd gezondheidsbeleid opgesteld dat uitgaat van een nieuwe definitie van gezondheid. Wij zien ‘gezondheid’ hierbij niet als doel, maar als middel.
Eén van de transformatieopgaves binnen de WMO is de verdere doorontwikkeling van de zorgteams, gericht op een ondersteuning zo dicht mogelijk bij de burger waarbij aansluiting wordt gezocht bij bestaande wijkstructuren en door middel van integrale vraagverheldering (aan de voorkant) op alle leefgebieden (dus onder andere Wmo-Jeugdwet-Participatiewet). Uiteindelijk is de inzet gericht op o.a. kortdurende ondersteuning en netwerkversterking. Wij zullen in 2017 de inzet van deze zorgteams continueren en verbreden naar een dekkingsgraad voor de hele stad.
De ontwikkelingen op het vlak van de nieuwe jeugdhulptaken laten zien dat wij wellicht financieel ongunstige tijden tegemoet gaan. De eerste berichten laten een daling van de budgetten voor deze taken zien. In 2017 wordt er samen met onze partners binnen het jeugddomein een plan van aanpak opgesteld, met daarin aandacht voor de uitwerking van de transformatie-aanbevelingen en de kosten die hiermee gemoeid zullen gaan.
2017 zal het jaar worden waarin de feitelijke transformatie en de doorontwikkeling van de in 2016 geïnitieerde beleidsontwikkelingen verder vorm en inhoud zal worden gegeven. Het zal het jaar worden waarin van ons zal worden verwacht dat we keuzes maken en lef tonen. We willen een gemeente zijn waar inwoners krachtig zijn, zich goed voelen en zelf maximale regie hebben over hun eigen leven en omgeving. Een gemeente waar de onderlinge betrokkenheid stevig is en iedereen mee kan doen.

Product 4.1 Gezondheidszorg

Het streven is om door middel van een aantal activiteiten bij te dragen aan de bevordering van de gezondheid van de Roermondse burger.

Wat willen we bereiken?

Bevorderen dat burgers het vermogen hebben om zich aan te passen en eigen regie te voeren in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven.
In het licht van dit product is het van belang dat burgers hun gezondheid (incl. hun persoonlijke en emotionele ontwikkeling) als positief ervaren en er een gezonde leefstijl op na houden.

In dit kader is het van belang te zorgen voor continuïteit en samenhang binnen de publieke gezondheidszorg en afstemming hiervan met het sociaal domein, de curatieve zorg en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen.
Dit product kent sterke samenhang met vele onderdelen van het Sociale Domein, zoals de Wmo, de ‘Jeugdhulp’ (jeugdgezondheidszorg) en ‘Sport en Cultuur’ (sport als middel voor gezondheidsbevordering). Ook vanuit deze producten worden activiteiten ingezet die bijdragen aan de bevordering van de gezondheid.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
De indicatoren verbonden aan dit product worden gemeten via het gezondheidsonderzoek dat door de GGD wordt uitgevoerd, de volwassenen- en ouderenmonitor en jeugdmonitor. Deze monitors hebben een vierjaarlijkse frequentie en geven derhalve geen informatie over het begrotingsjaar 2017. Er is daarom voor gekozen om de uitkomsten van deze monitors separaat ter kennisname voor te leggen aan college en gemeenteraad.				

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

De GGD Limburg-Noord geeft in opdracht van (onder andere) de gemeente Roermond uitvoering aan de Wet publieke gezondheid (Wpg). Hierbij richt zij zich op het verminderen van risico's en het bieden van zorg aan kwetsbare groepen door bijvoorbeeld epidemiologische analyses, vroegtijdige opsporing en preventie door gezondheidsonderzoek, het geven van voorlichting, advies, instructie en begeleiding, het bevorderen van een gezonde leefstijl en inspecties in het kader van de Wet Kinderopvang.

In 2016 is de gemeente samen met partners gestart met het formuleren van hernieuwd preventie – en gezondheidsbeleid. Directe aanleiding voor het formuleren van nieuw preventie - en gezondheidsbeleid is gelegen in de Wet Publieke Gezondheid en de nieuwe landelijke nota gezondheidsbeleid 2016-2019. Ook de Provincie Limburg wil op basis van haar sociale agenda een bijdrage leveren aan het verkleinen van de gezondheidsverschillen tussen Limburgers en het vergroten van de zorg voor elkaar en de omgeving.
Belangrijkste inhoudelijke aanleiding is de nieuwe definitie van gezondheid. Gezondheid wordt steeds vaker breed en positief opgevat, zodat de focus minder ligt op de afwezigheid van ziekten en aandoeningen en meer op de mogelijkheden die mensen hebben om met ziekten, beperkingen en tegenslagen om te gaan. Gezondheid en gezond zijn is niet langer een doel op zich, maar ook een middel om andere doelen te kunnen bereiken, zoals: 'meer regie op het eigen leven', 'kwaliteit van leven', 'mee kunnen doen in de maatschappij' en 'het gebruik maken van sociale netwerken'. Dit verbindt het gezondheidsbeleid met de doelstellingen in het sociale domein: participatie, zelfregie en zelfredzaamheid.
In het nieuw te formuleren beleid is tevens aandacht voor de herijking van het AED-beleid.

De gemeente Roermond neemt deel aan het stimuleringsprogramma 'Gezond in de stad'. Dit programma is erop gericht zoveel mogelijk gezondheidsachterstanden terug te dringen. Daarnaast is binnen de gemeente Roermond de JOGG-aanpak (Jongeren op Gezond Gewicht) uitgerold. Doel hiervan is het stimuleren van een gezond voedings- en beweegpatroon onder jongeren. Ouders worden intensief betrokken, zodat ook zij bewust worden van het belang van gezond gedrag.

Vanuit 'Jeugdhulp' wordt preventief ingezet op het aanleren van gezond gedrag en het bewaken en bevorderen van de gezondheid van het kind. Vanuit 'Sport en Cultuur' wordt sport ingezet als middel om een actieve en daarmee gezonde leefstijl te bevorderen. De Wpg richt zich op het bevorderen en het beschermen van de gezondheid van (nog) gezonde burgers. De Wmo is ervoor om burgers te laten deelnemen aan de maatschappij.

Gezondheid in brede zin speelt dus ook een belangrijke rol bij de Wmo. Mensen die deelnemen aan de maatschappij voelen zich gezonder en een goede gezondheid maakt deelname aan de maatschappij weer mogelijk.

Wat mag dat kosten?

Product 4.1 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	355	2.371	2.450	2.344	2.405	2.436
Baten	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-120	-327	-208	-30	-30	0
Saldo	**235**	**2.044**	**2.242**	**2.314**	**2.375**	**2.436**

Product 4.2 Maatschappelijke ondersteuning

De gemeente is verantwoordelijk voor het feit dat Roermondse burgers naar vermogen kunnen deelnemen aan de Roermondse samenleving.

Wat willen we bereiken?

Meedoen naar vermogen is de stip op de horizon. Om dit vorm te kunnen geven staan twee hoofdbewegingen centraal:

1) burgers zo lang mogelijk in de eigen omgeving: door inzet van eigen kracht, het sociaal netwerk en algemene voorzieningen wordt opschaling van zorg en ondersteuning op alle (relevante) leefdomeinen voorkomen.

2) burgers zo spoedig mogelijk weer in de eigen omgeving: het bevorderen van afschaling van zorg en ondersteuning op alle (relevante) leefdomeinen. Dit door:

- het bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente, alsmede voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld;
- het ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving;
- bieden van beschermd wonen en opvang.

In het nieuw geformuleerde armoedebeleid wil de gemeente Roermond veel sterker inzetten op het voorkómen dat mensen in armoede terechtkomen. Specifiek geldt dat de gemeente Roermond de ambitie heeft om het percentage burgers dat onder de armoedegrens leeft, af te laten nemen naar het landelijk gemiddelde.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Aantal mantelzorgers dat een mantelzorgwaardering ontvangt.	-	-	0-meting	
Het uitvoeren van minimaal 4 communicatieactiviteiten gericht op bewustwording.	-	-	4	
Aantal verwijzingen naar de 0e lijn	-	-	0-meting	
Aantal verwijzingen naar de 1e lijn	-	-	0-meting	
Aantal verwijzingen naar de 0e lijn	-	-	0-meting	
Aantal verwijzingen naar de 1e lijn	-	-	0-meting	
Aantal cliënten met een maatwerkvoorziening uitgesplitst per leefdomein (product)	-	-	0-meting	
Aantal burgers dat uitstroomt vanuit de maatschappelijke opvang	-	-	0-meting	
Aantal burgers dat instroomt in de maatschappelijke opvang	-	-	0-meting	
Ten aanzien van de ervaringen met de Wmo wordt jaarlijks een cliëntervaringsonderzoek uitgevoerd. De uitkomsten van dit onderzoek worden eenmaal per jaar separaat ter kennisname voorgelegd aan college en gemeenteraad.			1 x per jaar	
Percentage burgers in Roermond dat leeft onder de armoedegrens	-	-	0-meting	
Percentage kinderen dat opgroeit in armoede	-	-	0-meting	

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

Het continueren van de beschikbaarheid van een herkenbare en toegankelijke informatie en adviesfunctie zodat burgers weten waar ze met vragen op het gebied van zelfredzaamheid en participatie terecht kunnen en in staat zijn eigen regie te voeren en zelfredzaam te zijn.

Het verder mobiliseren van burgerkracht door het aanjagen en ondersteunen van burgerinitiatieven en verenigingen gericht op onderlinge hulp. Het verbinden van mensen en organisaties en het versterken van (sociale) netwerken. Het mogelijk maken van mantelzorg en versterken van de inzet van (zorg) vrijwilligers. We zetten hiervoor in 2017 middelen in vanuit ESSV.

Burgers bewust maken van het feit dat zij op eigen kracht of met behulp van hun sociaal netwerk oplossingen kunnen/moeten zoeken zodat zij zelf regie kunnen voeren over hun eigen leven.

Het stimuleren van de inzet van het sociale netwerk met als doel dat een (deel) van de ondersteuningsvraag door het sociale netwerk wordt opgelost.

Het creëren, in stand houden en versterken van zowel algemene voorzieningen met een preventieve werking, bijvoorbeeld het zwerfvuilproject, het Toon Hermans Huis (we zetten hiervoor in 2017 middelen in vanuit ESSV) en het Moedercentrum en/of algemene voorzieningen als alternatief voor maatwerkvoorzieningen, gericht op alle leefgebieden.

Het bieden van maatwerkvoorzieningen wanneer oplossingen in eigen kracht, met gebruikelijke hulp, het sociale netwerk (incl. mantelzorg) en algemene voorzieningen alleen niet toereikend zijn. Dit ter ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie van burgers. Hierbij kan het ook specifiek gaan om personen die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving en beschermd wonen of opvang behoeven, in verband met psychische of psychosociale problemen of omdat zij de thuissituatie hebben verlaten. Al dan niet in verband met risico's voor hun veiligheid als gevolg van huiselijk geweld.

Met betrekking tot collectief vervoer is de gemeente Roermond per 11 mei 2016 toegetreden tot de gemeenschappelijke regeling (GR) Omnibuzz. De 32 Limburgse gemeenten organiseren gezamenlijk de aanpak van het doelgroepenvervoer in Limburg, waarbij wordt gestart met het onderdeel Regiotaxi. Zij wensen een kwalitatief hoogstaande vervoersvoorziening te organiseren, waarmee ze zorgdragen voor ondersteuning van burgers met een vervoersprobleem. Na afronding van de aanbesteding voor Regiotaxivervoer zal het nieuwe contract eind 2016 en begin 2017 worden geïmplementeerd. Er wordt gestart met Regiotaxivervoer, met de ambitie om Wmo-begeleiding vervoer en leerlingenvervoer later te laten instromen.

Voor het doorontwikkelen van de zorgteams zetten we in 2017 middelen in vanuit ESSV.

Het ondersteunen van mensen met dementie en hun netwerk en de maatschappelijke bewustwording van (omgaan met) dementie en het stimuleren van de bijdrage die de omgeving hieraan kan leveren. Dit door uitvoering van het ESSV-project 'de Dementievriendelijke gemeente'.

Het uitgangspunt van het Roermondse armoedebeleid is dat iedereen moet kunnen meedoen, vanuit zijn of haar eigen talent. In 2016 is nieuw armoedebeleid opgesteld. In 2017 zal, conform het coalitieakkoord veel sterker worden ingezet op het voorkomen dat mensen in armoede terecht komen. Bij de aanpak van armoede staan we voor een integrale aanpak. Armoede, gezondheid, sport, veiligheid, welzijn, jeugdwet, WMO en welvaart zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Hiervoor zullen we samen met het maatschappelijke partners en ervaringsdeskundigen kwetsbare doelgroepen in beeld brengen. We zullen extra aandacht besteden aan de doelgroep kinderen. Bovendien zullen we preventieve maatregelen treffen (onder andere informatie, voorlichting en advies aan burgers en intermediairs) om te voorkomen dat ze afglijden in armoede.

Het versterken van de participatie van burgers bij het ontwikkelen van beleid en leggen van een basis voor toekomstige beleidsontwikkeling en de betrokkenheid van burgers hierbij.

Wat mag dat kosten?

Product 4.2 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	17.957	21.439	22.702	20.976	20.855	20.750
Baten	-1.499	-1.346	-1.343	-1.343	-1.343	-1.343
Mutaties reserves	1.347	-616	-651	-363	-338	-336
Saldo	**17.805**	**19.478**	**20.707**	**19.269**	**19.174**	**19.071**

Product 4.3 Jeugdhulp

De gemeente is op grond van de Jeugdwet verantwoordelijk voor alle jeugdhulp: ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedproblemen, psychische problemen en stoornissen. Ook is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van kinderbeschermings-maatregelen en jeugdreclassering en de advisering en verwerking van meldingen inzake huiselijk geweld en kindermishandeling.

De gemeente Roermond wil dat jongeren en hun ouders jeugdhulp krijgen, snel, vroeg en passend bij de vraag: zo licht en kort als mogelijk, zo lang en zwaar als noodzakelijk. Deze hulp en ondersteuning dienen voor de gemeente betaalbaar te blijven.

Een spilfunctie in het jeugdhulpstelsel is weggelegd voor het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Vanzelfsprekend wordt er ook binnen de jeugdhulp ingezet op een verschuiving naar de voorkant. Een van de doelen van de jeugdwet is vereenvoudiging van het jeugdstelsel, waarin transformatie moet plaats vinden waarin preventie en uitgaan van ieders verantwoordelijkheid belangrijke uitgangspunten zijn.

Belangrijke kernwaarden in de transformatie zijn: het demedicaliseren, ontzorgen en normaliseren door onder meer het opvoedkundig klimaat te versterken in gezinnen, wijken, scholen, verenigingen en in voorzieningen als kinderopvang en peuterspeelzalen.

Het vroegtijdig signaleren van problemen en risicofactoren is een vorm van preventie die van cruciaal belang is zodat opvoed-, opgroei- en gezinsondersteuning effectief kunnen worden ingezet. De preventieve activiteiten die hieraan bijdragen zijn beschreven onder ‘preventie en gezondheid’.

Wat willen we bereiken?

Het gemeentelijke beleid inzake, jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering en de uitvoering daarvan is gericht op:

- het voorkomen van opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen door vroege signalering en vroege interventie;
- het versterken van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, wijken, buurten, scholen, kinderopvang en peuterspeelzalen;
- het bevorderen van de opvoedvaardigheden van de ouders, zodat zij in staat zijn hun verantwoordelijkheid te dragen voor de opvoeding en het opgroeien van jeugdigen;
- het inschakelen, herstellen en versterken van de eigen mogelijkheden en het probleemoplossend vermogen van de jeugdige, zijn ouders en de personen die tot hun sociale omgeving behoren, waarbij zo veel mogelijk wordt uitgegaan van de eigen inbreng;
- integrale hulp aan de jeugdige en zijn ouders, indien sprake is van multi problematiek;
- het bieden van begeleiding en behandeling van jeugdigen met chronische (gedrags)stoornissen of beperkingen en hun ouders;
- het bevorderen van de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin hij/zij opgroeit;
- het voorkomen van herhaling of terugval van een strafbaar feit door jeugdigen.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Kwalitatief: - ervaring van diverse stakeholders van volledigheid van aanbod, - ervaring van diverse stakeholders aanbod op inhoud, - ervaringen van diverse stakeholders met op- en afschalen, cliëntervaringsonderzoek. Bronnen: maandelijkse gesprekken met het CJG-ML en de gespecialiseerde aanbieders, ouderpanel, etc. Concrete indicatoren dienen samen met stakeholders ontwikkeld te worden.				
Kwantitatief: - Totale omvang van de kosten van de gespecialiseerde jeugdhulp en aantal cliënten gedwongen kader - op termijn afname van aandeel gespecialiseerde jeugdhulp en aantal cliënten gedwongen kader. Bronnen: kwartaal- en jaarrapportages, lokale dashboard.				

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

- Het ondersteunen van mensen en hun sociale verbanden bij het oplossen van en omgaan met problemen, verstoringen en kansen in hun functioneren in wisselwerking met hun sociale omgeving. Het toerusten van basisvoorzieningen ten behoeve van vroegsignalering van problemen bij het opgroeien en opvoeden.
- Het ondersteunen van basisvoorzieningen en het faciliteren van burgers in het pakken van hun eigen regie en zelfredzaamheid.
- Het toerusten van basisvoorzieningen zodat deze een bijdrage leveren aan het ontzorgen, normaliseren en de-medicaliseren van jeugdigen.
- Het zo lang en zwaar als nodig en zo kort en licht als mogelijk inzetten van ambulante jeugdhulp door het CJG-ML om de duurdere gespecialiseerde zorg te voorkomen en/ of zo snel als mogelijk af te schalen.
- Het stimuleren en faciliteren van (algemene) voorzieningen wanneer deze op basis van inhoud en volledigheid van aanbod en in het kader van afschaling passend en/ of noodzakelijk blijken.
- Het faciliteren van een volledig en aansluitend aanbod aan gespecialiseerde jeugdhulp en aanbod binnen het gedwongen kader.

Wat mag dat kosten?

Product 4.3 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	20.673	18.009	16.369	16.021	15.955	15.957
Baten	-1.634	-253	-253	-253	-253	-253
Mutaties reserves	-169	-50	0	0	0	0
Saldo	**18.870**	**17.707**	**16.116**	**15.768**	**15.703**	**15.705**

Totalen van het programma:

Lasten en baten:

Programma 4 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Totaal lasten	38.984	41.819	41.521	39.340	339.216	39.144
Totaal baten	-3.133	-1.598	-1.596	-1.596	-1.596	-1.596
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**35.852**	**40.221**	**39.825**	**37.745**	**37.620**	**37.548**
Stortingen in reserves	1.633	24	24	24	24	24
Onttrekkingen aan reserves	-574	-1.016	-883	-417	-392	-360
Geraamde Resultaat	**36.911**	**39.229**	**39.066**	**37.351**	**37.251**	**37.212**

Investeringsprogramma 2017 - 2020

Investeringsprogramma 2017 - 2020 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
4.2 Maatschappelijke ondersteuning	400	400	500	600

De belangrijkste investeringen in 2017 hebben betrekking op:

- Aanschaf hulpmiddelen WMO (€ 400.000)

Beleidswensen kadernota 2017

Beleidswensen kadernota 2017 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
4.1 Gezondheidszorg	105	30	30	0
4.2 Maatschappelijke ondersteuning	695	265	190	100
Saldo	**800**	**295**	**220**	**100**

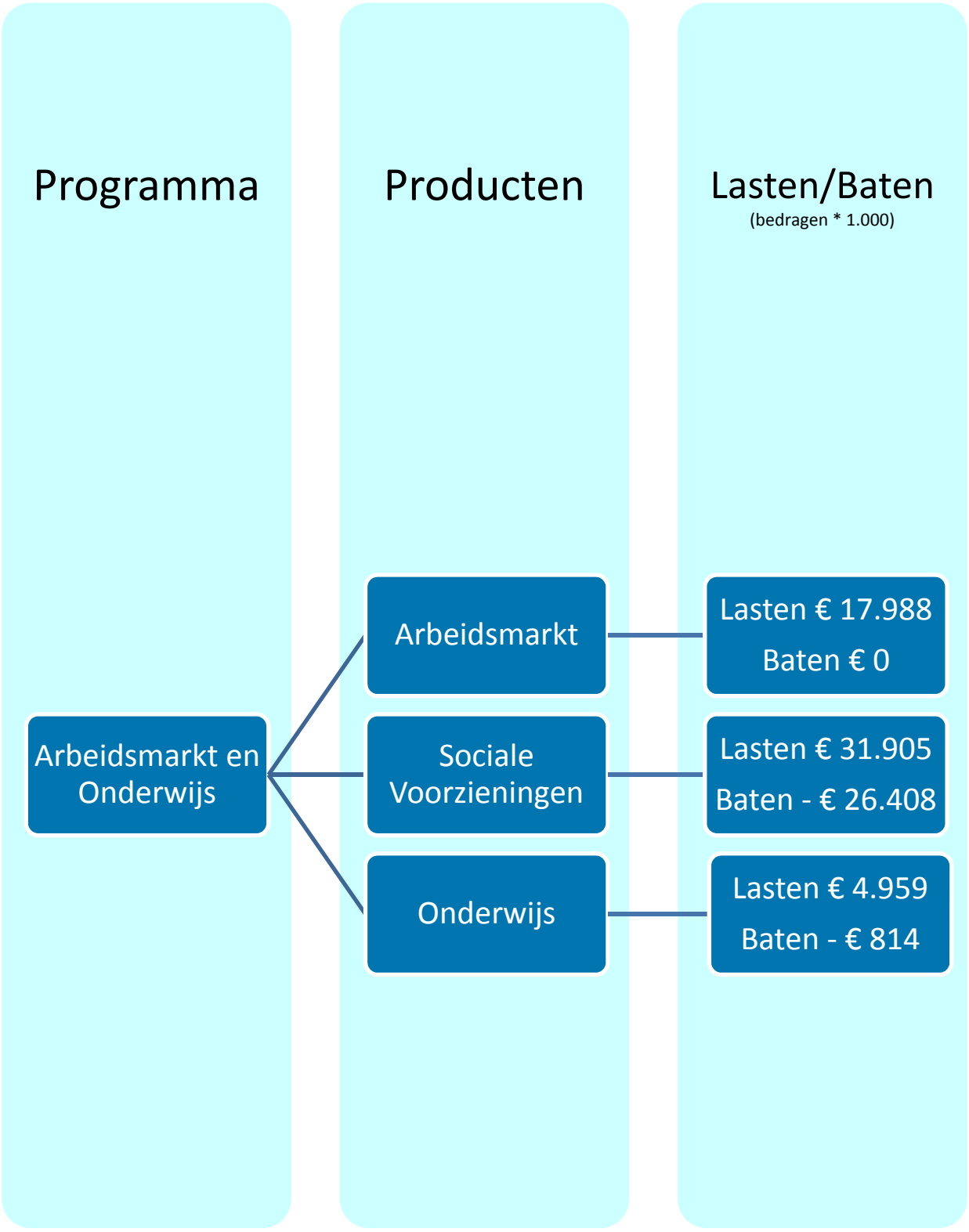
De belangrijkste beleidswensen in 2017 hebben betrekking op:

- Ondersteuning informele netwerken (€ 75.000)
- Algemene voorzieningen maatschappelijke participatie (€ 200.000)
- Ontwikkeling zorgteams (€ 300.000)

Arbeidsmarkt en onderwijs

Programma 5. Arbeidsmarkt en onderwijs

Algemene programmadoelstelling

Het programma arbeidsmarkt en onderwijs is gericht op het stimuleren van werkgelegenheid als ondersteuning van economische ontwikkeling en de bieden van de mogelijkheid aan mensen om door middel van werk een inkomen te verdienen.

Het centraal planbureau voorspelt een groei van het bbp van 2.1% in 2017. Met het arbeidsmarktbeleid hebben we de ambitie maximale ondersteuning te bieden aan deze economische groei. De economische groei draagt op zijn beurt weer bij aan meer mogelijkheden voor mensen om door middel van een betaalde baan inkomen te verdienen. Het CPB voorspelt een daling van de landelijke werkloosheid tot 6.2 % in 2017.
Extra aandacht gaat hierbij uit naar de kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt zoals mensen met een arbeidsbeperking, jongeren, ouderen en statushouders. **Meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zullen bij reguliere werkgevers aan de slag worden geholpen.**

In de arbeidsmarktregio Midden-Limburg, waarvan Roermond centrumgemeente is, wordt regionaal samengewerkt om de randvoorwaarden te scheppen om de werkgelegenheid te optimaliseren. Binnen het samenwerkingsverband wordt op een praktische wijze invulling gegeven om deze doelstelling te bereiken. Het beleid staat niet op zich zelf maar wordt ook beïnvloed door werkgelegenheidsontwikkelingen in de aangrenzende regio's.

Beleidskaders

- Kadernota regionaal arbeidsmarktbeleid Midden-Limburg (2012);
- Visienota werken naar vermogen in Midden-Limburg (2012);
- Kadernota armoedebeleid "Kansarm? Kansrijk!" (2012);
- Beleidsplan schuldhulpverlening (2012);
- Uitgangspunten notitie Participatiewet (2014).

Coalitieakkoord 2014-2018 'Mensen maken onze stad'

Een goed functionerende arbeidsmarkt met goed op de praktijk aansluitend onderwijs zijn belangrijke randvoorwaarden voor een sterke (regionale) economie. Daarnaast heeft het hebben van werk en het voorhanden zijn van goed onderwijs een sterke sociale functie. Dit vergt investeringen, met daarbij aandacht voor een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt krijgen extra aandacht. Wij spannen ons in om jeugdwerkloosheid terug te dringen.

Naar verwachting treedt de Participatiewet op 1 januari 2015 in werking. Het doel van deze wet is meer mensen met een arbeidsbeperking aan de slag te krijgen. De huidige Wet werk en bijstand (Wwb), Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en delen van de Wet werk en ondersteuning jonggehandicapten (Wajong) worden samengevoegd. De huidige Wsw wordt afgebouwd doordat geen nieuwe instroom meer plaatsvindt. Nieuwe Wajongers die kunnen werken vallen vanaf 1 januari 2015 onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Mensen met een arbeidsbeperking moeten aan de slag in het reguliere bedrijfsleven.
Bij de uitvoering van de Participatiewet spelen de 35 arbeidsmarktregio's in Nederland een belangrijke rol. De gemeente Roermond is centrumgemeente van de arbeidsmarktregio Midden-Limburg. Wij gaan voortvarend met de Participatiewet aan de slag om meer mensen te laten meedoen op een arbeidsmarkt, waarin ook mensen met een beperking hun bijdrage kunnen leveren. Daarbij werken wij nauw samen met de werkgevers. Zij vormen immers de start van de keten.

Voor de kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt worden op grond van het sociaal akkoord extra banen gecreëerd. Nadere invulling daarvan vindt plaats in de arbeidsmarktregio en is van groot belang voor het realiseren van de doelstelling van de Participatiewet. In elke arbeidsmarktregio wordt daartoe conform de wet een Werkbedrijf opgericht. Dit is een netwerkorganisatie die verantwoordelijk is voor het realiseren van de garantiebanen. Gemeenten hebben het voortouw bij deze Werkbedrijven en nodigen sociale partners uit om deel te nemen in het bestuur.

In de begeleiding van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar een reguliere baan spelen de huidige sociale werkvoorzieningen in de regio een belangrijke rol. Deze worden omgevormd tot een zogenaamd Werkontwikkelbedrijf, waarbij tevens bekeken wordt of een fusie tussen Westrom en De Risse mogelijk is en tot meer efficiency leidt. Het Werkontwikkelbedrijf voert de begeleiding van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt uit.

Kwalitatief goede werknemers zijn cruciaal voor een goed functionerende arbeidsmarkt en een florerende economie, nu en in de toekomst. Opleidingen moeten daarom (beter) aansluiten op de vraag vanuit het bedrijfsleven. Wij vragen onze onderwijspartners aandacht te hebben voor het belang van Duitstalig onderwijs.

Samen met het onderwijs en andere belanghebbende partijen gaan we voor behoud en versterking en een betere afstemming van het onderwijs op de vraag uit de markt. De gemeente vervult hierin de rol van 'netwerkmanager´ en verbindt partijen en ontwikkelingen met elkaar.

Onderwijs is niet alleen van belang in relatie tot de arbeidsmarkt maar tevens het beste middel om het mensen mogelijk te maken het beste uit zichzelf te halen. Daarbij gaat het niet alleen om (economisch inzetbare) kennis maar vooral ook om de ontwikkeling tot zelfbewuste en zelfredzame burgers. Onderwijs is de sleutel tot zelfontplooiing. Wij volgen de ontwikkelingen naar aanleiding van de Wet passend onderwijs op de voet.

Product 5.1 Arbeidsmarkt

De gemeente Roermond streeft naar een goed functionerende arbeidsmarkt. Een arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod van arbeid met elkaar in evenwicht zijn. Er is voldoende werk en er zijn voldoende gekwalificeerde werknemers om het werk te verrichten. Werkgevers en werknemers weten elkaar te vinden. Burgers participeren op de arbeidsmarkt en verdienen daarmee hun eigen inkomen. Met haar arbeidsmarktbeleid wil de gemeente Roermond bijdragen aan het stimuleren van economische groei en het verhogen van de participatiegraad. We voeren regionaal arbeidsmarkt-beleid. De overheid is samenwerkingspartner binnen de triple helix structuur van onderwijs en ondernemers.

Wat willen we bereiken?

- Het aantal ingevulde werkplekken in Midden- Limburg minimaal gelijk blijft aan het huidige niveau.
- Het aantal ingevulde werkplekken voor mensen met een arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers wordt verhoogd.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Arbeidsplaatsen (SEV; komt jaarlijks in het najaar, cijfers van een jaar eerder).	-	34.350	102.590 (regionaal)	102.590 (regionaal)
Participatiegraad (deel van de potentiele beroepsbevolking in Roermond dat werkt)	-	Minimaal 71,1%	68%	68%
Aantal mensen uit het doelgroepenregister in de regio aan het werk (Indicatief, Rapportage garantie-banen in de regio, detachering en uitzendbanen)	-	-	1.974	1.974
Werkloosheidsuitkering (% WW uitkeringen)	-	-	6%	6%

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

Gemeente Roermond vervult haar rol als centrumgemeente en coördineert beleid, subsidieaanvragen (zoals ESF, Provincie), arbeidsmarkt informatie en samenwerking binnen de regionale arbeidsmarkt Midden Limburg en met de partners van het Regionaal werkbedrijf.

Op verzoek van werkgevers of sectoren worden met werkgevers samenwerkingsverbanden afgesloten om, afhankelijk van de werkgelegenheidsvraag, in bepaalde sectoren (bijvoorbeeld zorg of techniek) aanvullend te ondersteunen.

Daarnaast wordt ingezet om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en de doorstroom van onderwijs naar arbeidsmarkt te bevorderen en de kwalificaties van de werkenden aan te laten sluiten bij de personeelsbehoefte nu en in de toekomst.

We creëren werkervaringsplekken en ontwikkelingstrajecten voor mensen die nu (tijdelijk) niet deelnemen aan het arbeidsproces.
We zetten in op preventie door een gerichte aanpak voor doelgroepen die een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben en voor wie een uitkeringssituatie dreigt.

We faciliteren werkgevers bij de uitvoering van de banenafspraken van het Sociaal Akkoord. Speciale aandacht zal hierbij gericht zijn op overheidswerkgevers die nu nog achterblijven in het behalen van de streef aantallen. De Gemeente Roermond heeft als werkgever én centrumgemeente in de regio een voorbeeldfunctie en zal ook twee extra garantiebanen invullen.

In 2017 zal de uitvoering van de twee te fuseren Sw bedrijven Westrom en Risse verder vormgegeven worden. Er worden tevens afspraken gemaakt over een werkontwikkelbedrijf. Een werkontwikkel-bedrijf voert re-integratieactiviteiten uit gericht op het verwerven van werknemersvaardigheden.
Het verschil tussen de loonkosten Wsw en de daarvoor te ontvangen rijkssubsidie zal in 2017 verder toenemen. Dit legt extra druk op het rendement van de uitvoering SW en re-integratie.

De staatssecretaris heeft aangekondigd in 2017 de uitvoering van beschut werk door gemeentes verplicht te stellen. Derhalve worden voor beschut werk 3 plekken gereserveerd.

De landelijke aanpak jeugdwerkloosheid, regionaal vertaald in het plan ‘Samen naar een werkende toekomst Midden Limburg’ waarvoor Roermond centrumgemeente is, loopt tot en met juli 2017. Vooralsnog is onbekend of de landelijke aanpak en financiering wordt gecontinueerd. De aanpak is gericht op actieve bemiddeling van jongeren naar werk. Daarin zijn kwetsbare jongeren een aandachtsgroep en er is samenwerking op de domeinen onderwijs-arbeid zorg.

Wat mag dat kosten?

Product 5.1 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	21.217	21.733	17.988	17.209	15.478	15.426
Baten	-912	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	-1.360	-2.701	-1.034	-1.073	0	0
Saldo	**18.945**	**19.033**	**16.954**	**16.135**	**15.478**	**15.426**

Product 5.2 Sociale voorzieningen

Inwoners die niet een eigen inkomen kunnen genereren en verder ook geen vermogen hebben kunnen een beroep doen op de sociale voorzieningen van de gemeente (onder andere Participatiewet en bijzondere bijstand). Het is de bedoeling dat men zo kort mogelijk gebruik maakt van dit vangnet. We streven ernaar dat iedereen met arbeidsvermogen naar werk wordt toegeleid om op die manier in het eigen levensonderhoud te voorzien.
Als gevolg van de invoering van de Participatiewet zullen ook diegenen die geen beroep meer kunnen doen op de Wsw en Wajong aangewezen zijn op de gemeente. Dit betekent dat meer mensen een beroep zullen doen op onze ondersteuning.

In het kader van het beleidsplan schuldhulpverlening bieden we burgers bij het gemeentelijke loket schuldhulpverlening hulp en ondersteuning bij de oplossing van de schuldenproblematiek..

Wat willen we bereiken?

Iedereen zal zoveel als mogelijk moeten participeren naar vermogen. Werken is hierbij het uiteindelijk doel. Dit zal echter niet voor iedereen zijn weggelegd. Desondanks streven we ernaar het aantal uitkeringsgerechtigden vanuit een uitkering naar werk te laten uitstromen te maximaliseren.
Het aantal burgers dat een beroep doet op de Participatiewet zal zo minimaal mogelijk moeten zijn.

Ook op andere leefgebieden willen we burgers ondersteunen met als uiteindelijk doel (financiële) zelfredzaamheid. Hierbij zetten we instrumenten in op het gebied van schuldhulpverlening en bijzondere bijstand.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Rechtmatige verstrekking van uitkeringen.	1.807	1.950	2.059	2.059
Aanvragen worden snel, efficiënt en zakelijk afgehandeld, d.w.z. binnen 8 weken	93,4%	90%	90 %	90 %
Tijdens de aanvraagprocedure extra inzet op de mogelijkheden van arbeidsparticipatie d.m.v. extra ondersteuning (onder andere sollicitatietrainingen) en actieve arbeidsbemiddeling.	1.391	1.500	1.600	1.600
Het bieden van gerichte inkomensondersteuning (bijzondere bijstand) aan hen die niet in staat zijn hun inkomenspositie te verbeteren.	3.329	3.500	3.500	3.500

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Kwalitatieve en integrale dienstverlening op maat om tenminste stabilisatie van de schuldenproblematiek te bewerkstelligen.	813	800	800	800

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

Uitkeringsgerechtigden en mensen die risico lopen afhankelijk te worden van een uitkering (bijvoorbeeld de zogenaamde niet-uitkeringsgerechtigden of statushouders, worden ondersteund bij het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt.

Uitgaande van de positie op de participatieladder en de mogelijkheden van de klant wordt een individueel plan opgesteld door de klantmanager om te komen tot maximale participatie.
Voor mensen die op termijn naar werk of werk met ondersteuning kunnen, kunnen wij naast individuele klantondersteuning en bemiddeling instrumenten inzetten zoals loonkostensubsidie en werkontwikkeling. Werkontwikkeling wordt uitgevoerd door Westrom.

Met de Participatiewet worden uitkeringsgerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt waarbij werk nog niet bereikbaar is, gestimuleerd maatschappelijk te participeren. Ook hier wordt door individueel maatwerk een maximale participatie nagestreefd.

Voor jongeren stemmen we de ondersteuning af met de mogelijkheden voor onderwijs.

Statushouders worden door middel van de Participatieverklaring begeleid bij de integratie en participatie in de Nederlandse samenleving.

We spreken cliënten aan op hun eigen kracht en verantwoordelijkheid, waarbij de Participatiewet geldt als tijdelijk vangnet. Cliënten die zich niet houden aan de wederzijds gemaakte afspraken zullen we in voorkomende gevallen sanctioneren. Werk staat hierbij voorop. We zullen uitkeringsgerechtigden en mensen die het risico lopen afhankelijk te worden van een uitkering, ondersteunen bij het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt. Hierbij werken wij samen binnen het Regionale Werkgeversservicepunt met andere gemeenten, UWV en Westrom. Uitkeringsgerechtigden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, waarbij werk (nog) niet bereikbaar is, worden gestimuleerd maatschappelijk te participeren. Voor jongeren stemmen we ondersteuning af met de mogelijkheden voor onderwijs.

De Gemeente Roermond heft de ambitie om aanvullend extra statushouders te huisvesten. Binnen het bestaande beleid gericht op huisvesting, participatie, (jeugd)zorg en de maatschappelijke ondersteuning zal, daar waar nodig, aanvullende maatwerk worden toegepast om te komen tot integratie van deze nieuwe inwoners op alle leefgebieden. In dat kader zullen statushouders door middel van de Participatieverklaring begeleid worden ten aanzien van o.a. de Nederlandse kernwaarden en begeleiding naar werk of andere vormen van participatie.

De dienstverlening van het Loket Schuldhulpverlening is gericht op het voorkomen van schulden én het vergroten van de financiële zelfredzaamheid. In dat kader worden het product Budgetbeheer in eigen beheer aangeboden. Hiermee willen wij terugval en recidive voorkomen en willen wij de steeds groter wordende uitgaven op het gebied van bewindvoering beteugelen.
In het kader van de preventie schuldhulpverlening worden bestaande projecten (o.a. Schuldhulp Alliantie Samenwerken Gemeente Roermond (SAS) en onderwijs, voortgezet.

Om de dienstverlening bij het verstrekken van bijzondere bijstand te verbeteren is het vanaf 2017 mogelijk om de bijzondere bijstand digitaal aan te vragen. De uitgaven bijzondere bijstand zullen ook in 2017 verder toenemen als gevolg van de toename van de kosten bewindvoering en de huisvesting van statushouders. Met name de stijging van de kosten bewindvoering is een landelijke ontwikkeling. Door het aanbieden van Budgetbeheer trachten we een verdere explosieve stijging te beperken. Tijdens de behandeling van de kadernota op 14 juli 2016 heeft de gemeenteraad de ‘motie onderzoek tot het verstrekken van repressie-luwe bijstand’ aangenomen. Hierin wordt het college verzocht om een vervolgonderzoek te doen naar de mogelijkheden tot het verstrekken van repressie-luwe bijstand, en te onderzoeken binnen welke kaderstelling het verstrekken van repressie-luwe bijstand kan plaatsvinden. Landelijk zijn er enkele pilots in voorbereiding, die pas op basis van een AMvB kunnen starten. Hierin worden de kaders en voorwaarden bepaald waarbinnen de deelname aan een eventuele pilot kan plaatsvinden.

Naar aanleiding van de door de gemeenteraad aangenomen motie “onderzoek tot het verstrekken van repressie-luwe bijstand” hebben wij onze interesse voor deelname aan een pilot aan het Ministerie kenbaar gemaakt. Op dit moment is een AMvB in voorbereiding. We volgen de ontwikkelingen nauwgezet.

Wat mag dat kosten?

Product 5.2 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	33.356	34.720	31.905	30.935	30.885	30.885
Baten	-26.898	-26.408	-26.408	-26.408	-26.408	-26.408
Mutaties reserves	738	-364	-1.020	-50	0	0
Saldo	**7.196**	**7.948**	**4.477**	**4.477**	**4.477**	**4.477**

Product 5.3 Onderwijs

De algemene doelstelling van onderwijsbeleid is burgers in staat te stellen onderwijs te volgen op een voor hen passend niveau.
In het kader van onderwijshuisvesting voor het (speciaal) basisonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs is de gemeente ingaande 2015 alleen nog verantwoordelijk voor bekostiging van nieuwbouw en vervangende nieuwbouw van schoolgebouwen en voorzieningen voor bewegingsonderwijs. De uitkering uit het gemeentefonds is overeenkomstig aangepast.

Wat willen we bereiken?

Het percentage jongeren met een startkwalificatie neemt toe.
We willen de achterstanden of stagnaties in de ontwikkeling (bijvoorbeeld taalontwikkeling) bij de Roermondse jeugd zo vroeg mogelijk onderkennen (voorschools) en zo maximaal mogelijk bestrijden. Door de harmonisering van peuterspeelzalen en kinderopvang heeft er een kwaliteitsimpuls plaatsgevonden in het aanbod van kinderopvang in Roermond. Verder worden er integrale kindcentra ingericht. Hierin past het stimuleren van een passend onderwijsaanbod voor alle leerlingen en dus ook voor zorgleerlingen. Daarnaast is ons streven het aantal voortijdig schoolverlaters te verminderen.

We streven naar voldoende en geschikte faciliteiten voor het geven van het betreffende onderwijs.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Nieuwe voortijdige schoolverlaters zoals jaarlijks gepubliceerd door het ministerie.	2,7%	3,2%	2,8%	3,2%

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

We willen de toeleiding van de doelgroep peuters naar voorschoolse voorzieningen die werken met een voor- en vroegschoolse educatie (VVE) aanpak continueren en optimaliseren door integraal een nieuw VVE beleidsplan op te stellen, waarin doelstellingen en resultaatafspraken komen te staan. Verder wordt er gewerkt aan een nieuwe financieringssystematiek om deze continuïteit de borgen. Er wordt integraal gewerkt aan een structuur die bijdraagt aan een goede overgang van kinderen tussen voorschoolse voorzieningen en basisscholen en die zich richt op de totstandkoming van een doorlopende ontwikkel- en leerlijn. In dit licht worden integrale kindcentra ingericht, waarbij onderwijs en kinderopvang intensief samenwerken om de doorgaande ontwikkel- en leerlijn te borgen. We zetten hiervoor in 2017 middelen in vanuit ESSV.

In het landelijke beleid voorkomen Voortijdig Schoolverlaten (VSV) is de ambitie gesteld in de periode 2016-2020 het aantal nieuwe vsv-ers terug te brengen van landelijk 25.000 naar 20.000. Gemeenten en onderwijsinstellingen voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs in de VSV regio 38 (noord en midden Limburg) hebben daartoe een regionaal programma opgesteld en voeren dit ook in 2017 uit. Daarin zijn kwetsbare jongeren en oud vsv-ers aandachtsgroepen en er is samenwerking op de domeinen onderwijs-arbeid zorg. De verbinding tussen de aanpak VSV en de aanpak jeugdwerkloosheid is verankerd.

In 2017 zal verder invulling worden gegeven aan bestrijding van laaggeletterdheid van inwoners van de gemeente. Betrokken partijen zoals Wel.kom, ROC Gilde, bibliorura en vrijwilligers organisaties werken daartoe zoveel mogelijk samen.

Via het te realiseren taalpunt kunnen laaggeletterden verwezen worden naar de diverse voorzieningen die er zijn om op eigen niveau taalonderwijs te volgen.

Als onderdeel van de aanpak laaggeletterdheid zal de gemeente ook in 2017 zorgdragen voor een lesaanbod volwasseneneducatie in het kader van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). Het Rijk heeft aangekondigd de wijzigingen van het rijksbeleid te monitoren op grond daarvan de koers voor 2018 en verder te bepalen.

De gemeente is in het kader van onderwijshuisvesting voor het primair en voortgezet onderwijs alleen verantwoordelijk voor nieuwbouw en uitbreiding van scholen en bewegingsonderwijs. Verder blijft de gemeente verantwoordelijk voor de kosten van herstel van constructiefouten en -schade door calamiteiten.
Begin 2017 is naar verwachting een onderzoek naar de effecten van de bevolkingskrimp in de gemeenten Leudal, Roerdalen en Roermond op voorzieningen van onderwijshuisvesting afgerond.

Als gevolg van nieuw- en verbouw van een 2-tal schoolgebouwen, zullen in 2016, 2017 en latere jaren een aantal bestaande scholen inclusief gronden aan de onderwijsbestemming worden onttrokken. Hierdoor wordt de gemeente weer volledig eigenaar van deze bestaande scholen. Vaak hebben deze bestaande schoolgebouwen nog een boekwaarde, zonder dat de nieuwe bestemming bekend is. Het risico bestaat dat de boekwaarde (o.b.v. onderwijsbestemming) hoger is dan de marktwaarde. Uw raad wordt begin 2017 geïnformeerd over een mogelijke herbestemming en de financiële gevolgen.

De stichting Onderwijs Midden Limburg (SOML) heeft de strategische ambitie om samen met partners in het onderwijs, bedrijfsleven en overheden te investeren in opleidingen die aansluiten op basis- en vervolgonderwijs en die passen bij de lokale (arbeids-)vraag van Roermond. SOML ziet in de context van onderwijs in de regio Roermond, een sterke basis aanwezig voor innovatief onderwijs met als basis een leerling gerichte aanpak. In 2017 zal het overleg hierover worden voortgezet. SOML gaat deze ambitie o.a. realiseren in het bestaande gebouw Lyceum Schöndeln.
Hiervoor is een renovatie en verduurzaming van het gebouw van Lyceum Schöndeln noodzakelijk. De gemeente Roermond en SOML hebben in het verleden de intentie naar elkaar uitgesproken om, elk vanuit hun eigen invalshoek, de haalbaarheid van het plan voor de renovatie en verduurzaming van het gebouw Lyceum Schöndeln te zullen onderzoeken. In 2016 heeft de gemeente een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. In 2017 zal SOML het definitieve plan aan de gemeente voorleggen met de daaruit voortvloeiende investeringsvraag.

Wat mag dat kosten?

Product 5.3 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	6.358	4.835	4.959	4.803	4.472	4.434
Baten	-3.163	-923	-814	-814	-474	-474
Mutaties reserves	-54	-420	-243	-142	-142	-122
Saldo	**3.141**	**3.492**	**3.902**	**3.846**	**3.856**	**3.839**

Totalen van het programma:

Lasten en baten:

Programma 5 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Totaal lasten	60.931	61.288	54.852	52.947	50.836	50.745
Totaal baten	-30.973	-27.331	-27.222	--27.222	-26.882	-26.882
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**29.958**	**33.957**	**27.630**	**25.725**	**23.954**	**23.863**
Stortingen in reserves	1.316	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	1.991	-3.484	-2.297	-1.266	-142	-122
Geraamde Resultaat	**29.283**	**30.473**	**25.333**	**24.459**	**23.811**	**23.742**

Beleidswensen kadernota 2017

Beleidswensen kadernota 2017 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
5.2 Sociale voorzieningen	300	0	0	0
5.3 Onderwijs	120	20	20	0
Saldo	**420**	**20**	**20**	**0**

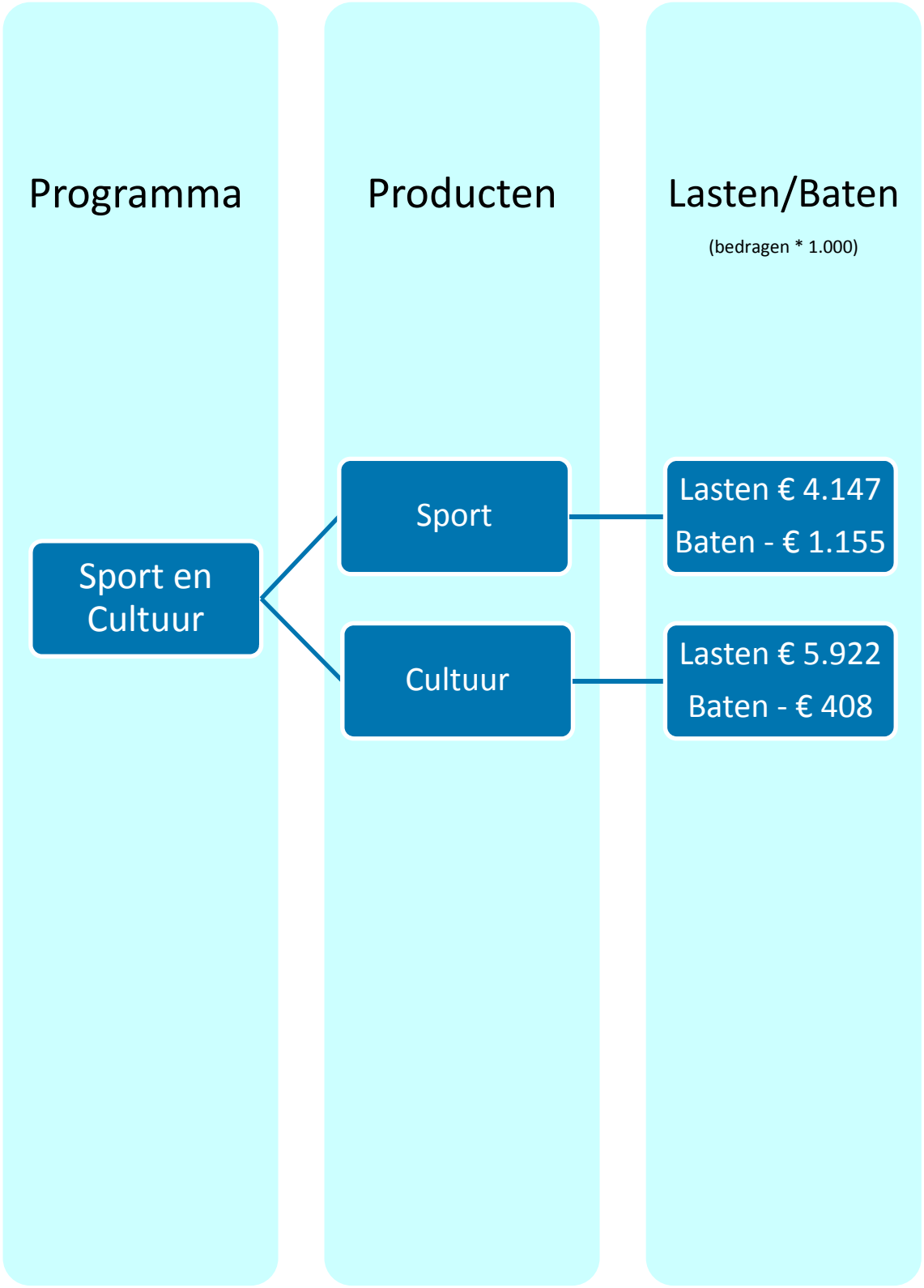
De belangrijkste beleidswensen in 2017 hebben betrekking op:

- Preventief armoedebeleid (€ 300.000)
- Integrale kindcentra (€ 100.000)

Sport en cultuur

Programma 6. Sport en Cultuur

Algemene programmadoelstelling

Dit programma richt zich op de sport- en cultuurparticipatie van de Roermondse burger en een kwalitatief goede basisinfrastructuur van laagdrempelig toegankelijke sportaccommodaties en voorzieningen met voldoende spreiding over de stad. De thema's van dit programma zijn: stimuleren, ondersteunen en faciliteren.
Verenigingen spelen daarbij een belangrijke rol. Net als in de andere programma's (4 en 5) is ook hier aandacht voor de actieve participatie van de jeugd.
Op het gebied van sport is aandacht voor de individuele/ongeorganiseerde sporter, de inzet van "sport als middel" en de kansen voor Roermond met betrekking tot de watersport.
Op het gebied van cultuur streven we naar een bruisend cultureel klimaat dat de stad promotioneel en economisch (nog) meer op de kaart zet en aantrekkelijk is voor inwoners en bezoekers. Daarom zetten we in op een breed en actief cultuurbeleid. Samenwerking in culturele ketens tussen instellingen onderling, zowel als met andere partners in de stad wordt actief gestimuleerd.

Beleidskaders

- Startnotitie Sport- en Beweegbeleid 2017-2022 (2016);
- Uitvoeringsnota sportaccommodaties 2015 (2015);
- Actualisering Cultuurbeleid 2014-2015 (2013);
- Welzijnsvisie (2012);
- Uitvoeringsnota sportaccommodaties 2010 (2010);
- "Cultuurkoers", Kadernotitie Cultuurbeleid Roermond 2010 - 2014 (2009);
- Museumnota, "Naar een ander museum in Roermond" (2009);
- Kadernota Lokale media instelling (2009);
- Visiedocument sportaccommodaties 2020 (2009);
- ECI Herstart (2015).

Coalitieakkoord 2014-2018 'Mensen maken onze stad'

Sport en cultuur zijn een bindmiddel in onze samenleving en moeten voor iedereen toegankelijk zijn.

Het verenigingsleven is onmisbaar voor Roermond, het is het cement van onze samenleving. Daarom bezien we in co-creatie met de sport- en culturele verenigingen op welke manier deze het beste ondersteund en gefaciliteerd kunnen worden. Het doel is dat het divers geschakeerde verenigingsleven van Roermond zoveel mogelijk in stand blijft en verder wordt versterkt, maar wel rekening houdend met lokaal draagvlak, behoefte en eigen verantwoordelijkheid.

Toegang tot kunst en cultuur dragen in belangrijke mate bij aan beleving, welbevinden en ontwikkeling van inwoners en bezoekers. Er moet daarbij een balans zijn tussen de meer centrale voorzieningen als de ECI en het Cuypershuis en cultuur in de wijken. Wij vinden onze culturele voorzieningen belangrijk en bezien instandhouding daarvan in breed perspectief.

Roermond is een echte evenementen- en festivalstad. Om de sociale binding en vitaliteit in de gemeente, buurt, wijk en straat te bevorderen blijft de gemeente evenementen stimuleren. Hiermee blijft het imago van evenementenstad gewaarborgd.

Product 6.1 Sport

Sport en bewegen is in de eerste plaats vooral leuk om zelf te doen. Ieder individu kiest er zelf voor om in beweging te komen. Daarnaast heeft sport en bewegen de laatste decennia in toenemende mate een belangrijke maatschappelijke functie gekregen: het bevordert een goede gezondheid, activeert en brengt mensen samen.
Sport biedt kansen zowel binnen als buiten het veld en socialiseert. Sport(beleid) heeft daarom een nauwe samenhang met en is van invloed op andere maatschappelijke terreinen als volksgezondheid, samenleving, participatie, veiligheid en de aantrekkelijkheid van de stad. Sport is dus meer dan sport alleen: sport is een onmisbare factor bij de ontwikkeling van een gezonde, levendige, sociale en aantrekkelijke stad. De verenigingen nemen hierbij een belangrijke plaats in. Doel is mede dat het divers geschakeerde verenigingsleven zoveel mogelijk in stand blijft en verder wordt versterkt, maar wel rekening houdend met lokaal draagvlak, behoefte en eigen verantwoordelijkheid. Kwalitatief goed bewegingsonderwijs draagt bij aan sportstimulering bij de jeugd. Samen met het primair onderwijs, en met aandacht voor ieders verantwoordelijkheden, is er samenwerking gericht op die kwaliteitsverbetering.
Steeds meer burgers sporten en bewegen individueel en/of ongeorganiseerd met gebruikmaking van de openbare ruimte. Uniek voor Roermond is de ligging aan de Maasplassen en daarmee de kansen voor watersport. In het geactualiseerde sport- en beweegbeleid 2017-2022 wordt dit uitgewerkt.

Wat willen we bereiken?

We willen dat iedereen de mogelijkheid heeft om te sporten en bewegen. Het gewenste resultaat is actieve burgers in Roermond die sporten en bewegen en een hoge deelname aan (breedte)sport en beweegactiviteiten zowel in georganiseerd verband als individueel/ongeorganiseerd. Hiervoor is een breed scala aan sport- aan beweegaanbod door sterke georganiseerde sportverenigingen aanwezig, wordt een voldoende bezetting in goed onderhouden en laagdrempelig toegankelijke sportaccommodaties behouden zetten we talenten en topsporters in die door hun voorbeeldfunctie van belang zijn voor de breedtesport in Roermond, zijn goede mogelijkheden om te sporten en bewegen voor de individuele/ongeorganiseerde sporter aanwezig en stimuleren we de watersport ten gunste van de bekendheid van de Maasplassen. Samen met het primair onderwijs streven we naar kwalitatief goed bewegingsonderwijs. We zetten sport en bewegen bovendien in om doelen uit andere programma's mede te bereiken. Het gaat dan onder meer om participatie, WMO, gezondheid en het overkoepelende doel Roermond aantrekkelijk te maken en houden voor inwoners en bezoekers.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Aantal deelnames aan wijkgerichte sport- en beweegactiviteiten.	121.403	121.000	121.000	121.000
Aantal talenten en topsporters (bron: Topsport Limburg) 2016: 41	10	10	41	41
Percentage burgers dat lid is van een sportvereniging. (KISS-rapportage NOC•NSF).	20%	20%	20%	20%
Bezettingsgraad sporthallen naar norm uitvoeringsnota Sportaccommodaties.	-	2.000 uur per hal	2.000 uur per hal	2.000 uur per hal

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Deelnamecijfer van burgers met een beperking of motorische achterstand die deelnemen aan doelgerichte activiteiten onderverdeeld in jongeren 4 t/m 18 jaar en zwemactiviteiten.	-	Resp. 450 en 2.700	resp. 300 en 3.750	resp. 300 en 3.750
Deelnamegraad aan MBVO (aantal afzonderlijke deelnemers).	-	1.400	1.400	1.400
Aantal deelnemers zwemonderwijs dat binnen landelijke gemiddelde zwemdiploma behaalt.	-	-	70%	70%
Aantal verenigingen dat ondersteund wordt.	-	10 inc. en 50 structueel	50	50
Gecombineerd aanbod van sport en cultuur arrangementen. (Voor sport zijn het er minimaal 2)	-	8	8	8
Nadere meetindicatoren worden opgenomen in de geactualiseerde sport- en beweegnota 2017 - 2022 die in 2017 aan de gemeenteraad wordt aangeboden. In de sport- en beweegnota worden de 8 speerpunten, zoals in de startnotitie vastgesteld door de gemeenteraad, nader uitgewerkt.				

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

De gemeente blijft wijkgerichte laagdrempelige breedtesportinitiatieven stimuleren. Door inzet van de buurtsportcoaches op scholen, in de verschillende wijken van Roermond en het stimuleren van sport- en bewegingsparticipatie zetten we in op activering van de burgers van Roermond. Daarnaast stimuleren we sporten en bewegen door het verlenen van subsidies aan talenten/topsporters en verenigingen.

Om het deelnemen aan het georganiseerde sportaanbod in verenigingen te stimuleren worden onder andere subsidies verleend aan activiteiten, die gericht zijn op het werven van nieuwe leden. Daarnaast worden de gemeentelijke sportaccommodaties beschikbaar gesteld tegen laagdrempelige tarieven.

Verenigingen hebben behoefte aan specifieke ondersteuning bij de invulling van een bredere maatschappelijke rol. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan het beschikbaar stellen van de accommodaties voor andere maatschappelijke doeleinden, verbreding van het sportaanbod en het vervullen van een signalerende en doorverwijzende rol bij maatschappelijke problematieken. Deskundige verenigingsondersteuning (structureel dan wel incidenteel) wordt daarom voor sportverenigingen van steeds groter belang.

Het kwalitatief goed onderhoud en beheer van sportaccommodaties is van belang om het maatschappelijk belang ervan te kunnen waarborgen. Het verhuurtarief is daarbij gebaseerd op basis van ’algemeen maatschappelijk belang’.
Bij het onderhoud en beheer alsmede nieuwe investeringen is duurzaamheid een blijvend aandachtspunt. Verder zullen er zowel structureel als incidenteel extra gelden ingezet worden, zodat onze accommodaties blijven voldoen aan de regels omtrent veiligheid en hygiëne.
Om ook inwoners met beperkingen te stimuleren op het gebied van sport en bewegen worden nieuwe activiteiten geïnitieerd en bestaande activiteiten gericht op deze doelgroepen voortgezet.

Senioren worden ondersteund bij het gezond blijven bewegen en sporten doordat de activiteiten in het kader van Meer Bewegen Voor Ouderen blijvend ondersteund worden.

De gemeente faciliteert kwalitatief goed zwemonderwijs naar de nieuwe norm per 1 januari 2016 om ervoor te zorgen dat kinderen met elke achtergrond in staat worden gesteld om in onze waterrijke gemeente veilig gebruik te maken van alle beschikbare zwemvoorzieningen.

Groot belang wordt er aan gehecht dat sportdeelname ook voor kinderen die om financiële redenen geen lid kunnen worden van een sportvereniging mogelijk is. De deelname aan het Jeugdsportfonds wordt daarom gecontinueerd, in ieder geval voor de jaren 2017 en 2018. Door een toename van het aantal kinderen dat van het Jeugdsportfonds gebruik maakt worden extra financiële middelen ingezet. De kosten van deelname aan het Jeugdsportfonds worden gedekt uit ESSV-middelen.

De “sport- en beweegnota gemeente Roermond 2017 – 2022” wordt in 2017 vastgesteld. In die nota wordt aanvullend aan het huidige (breedte)sportbeleid opgenomen op welke wijze uitvoering wordt gegeven aan de nieuwe speerpunten “de integrale waarde van sport”, “sporten en bewegen voor de individuele/ongeorganiseerde burger” en “watersport”. In de nota worden hiervoor meetinstrumenten benoemd.

De projecten “Choise4Sport” en “Van valpreventie naar meedoen” worden in 2017 gecontinueerd.

In 2016 is voor de afdeling Sport en bewegen een zero based begroting opgesteld. De gevolgen die deze aanpak heeft zullen nader worden uitgewerkt, waarna concrete voorstellen worden gedaan.

Wat mag dat kosten?

Product 6.1 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	4.859	5.379	4.147	4.158	4.092	4.018
Baten	-1.142	-1.155	-1.155	-1.155	-1.155	-1.155
Mutaties reserves	-372	-780	-245	-244	-193	-192
Saldo	**3.345**	**3.444**	**2.747**	**2.759**	**2.744**	**2.670**

Product 6.2 Kunst en cultuur

Toegang tot kunst en cultuur dragen in belangrijke mate bij aan beleving, welbevinden en ontwikkeling van inwoners en bezoekers. Daarbij moet een balans zijn tussen de meer centrale voorzieningen als de ECI Cultuurfabriek en het Cuypershuis enerzijds en cultuur in de wijken anderzijds. Wij vinden onze culturele voorzieningen belangrijk en bezien instandhouding daarvan in breed perspectief. Wij onderscheiden hierin:

- de intrinsieke waarde van kunst en cultuur die inwoners en de stad in staat stelt actief en passief deel te nemen aan het culturele leven om zo een eigen identiteit te ontwikkelen (kunst en cultuur als doel op zich);
- de maatschappelijke waarde van kunst en cultuur, waarbij cultuur ’bottum-up’ als middel bijdraagt aan de leefbaarheid en sociale samenhang in de wijk;
- de economische waarde van kunst en cultuur als voorwaarde voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven en voor een aantrekkelijk verblijfsklimaat voor bezoekers en toeristen;

- Roermond is een echte evenementen- en festivalstad. Om de sociale binding en vitaliteit in de gemeente, buurt, wijk en straat te bevorderen, blijft de gemeente ook kleinschalige evenementen stimuleren. Daarnaast zoeken we naar mogelijkheden om in het grote aanbod van evenementen een aantal evenementen te bundelen, zodat de impact en het publieksbereik vergroot.

Wat willen we bereiken?

Deelname van alle inwoners en bezoekers aan het culturele leven in de stad, gefaciliteerd door een breed scala aan culturele instellingen, evenementen en initiatieven met een divers aanbod.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Aantal gehonoreerde projectaanvragen voor culturele initiatieven.	65	38	38	38
Aantal gesubsidieerde amateurkunstverenigingen met minimaal 20 leden.	34	30	30	30
Aantal uitleningen bibliotheekvoorziening.	417.565	325.000	325.000	325.000
Aantal leden bibliotheekvoorziening.	9.685	9.000	9.000	9.000
Aantal culturele activiteiten in bibliotheek.	12	12	12	12
Aantal cursisten ECI	-	-	1.500	1.500
Aantal bezoekers Pop ECI	-	-	10.500	10.500
Aantal bezoekers Theater ECI	-	-	12.000	12.000
Aantal bezoekers Film ECI	-	-	5.000	5.000
Aantal leden van culturele verenigingen die gesubsidieerd worden door de gemeente.	-	-	3.000	3.000
Aantal bezoekers Historiehuis.	20.300	18.000	18.000	18.000
Aantal bezoekers Cuypershuis.	22.100	23.000	23.000	23.000

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

In 2017 is ECI Herstart een jaar onderweg. De samenwerkende partijen settelen zich in hun rol. Het beheer en de exploitatie zijn ondergebracht; de horeca gaat in 2017 een positieve bijdrage leveren aan het ECI-concept; en de stichting zet een sterk en gedragen cultureel programma neer.
De penvoering van de bovenregionale exposities neemt het Cuypershuis op zich. De ECI bruist van activiteiten en bezoekers, waarbij de gemeente naar een meer terughoudende rol streeft.

Totdat deze is geactualiseerd, vormt de Actualisering Cultuurbeleid 2014-2015, het uitgangspunt. In samenwerking met partners stimuleren we de intrinsieke -, maatschappelijke - en economische waarden van cultuur. De doelstellingen bij de maatschappelijke en economische waarden van cultuur hebben in essentie betrekking op cultuur als middel om andere doelen te bereiken. Inwoners van de stad worden in staat gesteld actief en passief deel te nemen aan het culturele leven om zo een eigen identiteit te ontwikkelen (kunst en cultuur als doel op zich).

In 2016 is gewerkt aan de voorbereiding van de nieuwe regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK), waarvan stichting ECI penvoerder is. Eind 2016 is de pilot cultuureducatie primair onderwijs geëvalueerd. De regeling CmK leidt tot een aanpassing van het convenant en die vanaf 1 januari 2017 vervolg krijgt. Hierin is extra aandacht voor muziekonderwijs.

Muziekonderwijs wordt daarnaast versterkt door het provinciale masterplan DOOR! (‘Meer muziek in de klas’). In het schooljaar 2016/2017 starten in ieder geval 3 Roermondse scholen met een educatief traject, waarbij een leerlijn muziekonderwijs wordt ontwikkeld. Daarbij zijn muziekverenigingen zich ook sterker aan het profileren in het onderwijs. De aandacht voor muziekonderwijs wordt steeds groter, waardoor meer kinderen in aanraking komen met muziek.

We houden de gemeentelijke culturele voorzieningen in stand, waarbij aandacht voor mogelijkheden tot verbinding en samenwerking en het meer betrekken van bewoners bij de culturele programmering. Hiertoe is onder andere het Platform Cultuur Roermond ingesteld dat door middel van betere informatie-uitwisseling de synergie tussen alle actoren in de cultuur- en erfgoedsector vergroot.

Het jaar 2017 staat in teken van Schinderhannes. Het hoogtepunt is de uitvoering van de opera-bouffe Schinderhannes augustus / september. Verschillende instellingen en verenigingen organiseren rondom dit thema het hele jaar door diverse afgeleide activiteiten zoals concerten, een lezing, een stadwandeling en een tentoonstelling. Ook het onderwijs sluit met het lesprogramma aan op dit thema.

We faciliteren en initiëren projecten die gericht zijn op het participeren van inwoners met beperkingen en de zogenaamde inactieven (cultuur- en sportarrangementen). In 2017 zoeken we samen met partners naar de mogelijkheden voor het vergroten van cultuurdeelname voor mensen met een beperking. In dat licht kan cultuur ook worden ingezet als onderdeel van arrangementen voor dagbesteding voor ouderen, chronisch zieken en gehandicapten (WMO).

Het Jeugdcultuurfonds is voor de periode 2016 tot en met 2018 beschikbaar voor kinderen die vanwege financiële redenen niet kunnen deelnemen aan cultuur.

Via het ‘Cuyperslab’ laat het Cuypershuis zijn bezoekers kennismaken met de nieuwste technieken van architecten en vormgevers. Dit project heeft een looptijd van drie jaar (2016 – 2018). Kernbegrippen zijn hier innovatie, cultuur, jeugd en onderwijs. Daarnaast zorgen we ervoor dat het Cuypershuis en het Historiehuis (beide geopend in 2011) aantrekkelijk blijven en goede bezoekerscijfers scoren. Hiervoor moet ongeveer om de acht jaar de vaste inrichting en/of de vaste expositie worden vervangen. Ook hierin investeren wij de komende jaren.

Wat mag dat kosten?

Product 6.2 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	7.471	6.883	5.922	5.666	5.675	5.628
Baten	-394	-403	-408	-408	-408	-408
Mutaties reserves	-1.465	-800	-351	-108	-109	-78
Saldo	**5.612**	**5.680**	**5.163**	**5.150**	**5.158**	**5.142**

Totalen van het programma:

Lasten en baten:

Programma 6 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Totaal lasten	12.329	12.262	10.069	9.824	9.767	9.646
Totaal baten	-1.535	-1.558	-1.563	-1.563	-1.563	-1.563
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**10.794**	**10.704**	**8.506**	**8.260**	**8.204**	**8.082**
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	-1.837	-1.579	-596	-352	-302	-271
Geraamde Resultaat	**8.956**	**9.125**	**7.910**	**7.909**	**7.902**	**7.812**

Investeringsprogramma 2017 - 2020

Investeringsprogramma 2017 - 2020 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
6.1 Sport	220	170	0	63
6.2 Kunst en cultuur	90	0	0	361
Saldo	**310**	**170**	**0**	**424**

De belangrijkste investeringen in 2017 hebben betrekking op:

- Revitalisering vloer sporthal Donderberg (€ 35.000)
- Springtorens en watermeetsysteem zwembad (€ 71.000)
- Beregeningsinstallatie en afrastering sportparken (€ 85.000)
- Diverse inventaris Kunst en Cultuur panden (€ 90.000)

Beleidswensen kadernota 2017

Beleidswensen kadernota 2017 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
5.1 Sport	114	135	124	135
5.2 Cultuur	182	52	52	20
Saldo	**296**	**187**	**176**	**155**

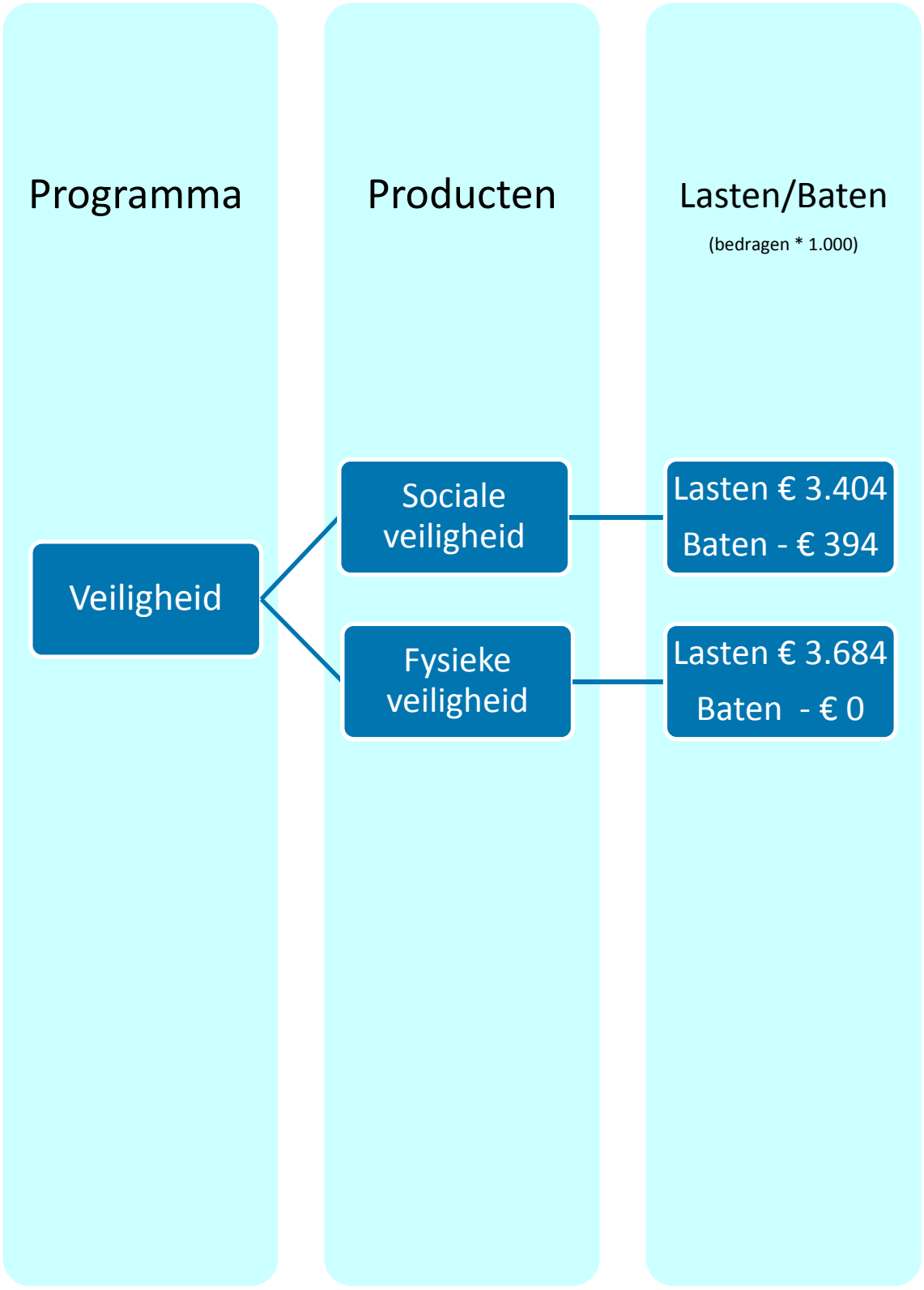
De belangrijkste beleidswensen in 2017 hebben betrekking op:

- Geactualiseerd sport- en beweegbeleid (€ 80.000)
- Schinderhannes Jaar (€ 75.000)
- Stimulering cultuureducatie en muziekonderwijs (€ 52.000)

Veiligheid

Programma 7. Veiligheid

Algemene programmadoelstelling

Roermond is een stad waarin overlast en criminaliteit verder zijn teruggedrongen en de inwoners en ondernemers zich veilig voelen. Door gezamenlijke inspanningen van gemeente, politie, inwoners, ondernemers en overige betrokkenen wordt onveiligheid zoveel mogelijk voorkomen en overlast en criminaliteit aangepakt.

Beleidskaders

- Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018 Focus en Verbinding (2015);
- Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2017 (nog vast te stellen);
- Regionaal beleidsplan 2016-2018 Veiligheidsregio Limburg-Noord.

Coalitieakkoord 2014-2018 'Mensen maken onze stad'

Veiligheid is een belangrijke randvoorwaarde voor alle andere maatschappelijke facetten om tot volle bloei te kunnen komen. Veiligheid blijft daarmee een belangrijk speerpunt.
Veiligheid in de wijk is ook een belangrijke randvoorwaarde nu we inzetten op het stimuleren van burgerparticipatie, zorg in de wijk en wijkeconomie. Dit komt alleen van de grond als inwoners en ondernemers zich veilig voelen om activiteiten te ontplooien. Dit jaar wordt op basis van een brede veiligheidsanalyse en met alle betrokkenen een nieuw integraal veiligheidsplan opgesteld voor de periode 2015-2018. Sociale veiligheid staat daarin centraal. Onverminderd zijn daarbij uitgangspunten het voorkomen van onveiligheid en het versterken van participatie en het zelfoplossend vermogen van inwoners en ondernemers.
In het integraal veiligheidsplan wordt daarnaast zoveel mogelijk geanticipeerd op de nieuwe taken van de gemeenten in het sociale domein. Inhoudelijke speerpunten zijn de aanpak van delicten met een grote impact, drugsoverlast en de criminele jeugdgroep. Ook het convenant veilige school houdt onze aandacht.

Product 7.1 Sociale veiligheid

Bij sociale veiligheid gaat het om de mate waarin mensen beschermd zijn en zich beschermd voelen tegen persoonlijk leed door misdrijven (criminaliteit), overtredingen en overlast door andere mensen. Roermond is in de afgelopen jaren veiliger geworden en dat willen wij zo houden. Het duurzaam terugdringen van criminaliteit vergt blijvende aandacht, doorzettingsvermogen en creativiteit. Onder invloed van (maatschappelijke) ontwikkelingen verandert de veiligheidsproblematiek. Wij anticiperen daarop. Aanpakken die werken worden gecontinueerd en tegelijkertijd zoeken wij naar nieuwe mogelijkheden en innovatieve werkwijzen. In 2015 is de kadernota integrale veiligheid 'Focus en verbinding' vastgesteld. Daarin is de koers beschreven voor de veiligheidsaanpak voor de jaren 2015-2018.

Wat willen we bereiken?

Wij streven naar een veilig Roermond met daarbij een centrale rol voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers. Met hen en voor hen, blijven wij investeren in een veilig Roermond. Dat hebben wij verwoord in onze ambitie voor de komende jaren op veiligheid: wij zijn een gemeente waar inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen en veilig zijn. Inwoners en ondernemers nemen zelf verantwoordelijkheid voor een veilige leefomgeving en leveren hieraan een positieve bijdrage.
De overheid en maatschappelijke partners faciliteren daarbij.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Beoordeling veiligheid in de eigen woonbuurt	-	> 6,7	> 6,7	> 6,7
Beoordeling leefbaarheid	-	> 7,1	> 7,1	> 7,1
Delicten als inbraken, overvallen, straatroof, geweld en winkeldiefstal worden teruggedrongen ten opzichte van 2013.	-	-/- 2,5%	-/- 2,5%	-/- 10%

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

In de veiligheidsaanpak is voor ons een aantal uitgangspunten belangrijk. Zij vormen als het ware de kern van ons veiligheidsbeleid. Wij richten ons bij veiligheidsproblemen altijd op een gecombineerde preventieve en repressieve integrale aanpak. De maatregelen zijn divers en bestaan naast preventie en zorg uit strafrechtelijke en bestuursrechtelijke maatregelen. Een effectief veiligheidsbeleid is, naast de aanpak van externe partners, ook sterk afhankelijk van andere beleidsvelden binnen de gemeente (flankerend beleid). Zo zijn wij overtuigd dat een goede verbinding tussen het zorg- en het veiligheidsdomein nodig is voor een samenleving waarbij iedereen naar vermogen meedoet met bijzondere aandacht voor de meest kwetsbaren in onze samenleving. De veiligheidshuizen hebben een belangrijke positie als het gaat om koppeling van de zorg- en de veiligheidsketen.
Conform de Kadernota Integrale Veiligheid 2015-2018 zetten we in op de thema's: mobiel banditisme, high impact crimes en aanpak van (sociale) overlast in de wijken. Aanvullend aan deze drie veiligheidsthema’s is extra aandacht voor het thema radicalisering. Wij pakken deze veiligheidsthema's op samen met inwoners en professionals en leveren maatwerk dat nauw aansluit op dat wat in de wijk leeft, mede in relatie tot het wijkgericht werken. Conform het door uw raad aangenomen amendement besteden wij eveneens aandacht aan het thema onderwijs en veiligheid.

Voor de aanpak van mobiel banditisme worden barrières opgeworpen om het potentiële daders moeilijker te maken om ongezien en ongestraft te stelen. Bezoekers van de stad – en specifiek de Chinese toerist – worden op klantvriendelijke wijze geattendeerd voorzorgsmaatregelen te treffen om fraude, oplichting of diefstal te voorkomen. Winkeliers worden begeleid om op een veilige manier hun zaak te exploiteren.

De effecten van het besluit van Sittard-Geleen om actief te gaan handhaven op het ingezetenen-criterium zullen nauwlettend worden gemonitord. Mede op basis van onderzoek naar de Roermondse coffeeshops vindt herbezinning op ons coffeeshopbeleid plaats. Daarbij is aandacht voor de provinciale en landelijke ontwikkelingen met betrekking tot de georganiseerde hennepteelt en de regulering van de achterdeur van coffeeshops.

De doorontwikkeling van het Veiligheidshuis Midden-Limburg zal in 2017 worden afgerond. Samen met de netwerkpartners wordt richting gegeven aan de toekomstige positionering en rol van het Veiligheidshuis in Midden-Limburg. Dit kan uiteraard niet los worden gezien van de regionale en lokale zorgstructuur. De samenwerkingsovereenkomst en nieuwe financiële verdeelsystematiek zijn door (nagenoeg) alle overige gemeenten in Midden-Limburg geaccordeerd.
Daarmee is de samenwerking juridische beter geborgd en zijn de risico’s voor de gemeente Roermond afgedekt. In 2017 wordt de nieuwe systematiek voor verantwoording en management-informatie ingevoerd in het Veiligheidshuis en wordt invulling gegeven aan de meerjarenkoers.

In 2017 werken wij verder aan het ontwikkelen van een integrale visie op toezicht en handhaving, overigens niet alleen met het oog op sociale veiligheid maar ook in relatie tot de fysieke leefomgeving.

Daarmee raakt dit dus ook meerdere programma's van deze begroting. Dit alles vanuit de insteek dat toezicht en handhaving bijdragen aan een leefbare, veilige en duurzame gemeente waar het prettig is om te wonen, te werken en te verblijven. In deze visie is toezicht en handhaving dus geen doel, maar een middel, met een gerichte aanpak om het naleefgedrag te verbeteren. Daarom gaan wij voor een doordachte mix van preventieve en toezicht- en handhavingsinstrumenten, waarbij de preventieve inspanningen in balans zijn met de repressieve activiteiten.

Wat mag dat kosten?

Product 7.1 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	4.093	4.766	3.404	3.287	3.416	3.345
Baten	-447	-390	-394	-394	-394	-394
Mutaties reserves	-310	-632	-151	0	0	0
Saldo	**3.336**	**3.744**	**2.859**	**2.892**	**3.022**	**2.951**

Product 7.2 Fysieke veiligheid

Op het gebied van de brandweerzorg, crisisbeheersing, rampenbestrijding en publieke gezondheid fungeert de Veiligheidsregio Limburg-Noord (VRLN) als samenwerkende partij van de 15 gemeenten in deze regio. Het betreft een vorm van verlengd lokaal bestuur. De wettelijke basis voor de Veiligheidsregio Limburg-Noord is de Wet Veiligheidsregio's en de Wet Publieke Gezondheid. De Veiligheidsregio Limburg-Noord heeft als missie samen meerwaarde te behalen in veiligheid en gezondheid in de regio Midden- en Noord-Limburg. Daarnaast heeft de gemeente zelf een aanvullende verantwoordelijkheid voor uitvoerende taken bij het bestrijden van rampen en het weer op gang brengen van het dagelijks leven erna. De ervaring leert dat dergelijke nazorgtrajecten veel inzet en energie vragen.

Wat willen we bereiken?

Als deelnemende gemeente volgen wij het regionaal beleidsplan 2016 - 2018 van de Veiligheidsregio Limburg-Noord en de daarbij behorende beleidsdocumenten, waar onder het regionaal risicoprofiel. Wat we willen bereiken is een geoefende, parate en professionele hulpverleningsorganisatie (brandweer) die adequaat en effectief optreedt bij ongevallen en rampen van uiteenlopende aard. De Oranje Kolom (gemeente) is binnen deze structuur belast met de coördinatie en uitvoering van de processen die vallen onder Bevolkingszorg tijdens een crisis. Daarnaast biedt de VRLN deskundige hulp bij het voorkomen en beperken van (brand)incidenten en bij het indammen van (brand)risico's. Specifiek ten aanzien van de brandweerzorg streven zowel de Veiligheidsregio Limburg-Noord als de gemeente Roermond naar een goede zorg met een hoge maatschappelijke betrokkenheid tegen aanvaardbare kosten.

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

De operationele brandweerzorg wordt uitgevoerd de VRLN. Deze omvat het voorkomen en bestrijden van branden en ongevallen die gevaar voor mens en dier (kunnen) opleveren, zoals verkeers-ongevallen, bedrijfsongevallen, waterongevallen en ongevallen met gevaarlijke stoffen.

De VRLN ondersteunt en biedt deskundige hulp bij het voorkomen en beperken van (brand)incidenten en het indammen van brandrisico's. Door het stimuleren van brandveilig gedrag bij burgers,

organisaties en bedrijven zal specifiek aandacht gegeven worden aan het voorkomen van branden en ongevallen.
In vergunningstrajecten biedt de VRLN advisering bij ruimtelijke, industriële en bouwtrajecten (inclusief de gebruiksveiligheid). Vanwege de doorgevoerde bezuinigingen bij de VRLN in de afgelopen jaren is minder capaciteit beschikbaar voor het uitvoeren van controles. Wij zullen met elkaar bezien wat de effecten hiervan zijn op de vergunningverlening en de handhaving.

Bij de Oranje Kolom staat in 2017 de doorontwikkeling van de gemeentelijke processen binnen de bevolkingszorg centraal, zowel op inhoud als op de in te zetten (digitale) middelen. De functionarissen binnen de Oranje Kolom nemen 2 keer per jaar deel aan een oefening/training. Nieuwe functionarissen binnen de Oranje Kolom volgen en startbekwaamheidstraject voor de functie die zij gaan uitoefenen.

Mede naar aanleiding van de ingediende zienswijze bij de begroting 2017 van de VRLN zullen wij de ontwikkelingen rond de harmonisatie van de gemeentelijke bijdrage (de kostenverdeelsleutels) nadrukkelijk monitoren, met name bij het onderdeel huisvestingskosten.

Wat mag dat kosten?

Product 7.2 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	3.784	3.355	3.684	3.557	3.424	3.516
Baten	-174	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	**3.610**	**3.355**	**3.684**	**3.557**	**3.424**	**3.516**

Totalen van het programma:

Lasten en baten:

Programma 7 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Totaal lasten	7.877	8.121	7.088	6.843	6.840	6.861
Totaal baten	-621	-390	-394	-394	-394	-394
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**7.256**	**7.732**	**6.694**	**6.449**	**6.446**	**6.467**
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	-310	-632	-151	0	0	0
Geraamde Resultaat	**6.946**	**7.099**	**6.543**	**6.449**	**6.446**	**6.467**

Investeringsprogramma 2017 - 2020

Investeringsprogramma 2017 - 2020 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
7.1 Sociale veiligheid	0	289	75	0

Beleidswensen kadernota 2017

Beleidswensen kadernota 2017 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
7.1 Veiligheid	55	55	55	55

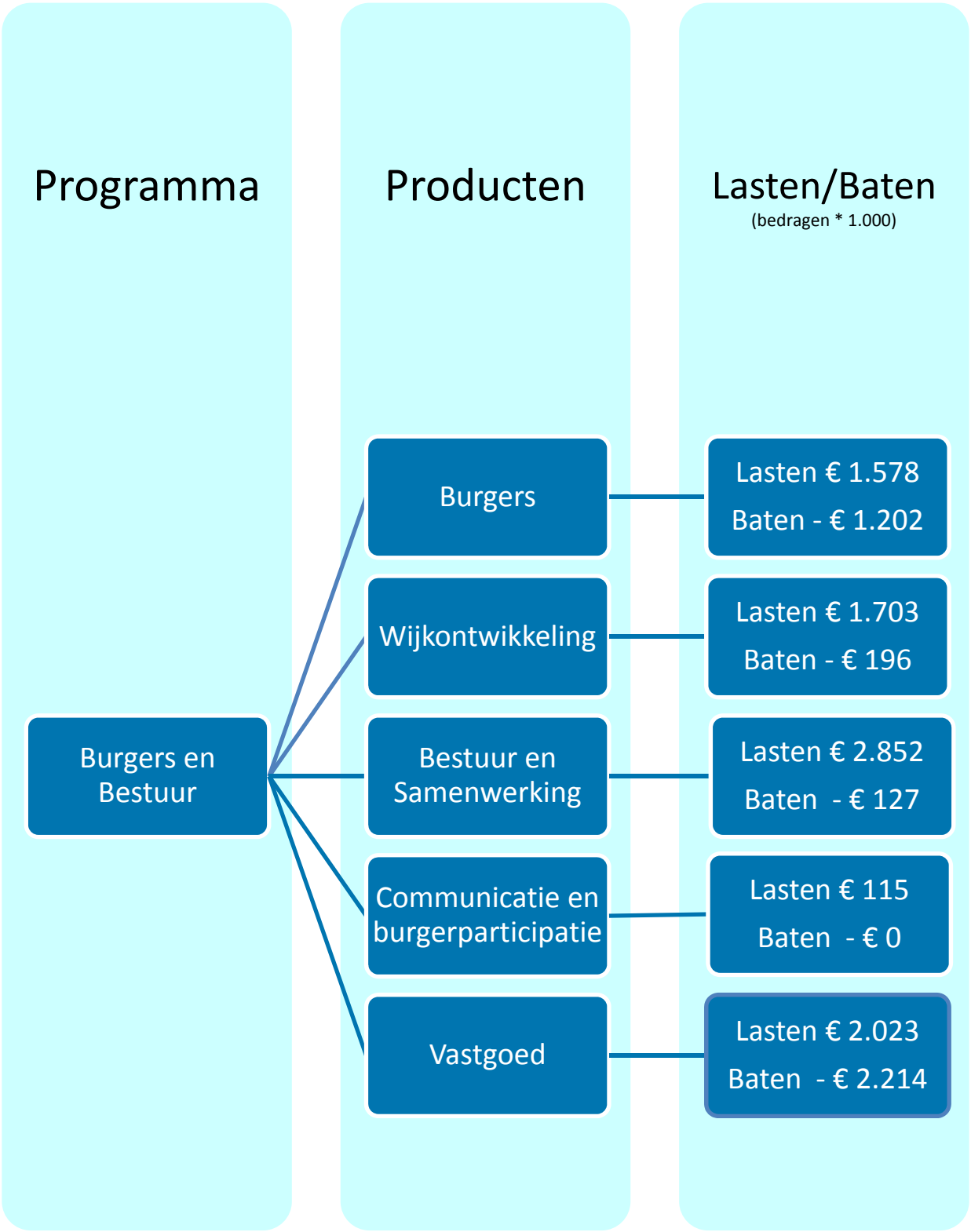
De belangrijkste beleidswensen in 2017 hebben betrekking op:

- Bezetting cluster ‘bijzondere wetten’ (€ 55.000)

Burgers en bestuur

Programma 8. Burgers en Bestuur

Algemene programmadoelstelling

Roermond is een goed bestuurde gemeente die maximaal samenwerkt met inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en andere gemeenten.

Beleidskaders

- Mensen maken de wijk – Herijking wijkgericht werken (2010);
- Wijkontwikkelingsplan Donderberg 2012 – 2024 (2012);
- (herijkt) Uitvoeringsprogramma Wijkontwikkelingsplan Donderberg 2012-2016 (2015);
- Samenwerkingsovereenkomst partners wijkontwikkelingsplan Donderberg (2012);
- Visiedocument sociaal maatschappelijke basisvoorzieningen (2009);
- Meedoen naar vermogen, op weg naar de participatiesamenleving: welzijnsvisie gemeente Roermond (2012);
- Euregiovisie 2014-2020+ (2013);
- Bestuursovereenkomst Samenwerking Midden-Limburg (2014);
- Nota public affairs (2015);
- Communicatievisie gemeente Roermond (2015);
- Nota actief Burgerschap (2015).

Coalitieakkoord 2014-2018 'Mensen maken onze stad'

Het ambitieniveau in Roermond is in deze veranderende tijden onverminderd hoog. Roermond moet zich opnieuw (blijven) uitvinden en regie op de toekomst houden. Door proactief te zijn in beleid en uitvoering kijkt Roermond vooruit. Hiervoor is een nieuwe strategische visie nodig.

Alle inwoners maken onderdeel uit van onze lokale samenleving en geven daar vorm aan. Optimaal gebruik maken van ieders talenten is daarbij erg belangrijk. Als gemeente gaan we de wijk in en naar de mensen toe. Vanuit de wijken en dorpen stimuleren we de sociale cohesie en de leefbaarheid. Dit vraagt van de gemeente een regisseursrol en een verbindende en transparante manier van communiceren.
De wijken en de wijkaanpak staan centraal in ons beleid. De afgelopen jaren zijn goede resultaten bereikt, bijvoorbeeld in de Donderberg. De integrale aanpak (economie, sociale domein, ruimte en veiligheid) werkt en is een voorbeeld voor andere wijken. Een ander voorbeeld van wijkgerichte aanpak is het Dorpsplan Swalmen, inclusief de pilot Burgerbegroting.

De maatschappij waarin we leven is steeds complexer geworden. Samen met de Roermondse burgers gaan we aan de slag om nieuwe oplossingen te vinden voor onze gezamenlijke uitdagingen. De gewenste innovatie zal een belangrijke aanjager zijn van maatschappelijke vernieuwing en daarmee ook ruimte creëren voor persoonlijke en economische groei.

Binnen onze samenleving is veel kennis en expertise aanwezig. Die kennis gaan we dan ook maximaal benutten. De rol van regisserende overheid wordt verder uitgewerkt en opgepakt. Bestuur en organisatie van de gemeente Roermond zijn integer en transparant en werken constructief samen (in co-creatie) met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Wij betrekken onze inwoners en partners in een zo vroeg mogelijk stadium bij de ontwikkeling van beleid en de uitvoering daarvan.
We zetten sterk in op vernieuwing op het gebied van communicatie en interactie met de samenleving. Er komt een nieuwe visie op communicatie waarin toegankelijkheid, de doorontwikkeling naar een communicatieve organisatie en de inzet van moderne communicatiemiddelen centraal staan.

Dit ook om onze rol van regisseur waar te kunnen maken en verdere stappen te zetten op het gebied van burgerparticipatie en overheidsparticipatie: leren om opnieuw en open te communiceren met burgers en het ontwikkelen van (nieuwe) dialoogvormen.

Wij geven het college en onze ambtelijke organisatie ruimte om hun regisseursrol op te pakken: niet vanuit het stadhuis problemen signaleren en oplossingen bedenken, maar samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Wij geven daarbij kaders mee en sturen op hoofdlijnen. Samenwerking met andere gemeenten is voor ons van groot belang, dit geldt zowel binnen als buiten de regio Midden-Limburg.
We investeren actief in een goede verstandhouding met de gemeenten in de regio Midden-Limburg. Onder meer op het gebied van economie, toerisme, verkeer, bedrijfsvoering en de decentralisaties in het sociale domein wordt regionaal samengewerkt indien dit gezamenlijke voordelen heeft of leidt tot efficiencyresultaten en kwaliteitsverbetering. Ook samenwerking buiten de landsgrenzen kan aanzienlijke voordelen opleveren voor onze gemeente, onze inwoners en ondernemers.

Product 8.1 Burgers

De dienstverlening van gemeenten verandert, net zoals het contact met de burger waarbij we afkoersen op een informatiesamenleving. We richten ons op een beter bereikbare overheid, beter vindbare en toegankelijke overheidsinformatie én op termijn de gemeente als een belangrijke ingang tot de overheid.

Wat willen we bereiken?

De dienstverlening naar de burger als gebruiker/klant van een dienst of product van de gemeente Roermond zodanig te organiseren dat we blijven voldoen aan de steeds veranderende, hogere eisen die burgers, bedrijven en instellingen aan onze dienstverlening stellen.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Een klanttevredenheidsonderzoek KCC en publieksdiensten wordt continu uitgevoerd, waarbij (op een schaal van 1 tot 10) een tevredenheidscore wordt behaald van.	8,3	7,5	7,5	7,5
Voor intake (volledigheidstoets) van diverse vakafdeling-producten geldt een maximale uitvoeringstermijn van (werkdagen).	Max. 3	Max. 3	Max. 3	Max. 3
Klanten kunnen op afspraak producten en diensten afnemen, hiervoor geldt dat een afspraak kan worden gemaakt binnen (werkdagen).	Max. 3	Max. 3	Max. 3	Max. 3

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

Het klantcontactcentrum (KCC, 1ste lijn) is de ingang voor klanten en bedrijven. In het KCC komen alle klantcontacten binnen, zowel via e-mail als telefoon. De klant krijgt zoveel mogelijk antwoord bij het eerste contact. Daarnaast zullen steeds meer activiteiten door het KCC worden uitgevoerd die nu nog door de vakafdelingen worden opgepakt.

De publieksdiensten (2e en 3e lijn KCC) vormen de fysieke klantingang voor klanten en bedrijven. Bij de publieksdiensten worden klanten geholpen die een product en of dienst willen afnemen. Binnen publieksdiensten worden gegevens en producten op een klantvriendelijke en klantgerichte wijze verkocht, zoals opgenomen in het kwaliteitshandvest. Binnen het KCC vindt continu onderzoek naar de tevredenheid van klanten plaats. Zo ontvangen klanten korte tijd na ontvangst van een balieproduct een enquête waarin zij hun ervaringen kunnen weergeven.

Klanten krijgen één aanspreekpunt voor contacten met de gemeente. Hiertoe is ‘Zaakgericht Werken’ ontwikkeld en zijn werkprocessen organisatie breed ingericht vanuit het perspectief van de klant. De klant heeft daarbij - vooraf, tijdens en na het uitvoeren van dienstverlening - inzicht in informatie over resultaat, proces en verstrekte gegevens. Het gaat daarbij om algemene informatie over de dienst, de voortgang en de status van het dienstverleningsproces. Daarnaast heeft men inzicht in de informatie over het ‘waarom’ van verstrekte gegevens.

Klanten van de gemeente Roermond kunnen kiezen uit verschillende communicatiekanalen om met ons in contact te komen. Wij sturen daarbij overigens zo veel mogelijk op het digitale kanaal. Doel daarbij is om het percentage producten of diensten dat via internet wordt aangevraagd te verhogen. In 2017 blijven wij doorgaan met het promoten van het aanvragen van uittreksels, het melden van verhuizingen en het doen van meldingen met betrekking tot de openbare ruimte via internet.

Wat mag dat kosten?

Product 8.1 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	2.601	2.678	1.578	1.387	1.154	1.078
Baten	-1.032	-1.164	-1.202	-1.148	-718	-551
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	**1.569**	**1.514**	**376**	**239**	**436**	**527**

Product 8.2 Wijkontwikkeling

De wijk is een van de verbindende schakels uit het coalitieakkoord 2014-2018: ‘Mensen maken onze stad’. Wijkgericht werken vraagt om een samenspel van burgers, maatschappelijke organisaties en overheid. Dit geldt evenzeer voor de beoogde doorontwikkeling. In het wijkgericht werken staat de leefbaarheid van onze wijken centraal en dit heeft daardoor raakvlakken met zowel het sociale, fysieke als het economische domein. Wijkontwikkeling heeft daarnaast nadrukkelijk een relatie met burgerparticipatie en actief burgerschap: voor succesvol wijkgericht werken is participatie van de inwoners en (maatschappelijke) partners van groot belang. Uiteindelijk is de leefwereld van ons allemaal. Een goede communicatie en samenwerking tussen de betrokkenen is onontbeerlijk om goed van buiten naar binnen te kunnen werken.

De rolverdeling en werkwijzen zullen nog verder vorm moeten krijgen. Het is van belang dat daarbij de juiste balans tussen uniformiteit en maatwerk wordt gevonden.

Wat willen we bereiken?

Mensen maken de wijk en wijken maken de stad. Wij bouwen het wijkgericht werken verder uit teneinde de burgerkracht in de wijken verder te mobiliseren, ook in relatie tot onze verantwoordelijkheid als regisseur en in het kader van de doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie. Dit zal niet van het ene op het andere moment gerealiseerd zijn en daarom voor de komende jaren onze doelstelling blijven.

Voor de Donderberg hebben wij conform het Wijkontwikkelingsplan Donderberg samen met onze partners de volgende doelstellingen geformuleerd:

- het aanzienlijk verminderen van de hoeveelheid en ernst van de sociale problemen en het onveiligheidsgevoel;
- de huidige bewoners vinden het prettig wonen in de Donderberg, maar ook nieuwe bewoners, andere doelgroepen en leefstijlen willen graag in de Donderberg wonen;
- het verbeteren van de economische positie van mensen in de wijk;
- bewoners voelen zich verantwoordelijk en betrokken bij hun woon- en leefomgeving.

In vervolg op fase 1 van het Wijkontwikkelingsplan (en mede op basis van de resultaten van de evaluatie) hebben wij deze doelen in een Uitvoeringsprogramma voor fase 2 nader geduid. Het streven is om deze doelen de komende jaren, nog sterker dan de afgelopen jaren het geval was, samen met andere partners uit de wijk (van bewoners tot professionals) te realiseren.

De uitvoering van het Dorpsplan Swalmen in het stadsdeel Swalmen berust bij de dorpsraad. Wij zetten in op adequate facilitering van de uitvoering van het Dorpsplan Swalmen en het slagen van de pilot Burgerbegroting.

Wij realiseren een optimaal kwaliteitsniveau van de wijkaccommodaties binnen de Roermondse wijken, met name gericht op multifunctionaliteit, de gemeenschap en de functie ‘ontmoeten en contact’. Door een kwaliteitsimpuls te geven aan accommodaties kiest de gemeente Roermond bewust voor een andere koers dan de landelijke trend, waar bezuinigingen de boventoon voeren. Veranderingen in de maatschappij, technologie, economie, decentralisaties etc. hebben ervoor gezorgd dat de vraag naar accommodaties dynamisch is. De hoofdfunctie ‘ontmoeten en contact’ blijft bestaan maar de behoefte (aard en omvang van activiteiten) is veranderd. Om aan deze behoefte een juiste invulling te geven is maatwerk essentieel. Het accommodatiebeleid geeft invulling aan dit maatwerk.

Hoe gaan we dat meten?

Omschrijving	Rekening 2015	Begroting 2016	Begroting 2017	Streef-waarde
Jaarlijkse tevredenheidsmeting van de gebruikers van de wijkaccommodaties die de Stichting Wijk Accommodaties Roermond beheert.	83%	Minimaal 80 %	Minimaal 80 %	Minimaal 80 %
Streven naar het behouden van de huidige 13 bestaande wijkaccommodaties.	13	minimaal 13	minimaal 13	minimaal 13

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

De leefbaarheid in de wijken wordt door veel factoren bepaald. Ontwikkelingen in ‘andere’ domeinen en onze rolopvatting van regisserende gemeente onderstrepen nog eens de aanleiding om onze wijkenaanpak te bezien en te herijken. De wijkenaanpak is niet langer iets extra’s: het is de basis, het fundament van een andere wijze van overheidshandelen en organisatie van sociale betrekkingen. Daarmee is de wijkenaanpak actueler dan ooit. Op basis van de procesopzet doorontwikkeling wijkgericht werken wordt in 2016 het huidige wijkgerichte werken geëvalueerd en herijkt. Het gaat in dit proces primair om de wijze van wijkgericht werken waarbij het uiteindelijke doel is de leefbaarheid (verder) te verbeteren. Bij de herijking worden ook organisatorische aspecten meegenomen. Het gaat dan om zaken als: wat is de schaalgrootte van de wijk, hoe gaan we om met representativiteit, welke instrumenten kan de gemeente inzetten maar ook om: wat moeten we in de gemeentelijke organisatie veranderen om beter van buiten naar binnen te werken. Daarnaast wordt een relatie gelegd met nieuwe initiatieven als de instelling van het Roermond Fonds dat zich inzet voor initiatieven die een bijdrage leveren aan de sociale cohesie in de wijken. Begin 2017 zal de vernieuwde aanpak ter vaststelling worden voorgelegd aan uw raad, waarna de implementatie ter hand genomen kan worden.

Sinds begin 2016 zetten wij een extra wijkregisseur in om de inwoners van onze wijken nog meer in positie te brengen een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid van hun wijk. In de begroting 2016 was het nog de bedoeling deze gedurende twee jaar in te zetten, in de Kadernota 2017 is deze structureel gemaakt.

Samen met de bewoners willen wij in de wijk fysieke verbeteringen aanbrengen om de leefbaarheid verder te bevorderen en de wijken en buurten te verrijken. In 2015 is daarvoor reeds een (incidenteel) budget toegekend. Wij zetten deze middelen meerjarig – dus ook in 2017 – in. Ook in 2017 hebben wij nog een (tijdelijke) verhoging voorzien van het budget voor de subsidiëring van volksfeesten teneinde aan de bestaande vraag tegemoet te kunnen komen.
Daarnaast stellen wij zoals ook reeds in de begroting 2016 opgenomen een Roermond Fonds in dat zich inzet voor initiatieven die een bijdrage leveren aan sociale cohesie in de wijken, waarbij bijvoorbeeld gedacht kan worden aan projecten op het gebied van cultuur, gezondheid, natuur, sport, jeugd en veiligheid. De nadruk ligt op de actieve betrokkenheid van bewoners, de onderlinge verbinding van mensen en het verhogen van saamhorigheid in de buurt. De uiteindelijke vorm van het Roermondfonds zal gebaseerd zijn op deze uitgangspunten. Wij verwachten dat dit fonds nog dit jaar wordt opgericht en dat in 2017 de eerste projecten van start kunnen gaan.

Het jaar 2017 is het jaar waarin enerzijds nog wordt doorgewerkt aan projecten die opgestart zijn in fase 1 van het Wijkontwikkelingsplan Donderberg en nog nadere afronding behoeven, zoals fysieke herinrichting van het centrumgebied en de openbare ruimte Sterrenberg en het doortrekken van sociaaleconomische projecten zoals het buurtbeheerbedrijf, de centrale ontmoetingsruimte en de winkelsteward. Ook de open aanpak waarin gebouwd wordt aan de centrumgemeenschap Donderberg krijgt concreter vorm. Anderzijds gaat met ingang van 2017 het Uitvoeringsprogramma Fase 2 (2017-2020) van start waarmee een omslag wordt gemaakt van een project-gedreven naar een proces-gedreven aanpak, daarbij toewerkend naar een toenemende inzet van alle partijen en een programmaorganisatie die zich richt op het faciliteren van deze partijen. Bij deze nieuwe werkwijze wordt een onderscheid gemaakt tussen geplande projecten en opportune projecten. Die laatste projecten ontstaan door de samenwerking tussen partijen en vereisen een ‘wendbare organisatie’ en flexibele inzet van menskracht en middelen. Dit in tegenstelling tot de geplande projecten waarbij vooraf redelijk in te schatten is welke inzet van de gemeente en haar partners nodig is.

Wij faciliteren de Dorpsraad Swalmen in het stadsdeel Swalmen bij de uitvoering van het Dorpsplan en stellen – op basis van door de Dorpsraad ingediende projectplannen – middelen voor de uitvoering ter beschikking (Burgerbegroting). In 2015 is gestart met een nieuwe werkwijze waarbij de Dorpsraad zijn initiatiefrol en de gemeente haar faciliterende rol beter kan oppakken. In 2016 is deze werkwijze geëvalueerd. De eindrapportage wordt meegenomen in de doorontwikkeling wijkgericht werken en bij de implementatie van de nota Actief Burgerschap.

Het beleid om per wijk/buurt één wijkaccommodatie te hebben, blijft ook in 2017 de basis om zo een sluitend net aan wijkaccommodaties te bevorderen. In samenspraak met de scouting St. Joris komt de kleine wijkaccommodatie in Leeuwen ook steeds dichterbij. Naar aanleiding van de vastgestelde herijking van het accommodatiebeleid in 2012 zal invulling van de accommodaties verder vorm krijgen op basis van de verschillende beheerrollen (sociaal-, facilitair-, commercieel- en eigenarenbeheer). Daarbij zal per accommodatie ook goed gekeken worden op welke wijze de extra activiteiten, voortkomend uit de drie decentralisaties en het door ons ingezette beleid van wijkgericht werken, een plaats kunnen krijgen in de wijk c.q. in het wijkhuis. De huiskamerfunctie wordt steeds belangrijker in veel buurten. Voor de huiskamerfunctie Donderberg worden in 2017 ESSV-middelen ingezet. Bezien zal moeten worden hoe daarbij de wijkaccommodatie een rol kan vervullen.

Wat mag dat kosten?

Product 8.2 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	1.504	2.044	1.703	1.626	1.406	1.115
Baten	-526	-752	-196	-196	-196	-196
Mutaties reserves	-33	-561	-585	-509	-290	0
Saldo	**945**	**730**	**922**	**921**	**920**	**919**

Product 8.3 Bestuur en Samenwerking

Kerntaken van de overheid zijn sturen en beslissen. Nu de samenleving sneller verandert dan ooit, is sturing en focus op strategische doelen ook meer dan ooit noodzakelijk. Innovatie zal daarbij één van de thema's zijn. Als lokale overheid willen we immers optimaal gebruik maken van het innovatief vermogen van onze stad en regio bij het zoeken naar oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken.

Samenwerking is een van de verbindende schakels van het coalitieakkoord 2014-2018: 'Mensen maken onze stad'. Verhoudingen tussen overheid en samenleving zijn gewijzigd. Gemeenten worden niet meer alleen vanuit het gemeentehuis bestuurd. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties trekken steeds meer hun eigen plan. Het is vooral ook de overheid die moet veranderen om de samenleving ruimte te geven. Daarnaast is samenwerking met andere gemeenten in toenemende mate noodzakelijk om onze doelstellingen te kunnen realiseren.

Wat willen we bereiken?

Wij bezien en herzien waar nodig onze strategische doelen, om onze kerntaak op het gebied van sturen optimaal te kunnen vervullen. Daartoe stellen wij een nieuwe toekomstvisie op.

Op het gebied van innovatie geven wij ruimte aan initiatieven vanuit de samenleving, ondernemers, maatschappelijke instellingen en organisaties.

Wij willen daarmee nieuwe oplossingen vinden voor maatschappelijke uitdagingen. Ook kijken we nadrukkelijk naar onze eigen rol in de samenleving en hoe we hier op kunnen inspelen. De Nota bestuurlijke innovatie biedt daarvoor een kader.
Onze regisseursrol realiseren wij in een hoger tempo wanneer wij inwoners, ondernemers, verenigingen, maatschappelijke organisaties etc. in een vroeg stadium bij de ontwikkeling van beleid betrekken en de samenleving optimaal ruimte en verantwoordelijkheid geven. Dit doen wij mede ter uitvoering van de nota Actief burgerschap (zie product 8.4). De veranderende rol van de gemeente en de eisen die burgers en bedrijven stellen aan onze dienstverlening stellen ook eisen aan de inrichting van onze organisatie en aan de kwaliteit en de attitude van ons management en onze medewerkers. Daarnaast verplicht de regisseursrol ook politiek en bestuur tot een andere houding en werkwijze.

De samenwerking met de gemeenten in Midden-Limburg zetten wij voort. Ook werken we samen met andere gemeenten buiten de regio en met zowel het nabij als verder weg gelegen buitenland om doelstellingen uit de toekomstvisie en het coalitieakkoord te realiseren.

Teneinde de beleidsmatige en financiële belangen van onze gemeente te waarborgen moeten wij investeren in de relaties met andere overheden (provincie, rijk, Europese Unie). De in 2015 vastgestelde Nota Public Affairs is daarbij onze leidraad.

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

Eind 2016 wordt de Toekomstvisie 2030 ter vaststelling aan uw raad aangeboden. De visie moet een inspirerende stip op de horizon bieden, een richtpunt dat beklijft en houvast biedt voor onszelf en onze partners. Om na de vaststelling, in de zogenaamde communicatie- en verankeringsfase de visie om te kunnen zetten in acties zetten wij incidenteel extra middelen in.
De Toekomstvisie is indachtig onze regisseursrol en vanuit het oogpunt van burgerparticipatie, met intensieve betrokkenheid van onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en bezoekers van onze stad tot stand gekomen. De ervaringen die wij in dit traject hebben opgedaan willen we gebruiken voor andere ontwikkelingen die wij met de samenleving oppakken.
Uit de Toekomstvisie en andere op te stellen (strategische) visiedocumenten kunnen strategische- en daarmee richtinggevende doelen worden gedestilleerd die een belangrijk kader bieden voor ons handelen en voor onze organisatie.

Met de Nota bestuurlijke innovatie willen we ‘de overheid’ aanpassen aan de eisen die de samenleving stelt. We pakken dit aan met een pragmatische benadering. Met het opzetten van een creatieve werkplaats realiseren we vernieuwing in de organisatie en jagen we innovatie aan. We experimenteren met andere werkwijzen voor maatschappelijke vraagstukken, en zijn op weg om een lerende en daarmee een effectievere organisatie te worden. Hiervoor zetten we extra (incidentele) middelen in.

We ontwikkelen onze regisseursrol verder door en implementeren in nauwe samenspraak met de samenleving actiepunten uit de in 2015 vastgestelde nota actief burgerschap. De nota beschrijft de beweging van een traditionele overheid naar meer burgerparticipatie en actief burgerschap met mogelijke overheidsparticipatie. Onze organisatie zal door toepassing van de in 2016 geactualiseerde organisatievisie beter in staat zijn in te haken op een veranderende samenleving. Dit is een meerjarig proces (transformatie) dat nooit klaar is en dat vanaf 2017 hernieuwd en integraal wordt ingezet.

De basis voor de bestuurlijke samenwerking in de zeven Midden-Limburgse gemeenten (SML) is vastgelegd in de Agenda voor Midden-Limburg die op 31 maart 2016 is vastgesteld als richtinggevend ambitiedocument voor de samenwerking in Midden-Limburg.

In 2017 gaat de Samenwerking Midden-Limburg door met het definiëren en formuleren van programma's en beleid, die niet alleen aangeven waar deze regio naartoe wil, maar ook hoe Midden-Limburg daar gaat komen. In de tussentijd komen diverse samenwerkingsprojecten tot uitvoering. Ook de economische component komt daarin tot uiting. Tenslotte wordt daarbij de euregionale context niet vergeten. Naast de samenwerking in SML-verband kiezen wij voor andere samenwerkingsverbanden indien dit functioneel is en de kansen op het bereiken van onze doelen vergroot. Die samenwerkingsverbanden zoeken wij niet alleen binnen Nederland, maar ook daarbuiten.

Meer dan voorheen zal regionale, provinciale en grensoverschrijdende samenwerking worden gezien als middel en niet als een doel op zich. Het internationale aspect zien wij bij voorkeur overigens niet alleen vanuit een Roermonds perspectief en om die reden is in 2016 bij de herijking van de Bestuursopdracht internationale zaken Noord- en Midden Limburg ook gezamenlijk opgetrokken met (nagenoeg alle) overige gemeenten in Noord- en Midden Limburg. In 2017 wordt invulling gegeven aan de voor het komende jaar, in de gezamenlijke internationaliseringsagenda opgenomen activiteiten. Tevens leggen wij een relatie met ons public affairs-beleid.

Op basis van de Nota Public Affairs zetten wij in op bewustwording in de gemeentelijke organisatie, het onderhouden en uitbouwen van onze netwerken en bepalen we lobbydossiers en prioriteiten voor 2017 en verder. We doen dit met name ook op basis van onze (strategische) visiedocumenten.
Het behartigen van de Roermondse belangen gebeurt op een transparante wijze waarbij helder en duidelijk is voor welke doelen wij ons inzetten. Dit kan zowel via officiële- als onofficiële kanalen en zowel op formele- als informele momenten. Wij leggen daarbij verbindingen met de regionale samenwerking, grensoverschrijdende samenwerking en ons representatiebeleid. Om aan onze ambities uitvoering te kunnen geven, zetten wij hiervoor extra middelen in.

Wat mag dat kosten?

Product 8.3 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	4.780	5.437	2.852	2.782	2.527	2.518
Baten	-248	-269	-127	-127	-127	-127
Mutaties reserves	-52	-237	-338	-268	-13	-3
Saldo	**4.480**	**4.932**	**2.387**	**2.387**	**2.387**	**2.387**

Product 8.4 Communicatie en burgerparticipatie

Roermond geeft prioriteit aan dialoog en samenwerking. De gemeente is niet langer de deskundige maar de aanjager en de verbinder. Beleid ontwikkelen we samen met betrokken partijen als inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. In haar nieuwe rol vraagt de gemeente echter niet alleen aan de samenleving te participeren in oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken (burgerparticipatie). Ook betekent de nieuwe rol dat ruimte wordt gegeven aan de samenleving om zelf met oplossingen en initiatieven te komen (actief burgerschap waarbij de overheid soms wel en soms niet wordt gevraagd te participeren).

Het communicatiegedrag van de maatschappij verandert. Sociale netwerken beïnvloeden ons denken en doen. Informatie-uitwisseling vindt sneller en steeds meer digitaal plaats. Burgers hebben daarbij nieuwe beelden en verwachtingen van het contact met de gemeente.

Roermond speelt daar bewust op in. Uitgangspunten in onze communicatie zijn: toegankelijk zijn, open zijn en open staan, transparant zijn, proactief en duidelijk zijn en samenwerkingsgericht zijn.

Wat willen we bereiken?

Wij willen een verdergaande beweging richting burger- en overheidsparticipatie maken teneinde de krachten van de samenleving te benutten, kennis te delen en te leren van elkaars ervaringen. Dit is een meerjarig proces dat ook in 2017 onze aandacht en inzet blijft vragen. Wij vinden het belangrijk om samen met de burgers op te trekken en hen overal waar mogelijk in een vroeg stadium bij beleid- en planvorming en de uitvoering daarvan te betrekken. Wij staan open voor initiatieven vanuit de samenleving en haken aan bij de veranderende samenleving.

Onze visie op communicatie hebben wij in 2015 vernieuwd. De komende jaren staan in het teken van de implementatie daarvan. Bij het realiseren van ambities op het gebied van meer dialoog en samenwerking, regisseren en burger- en overheidsparticipatie is een communicatieve organisatie een noodzakelijke randvoorwaarde. Een belangrijke opgave voor onze medewerkers is dat zij zich ontwikkelen tot actieve deelnemers in een communicatieve organisatie. Communicatie vindt gemeentebreed plaats in het hart van het beleid en is een vanzelfsprekend aspect van ieders werk.

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

In 2015 is de Roermondse nota actief burgerschap vastgesteld. De nadere invulling van de daarin opgenomen actiepunten zal samen met verschillende interne en externe belanghebbenden gebeuren. Deze actiepunten hebben betrekking op burger- én overheidsparticipatie en omvatten onder meer het formuleren van criteria voor de mate van openheid in beleidsvorming, het maken van een omslag van kwantitatieve naar kwalitatieve regelgeving en het onderzoeken van de mogelijkheden om verder transparant te worden door verdere toepassing van open data en open verantwoording. Ook zullen we samen met huidige en toekomstige initiatiefnemers onderzoeken hoe buurtrechten, om te beginnen met het ‘right to challenge’, vormgegeven kunnen worden in Roermond. Right to challenge is in feite het invoeren van aansturing door inwoners en maatschappelijke initiatieven. Het omvat verschillende aspecten en keuzes die daarin gemaakt moeten worden ten aanzien van legitimiteit, aanbesteden, kwaliteitseisen, besluitvorming, continuïteit, aansprakelijkheid en financiële transparantie ofwel open verantwoording. Centrale vraag daarbij is: hoe belangrijk vinden we maatschappelijk initiatief en in welke mate kan de samenleving de leiding nemen?

Aan de nota Actief Burgerschap zal de komende jaren conform het plan van aanpak dat in 2016 is opgesteld, uitvoering worden gegeven. Er zal daarbij veel aandacht aan communicatie worden besteed zowel intern als extern. Hierbij sluiten we aan bij de doorontwikkeling van het Om!-communicatieprogramma: we creëren bewustwording over de veranderende verhoudingen tussen gemeente en inwoners, niet alleen in het sociale domein maar ook op andere beleidsterreinen. We zetten hiervoor in 2017 middelen in vanuit ESSV. Het versterken van bestaande samenwerking en het ontwikkelen van nieuwe verbindingen tussen de samenleving en de gemeente staan hierbij centraal. Maatschappelijke vraagstukken worden steeds complexer. Dit vraagt om een gezamenlijke verkenning en oplossing van dergelijke vraagstukken met alle belanghebbenden. Om actief burgerschap te stimuleren en te ondersteunen zullen we extra middelen inzetten om beloftevolle initiatieven vanuit de samenleving een steuntje in de rug te geven.

Op basis van het onderzoek naar de effectiviteit van onze communicatiemiddelen en de wensen en behoeften van onze ‘klanten’ is in 2016 een kanaal- en content strategie vastgesteld. Deze strategie geeft aan welke communicatiemiddelen worden ingezet, mede afgestemd op de onderwerpen waarover wordt gecommuniceerd. In 2017 wordt deze strategie verder geïmplementeerd.

Ook wordt onze website vernieuwd en ingericht conform de toptaken-methode, dus zodanig dat bezoekers dat waar het meeste behoefte aan is, ook het snelst kunnen vinden.

In de communicatie naar buiten dragen we in 2017 uit dat Roermond een aantrekkelijke stad is. Een aantrekkelijke stad is herkenbaar en om herkenbaarheid te creëren is profilering van groot belang. We gaan inzetten op een gezamenlijke aanpak met onze partners in Roermond om invulling te geven aan de promotie en profilering van onze stad in de breedste zin van het woord (“de communicatie van de stad Roermond”, hoofdstuk 5 uit de communicatievisie). Voor de communicatie van- en over de stad zetten wij in 2017 incidentele middelen in.

Wat mag dat kosten?

Product 8.4 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	488	697	115	10	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
Mutaties reserves	0	-155	-115	-10	0	0
Saldo	**488**	**542**	**0**	**0**	**0**	**0**

Product 8.5 Vastgoed

Het gemeentelijk vastgoedbezit staat ten dienste van de organisatie als bedrijfsmiddel of is verworven om aan gemeentelijke beleidsdoelstellingen te kunnen voldoen.

Wat willen we bereiken?

Uitgangspunt in het vigerende vastgoedbeleid (Nota Vastgoed 2013) is dat het vastgoedbezit (portefeuille) dient te zijn afgestemd op de diverse gemeentelijke beleidsdoelstellingen (vastgoed als middel) en de huisvestingsbehoefte van de ambtelijke organisatie (bedrijfsmiddel).

Wat gaan we daar in 2017 voor doen?

We willen het vastgoed op een slagvaardige en professionele wijze beheren. Daartoe wordt onderhoud uitgevoerd conform het meerjarig technisch onderhoudsplan gebaseerd op een gemiddeld onderhoudsniveau ‘redelijke conditie’ (niveau 3).

Vastgoed, dat niet meer past binnen bovenstaande doelstelling, wordt zo snel mogelijk verkocht.

Wat mag dat kosten?

Product 8.5 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	0	0	2.023	2.015	2.034	2.048
Baten	0	0	-2.214	-2.214	-2.214	-2.216
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	**0**	**0**	**-191**	**-191**	**-180**	**-168**

Totalen van het programma:

Lasten en baten:

Programma 8 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Totaal lasten	9.373	10.856	8.271	7.821	7.121	6.759
Totaal baten	-1.806	-2.185	-3.737	-3.684	-3.254	-3.089
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**7.567**	**8.670**	**4.534**	**4.137**	**3.867**	**3.670**
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	-85	-953	-1.064	-812	-303	-3
Geraamde Resultaat	**7.482**	**7.718**	**3.470**	**3.324**	**3.564**	**3.666**

Beleidswensen kadernota 2017

Beleidswensen kadernota 2017 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
8.2 Wijkontwikkeling	309	309	290	0
8.3 Bestuur en samenwerking	290	255	0	0
8.4 Communicatie en burgerparticipatie	215	110	0	0
Saldo	**814**	**674**	**290**	**0**

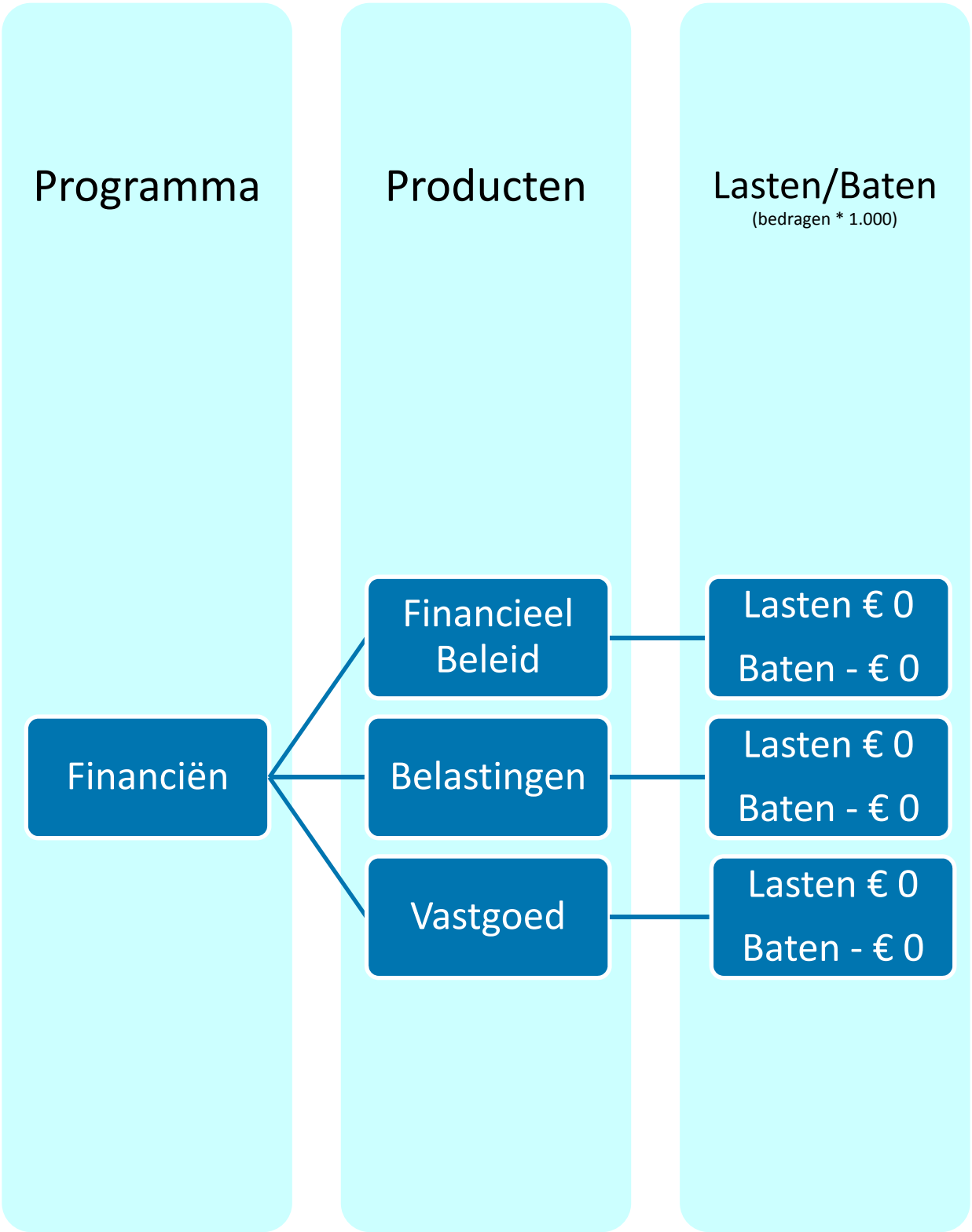
De belangrijkste beleidswensen in 2017 hebben betrekking op:

- Voorbereiding Fase 2 wijkontwikkelingsplan Donderberg (€ 290.000)
- Procesmiddelen innovatie (€ 115.000)
- Procesmiddelen actief burgerschap (€ 110.000)
- Stadsprofilering en promotie Roermond (€ 100.000)
- Doorontwikkeling communicatief krachtige organisatie (€ 100.000)

Financiën

Programma 9. Financiën

Inleiding

Het programma 9 (Financiën) is met ingang van deze begroting komen te vervallen. De ramingen van baten en lasten 2017 e.v. zijn niet meer in dit programma opgenomen, maar conform nBBV in de verplichte overzichten (zie hierna). Het product ‘Vastgoed’ is vanaf begrotingsjaar 2017 onder gelijke benaming geraamd onder programma 8, product 8.5. De presentatie van programma 9 blijft voorlopig in dit boekwerk, omdat de realisatie 2015 en de raming begroting 2016 hierin is verantwoord.

Product 9.1 Financieel Beleid

Wat mag dat kosten?

Product 9.1 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	2.753	2.060	0	0	0	0
Baten	-104.223	-101.596	0	0	0	0
Mutaties reserves	9.750	2.059	0	0	0	0
Saldo	**-91.720**	**-97.477**	**0**	**0**	**0**	**0**

Product 9.2 Belastingen

Wat mag dat kosten?

Product 9.2 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	670	587	0	0	0	0
Baten	-14.490	-13.657	0	0	0	0
Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	**-13.819**	**-13.070**	**0**	**0**	**0**	**0**

Product 9.3 Vastgoed

Wat mag dat kosten?

Product 9.3 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Lasten	1.284	1.902	0	0	0	0
Baten	-2.885	-1.808	0	0	0	0
Mutaties reserves	679	-703	0	0	0	0
Saldo	**-922**	**-606**	**0**	**0**	**0**	**0**

Totalen van het programma:

Lasten en baten:

Programma 9 (bedragen x €1.000)	rekening 2015	begroting 2016	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Totaal lasten	4.708	4.549	0	0	0	0
Totaal baten	-121.598	-117.061	0	0	0	0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	**-116.890**	**-112.512**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutatie reserves	10.428	1.326	0	0	0	0
Geraamde Resultaat	**-106.462**	**-111.186**	**0**	**0**	**0**	**0**

Overzichten

Overzicht 1: Programmaplan Kosten van overhead

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
E-12204 Organisatie		498	498		448	448		448	448		448	448
E-12205 Personeel	-154	13.245	13.091	-154	13.160	13.006	-154	12.804	12.650	-154	12.804	12.650
E-12206 huisvesting	-84	2.868	2.784	-84	2.794	2.710	-84	2.794	2.710	-84	2.739	2.655
E-12207 ICT	-1	2.547	2.546	-1	2.421	2.420	-1	2.485	2.484	-1	2.591	2.590
E-12208 Informatiebeleid		553	553		386	386		358	358		358	358
E-12210 Communicatie		177	177		147	147		46	46		46	46
E-12211 Juridische zaken	-3	143	140	-3	143	140	-3	143	140	-3	143	140
Totaal kosten van overhead	-242	20.031	19.789	-242	19.499	19.257	-242	19.078	18.836	-242	19.129	18.887
E-12209 Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-949		-949	-501		-501	-34		-34	-33		-33
Saldo kosten overhead	**-1.191**	**20.031**	**18.840**	**-743**	**19.499**	**18.756**	**-276**	**19.078**	**18.802**	**-275**	**19.129**	**18.854**

In het document ‘Hoofdlijnen vernieuwing BBV‘ is het uitgangspunt voor de definitie overhead vastgelegd. Deze definitie luidt als volgt: Overhead betreft alle kosten die samenhangen met sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Uitvloeisel hiervan is, dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten/taken/producten die gericht zijn op de externe klant, op de betreffende taakvelden moeten worden verantwoord. De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op het overzicht overhead via taakveld 0.4 Overhead[5]. De volgende uitgangspunten worden op grond van het nBBV organisatie breed toegepast:

- Directe kosten zoveel mogelijk direct toerekenen aan de betreffende taakvelden.
- Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren derhalve tot de overhead. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead (bijvoorbeeld uitbesteding salarisadministratie).
- Sturende taken vervult door hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead. De bijbehorende loonkosten worden volledig als overhead gezien.
- De positionering van een functie binnen de organisatie heeft geen invloed op de beoordeling of er sprake is van overhead.

[5] Overhead mag nog wel worden toegerekend aan grondexploitaties (Witte Koeweg), investeringen en andere (subsidie)projecten en lokale heffingen.

Dit betekent concreet voor een aantal overheadposten:

- Huisvesting die wordt gerekend tot de overhead heeft betrekking op kantoorruimten. Dit zijn ruimten voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen gemeentelijke organisatie. Niet onder kantoorruimten vallen huisvestingskosten die behoren tot een specifiek uitvoerende taak en daarmee tot een specifiek taakveld. Bijvoorbeeld; een sporthal, zwembad of brandweerkazerne. Werkplekken binnen dergelijke locaties worden tot het geheel gerekend en niet apart tot overhead.
- Personeel:
    - Loonkosten van functies die niet genoemd zijn in de definitie van overhead: bepaald is of deze loonkosten directe kosten zijn t.a.v. een bepaald taakveld. Dit betekent dat er activiteiten of taken worden uitgevoerd die behoren tot één of meerdere specifieke taakvelden. Is dit niet het geval, dan zal sprake zijn van overhead (denk bijvoorbeeld aan telefonistes).
    - Kosten van (niet leidinggevende) medewerkers die zowel directe taken als ondersteunende taken uitvoeren, worden naar rato van (een ingeschatte) tijdsbesteding verdeeld over de taakvelden en overhead, waarbij de gemeente zelf de mate van detaillering bepaalt. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een maximum aantal taakvelden waar 1 fte over verdeeld wordt.
    - Loonkosten van een afdelingshoofd vallen onder de definitie van overhead, want het betreft een leidinggevende in het primair proces. Het maakt voor deze toedeling niet uit of het afdelingshoofd uitvoerende taken verricht. Idem geldt voor de directiefuncties.
    - Verzekeringskosten en opleidingsbudgetten personeel: Deze kosten vallen onder de categorie P&O / HRM en behoren tot overhead.
- ICT Kosten applicatiebeheerders en software voor een specifieke taak worden begroot en verantwoord op het betreffende taakveld. Bijvoorbeeld het belastingsysteem.
- De bijdrage(n) die verbonden partijen zoals Gemeenschappelijke Regelingen in rekening brengen bij gemeenten, worden verantwoord op het taakveld/de taakvelden waar de verbonden partij(en) werkzaam voor zijn. Dat sluit aan bij het gewijzigde BBV waarbij de beleidsdoelstellingen van verbonden partijen voortaan bij de programma's worden opgenomen, waarvoor een verbonden partij actief is.

Bij het bepalen van welke lasten onder overhead vallen zijn in de gemeente Roermond de volgende spelregels gehanteerd:

- Kosten en opbrengsten worden zo veel als mogelijk rechtstreeks toegerekend aan programma’s en producten (=voorschrift BBV)
- Bestaan werkzaamheden voor meer dan 50% van de tijd uit leidinggeven, dan worden de loonkosten van deze persoon voor 100% geteld als overhead. Hiërarchisch leidinggevenden behoren altijd voor 100% tot overhead.
- Bestaan werkzaamheden voor 50% of minder van de tijd uit werkzaamheden, niet zijnde uitvoering van leidinggevende taken, dan worden de loonkosten van deze persoon voor 100% als directe kosten aangemerkt.
- Een medewerker kan maximaal aan 3 taakvelden toegerekend worden. Als een medewerker aan meer dan 1 taakveld wordt toegerekend, wordt aangegeven voor welk percentage dat is o.b.v. een ingeschatte tijdsbesteding over de taakvelden en overhead.
- Opleidingskosten behoren voor 100% tot overhead.
- De personeels- en huisvestingskosten van de buitendienst worden rechtstreeks toegerekend aan de taakvelden op basis van personele inzet (fte) van de buitendienst aan de betreffende taakvelden (max. 7 taakvelden).

Overzicht 2: Programmaplan Algemene dekkingsmiddelen

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
E-12101 Treasury (taakveld 0.5)	-606	-132	-738	-596	-202	-798	-575	-267	-842	-504	-276	-780
E-12102 OZB woningen (taakveld 0.61)	-6.902	378	-6.524	-6.933	334	-6.599	-6.963	275	-6.688	-6.994	267	-6.727
E-12103 OZB niet-woningen (taakveld 0.62)	-6.336	138	-6.198	-6.363	119	-6.244	-6.393	102	-6.291	-6.421	101	-6.320
E-12104 Belastingen overig (taakveld 0.64)	-639	43	-596	-640	38	-602	-640	34	-606	-640	34	-606
E-12105 Alg. en ov. Uitk. Gem.fonds(taakveld 0.7)	-97.578	0	-97.578	-96.437		-96.437	-96.453		-96.453	-96.979		-96.979
E-12106 Overige baten en lasten		56	56	-248	1.108	860	-502	2.058	1.556	-757	2.959	2.202
Totaal algemene dekkingsmiddelen	-112.061	483	-111.578	-111.217	1.397	-109.820	-111.526	2.202	-109.324	-112.295	3.085	-109.210
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-126	597	471	-88	479	391	-31	479	448	15	479	494
Saldo algemene dekkingsmiddelen	**-112.187**	**1.080**	**-111.107**	**-111.305**	**1.876**	**-109.429**	**-111.557**	**2.681**	**-108.876**	**-112.280**	**3.564**	**-108.716**

Toelichting op Algemene dekkingsmiddelen:

Treasury
Met ingang van de begroting 2017 gelden nieuwe regels en richtlijnen ‘Besluit Begroten en Verantwoorden (nBBV). Hierdoor mag maximaal de te betalen rente doorbelast worden, hetgeen geschiedt door de te betalen rente toe te rekenen aan alle activa. Door deze nieuwe systematiek is onze ‘interne rekenrente’ gedaald naar 1,25%.
Naast deze doorbelaste rentebaten bestaan overige inkomsten o.a. uit ontvangen dividenden, terwijl aan de lastenkant ook kosten voor betalingsverkeer en andere bancaire diensten zijn opgenomen.

OZB en belastingen
Jaarlijks worden de belastingverordeningen geactualiseerd en de nieuwe belastingtarieven bepaald. De belastingverordeningen voor het jaar 2017 worden u ter vaststelling aangeboden in de raadsvergadering van 22 december 2016.

Vanaf de begroting 2017 moet de gemeente in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten opnemen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. Daarbij moet de gemeente aangeven in hoeverre er sprake is van kostendekkendheid. Bij de onderdelen riolering en afval is een overzicht opgenomen van de geraamde lasten en baten en in welke mate de tarieven kostendekkend zijn. Voor de tarieven kan op basis van de huidige inrichting van onze administratie een dergelijk overzicht nog niet worden vervaardigd. In de loop van 2017 zal dit verder worden uitgewerkt.

Algemene en overige uitkeringen Gemeentefonds
De uitkering uit het gemeentefonds is een van de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente. Het is daarom van belang om de ontwikkelingen in de hoogte van deze uitkering nauwlettend te volgen en deze te vertalen naar de Roermonds situatie. Over het algemeen worden de ontwikkelingen twee maal per jaar door de minister kenbaar gemaakt (via de zogenaamde meicirculaire en septembercirculaire).

De ramingen in deze begroting zijn gebaseerd op de meicirculaire gemeentefonds 2016. De uitkomsten van de septembercirculaire waren ten tijde van het uitbrengen van deze begroting nog niet bekend. Zodra deze bekend zijn, zullen wij uw raad daarvan afzonderlijk, via een raadsinformatiebrief, op de hoogte stellen.

Overige baten en lasten
De overige baten en lasten bestaan uit prijs- en loonstijging. Voor het begrotingsjaar 2017 zijn deze over alle programma's verdeeld, maar voor de begrotingsjaren 2018 t/m 2020 staan ze centraal als stelpost vermeld.

Het onderhandelaarsakkoord over de cao gemeenten leidt er in 2016 toe dat de gemeentelijke uitgaven aan arbeidsvoorwaarden met 1,04% van de loonsom toenemen. Voor de jaren 2017 tot en met 2020 wordt uitgegaan van een jaarlijkse loonstijging van 1,5%. In de begroting is reeds een meerjarige stelpost opgenomen voor loonontwikkelingen. Deze stelpost is voldoende om de geraamde loonontwikkeling op te vangen.

Uitgangspunt voor prijsontwikkeling is de prijsindex die wordt gehanteerd bij de algemene uitkering Gemeentefonds (de index materiële overheidsconsumptie - IMOC). Op basis van de IMOC wordt in 2017 een prijsontwikkeling verwacht van 1,2%. Dit is 0,2% hoger dan de prijsindex waarmee nu in de begroting rekening is gehouden. Na aftrek van de reeds in de begroting opgenomen stelpost bedragen de extra kosten € 131.000 in 2017 oplopend tot € 523.000 in 2020. In de berekening is geen rekening gehouden met een indexatie van de budgetten binnen het sociaal domein. Op dit moment is nog niet bekend of- en zo ja met welke index de integratie-uitkering sociaal domein wordt aangepast. Op basis van de kaders decentralisaties sociaal domein - zoals die door de raad zijn vastgesteld - zijn de rijksmiddelen kader stellend voor de budgetten in de gemeentelijke begroting.

Overzicht 3: Programmaplan Onvoorziene uitgaven

Omschrijving	Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
E-12401 Onvoorzien		1	1		1	1		1	1		1	1
Totaal onvoorzien		1	1		1	1		1	1		1	1
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves												
Saldo onvoorzien		**1**	**1**		**1**	**1**		**1**	**1**		**1**	**1**

Onvoorziene uitgaven

Conform BBV zijn we als gemeente verplicht om een post onvoorzien op te nemen in onze begroting. Dit is in bovenstaand overzicht meerjarig ook gedaan. Echter de opgenomen post is erg laag (€ 1.000), daar er gekozen is om de onvoorziene uitgaven integraal te boeken en toe te lichten op de programma's en producten waar de onvoorziene uitgave betrekking op heeft. Dit bevordert de transparantie en leesbaarheid van de begroting.

Overzicht 4: Programmaplan heffing Vennootschapsbelasting

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
E-12301 Heffing VPB		100	100		100	100		100	100		100	100
Totaal heffing VPB		100	100		100	100		100	100		100	100
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves												
Saldo heffing VPB		**100**	**100**		**100**	**100**		**100**	**100**		**100**	**100**

Met ingang van 1 januari 2016 is de Wet Modernisering Vennootschapsplicht Overheidsondernemingen in werking getreden. Daarmee is onze gemeente per die datum ook belastingplichtig op grond van de Wet Vennootschapsbelasting (Vpb). In dit overzicht wordt het verwachte bedrag van de verschuldigde heffing over het betreffende begrotingsjaar tot uitdrukking gebracht.

In de begroting 2016 is een structureel bedrag opgenomen van € 250.000 voor de gevolgen van de wetswijziging. Dit bedrag bestaat enerzijds uit de heffing zelf en anderzijds uit de organisatorische gevolgen die de uitvoering van de wet met zich mee brengt. Op dit moment (september 2016) zijn nog niet alle implicaties van de wet inzichtelijk. Wij schatten het maximale risico van de te betalen Vpb op € 100.000. Het resterende bedrag van € 150.000 is naar verwachting nodig voor de inrichting van de fiscale functie, zoals het inbedden van de fiscale adviesfunctie, de borging van de uitvoeringsmaatregelen, de aanschaf en beheer van ondersteunende systemen en de opleiding van de betrokken medewerkers. Dit bedrag, is overeenkomstig de voorschriften, geraamd op het taakveld Overhead.

De implementatie van de gevolgen van de vennootschapsbelasting voor onze gemeente verloopt projectmatig via een vijftal fasen. Afronding van de fasen 3 en 4 (implementatie en beheer) is voorzien voor het eerste kwartaal 2017. De eerste aangifte vennootschapsbelasting (fase 5), over het boekjaar 2016, dient uiterlijk 1 juni 2017 te worden ingediend. Dan komt er ook meer duidelijkheid over het exacte bedrag aan belastingplicht.

Met de Belastingdienst is van gedachten gewisseld om te komen tot horizontaal toezicht. Bij deze vorm van toezicht wordt de relatie met de Belastingdienst gelijkwaardig vormgegeven. Niet langer is sprake van de controleur (de Belastingdienst) en de gecontroleerde (de gemeente), maar is sprake van een samenwerking op basis van vertrouwen. De gemeente wil verder in control komen en de recente invoering van de vennootschapsbelastingplicht is een goed moment om de fiscaliteit in de organisatie steviger te verankeren. Het traject van horizontaal toezicht wordt in 2017 verder vormgegeven en kent een doorlooptijd van enkele jaren. Prioriteit hierbij heeft de invoering en organisatorische implementatie van de Vpb-plicht. Op een later moment volgt de overige wetgeving zoals de BTW, loonheffing en werkkostenregeling.

Paragrafen

Inleiding

In het nBBV is net als in het oude BBV voorgeschreven dat in de begroting en het jaarverslag een aantal paragrafen opgenomen moet worden.

Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting. Het gaat met name om de beleidslijnen voor beheersmatige aspecten die grote financiële gevolgen kunnen hebben en/of van belang zijn voor het realiseren van de programma's. Deze informatie komt in de begroting veelal versnipperd voor en is daardoor minder inzichtelijk voor de gemeenteraad. Het is de bedoeling van de paragrafen dat de raad de juiste en integrale informatie krijgt om zijn kaderstellende en controlerende rol ook op de beheersmatige aspecten waar te maken.

Volgens het BBV dient de begroting tenminste de volgende paragrafen te bevatten:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid

In deze begroting is de bovenstaande volgorde aangehouden, maar is ook op eigen bevinding een paragraaf toegevoegd, te weten de paragraaf Demografische ontwikkeling en werkgelegenheid (voorheen; Paragraaf Krimp en vergrijzing).

In het verlengde van de nieuwe richtlijnen is de paragraaf Economisch Stimulerend & Sociaal Verbindend (ESSV) komen te vervallen; de ESSV-projecten zijn nu integraal opgenomen in de betreffende programma's. Dit in tegenstelling tot de vorige begroting.
De maatregelen die op beide vlakken in gang zijn gezet maken onlosmakelijk deel uit van diverse programma's en staan ook als zodanig vermeld. ESSV loopt nog door na 2016, daar sommige projecten binnen ESSV, die oorspronkelijk gepland waren in 2014-2016, worden uitgevoerd over een langere periode. Daarbij dienen ook andere bestemmingsreserves en de algemene reserve als dekkingsmiddel voor de vele maatregelen en beleidsinitiatieven die op economisch en sociaal vlak worden ontwikkeld.

Consequenties nieuwe BBV voor enkele paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Op grond van de gemeentewet mogen de tarieven van heffingen maximaal kostendekkend zijn. Met de invoering van het nBBV worden directe kosten en –opbrengsten geraamd op de betreffende programma's/producten/taakvelden en wordt overhead apart gepresenteerd in een overzicht (taakveld 0.4). Een ander gevolg van de nieuwe regelgeving is dat rentekosten via het systeem van 'omslagrente' worden toegerekend aan die programma's/producten/taakvelden, waartoe investeringen (activa) behoren. Vooral deze wijzigingen van kostentoerekening maken dat producten als riool, afval en overige retributies boekhoudkundig (ofwel intra-comptabel) een ander financieel kostendekkingsplaatje krijgen. Ze lijken zo(veel) meer of minder kostendekkend. Om dit beeld te corrigeren geeft het nBBV de mogelijkheid om buiten de boekhouding om (ofwel extra-comptabel) de kostendekkendheid aan te tonen. Voorwaarde voor deze toerekening is, dat deze gebaseerd dient te zijn op een beargumenteerde keuze. In de paragraaf is deze keuze toegelicht. Daarnaast zijn de beleidsuitgangspunten genoemd en de wijze hoe daarmee om te gaan bij de tariefstelling.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Op 15 mei 2015 is een besluit tot wijziging van het BBV vastgesteld. Deze wijziging heeft betrekking op het opnemen van een uniforme set financiële kengetallen in de gemeentebegroting:

- netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- solvabiliteitsratio
- structurele exploitatieruimte
- belastingcapaciteit
- grondexploitatie

De kengetallen geven zicht op de financiële positie van de gemeente en bieden de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken. Daarmee dragen deze kengetallen bij aan de controlerende en kaderstellende rol van de gemeenteraad.

Paragraaf kapitaalgoederen

In tijden van krapte neemt de kans toe dat aan het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen minder prioriteit wordt gegeven. De gevolgen laten zich vooral op de langere termijn gelden in de vorm van achterstallig onderhoud en/of kapitaalvernietiging. Vanuit het financieel toezicht van de provincie zal bij de begroting 2017 in deze paragraaf met name worden ingaan op de volgende aspecten:

- wat is het onderhoudsniveau?
- zijn de beschikbare budgetten voldoende?
- is er sprake van achterstallig onderhoud?

Als sprake is van achterstallig onderhoud, dient dit vermeld te worden in deze paragraaf. Ook dienen de maatregelen die getroffen worden om de achterstanden in te halen, benoemd te worden.

De provincie heeft in de aandachtspuntenbrief begroting 2017 (gedateerd 15 maart 2016) expliciet het verzoek gedaan de waardering van activa op de balans in lijn te brengen met de werkelijke waarde, gegeven de (her)bestemming van een gebouw.
Conform nBBV is een uniforme set van kengetallen in de paragraaf opgenomen.

Paragraaf Financiering

De paragraaf Financiering is qua opzet in grote lijnen hetzelfde als in voorgaande jaren. Verschil is wel dat in deze paragraaf het inzicht in rentelasten en –baten respectievelijk het renteresultaat moet worden gegeven. Het systeem van renteomslag wordt toegelicht, als ook het percentage dat wordt gehanteerd (in casu 1,25%). Door toepassing van het renteomslag percentage wordt de rente toegerekend aan investeringen, grondexploitatie en diverse taakvelden. Tot slot wordt ook de financieringsbehoefte nader toegelicht.

Paragraaf bedrijfsvoering

De paragraaf Bedrijfsvoering krijgt met de nieuwe BBV-regelgeving een iets andere inhoud en betekenis. Qua aard en betekenis had deze paragraaf min of meer het karakter van een programma en dat wordt nu losgelaten. Het nBBV schrijft voor dat deze paragraaf blijft bestaan voor het beschrijven van beleidsmatige ontwikkelingen op het terrein van de bedrijfsvoering, als bijvoorbeeld human resource management, planning en control, facilitaire zaken, informatiebeveiliging en duurzame inkoop.

Paragraaf verbonden partijen

Met het nBBV is de gemeente verplicht om inzicht te geven in de betrokkenheid van verbonden partijen bij het bereiken van gewenste maatschappelijke effecten. Deze informatie wordt op de betreffende programma's gegeven bij het onderdeel 'Wat gaan we daarvoor in 2017 doen?'
In de paragraaf Verbonden partijen wordt de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen verwoord. Daarnaast wordt het belang dat de gemeente heeft in de verbonden partij aangegeven, naast ook het openbaar belang dat ermee gediend wordt.

Goed inzicht in de risico's van verbonden partijen is van belang voor het totale inzicht in de risico's die onze gemeente loopt en de financiële positie van onze gemeente. Hiervoor dus aandacht in deze paragraaf, maar ook in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement.

Tot slot schrijft het nBBV voor dat in deze paragraaf een lijst met verbonden partijen moet worden opgenomen met de volgende classificatie:

- Gemeenschappelijke regelingen
- Vennootschappen en coöperaties
- Stichtingen en verenigingen
- Overige verbonden partijen

Paragraaf 1. Lokale heffingen

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens ingegaan op:
- de visie van de gemeente Roermond ten aanzien van lokale heffingen;
- Beleidskeuzes en onderbouwing berekening van tarieven
- ontwikkelingen op het gebied van lokale heffingen;
- belastingdruk;
- belastingopbrengsten.

Visie lokale heffingen

In het coalitieakkoord ‘Mensen maken onze stad’ is als algemeen uitgangspunt geformuleerd, dat de lasten voor de burgers zo laag mogelijk gehouden worden. Verhoging van de lokale lastendruk is daarom pas aan de orde als geen adequate alternatieven voorhanden zijn.
De gemeente Roermond is er al jaren in geslaagd de belastingdruk relatief zeer laag te houden. Uit een vergelijking van de belastingdruk met andere gemeenten[6] blijkt dat wij zowel bij de rioolheffing als de afvalstoffenheffing aanmerkelijk lager scoren dan het gemiddelde (waarbij de rioolheffing zelfs voor de derde achtereenvolgende jaar de laagste van Limburg is).

De gemeente Roermond heft de volgende belastingen (op basis van de gemeentewet):
- onroerende zaakbelastingen
- hondenbelasting
- toeristenbelasting
- reclamebelasting
- parkeerbelasting
- precariobelasting

Daarnaast heft de gemeente afvalstoffenheffing op grond van de Wet Milieubeheer.

Kenmerk van deze belastingen is dat het een verplichte bijdrage van de burgers, bedrijven en instellingen aan de gemeente betreft. Hier hoeft geen rechtstreekse individuele tegenprestatie tegenover te staan.

Anders is dit voor de zogenaamde retributies, vergoedingen die door de gemeente worden gevraagd voor concreet bewezen diensten, zoals lijkbezorgingsrechten, rioolheffing, afvalstoffenheffing, markt- en havengelden. Daarvoor hanteert onze gemeente als algemeen uitgangspunt dat de tarieven kostendekkend dienen te zijn. Dat geldt ook voor leges, vergoeding voor administratieve diensten die door de gemeente worden verricht, zoals leges voor (omgevings-)vergunningen, leges burgerlijke stand, identiteitsbewijzen en rijbewijzen.

Beleidskeuzes en berekening van tarieven

Het coalitieakkoord gaat uit van het kostendekkend uitvoeren van taken op het gebied van riool, afval en diensten waar retributies voor worden geheven. Daarnaast wordt het principe gehanteerd van 1,2% stijging lastendruk (=inflatiecorrectie 2017) voor de gemeente. Dit betekent dat de gemiddelde lastendruk voor het gemeentelijk belasting pakket in 2017 niet meer stijgt dan de inflatie, zodat dus geen sprake is van een reële stijging. Uitzondering hierop zijn stijgingen als gevolg van autonome ontwikkelingen, want beleid is die stijgingen extra (dus bovenop de stijging van 1,2%) te compenseren door een hogere tariefstelling.

[6] Belastingoverzicht 2016 van de provincie Limburg

De uitgangspunten van 100% kostendekking en lastendrukstijging van 1,2% blijven ook voor de begroting 2017 gehanteerd voor de berekening van de onderscheiden tarieven. Met de invoering van het nBBV is echter een belangrijke wijziging doorgevoerd in de toerekening van kosten naar deze producten/taakvelden. Kosten van overhead mogen immers niet meer intra comptabel worden toegerekend aan producten/taakvelden, maar moeten in een apart overzicht worden verantwoord. Daarnaast wordt ook de rente op een andere wijze, namelijk volgens de systematiek van 'rente-omslag', vanuit taakveld Treasury (taakveld 0.5) toegerekend aan de producten/taakvelden waar de retributies betrekking op hebben.

Directe kosten en –opbrengsten zijn rechtstreeks tot uitdrukking gebracht op de programma's/producten/taakvelden als voorgeschreven in het nBBV. In het merendeel van de gevallen is de toerekening eenvoudig en 1 op 1 te bepalen en in sommige gevallen moeten onderbouwde keuzes worden gemaakt. Om pragmatische redenen en ten behoeve van de eenvoud zijn directe kosten aan maximaal 3 taakvelden toegerekend. Op basis van bijvoorbeeld inschatting van tijdsbesteding aan taken is bepaald welk percentage van de kosten aan die taakvelden wordt toegerekend, waarbij de som uiteraard 100% moet zijn. Uitzondering hierop zijn de taakvelden waar het beheer openbare ruimte betreft, want daar rekenen we toe naar 7 taakvelden. Dit doen we, omdat het hier om substantiële bedragen gaat en om te voorkomen dat voor bepaalde taakvelden geen kosten worden gerekend, waardoor een verkeerd beeld ontstaat van de kostendekkendheid van tarieven. Een verdere onderbouwing van de verdeling van de directe kosten en –opbrengsten, het zogenaamde 'verdelingsprincipe', is in het onderdeel 'De financiële positie' opgenomen.

In het overzicht overhead is toegelicht welke keuzes zijn gemaakt met betrekking tot het toerekenen van kosten als salarissen, gebouwen en overige indirecte kosten aan het taakveld overhead (taakveld 0.4). Voor het bepalen van de tarieven en de mate van kostendekkendheid worden de kosten van overhead extracomptabel verdeeld naar de producten/taakvelden, zoals bijvoorbeeld riool en afval en zoals hierna verder toegelicht. De opslag voor overhead wordt aan de taakvelden toegerekend op basis van de directe personele inzet in fte's per taakveld.

Ontwikkelingen

Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ)

Bij de tariefbepaling voor 2017 is uitgegaan van een totaalopbrengst, gebaseerd op de OZB opbrengsten over 2015 en het eerste halfjaar 2016, vermeerderd met de gevolgen van areaaluitbreidingen en inflatiecorrectie. Daarnaast wordt de waardeontwikkeling van de onroerende zaken als gevolg van de jaarlijkse herwaardering gecompenseerd in de tarieven voor 2017, conform de afgesproken systematiek.

Bovenstaande wijzigingen leiden tot de volgende OZB- tarieven voor 2017:

Percentage van de heffingsmaatstaf (WOZ-waarde) voor berekening		
	2016	**2017**
Eigenaren belasting woningen	0,1434%	0,1451%
Eigenaren belasting niet-woningen	0,1728%	0,1749%
Gebruikersbelasting niet-woningen	0,1466%	0,1484%

Door marktontwikkelingen kan de WOZ waarde sterk fluctueren. Op basis van de informatie van de waarderingskamer (Meicirculaire 2016) wordt de marktontwikkeling bij woningen geschat op 3%. Dit is in lijn met het gesignaleerde herstel van de woningmarkt en het beeld dat de waardedaling tot stilstand is gekomen. Voor niet-woningen wordt de waardeontwikkeling geschat op -1%.

Woondeelvrijstelling
Als gevolg van jurisprudentie in het kader van woondelenvrijstelling is er sprake van gewijzigde/nieuwe complexe(re) regels voor het taxeren van onder andere verzorgingstehuizen. Hierdoor kan er een verschuiving optreden in de verdeling van de waarden tussen woningen (plus) en niet-woningen (min). Gevolg hiervan is, dat de OZB voor de eigenaren geheven wordt conform het woningentarief dat lager is dan het tarief voor de niet-woningen . Daarnaast komt de OZB voor de gebruikers helemaal te vervallen. Tevens is bij het areaal niet-woningen rekening gehouden met een waardecorrectie van (te belasten) bouwgrond naar cultuurgrond met een waarde van (nagenoeg) nihil. Hoewel bij de waardebepaling rekening is gehouden met bovengenoemde effecten kan op basis van de prognose 2017 van BsGW verdere aanpassing nodig zijn. Hierover wordt u geïnformeerd bij de vaststelling van de belastingverordeningen in de raadsvergadering van december 2016.

Macronorm OZB
In 2008 is de maximering van de ozb-tarieven afgeschaft. Gemeenten mogen zelf hun tarieven bepalen. Afgesproken is echter dat de macro-opbrengst van de ozb (dus de opbrengst in alle gemeenten samen) niet meer mag stijgen dan de som van de reële trendmatige groei van het bbp en de prijsontwikkeling van de nationale bestedingen (de zogenoemde macronorm).
Volgens cijfers van onderzoeksinstituut COELO stijgt de totale landelijke OZB-opbrengst in 2016 met € 89,6 miljoen, een stijging van 2,32%. De macronorm voor 2016 is 1,57%. Dat betekent een overschrijding met € 28,7 miljoen. Tijdens het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (Bofv) van 28 april 2016 is geconstateerd dat de overschrijding van de macronorm 2016 optreedt doordat de overschrijding uit 2015, die in mindering was gebracht op de norm voor 2016, niet volledig is ingelopen. Besloten is de overschrijding van 2016 in mindering te brengen op de macronorm voor 2017, die daarmee uitkomt op 1,97%.

De discussie over het afschaffen van deze macronorm als beheersinstrument is nog niet afgesloten. Uit het “rapport evaluatie systematiek macronorm onroerende zaakbelasting” is naar voren gekomen dat de macronorm onroerende zaakbelasting (OZB) geen effectief beheersinstrument is gebleken. Echter zijn de alternatieven die in het rapport genoemd zijn nog onvoldoende uitgewerkt om nu al te besluiten tot aanpassing of afschaffing van de huidige norm.

Afvalstoffenheffing
De afvalstoffenheffing is een heffing ter dekking van kosten van beheer van huishoudelijke afvalstoffen. De heffing komt ten laste van gebruikers van percelen waarvoor de gemeente een inzamelverplichting voor huishoudelijk afval heeft.

De kosten voor inzameling en verwerking van plastic afval zijn sterk toegenomen. Dit heeft negatieve gevolgen voor de hoogte van afvalstoffenheffing die dan ongecorrigeerd met een sprong omhoog zou gaan. Wij stellen echter voor om het tarief via een trendmatige stijging van 1,2% in een periode van vijf jaar te laten ingroeien naar een kostendekkend tarief. De tekorten die hierdoor ontstaan kunnen worden gedekt door een beschikking over de voorziening tariefegalisatie afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel zijn de tarieven voor 2017 weergegeven:

Omschrijving	Tarief 2016	Tarief 2017
Tarief per aansluiting	€ 204,-	€ 206,45

Op basis van het nBBV moet de gemeente inzichtelijk maken dat de totaal geraamde baten niet uitgaan boven de geraamde lasten en in welke mate de tarieven kostendekkend zijn. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de mate van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing.

Bedrag x € 1.000,-

Overzicht kostendekkendheid afvalstoffenheffing	2017
Kosten taakveld afval (incl. omslagrente)	€ 5.380
Inkomsten taakveld afval (excl. afvalstoffheff.)	€ 1.035
Netto kosten taakveld	€ 4.345
Toe te rekenen kosten	
Overhead	€ 294
BTW	€ 911
Totale kosten	€ 5.550
Opbrengst heffingen	€ 5.387
Dekkingspercentage	97%

Rioolheffing

Het uitgangspunt van de rioolheffing is om gemeenten in staat te stellen de kosten te verhalen die gepaard gaan met de gemeentelijke wateropgave. De gemeentelijke watertaken die uit de heffing bekostigd mogen worden, zijn de taken die betrekking hebben op:

- de inzameling, de berging en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater en op de zuivering van huishoudelijk afvalwater door middel van kleinere individuele installaties voor de behandeling van afvalwater (IBA);
- de inzameling en de verdere verwerking van afvloeiend hemelwater;
- het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming.

Ook voor de rioolheffing geldt dat deze in principe kostendekkend behoort te zijn. De rioolheffing wordt geheven van eigenaren van percelen die bij aanvang van het belastingjaar direct of indirect zijn aangesloten op de gemeentelijke riolering. Een perceel is volgens artikel 1 van de verordening een roerende of onroerende zaak of een gedeelte daarvan. De belasting wordt geheven naar een vast bedrag per perceel. Percelen met een WOZ-waarde die lager is dan € 40.000,- worden aangeslagen voor een verlaagd tarief (50% van het volledige tarief).

Door vervanging van riolering en investeringen in onder andere bergbezinkbassins, de overkluisde Maasnielderbeek en de Groene Kruisbuurt en Stationsstraat in Swalmen stijgen de kosten met meer dan alleen de inflatiecorrectie. De financiële gevolgen hiervan op de tarieven kunnen vooralsnog worden opgevangen uit de egalisatievoorzieningen tarieven. Daarbij zal de komen jaren stapsgewijs naar een kostendekkend tarief worden gegroeid. Voor 2017 kan de stijging beperkt blijven tot de inflatiecorrectie. In onderstaande tabel zijn de tarieven voor 2017 weergegeven:

Omschrijving	Tarief 2016	Tarief 2017
Voor percelen	€ 166,18	€ 168,17
Voor percelen met een WOZ waarde die minder is dan € 40.000,-.	€ 83,09	€ 84,09

Voor de jaren na 2017 wordt op basis van het huidige beleid (en autonome ontwikkelingen) een trendmatige verhoging van de rioolheffing voorzien.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de mate van kostendekkendheid van de rioolheffing.

Bedrag x € 1.000,-

Overzicht kostendekkendheid rioolheffing	2017
Kosten taakveld riolering (incl. omslagrente)	€ 3.854
Inkomsten taakveld riolering (excl. rioolheffing)	€ 57
Netto kosten taakveld	€ 3.797
Toe te rekenen kosten	
Overhead	€ 721
BTW	€ 453
Totale kosten	€ 4.971
Opbrengst heffingen	€ 4.930
Dekkingspercentage	99%

Bedrijven Investeringszones (BIZ)

Een BIZ is een afgebakend gebied zoals een winkelstraat of een bedrijventerrein, waarbinnen ondernemers en/of de eigenaren samen investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. Alle ondernemers betalen mee aan een gemeentelijke heffing om activiteiten te financieren. De activiteiten kunnen bijvoorbeeld gericht zijn op: veiligheid (extra toezicht, verlichting, hekwerken of camerabewaking), bereikbaarheid (bewegwijzering en verkeersvoorzieningen), aantrekkelijkheid (schoonmaak, onderhoud, groenvoorziening, promotie en evenementen) etc.. De BIZ-heffing wordt gebruikt om deze plannen te kunnen uitvoeren. Dit middel van belastingheffing maakt het mogelijk dat alle ondernemers in het betreffende gebied ook daadwerkelijk meebetalen.

Er bestaan in Roermond negen BI-zones:

- BI-zone binnenstad Roermond
- BI-zone bedrijventerrein Willem Alexander
- BI-zone bedrijventerrein Merum
- BI-zone bedrijventerrein Roerstreek
- BI-zone bedrijventerrein Stadsrand-Noord
- BI-zone bedrijventerrein Swalmen
- BI-zone bedrijventerrein Willem Alexander
- BI-zone centrum Swalmen
- BI-zone Retailpark

Via de Bl-zones is circa 80% van ondernemend Roermond verenigd in een collectief.

Kwijtschelding

De uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid is opgedragen aan Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW). BsGW schakelt hiervoor het Inlichtingenbureau (IB) in. Dit is een door de overheid opgericht bureau dat gemeenten helpt op het gebied van de uitvoering van o.a. het bijstands- en kwijtscheldingsbeleid. Het IB toetst de gegevens die nodig zijn voor eventuele kwijtschelding aan

de voorwaarden om voor kwijtschelding in aanmerking te komen. Het gaat hierbij om gegevens van het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SoZaWe), de Belastingdienst en de Dienst Wegverkeer (RDW).

Huishoudens met een inkomen en vermogen onder een bepaalde norm hebben recht op kwijtschelding. Vaak komen deze huishoudens meerdere jaren achter elkaar hiervoor in aanmerking. Alle burgers die in 2016 kwijtschelding hebben ontvangen worden geautomatiseerd getoetst en krijgen bij een positief advies automatisch kwijtschelding. In alle andere gevallen zal een burger nog het gebruikelijke kwijtscheldingsformulier moeten invullen en inzenden. Deze worden door de BsGW individueel getoetst.

Kwijtschelding is onder voorwaarden mogelijk voor:
- onroerende zaakbelastingen
- rioolheffing
- afvalstoffenheffing

Veruit de belangrijkste heffing waarvoor kwijtschelding wordt verleend is de afvalstoffenheffing.

Bedragen x € 1.000,-	Realisatie 2015	Begroting 2016	Begroting2017
Kwijtschelding	€ 474	€ 450	€ 454

De prognose kwijtschelding is bepaald aan de hand van de realisatiecijfers van 2015 en de prognose 2016 van BsGW.

Belastingsamenwerking

BsGW voert de heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen voor ons uit, evenals de WOZ waarderingstaken. BsGW behartigt als uitvoeringsorganisatie de zorg voor het volledig, tijdig, rechtmatig, juist en doelmatig heffen en innen van de lokale belastingen.
Eén van de doelen van de Gemeenschappelijke Regeling is het minimaliseren van de kosten door middel van schaalvergroting. Sinds 2011 zijn 2 waterschappen en 30 Limburgse gemeenten toegetreden tot de BsGW. Op 3 gemeenten na (Venray, Horst aan de Maas en Mook en Middelaar) zijn daarmee alle Limburgse gemeente aangesloten bij BsGW.

Belastingdruk

In het coalitieakkoord is ten aanzien van de lokale lastendruk als algemeen uitgangspunt opgenomen, dat deze voor de burgers zo laag mogelijk wordt gehouden. Daarnaast vraagt een gedegen financieel beleid, dat onze gemeente de inkomsten op peil houdt. Het evenwicht tussen beiden menen wij gevonden te hebben in een belastingscenario, waarbij de gemiddelde lastendruk niet meer stijgt dan de inflatie, zodat er van een reële stijging van de lastendruk geen sprake is.

Belastingsoort	2016	2017
OZB eigenaren woningen	0,1434% van de WOZ-waarde	0,1451% van de WOZ waarde
OZB eigenaren niet woningen	0,1728% van de WOZ-waarde	0,1749% van de WOZ waarde
OZB gebruik niet-woningen	0,1466% van de WOZ-waarde	0,1484 van de WOZ waarde
Afvalstoffenheffing	€ 204,-	€ 206,45
Rioolheffing	€ 166,18	€ 168,17

Dit betekent, dat de gemiddelde lastendruk voor het gemeentelijke belastingpakket in 2017 toeneemt met de prijscorrectie van 1,2%. Uitgaande van een (gemiddelde) woningwaarde van € 172.222,- komt de lastendruk voor een huishouden dan uit op € 624,55 ten opzichte van € 617,15 in 2016, een stijging van € 7,40.

Belastingdruk 2016	€ 617,15
Belastingdruk 2017	€ 624,55
Stijging belastingdruk t.o.v. 2016 incl. prijsindex	1,2%
Prijsindex 2017	1,2%
Stijging belastingdruk t.o.v. 2016 excl. prijsindex	**0%**

Uit het belastingoverzicht 2016 van de provincie Limburg blijkt dat wij zowel bij het rioolrecht als de afvalstoffenheffing aanmerkelijk lager scoren dan het gemiddelde (waarbij het rioolrecht in Roermond zelfs voor het derde jaar op rij het laagste van Limburg is). De onroerende zaakbelastingen komen inmiddels dichter in de buurt van het Limburgs gemiddelde.

Belasting- en legesopbrengsten

De tarieven van de OZB worden berekend op basis van de totale opbrengst onroerend zaakbelasting en de waarde van de objecten. De uitgangspunten daaromtrent zijn hierboven beschreven. Dat geldt ook voor de tarieven van de rioolheffing en afvalstoffenheffing. Het voorstel is om ook de overige tarieven trendmatig aan te passen aan de prijsstijging. Voor 2017 betekent dit een verhoging van de tarieven met 1,2%.

De belasting- en legesopbrengsten worden meerjarig als volgt geraamd over de jaren 2018-2020 (exclusief prijscompensatie):

Progr.	Taak-veld	Belastingsoort (bedragen x € 1.000)	2017	2018	2019	2020
--	0.61	OZB eigenaren woningen	6.901	7.015	7.130	7.246
--	0.62	OZB eigenaren niet woningen	3.645	3.705	3.766	3.827
--	0.62	OZB gebruik niet woningen	2.690	2.734	2.779	2.824
2	7.3	Afvalstoffenheffing	5.386	5.451	5.516	5.583
3	7.2	Rioolheffing	4.930	4.979	5.029	5.079
2	0.63	Parkeerbelasting/-leges	2.008	2.008	2.008	2.008
2	8.3	Leges omgevingsvergunningen	1.067	1.067	1.067	1.067
8	0.2	Leges publiekszaken	1.201	1.148	718	550
1	3.3	BIZ-belasting	598	598	598	598
	0.64	Hondenbelasting	368	368	368	368
	3.4	(Water-)toeristenbelasting	400	400	400	400
3	2.3/2.4	Havengelden	409	409	409	409
1	3.3	Marktgelden (week- en jaarmarkten)	99	99	99	99
		Totaal	**29.702**	**29.981**	**29.887**	**30.058**

Voor het onderbouwen van tarieven is in het nBBV bepaald, dat de gemeente hiervoor extracomptabel een berekening moet geven over de mate van kostendekkendheid. De berekening zelf is niet expliciet voorgeschreven, maar wel dat de wijze van toerekening op een consistente wijze moet worden toegepast. De berekening moet vervolgens worden aangevuld met een inhoudelijke toelichting over de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen. Uit oogpunt van transparantie is in de toelichting op het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV voorgeschreven dat deze toelichting niet alleen op het niveau van de verordeningen moet plaatsvinden. Dit dient tevens plaats te vinden op een meer gedetailleerd niveau, zijnde de onderliggende hoofdstukken of onderdelen. Ook de mate van kruissubsidiëring tussen de hoofdstukken of onderdelen binnen een verordening en binnen de hoofdstukken of onderdelen moet worden toegelicht.
Bij de onderdelen riolering en afval is een overzicht opgenomen van de geraamde lasten en baten en in welke mate de tarieven kostendekkend zijn. Voor de overige tarieven kan op basis van de huidige inrichting van onze administratie een dergelijk overzicht nog niet worden vervaardigd. In de loop van 2017 zal dit verder worden uitgewerkt.

Paragraaf 2. Weerstandsvermogen & risicobeheersing

Deze paragraaf gaat in op het gemeentelijk weerstandsvermogen. De term weerstandsvermogen heeft betrekking op de weerstandscapaciteit van de gemeente in relatie tot het totaal aan (financiële) risico's die de gemeente loopt. Voor een evenwichtig financieel beleid is het nodig om inzicht te hebben in de mate waarin de gemeente financiële tegenvallers kan opvangen zonder dat dit onmiddellijk leidt tot ombuigingen of een aantasting van de gemeentelijke reservepositie.

Hiermee is ook het belang van risicomanagement gegeven. Samenhangend met de inventarisatie van risico's is een tweetal aanvullende stappen van belang:

- risicobewustzijn; weten welke risico's de gemeente loopt, onder andere bij het stellen van gemeentebrede beleidskaders, als gevolg van externe ontwikkelingen waaronder nieuwe wetgeving;
- risicobeheersing: door welke maatregelen kunnen de negatieve gevolgen van de risico's worden verkleind of weggenomen.

De paragraaf bestaat uit de volgende onderdelen:

- het gemeentelijke beleid inzake de weerstandscapaciteit en de risico's;
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico's;
- financiële kengetallen en;
- een toelichting op relevante risico's.

De basis voor Paragraaf 2 Weerstandsvermogen ligt opgesloten in de Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen (raad 2012/080/1). Bij het stellen van de kaders voor de Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen heeft uw raad uitgesproken dat de gemeente geen risicomijdende gemeente mag zijn; het risico moet aanvaardbaar zijn voor het doel waarvoor het wordt gelopen.

Medio 2013 heeft in overleg met de Klankbordgroep P&C-cyclus een eerste evaluatie plaatsgevonden, aanpassingen waren destijds niet nodig. Evaluatie van de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen is voor 2017 voorzien.

Bij besluit van 15 mei 2015 heeft het Rijk regelgeving vastgesteld, waarin wordt voorgeschreven dat de gemeentelijke begroting en jaarrekening een aantal kengetallen dient te bevatten. In onderling verband geven deze kengetallen aanvullend inzicht in de financiële positie van de gemeente, de kengetallen zijn:

- netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit;
- grondexploitatie.

Met ingang van de Begroting 2016 en de Jaarrekening 2015 zijn deze kengetallen opgenomen.

Op 9 juli 2015 heeft uw raad de nota Verbonden Partijen vastgesteld. Met ingang van de Jaarrekening 2015, is in het kader van de doorontwikkeling van risicomanagement, aandacht geschonken aan de wijze waarop bij verbonden partijen risicomanagement is vormgegeven. Verbonden partijen zijn hiervoor zelf verantwoordelijk. Vooralsnog wordt hierbij uitgegaan van de grootste verbonden partijen.

Gemeentelijk beleid inzake weerstandscapaciteit en risico's

Voor het financieel toezicht van de provincie op de gemeente is het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader "Zichtbaar Toezicht" (GTK) van toepassing. De kern van het GTK is, dat vanuit de toezichthouder geen norm meer geldt voor de omvang van de algemene reserve. Mocht de raad geen beleid en norm voor de algemene reserve hebben vastgesteld, dan houdt de provincie in beginsel vast aan de minimale norm van 10% van het genormeerde uitgavenpatroon voor de algemene reserve.

Periodiek wordt de nota passiva herijkt, laatstelijk heeft herijking plaatsgevonden bij de vaststelling van de Nota Passiva gemeente Roermond 2014 (19 december 2013). Hierbij heeft uw raad de beleidslijn bepaald dat de omvang van de algemene reserve wordt bepaald door twee componenten:

1. buffer ter dekking van algemene risico's;
2. buffer ter dekking van de risico's grondexploitaties;

waarbij de minimale positie van de algemene reserve een omvang heeft van circa € 10 miljoen. Hiermee heeft uw raad beleid vastgesteld voor de algemene reserve en heeft deze qua omvang genormeerd.

Jaarlijks vindt bij de Kadernota een herijking van de reserves plaatsgevonden. Op basis van het gemeentelijke financiële beleid bedraagt de minimum positie van de algemene reserve € 10,6 miljoen. Dit bedrag is als volgt te splitsen;

- algemene risico's € 6,35 miljoen en
- grondexploitatie € 4,25 miljoen.

Vanwege de onzekerheden rondom de decentralisaties in het sociale domein en het hebben van een stevige buffer in verband met het herbestemmen van reserves en de vorming van de reserve ESSV, is besloten om de minimumpositie van de algemene reserve te verhogen met € 2,5 miljoen. Hiermee bedraagt de minimumpositie van de algemene reserve € 13,1 miljoen. De stand van de algemene reserve bedraagt, na de besluitvorming bij de Kadernota 2017 € 13,2 miljoen.

Voor de uitvoering van de 3 D's heeft de raad als kader bepaald dat de uitvoering van de 3 D's plaats dient te vinden binnen de daarvoor door het Rijk beschikbaar gestelde gelden. De reserves voor de taken op het gebied van de Jeugdhulp, Wmo en Participatie zijn geclusterd tot de reserve cluster Sociaal Domein, de stand hiervan bedraagt € 15,6 miljoen. Daarnaast zijn ESSV middelen beschikbaar (t.b.v. zachte landing en vangnet).

Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die kunnen worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen. Naast de reserves, waaronder de algemene reserve, zijn dit onder andere de onbenutte belastingcapaciteit en de vrije begrotingsruimte. Met ingang van de begroting 2016 zijn ook de gemeentelijke stille reserves bepaald. De betekenis die deze stille reserves voor de gemeentelijke weerstandscapaciteit hebben blijkt in de praktijk beperkt te zijn. Later in deze paragraaf volgt een toelichting hierop.

Bij de berekening van de weerstandscapaciteit kan onderscheid worden gemaakt in incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Met incidentele weerstandscapaciteit wordt bedoeld: het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de gemeentelijke taken.
Structurele weerstandscapaciteit heeft betrekking op middelen die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te kunnen vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de

uitvoering van de bestaande taken. Om de robuustheid van de begroting te toetsen is vooral het laatste van belang.

De totale weerstandscapaciteit is als volgt opgebouwd:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,-)	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Incidentele weerstandscapaciteit:				
Algemene reserve	13.200	13.289	13.289	13.289
Beschikbare middelen o.b.v. analyse heroverweegbare reserves	29.304	29.304	29.304	29.304
Schatting stille reserves die op korte termijn te gelde kunnen worden gemaakt	PM	PM	PM	PM
Totale incidentele weerstandscapaciteit	**42.504**	**42.593**	**42.593**	**42.593**
Structurele weerstandscapaciteit:				
Ruimte in begroting	- 557	689	454	176
Ongebruikte belastingcapaciteit[1]	2.312	2.312	2.312	2.312
Post onvoorziene uitgaven	1	1	1	1
Totale structurele weerstandscapaciteit	**1.756**	**3.002**	**2.767**	**2.489**
Totaal weerstandscapaciteit	**44.260**	**45.595**	**45.360**	**45.082**

Ten opzichte van de begroting 2016 is de totale weerstandscapaciteit voor alle jaarschijven verbeterd. Vanwege de onzekerheden rondom het sociale domein en een herbestemming van reserves in het verleden, is bij raadsbesluit bij de Kadernota 2015 besloten om de algemene reserve met € 2,5 miljoen te verhogen. Andere oorzaken voor de toename van de reservepositie is het voordelig saldo van de gemeentelijke jaarrekening 2015 en de gedane reserveringen binnen het Sociaal Domein.

In de raadsvergadering van 1 oktober 2015 is de Nota Stille Reserves vastgesteld. In deze nota is het begrip stille reserves gedefinieerd en verder toegelicht. Tevens is een relatie gelegd tussen stille reserves en de paragraaf weerstandsvermogen. Hierbij is aandacht geschonken aan de kwantificering en de inzetbaarheid van stille reserves. In de praktijk blijken stille reserves een geringe betekenis te hebben voor het gemeentelijke weerstandsvermogen. Vaak zijn de activa waarop de stille reserves

[1] [1] De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte die de gemeente heeft om de onroerende zaakbelastingen (OZB) te verhogen. De gemeenteraad kan in principe de tarieven “onbeperkt” verhogen. Landelijk geldt echter voor de OZB een macronorm. Dit is een norm waarbinnen alle gemeenten tezamen moeten blijven. Deze is ingesteld ter voorkoming van een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk. Het bedrag in de tabel is de ruimte tussen de voorgenomen verhoging in Roermond en de norm. Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt gerekend met het OZB-tarief dat gemeenten moeten heffen om in aanmerking te komen voor een artikel 12-bijdrage. Voor 2017 is dat 0,1927 % (op basis van de meicirculaire 2016). De tarieven voor overige heffingen en leges zijn in principe kostendekkend in de begroting meegenomen. Er is hier geen sprake van ongebruikte belastingcapaciteit.

betrekking hebben benodigd voor de gemeentelijke bedrijfsvoering of hebben beperkingen in de verkoop ervan of ontbreekt de wil om dergelijke activa (bijvoorbeeld historische bezittingen of strategische grondposities) te verkopen. Staand beleid is dat gemeentelijk onroerend goed, zodra dit niet meer noodzakelijk is voor de gemeentelijke bedrijfsvoering of voor de uitvoering van gemeentelijke taken, wordt afgestoten.

Gelet op de beperkte inzetbaarheid van stille reserves wordt de indicatieve omvang hiervan wel opgenomen in de tekstuele toelichting van de paragraaf Weerstandsvermogen, maar wordt deze niet cijfermatig meegenomen bij de bepaling van het gemeentelijke weerstandsvermogen. Onderverdeeld naar materiele vaste activa (o.a. gebouwen) en deelnemingen bedragen de stille reserves indicatief € 18 respectievelijk € 22 miljoen (totaal € 40 miljoen).

De gemeente heeft evenals de Provincie en tal van andere gemeenten (beperkte) aandelenposities in een 5-tal aan Essent gerelateerde NV en BV's. Deze aandelenposities bevatten eveneens stille reserves. Het voornemen bestaat, om deze aandelenposities zo snel mogelijk af te bouwen en de hierin opgenomen stille reserves vrij te laten vallen. Eerder zijn de aandelen Attero Holding verkocht en heeft de Verkoop Vennootschap B.V. een grote uitkering gedaan. Inmiddels heeft deze vennootschap geen bezittingen meer en zal deze op korte termijn worden ontbonden.

In 2013 hebben de aandeelhouders van OML b.v. bepaald dat OML b.v. uiterlijk 1 januari 2017 een aantal aandelen overneemt van de gemeente Roermond. Ook hiermee wordt een deel van de stille reserves verzilverd.

Inventarisatie van risico's

Tegenover de weerstandscapaciteit staan een aantal risico's, welke niet (geheel) gedekt zijn en van substantieel belang (kunnen) zijn om de financiële positie van de gemeente (meerjarig) te kunnen beoordelen. Een aantal algemene risico's zoals effecten van de economische crisis en de gevolgen van de zogenaamde open eindregelingen worden in de risicoparagraaf niet nader uitgewerkt.

Bij de inventarisatie van bestaande risico's is een relatie gelegd met de diverse programma's zoals opgenomen in de begroting 2017 en de meerjarenbegroting. Hierbij is voornamelijk voor structurele risico's beoordeeld of- en tot welk bedrag het risico al is verwerkt in de meerjarenbegroting. Voor risico's die zijn verwerkt in de begroting 2017 en de daaraan gekoppelde meerjarenbegroting is bij de risico-inventarisatie geen restrisico opgenomen.
Reguliere risico's, waarvoor verzekeringen zijn afgesloten of voorzieningen zijn gevormd, maken doorgaans geen deel uit van de risico-inventarisatie. Bij de uitgevoerde risico-inventarisatie zijn deze risico's wel betrokken, gericht op het bepalen van een eventueel restrisico.

Conclusie ratio weerstandsvermogen:
Zoals aangegeven gaat het bij het weerstandsvermogen om de robuustheid van de begroting. Om een goed inzicht te geven, is bovenstaand de opbouw en de samenstelling van de weerstandscapaciteit (als onderdeel van het weerstandsvermogen) onderverdeeld in incidentele en structurele componenten. De tegenhanger van de beschikbare weerstandscapaciteit is de benodigde weerstandcapaciteit. De verhouding hiertussen geeft inzicht in het gemeentelijke weerstands-vermogen. De benodigde weerstandscapaciteit vloeit voort uit de geïnventariseerde (financiële) risico's, deze zijn eveneens onderverdeeld naar incidentele en structurele risico's. Incidentele risico's zijn risico's welke een éénmalige last tot gevolg kunnen hebben. Structurele risico's hebben betrekking op risico's welke leiden tot structurele lasten en zijn daarom meerjarig van aard.

Omschrijving (bedragen in miljoenen euro's)	Incidenteel	Structureel
Beschikbare weerstandscapaciteit (2017)	42,0	1,8
Benodigde weerstandscapaciteit op basis van risicoprofiel (exclusief risico's 3 D's)	5,9	1,2
Ratio weerstandsvermogen	**7,1**	**1,5**

Normeringstabel NAR en Universiteit Twente t.b.v. het weerstandsvermogen: >2,0 Uitstekend, 1,4 <2,0 Ruim voldoende, 1,0 < 1,4Voldoende, 0,8 < 1,0 Matig, 0,6 < 0,8 Onvoldoende en <0,6 Ruim onvoldoende.

Van beide indicatoren is de structurele ratio de meest belangrijke. Deze ratio geeft aan of de gemeentelijke begroting een stootje kan verdragen zonder dat dit onmiddellijk tot ombuigingsoperaties en beleidsversobering leidt. Uitgaande van de waarderingstabel (volgens Nederlands Adviesbureau Risicomanagement en de Universiteit Twente) is het gemeentelijke weerstandsvermogen als ruim voldoende te omschrijven.

In onderstaand overzicht worden de belangrijkste risico's naar soort gerecapituleerd. Een volledig overzicht van alle geïnventariseerde risico's ligt ter inzage.

Omschrijving risico's (bedragen x € 1.000,-)	Incidenteel	Structureel
Grondexploitatie	4.250	
Gemeentelijk vastgoed	1.540	
Leningen, garanties en borgstellingen	50	25
Rampen en Veiligheid	75	
Ombuigingstaakstelling	0	145
Subsidierelaties		0
Participatiebudget		1.000
Totaal	**5.915**	**1.170**

Uitgaande van een minimaal gewenste ratio van 1,0 (verhouding beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit) blijkt uit bovenstaande tabel dat de incidentele en structurele weerstandscapaciteit voldoende is om de incidentele en structurele risico's af te dekken.

Bij in beeld gebrachte risico's wordt bezien welke beheersmaatregelen passend zijn. De effecten van deze maatregelen worden in de tijd gevolgd en waar nodig bijgestuurd. In een aantal situaties wordt duidelijk dat een risico niet langer een "onzekere" gebeurtenis is maar een vaststaand feit wordt. In dergelijke situaties worden de financiële gevolgen hiervan verwerkt in de meerjarenbegroting. Op deze wijze draagt risicomanagement bij aan een goed financieel beleid van de gemeente.

Elders in deze paragraaf is een paragraaf opgenomen aangaande risicomanagement bij verbonden partijen en is een korte recapitulatie opgenomen van vervallen en nieuwe risico's. Relevante risico's worden toegelicht.

Kengetallen

De in de regelgeving voorgeschreven kengetallen zijn onderstaand opgenomen en toegelicht. De structurele exploitatieruimte, belastingcapaciteit en grondexploitatie waren al opgenomen, maar worden nu middels een kengetal weergegeven.
De schuldquote geeft aanvullend inzicht in de mate waarin de gemeente met extern vermogen is gefinancierd en de druk die deze financieringslasten op de gemeentelijke exploitatie tot gevolg heeft.
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. In deze paragraaf zijn de kengetallen apart opgenomen en toegelicht.

Begroting 2017	Verloop van de kengetallen		
Kengetallen:	**Jaarverslag 2015**	**Begroting 2016**	**Begroting 2017**
netto schuldquote	57 %	60 %	63 %
netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	53 %	62 %	67 %
solvabiliteitsratio	30,1 %	21,2 %	21,1 %
structurele exploitatieruimte	3,2 %	-0,09%	-0,015%
grondexploitatie	68 %	36 %	56 %
belastingcapaciteit*	89,7 %	87,2%	88,2%

** Op basis van de gemiddelde provinciale woonlastendruk (onroerende zaakbelastingen, rioolheffing en afvalstoffenheffing).*

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De schuldquote geeft een beeld van de mate waarin een gemeente met extern vermogen is gefinancierd. Vreemd vermogen heeft financieringslasten tot gevolg welke drukken op de gemeentelijke exploitatie. De omvang van het vreemd vermogen (en het hieraan gekoppelde renterisico) is hierbij relevant. De gemeentelijke score van 63% (begroting 2016 62%) komt overeen met het landelijke gemiddelde. Recente landelijke cijfers ontbreken, maar uit cijfers van de VNG blijkt dat Roermond (klasse 50.000-100.000 inwoners) behoort tot de gemeente met een lage netto schuld per inwoner. Grote gemeenten hebben vaak een hoge netto schuldquote. Bij kleinere gemeenten is de netto schuldquote vaak laag of zelfs negatief. Dit betekent dat deze gemeenten geen schuld hebben.

In 2015 is door de VNG het model houdbare gemeentefinanciën ontwikkeld. Aan de hand van dit model ontstaat inzicht of de gemeente ook in economisch slechte tijden genoeg geld overhoudt om aan de schuldverplichtingen te voldoen, zonder dat noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen. Volgens dit model is een schuldquote tot 100% normaal en ontstaat gevaar bij een schuldquote van meer dan 130%. Roermond zit ruim onder deze norm.

Solvabiliteitsratio;

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen van de gemeente uit als percentage van het totale vermogen. De gemeente Roermond kent een solvabiliteitsratio van 30,1% (jaarrekening 2015), dit is minder dan het landelijk gemiddelde in de grootteklasse van 20 tot 70.000 inwoners (42%). Deels wordt dit verklaard, omdat Roermond in het verleden investeringen ten laste bracht van de reserve maatschappelijk nut en omdat uit de gemeentelijke reserves ESSV middelen werden aangewend.

Structurele exploitatieruimte;

Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Belastingcapaciteit;
Deze ratio geeft inzicht in hoe de belastingdruk van de gemeente Roermond zich verhoudt tot het landelijke gemiddelde. Hierbij wordt uitgegaan van de gemiddelde belastingdruk van het belastingenpakket bestaande uit de onroerende zaakbelastingen, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Uit het kengetal blijkt dat de belastingdruk in Roermond lager is dan gemiddeld. Het in het coalitieakkoord opgenomen uitgangspunt dat de lasten voor de burger zo laag mogelijk worden gehouden, is in deze score zichtbaar.

Grondexploitatie;
Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zoals opgenomen in de grondexploitatie zich verhoudt tot de totaal geraamde baten. Uit het kengetal blijkt of de boekwaarde van de gronden bij verkoop wordt terugontvangen of dat afwaardering op gronden noodzakelijk is. Ingaande 1 januari 2016 is een aantal wijzigingen in de BBV regels voor de grondexploitaties in werking getreden en moet over behaalde resultaten Vpb worden afgedragen. Samenhangend daarmee zijn in de jaarrekening 2015 nagenoeg alle projecten afgesloten. Roermond kent nog één grondexploitatie en deze is beperkt in omvang. Het kengetal gaat voorbij aan de relatieve omvang van het risico in relatie tot de omvang van de gemeente. Verhoudingsgewijs scoort de gemeente hierdoor (te) hoog, want door de berekeningswijze van het kengetal zal de gemeente “risicovol” blijven scoren.

De kengetallen afzonderlijk maar ook in onderlinge samenhang bezien, laten voor de gemeente een normaal beeld zien. Op basis hiervan bestaat geen reden om het bestaande gemeentelijke financieel beleid aan te passen.

Risicomanagement bij verbonden partijen

De gemeente Roermond kent een aantal verbonden partijen die op basis van omvang, belang en of risico van betekenis zijn. In de paragraaf Verbonden Partijen is per partij eveneens aandacht geschonken aan risico’s en de wijze waarop deze risico’s worden beheerst. Binnen de Veiligheidsregio Limburg-Noord en de Westrom vinden ontwikkelingen plaats waardoor hun weerstandsvermogen lager is dan noodzakelijk. Beleid is dat verbonden partijen over voldoende weerstandsvermogen beschikken om hun eigen risico’s op te vangen. Als hun weerstandsvermogen te laag is, kan een situatie ontstaan waarbij deze verbonden partijen extra middelen vragen aan de gemeente.

Onderstaand wordt voor de belangrijkste verbonden partijen kort aangegeven hoe zij binnen hun organisatie risicomanagement vorm hebben gegeven en of voor de gemeente een restrisico bestaat.

Veiligheidsregio Limburg-Noord
In 2015 heeft de Veiligheidsregio Limburg-Noord (vanaf nu: VRLN) de Nota Risicomanagement, Reserves en Voorzieningen vastgesteld en is een start gemaakt met de implementatie van risicomanagement binnen de organisatie. Risicomanagement wordt gezien als een belangrijk onderdeel van de ingezette versterking van de financiële functie, het in control komen van de organisatie en daarmee het bewerkstelligen van financiële stabiliteit. Gelijktijdig is besloten tot een herbestemming van reserves ten behoeve van de vorming van een algemene risicoreserve (=vrij beschikbare reserve). Hierbij is de norm van 2% van de omvang van de begroting (zijnde € 1,2 miljoen), als voorlopige omvang vastgesteld om de financiële gevolgen van risico’s op te kunnen vangen. Uitgangspunt is dat de VRLN de financiële gevolgen van haar risico’s voldoende moet kunnen afdekken. De (verplichte) invoering van het Individueel Keuze Budget leidt tot een extra last voor de VRLN, welke ten laste van de bestaande reserves wordt gebracht tot een bedrag van

€ 1,2 miljoen. Hierdoor daalt het beschikbare weerstandsvermogen tot onder het berekende benodigde vermogen. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen is een zorgelijke, omdat de VRLN mogelijk in de toekomst niet langer alle risico's kan opvangen. Wij hebben bij het bestuur van de VRLN erop aangedrongen dat het weerstandsvermogen weer op het gewenste, verantwoorde peil wordt gebracht.

BsGW

Door de deelnemende gemeenten is uitgesproken dat het weerstandsvermogen van de BsGW realistisch maar qua omvang beperkt moet zijn. Operationele risico's moeten door BsGW zelf kunnen worden opgevangen, zonder te hoeven terugvallen op de deelnemers.
Ten behoeve van de begroting 2017 van de BsGW zijn de risico's geïnventariseerd en voorzien van beheersmaatregelen. Bestuurlijk is besloten om het weerstandsvermogen aan te vullen vanuit de (voorlopige) voorziening proceskosten, zodanig dat de ratio weerstandsvermogen uitkomt op 1,0.

WSW bedrijf Westrom

De Westrom heeft binnen haar organisatie de risico's geïnventariseerd en de weerstandscapaciteit bepaald. De risico-inventarisatie is onderverdeeld in bedrijfsvoeringsrisico's en risico's samenhangend met de Wet Werk en Zekerheid. Duidelijk is dat de afnemende Rijksbijdrage WSW de exploitatie van de Westrom onder druk blijft zetten. De deelnemende gemeenten staan garant voor het verschil tussen de loonkosten van de WSW werknemers en de van het Rijk ontvangen gelden. Deze gevolgen zijn in de gemeentelijke begroting verwerkt. Uit de door de Westrom uitgevoerde risicoanalyse blijkt dat de weerstandscapaciteit in 2017 niet voldoende is om de risico's op te vangen. Westrom heeft zich tot doel gesteld om per 1 januari 2017 te fuseren met De Risse bedrijven, haar operationeel resultaat te verbeteren en door schaalvergroting bedrijfsvoeringskosten te reduceren. Belangrijk hierbij is ook de toezegging van de deelnemende gemeenten om werkzaamheden en re-integratie activiteiten in te besteden bij Westrom. De gemeente heeft uitgesproken deze ontwikkelingen nauwgezet te blijven volgen en verwacht dat Westrom zich maximaal inspant.

Ontwikkelmaatschappij Midden Limburg (OML)

Het voornemen is om de herfinanciering van OML uiterlijk 1 januari 2017 af te ronden. Het gaat daarbij om het herstel van de aandelenverhoudingen naar de oorspronkelijk afgesproken verdeling en de vernieuwing van de kredietfaciliteit door de BNG. Beide onderdelen van de herfinanciering van OML liggen op schema. In het kader van de herfinanciering hebben aandeelhoudende gemeenten extern advies ingewonnen ten aanzien van de financiële positie van OML. Uit dit advies blijkt dat de positie van OML b.v. sterk is.

Het risicoprofiel van OML b.v. is op basis van het bovenstaande niet significant gewijzigd. Wel zijn de grondverkopen, die in 2016 op een laag niveau staan, een aandachtspunt.

Toelichting op risico's

Onderstaand zijn de voornaamste specifieke en materiële risico's, gerangschikt naar programma, opgenomen. Als eerste is een korte recapitulatie opgenomen van nieuwe en inmiddels vervallen risico's, meer toelichting is verderop in deze paragraaf opgenomen.

In de nabije toekomst zullen een aantal scholen aan de onderwijsbestemming worden onttrokken en wordt de gemeente weer volledig eigenaar van de locatie en het gebouw. Vaak hebben deze schoolgebouwen nog een boekwaarde welke bekostigd moet worden uit de herontwikkeling van deze locaties. In tegenstelling tot het verleden is het moeilijker geworden om op deze locaties nieuwe ontwikkelingen te realiseren.

In de begroting 2017 is een structureel bedrag opgenomen ter dekking van de lagere exploitatie-opbrengst van de parkeergarage, waarmee het financiële risico is afgedekt. In de commissie-vergadering van 28 september 2016 is toegelicht hoe de resultaten van de gemeentelijke parkeergarages kunnen worden geoptimaliseerd. Vervolgens is deze aanpak op 13 oktober 2017 aan de Raad ter besluitvorming en instemming voorgelegd.

Voor de kosten samenhangend met de invoering van de nieuwe Omgevingswet is een bedrag van € 350.000,- in de begroting 2017 opgenomen.

Programma 2

Gevolgen invoering Omgevingswet

Op 1 juli 2015 heeft de Tweede Kamer het wetsvoorstel Omgevingswet (OW) aangenomen. De Omgevingswet omvat een vergaande decentralisatie van de regels voor de leefomgeving waarbij 26 bestaande wetten worden gebundeld. De beoogde invoeringsdatum was 2018, deze is inmiddels uitgesteld tot 2019. Voor de kosten van voorbereiding is in de begroting 2017 incidenteel een bedrag van € 350.000 opgenomen. In 2016 wordt een projectplan opgesteld om de impact van de nieuwe wet in Roermond in beeld te brengen. Hierbij wordt ook het ambitieniveau van de gemeente opnieuw vastgesteld. Samenhangend hiermee worden eventuele structurele kosten in beeld gebracht.

Grondexploitaties

Grondexploitaties kenmerken zich door het feit dat in een vroeg stadium investeringen worden gedaan, waarbij inkomsten en dus de dekking van de exploitatie – soms – veel later kunnen worden ingeboekt. Grondexploitaties zijn per definitie meerjarig en zijn daarmee risicovol. Conform de Nota Grondexploitaties voert de gemeente Roermond over het algemeen een faciliterend grondbeleid. Dit betekent, dat de realisering van projecten wordt overgelaten aan marktpartijen, die ook de financiële risico's dragen. Overeenkomstig de in de nota Grondexploitaties Gemeente Roermond 2011 opgenomen uitgangspunten is voor de jaarrekening 2014 het weerstandsvermogen voor de grondexploitaties bepaald en opgenomen.

Leges omgevingsvergunning

Samenhangend met de economische situatie van de afgelopen jaren en als gevolg daarvan het teruglopend bouwvolume is in het verleden de begroting neerwaarts bijgesteld. De legesopbrengsten hebben zich gestabiliseerd, maar het is onzeker hoe de economie zich de komende jaren zal ontwikkelen en welk effect dit heeft op de legesopbrengsten.

RUD Limburg-Noord

In 2015 is de RUD Limburg-Noord conform de opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu geëvalueerd. Hieruit blijkt dat deze netwerkorganisatie goed functioneert. De landelijke overheid wil deze met ingang van 2018 omvormen tot een openbaar lichaam . Afhankelijk van deze ontwikkeling kunnen personele en financiële consequenties optreden.

Programma 4

Ontwikkelingen sociale zekerheid

Per 1 januari 2015 zijn door de decentralisaties van de WMO, Jeugd en Participatie nieuwe taken bij de gemeente belegd. Het jaar 2015 stond volledig in het teken van de transitie. Vanaf 2016 is het transformatieproces gestart, welke ook zal doorlopen in 2017 en latere jaren.

Dit proces gaat gepaard met onzekerheden en risico's. In 2015 was nog sprake van overschotten. Inmiddels is duidelijk dat 2016 sluit met een beperkt overschot en dat, zonder aanvullende maatregelen, vanaf 2017 sprake is van tekorten. Op basis van een aantal maatregelen zal bijsturing plaatsvinden. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van algemene voorzieningen waardoor minder gebruik wordt gemaakt van (dure) individuele maatwerkvoorzieningen en het Aanvalsplan Jeugd. Hiervoor zal een beroep worden gedaan op de reserves cluster Sociaal Domein. De raad heeft aangegeven dat de uitvoering van de 3 D's moet plaatsvinden binnen de daarvoor ontvangen rijksgelden. Ingaande het begrotingsjaar 2019 zal deze situatie zijn bereikt.

Het Rijk heeft opnieuw bij de Wmo en Jeugdhulp aanvullende ombuigingen aangekondigd. Deze zullen hun beslag krijgen in de septembercirculaire 2016, waarna verwerking in de begroting zal plaatsvinden.

Participatiebudget

In het verleden werden ten behoeve van re-integratietrajecten gelden onttrokken aan de reserve Participatiewet. Naar verwachting zal deze reserve eind 2017 zijn uitgeput. Het niet meer kunnen aanbieden van re-integratietrajecten heeft negatieve gevolgen voor de kansen van cliënten op de arbeidsmarkt, met een mogelijke groei van het cliëntenbestand tot gevolg. Het benodigde budget voor re-integratietrajecten is afhankelijk van een aantal factoren, zoals o.a. de aard en omvang van de doelgroep en de inzet van de benodigde instrumenten.

Programma 5

Vastgoed exploitatie

Als gevolg van nieuw- en verbouw van een 2-tal schoolgebouwen, zullen in 2016, 2017 en latere jaren een aantal bestaande scholen inclusief gronden aan de onderwijsbestemming worden onttrokken. Hierdoor wordt de gemeente weer volledig eigenaar van deze bestaande scholen. Vaak hebben deze bestaande schoolgebouwen nog een boekwaarde, zonder dat de nieuwe bestemming bekend is. Het risico bestaat dat de boekwaarde (o.b.v. onderwijsbestemming) hoger is dan de marktwaarde.

Programma 10

Gevolgen invoering wet Vennootschapsbelasting (Vpb)

Met ingang van 2016 is de gemeente vennootschapsbelastingplichtig geworden voor die activiteiten waarbij zij optreedt als ondernemer. Naast de regelgeving zoals opgenomen in het nBBV wordt fiscale regelgeving eveneens van toepassing voor de gemeente. Dit heeft grote gevolgen voor de inrichting en de wijze waarop de financiële administratie wordt gevoerd. In de begroting is meerjarig een stelpost ad € 250.000,- opgenomen voor de financiële last voortvloeiend uit deze belastingplicht en de benodigde personele capaciteit. De implementatie-kosten hebben een incidenteel karakter. Hiervoor is in 2017 een bedrag van € 50.000,- opgenomen.

Privacywetgeving

De digitale wereld wordt steeds complexer en vervlochten. Dit gegeven 'genereert' ook steeds meer (persoons-) gegevens die digitaal verwerkt worden binnen de gemeente. De landelijke overheid legt daarbij steeds meer uitvoerende taken op lokaal niveau. Een goed voorbeeld zijn de taken die voortvloeien uit de delegatie van de 3-D's (Jeugdzorg, Participatiewet, WMO). Hierin gaan persoonsgegevens om met een bijzonder karakter (gezondheid, juridische, strafrechtelijke gegevens, gegevens over inkomen, schulden e.d.).

In lijn met de Algemene Europese Verordening Gegevensbescherming (AVG - 2018) moeten organisaties meetbaar ‘in control’ zijn. Zij moeten hun risico’s in kaart gebracht hebben en aantoonbaar sturen met verbetermaatregelen en daarmee op inperking van risico’s. Onder andere door Privacy Impact Assessment (PIA’s) te doen en privacy onderdeel te maken van de PlanDoCheckAct-cycli (PDCA)-worden in Roermond, maar ook in MiddenLimburg-verband de nodige stappen gezet. Er zullen in de komende periode investeringen nodig zijn om de bedrijfsvoering in overeenstemming te brengen met de van kracht zijnde wetgeving.

Het ongewild lekken (of misbruiken) van gegevens kan met ingang van 2016 belegd worden met boetes die de Autoriteit Persoonsgegevens oplegt. Deze boetes variëren per geval en gebeurtenis maar kunnen oplopen tot € 830.000,-. Met de nieuwe Europese richtlijn (wijzigende wet bescherming persoonsgegevens) in aantocht, wordt de lat een stuk hoger gelegd. Er wordt op heel veel verschillende manieren gewerkt aan bewustwording binnen de gemeente Roermond maar een menselijke fout is niet te voorkomen. Ook niet met bewustwording of het aanstellen van een privacyfunctionaris, evenmin kan het altijd opgelost worden met technische middelen.

Paragraaf 3. Onderhoud kapitaalgoederen

Beheer en onderhoud van de openbare ruimte

Artikel 12 van het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft expliciet voor dat van de kapitaalgoederen de volgende zaken worden omschreven:
- het beleidskader;
- de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
- vertaling van deze financiële consequenties naar de begroting.

Algemeen

Een groot deel van het ‘vermogen’ van de gemeente zijn voorzieningen (kapitaalgoederen) in de grond of in het openbaar gebied. In deze paragraaf wordt het beleidskader beschreven met betrekking tot de grotere kapitaalgoederen in onze gemeente en de daaruit voortvloeiende consequenties. Het betreft met name grote voorzieningen die meerdere jaren meegaan, veel waarde hebben en daardoor evenredig hun weerslag hebben in de begroting. Bijvoorbeeld de kosten voor het in stand houden van wegen, verlichting, riolering, groen, havens en waterpartijen, civieltechnische kunstwerken, bossen, etc.. Deze voorzieningen dienen zorgvuldig beheerd te worden. Om hieraan invulling te geven bezit de gemeente beheerplannen waarin het totale beheer, zowel het reguliere onderhoud als ook de vervangingsinvesteringen, zijn opgenomen. Daarnaast zijn in deze beheerplannen ook gegevens over hoeveelheden, kwaliteitsniveaus en kosten opgenomen. Beheerplannen worden opgesteld mede op basis van inspectie en monitoring van het bestaande areaal.

Huidige situatie

De huidige beheerplannen vanuit de deknota “Op weg naar beter beheer” zijn gestoeld op de kwaliteitsambitie ‘sober en doelmatig’, met slechts op beperkte schaal mogelijkheden voor aanpassingen aan de inrichting en/of het beheer. Bij het vervangen en onderhouden van de openbare voorzieningen nemen wij het aspect duurzaamheid mee in de ontwerp- en uitvoeringseisen, zoals het toepassen van LED-verlichting bij openbare verlichting of gesloten verhardingen bij verkeerseilandjes.

Nieuw beheerbeleid

In 2016 worden nieuwe beheerplannen met hun beleidskader en kwaliteitsniveau vastgesteld. Aan de hand hiervan worden eventuele financiële consequenties vertaald in de kadernota 2018. Deze plannen hebben een looptijd van 10 jaar en worden tussentijds geëvalueerd.
Het nieuwe beheerbeleid wordt via het project DIBOR (Doorontwikkeling Integraal Beheer Openbare Ruimte) ontwikkeld met aandacht voor duurzame oplossingen en mogelijkheden voor wijkgericht en projectmatig onderhoud. In het nieuwe beheerbeleid worden in samenhang met andere beleidsvoornemens prioriteringen van maatregelen en vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte bepaald, evenals het kwaliteitsniveau en de daarbij behorende budgetten. In deze paragraaf worden de volgende onderdelen besproken:
- onderhoud verhardingen;
- onderhoud riolering;
- onderhoud havens en waterpartijen;
- onderhoud civieltechnische kunstwerken;
- onderhoud openbare verlichting;
- onderhoud openbaar groen, speelvoorzieningen en reiniging.

Onderhoud verhardingen

Doel

Het op een sobere en doelmatige wijze in stand houden van de openbare verharding, zodanig dat achterstallig onderhoud en kapitaalsvernietiging worden voorkomen.

Beleidskader

In 2016 is een nieuw beheerplan ‘verhardingen 2017-2027’ gemaakt, waarin het geactualiseerde beleidskader, kwaliteitsniveau en een vertaling van de hieraan gekoppelde financiële consequenties zijn opgenomen. In het beheerplan ‘Onderhoud verhardingen 2017-2027’ worden de wijkgerichte onderhoudsplanning en de planning voor het onderhoud aan hoofdstructuurwegen opgenomen. Tweejaarlijks worden kwaliteitsinspecties van onze verhardingen uitgevoerd. Op basis van de laatst uitgevoerde inspectie blijkt dat 90% van de verhardingen ruim voldoet aan de gestelde normen. Bij 10% is sprake van enige mate van achterstallig onderhoud. Aan de hand van deze inspecties worden in 2017 kleinschalige herstelwerkzaamheden uitgevoerd. De grotere herstelwerkzaamheden zijn planmatig begroot en worden in afstemming met andere werkzaamheden uitgevoerd.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Voor het onderhoud aan de verhardingen zijn in 2017 in de volgende bedragen beschikbaar.

Bedragen x € 1.000,-	2017	2018	2019	2020
Regulier onderhoud verhardingen	1.352	1.291	1.291	1.291
Vervangingsinvestering verhardingen	1.810	1.550	265	3.311

Programma begrotingsjaar 2017

Aan de hoofdstructuurwegen wordt in 2017 onderhoud uitgevoerd. De planning voor onderhoud aan hoofdstructuurwegen is gebaseerd op het duurzaam in stand houden van de constructie, de doorstroming van het verkeer in de stad en de verbinding tussen de diverse wijken.
In de Groene Kruisbuurt en Stationsbuurt in Swalmen wordt groot onderhoud uitgevoerd en in de Randweg wordt een trottoir aangelegd. De spoorwegovergang in de Leropperweg zal worden verbeterd. Daarnaast wordt een bijdrage geleverd aan het verbeteren van de paden in het Karthuizerpark.

Er wordt gestart met de voorbereidingen voor het verbeteren van de beloopbaarheid van het Munsterplein en het herinrichten van de Kapellerlaan in 2018.

Onderhoud riolering

Doel

Het rioolstelsel wordt op een sobere en doelmatige wijze in stand gehouden, zodat afvalwater c.q. hemelwater doelmatig wordt ingezameld en getransporteerd. Daarbij dient achterstallig onderhoud te worden voorkomen. Verder wordt gezorgd voor een duurzame afvalwaterketen via samenhangende maatregelen voor het grond- en oppervlaktewater in combinatie met de rioolzorg en het onderhoud aan vijverpartijen.

Hoeveelheden riolering:

Omschrijving	Hoeveelheid	eenheid
Kolken	25.300	st
Gemalen	170	st
Vrijverval riolering	370	km
Persleiding	35	km

Beleidskader

Een nieuw Waterketenplan, een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan en beheerplan 2017-2027 zijn in 2016 gemaakt. Afkoppelen van hemelwater, het voorkomen en aanpakken van wateroverlastknelpunten en het voorkomen van verontreiniging van oppervlaktewater en grondwater zijn uitgangspunten in het rioolbeleid.

De gemeente Roermond werkt met andere gemeenten samen in het samenwerkingsverband ‘Limburgse Pelen’. Dit samenwerkingsverband is voortgekomen uit het Bestuursakkoord Water. De samenwerking heeft opgeleverd dat gezamenlijke contracten zijn gemaakt voor bijvoorbeeld het reinigen en inspecteren van riolen en kolken. Daardoor wordt efficiënter en goedkoper gewerkt. Het hierboven genoemde Waterketenplan wordt in dit samenwerkingsverband gemaakt.

Jaarlijks wordt 10 % van het rioolstelsel gereinigd en geïnspecteerd. Na een beoordeling aan de hand van de NEN 3399 worden de noodzakelijke maatregelen in beeld gebracht en vertaald in de beheerplannen en de gemeentelijke begroting.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Voor het onderhoud aan de rioleringen zijn in 2017 de hieronder genoemde bedragen beschikbaar. De voorziening vervangen riolering ad. € 376.600,- zorgt voor een geleidelijke ingroei naar een kostendekkend riooltarief. Daarnaast kunnen hiermee onverwachte uitgaven aan het rioolstelsel mee worden ondervangen.

Bedragen x € 1.000,-	2017	2018	2019	2020
Regulier onderhoud riolering	1.179	1.115	1.094	1.095
Vervangingsinvestering riolering	5.238	3.246	1.941	900

Programma begrotingsjaar 2017

Aan de overkluisde Maasnielderbeek is sprake van achterstallig onderhoud. In 2017 worden de laatste werken aan de omvangrijke reconstructie van het rioolstelsel in Roermond-Oost bij het groot onderhoud aan de overkluisde Maasnielderbeek aan het trajectdeel in Leeuwen en Maasniel uitgevoerd. Andere rioleringswerken nemen wij geïntegreerd mee in projecten zoals in de Groene Kruisbuurt en Stationsbuurt. Het vervangen van de riolering aan de Kapellerlaan wordt voorbereid.

We houden rekening met een toename van de neerslaghoeveelheid door de verandering in de atmosfeer en proberen overlast die hierdoor ontstaat, zoals regenwater op straat en vervuiling van het oppervlaktewater, te voorkomen. Bij reconstructies en vervangingen worden de mogelijkheden voor duurzaam waterbeheer meegenomen (bijvoorbeeld door aanleg hemelwaterriolering, waterberging op straat of de realisatie van waterbergingsvoorzieningen.

Onderhoud havens en waterpartijen

Doel

Het in stand houden van de industrie- en jachthavens en ook het waarborgen van de bereikbaarheid van de aan de industriehaven gevestigde bedrijven via het water.
Het in stand houden van de waterpartijen binnen de gemeente Roermond met betrekking tot recreatie en doorstroming.
De aanwezige objecten op een sober en doelmatige wijze te onderhouden.

Beleidskader

In 2007 is met de deknota '*Op weg naar beter beheer*' het beheerplan havens en waterpartijen vastgesteld. Op basis hiervan zijn in de eerste jaren daarna omvangrijke baggerwerkzaamheden uitgevoerd om voldoende diepgang in de havens te behouden en voldoende doorstroming in de vijverpartijen naast overige onderhoudswerkzaamheden aan beschoeiingen en dergelijke.

Op dit moment is de actuele status ten aanzien van mogelijk baggerwerk in de gemeentelijke havens en waterpartijen niet bekend. Mogelijk achterstallig baggerwerk is hiermee op dit moment niet in beeld. In het in 2016 opgestelde nieuwe beheerplan is voorzien om in 2017 in de havens en waterpartijen dieptes te peilen en bodemmonsters te nemen. Aan de hand van deze inventarisatie kan het benodigde baggerwerk en bijbehorende kosten in beeld worden gebracht.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Voor het onderhoud van de havens en waterpartijen zijn in 2017 de volgende bedragen beschikbaar.

Bedragen x € 1.000,-	2017	2018	2019	2020
Regulier onderhoud havens en water	107	107	107	107
Vervangingsinvesteringen havens en water	--	--	--	--

Programma begrotingsjaar 2017

In 2009 heeft grootschalig baggerwerk in de havens en waterpartijen plaatsgevonden. In het vigerend beheerplan is voorzien dat na 10 jaar weer gebaggerd moet worden. In 2017 wordt gewerkt met het nieuwe beheerplan havens en waterpartijen. Vanuit dit plan zullen in 2017 dieptes worden gepeild om mogelijk achterstallig baggerwerk in beeld te krijgen.

Onderhoud civieltechnische kunstwerken

Doel

Het beheer van kunstwerken is er op gericht om op een sober en doelmatige manier de veiligheid en kwaliteit van civieltechnische kunstwerken minimaal te waarborgen.

Beleidskader

In 2016 is het nieuwe beheerplan civieltechnische kunstwerken vastgesteld. Bij deze nieuwe planvorming is een quick scan ten aanzien van de kwaliteit van de civieltechnische kunstwerken uitgevoerd. In deze quick scan is geen achterstallig onderhoud waargenomen. Tijdens het indienen van deze begroting vindt een kwaliteitsinspectie van het volledige areaal plaats. De resultaten hiervan en de vertaling naar maatregelen om een vastgesteld kwaliteitsniveau te kunnen waarborgen zal na verwerking in het beheerplan kunstwerken worden vertaald in de begroting.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Voor het onderhoud van kunstwerken zijn in 2017 de volgende bedragen beschikbaar.

Bedragen x € 1.000,-	2017	2018	2019	2020
Regulier onderhoud kunstwerken	92	92	92	92
Vervangingsinvesteringen kunstwerken	200	320	320	--

Programma begrotingsjaar 2017

In 2017 wordt op basis van ingeschatte risico's aan diverse kunstwerken een gedetailleerde kwaliteitsinspectie uitgevoerd. De gegevens uit deze inspecties worden gebruikt voor het in kaart brengen van eventueel achterstallig onderhoud, onderhoudsvoorstellen voor het oplossen van dit achterstallig onderhoud en het opstellen van een reguliere onderhoudsplanning. Verder wordt in 2017 onderhoud uitgevoerd aan de bruggen in de Burgemeester Geuljanslaan en de Bisschop Lindanussingel.

Onderhoud openbare verlichting

Doel

Het beheer van de openbare verlichting heeft als doelstelling een ten alle tijden veilig gebruik van de openbare ruimte mogelijk te maken. Voorzieningen hiervoor (masten en armaturen) dienen aan een sober en doelmatig kwaliteitsniveau te voldoen om deze functie te kunnen garanderen. Het centrum daarentegen kent een hoger kwaliteitsniveau.

Beleidskader

Met ingang van 2017 wordt gewerkt aan de hand van een nieuwe beheerplan openbare verlichting. Bij openbare verlichting is geen achterstallig onderhoud aanwezig. De verlichting voldoet aan de minimale eisen van de Nederlandse stichting Voor Verlichtingskunde (NSVV). Bij de openbare verlichting is geen achterstallig onderhoud aanwezig.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Voor het onderhoud van de openbare verlichting zijn in 2017 de volgende bedragen beschikbaar.

Bedragen x € 1.000,-	2017	2018	2019	2020
Regulier onderhoud en energie verlichting	943	943	943	943
Vervangingsinvesteringen verlichting	200	200	200	200

Programma begrotingsjaar 2017

In 2017 wordt een gedeeltelijke van de openbare verlichting regulier vervangen. Afstemming vindt plaats om bij vervanging van openbare verlichting LED toe te passen.

Onderhoud openbaar groen, speelvoorzieningen en reiniging

Doel

Het gemeentelijk openbaar groen en de stedelijke reiniging worden sober en doelmatig onderhouden op een kwalitatief acceptabel niveau. Daarbij zijn behoud en waar mogelijk versterking van leefbaarheid en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat belangrijk. Aansluitend wordt gezorgd voor een uitdagende en veilige speelomgeving. Er is geen constructief achterstallig onderhoud en de veiligheid is niet in het geding.

Hoeveelheden openbaar groen en spelen:

Omschrijving	Hoeveelheid
Bos inclusief natuurterreinen	260 ha.
Beplanting openbaar groen	720.000 m²
Gras/openbaar groen, excl. bermen buitengebied	945.000 m²
Speellocaties	117 stuks

Beleidskader

In 2016 zijn de beheerplannen openbaar groen en speelvoorzieningen vastgesteld. Het openbaar groen en de stedelijke reiniging zijn belangrijke onderdelen van het stedelijk woon- en leefklimaat. Om zowel de visuele, ruimtelijke, gebruik- als ook ecologische functie te kunnen waarborgen wordt het groen zo goed en efficiënt mogelijk (sober en doelmatig) onderhouden. In het promenadegebied van de binnenstad is voor het groen een hoger kwaliteitsniveau in de beheerplannen vastgesteld. De exacte invulling na aanbesteding van de nieuwe onderhoudscontracten is bij het indienen van deze begroting nog niet bekend. In de vigerende onderhoudscontracten wordt binnen beschikbare financiële kaders in het stadscentrum beeldkwaliteit A+ van de CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek) en in de overige gebieden beeldkwaliteit B van de CROW gehanteerd.

Het gemeentelijk bomenbestand wordt tweejaarlijks aan een VTA (Visual Tree Assessment) onderworpen. Noodzakelijke maatregelen worden uitgevoerd binnen reguliere middelen. Mogelijk achterstallig onderhoud aan het gemeentelijk bomenbestand wordt hiermee beperkt.

In 2013 is het Speelruimteplan vastgesteld. Dit plan heeft een looptijd tot 2018. Vertaling hiervan heeft plaatsgevonden n het beheerplan speelvoorzieningen. Met jaarlijkse inspecties en de hieruit volgende maatregelen wordt voldaan aan de Warenwet attractiebesluit speelvoorzieningen. Bij de gemeentelijke speelvoorzieningen is geen sprake van achterstallig onderhoud. In 2017 wordt een geactualiseerd Speelruimteplan opgesteld. Speelvoorzieningen die nodig zijn voor een goede spreiding worden op het einde van de technische levensduur gerenoveerd of vervangen. De overige speelvoorzieningen worden op het einde van hun levensduur verwijderd.

Financiële consequenties en vertaling in de begroting

Voor het onderhoud van de groenvoorzieningen en de stedelijke reiniging zijn in 2017 de volgende bedragen beschikbaar.

Bedragen x € 1.000,-	2017	2018	2019	2020
Regulier onderhoud				
• groen	1.915	1.915	1.915	1.915
• reiniging	836	836	836	836
• speelvoorzieningen.	190	190	190	190
Vervangingsinvesteringen				
• groen	--	120	--	288
• reiniging	--	--	--	--
• speelvoorzieningen	100	100	200	100

Programma begrotingsjaar 2017

Het onderhoud van de groenvoorzieningen en de reiniging vindt plaats aan de hand van integrale onderhoudsbestekken. Bij het groot onderhoud Stationsgebied en de Groene Kruisbuurt wordt beperkt groen vervangen. Bij de levensduur van plantvakken zien wij incidenteel achterstallig onderhoud ontstaan. De mogelijkheden om dit te verbeteren, worden in het kader van de nieuwe beheerplannen in kaart gebracht.

Onderhoud gebouwen

In het raadsbesluit van 16 mei 2006 (raadsvoorstel 2006/61/1) is de nota Meerjarig onderhoudsplan gemeentelijke gebouwd vastgoed vastgesteld. In deze nota zijn de uitgangspunten vastgelegd voor het meerjarig technisch onderhoudsplan gemeentelijk bebouwd vastgoed. De nota is het kader waarbinnen het vastgoed op een slagvaardige en professionele wijze wordt beheerd.
In december 2013 is het meerjarig onderhoudsplan geactualiseerd en vastgesteld door de raad. In navolging hierop hebben in 2016 nieuwe inspecties plaatsgevonden zodat eind 2016/ begin 2017 een geactualiseerd meerjarig onderhoudsplan aan de raad ter goedkeuring kan worden voorgelegd. Hierbij zal ook aandacht worden gevraagd voor de gevolgen van de Klimaattop in Parijs en de door gemeente Roermond ondertekende Klimaatverklaring. Om te komen tot energie neutrale gebouwen in 2030 zullen energiebesparende maatregelen nodig zijn. In het meerjarig onderhoudsplan zal hiermee rekening worden gehouden.

De gemeentelijke eigendomsportefeuille omvat ca. 100 vastgoedobjecten, exclusief onderwijsobjecten. Binnen de vastgestelde onderhoudsvoorziening gebouwen wordt - vanuit de verantwoordelijkheid als eigenaar - het gebouw gebonden planmatig onderhoud verzorgd gedurende de gebruiksperiode van een gebouw. Voor de gemeentelijke vastgoedportefeuille is dit onderhoudsniveau vastgesteld op een gemiddeld onderhoudsniveau 3: redelijk (geen nieuwbouw, beperkte onderhoudsschade of onderhoudsbehoefte).

Om flexibel te kunnen inspelen op ontwikkelingen/vastgoedtrends, is de gemeentelijke vastgoedportefeuille ingedeeld in een 5-tal categorieën:

- *Categorie A:* Vastgoed ten behoeve van eigen huisvesting (Concernondersteuning)
- *Categorie B:* Maatschappelijk/strategisch vastgoed: wijkvoorzieningen, maatschappelijke gebouwen of objecten, verhuurde panden (Concernadvies - Eigendommen)
- *Categorie C:* Openbare Ruimte: Gemeentelijke begraafplaatsen, Rijwielstalling Kloosterwandplein en het Milieupark (Beheer Openbare Ruimte / Stadstoezicht)

- *Categorie D:* Binnen- en buitensportaccommodaties: Sporthallen, kleedvoorzieningen sportvelden en zwembad(-en) (Sport & Bewegen)
- *Categorie E:* Overig Vastgoed: al het vastgoed, niet behorend tot voorgaande groepen, zoals het Cuypershuis, Gemeentearchief en de brandweerkazerne.

Op basis van de huidige inschattingen (20-jarenplanning) zijn de onderhoudsvoorzieningen toereikend voor het onderhouden van het eigenaarsgedeelte. De stand van de onderhoudsvoorziening gebouwen bedraagt eind 2016 circa € 6,5 miljoen.
Jaarlijks wordt structureel circa € 510.000 gedoteerd aan de voorziening en vanaf 2015 wordt conform raadsbesluit (raadsvoorstel 2013/100/1) een extra jaarlijkse dotatie in de onderhoudsvoorziening gebouwen gestort van € 32.000 en dit stijgt cumulatief.

Het eigenaarsonderhoud van alle gebouwen wordt onder regie van Concernondersteuning - unit Gebouwenbeheer uitgevoerd en verantwoord. Het gebruikersonderhoud en beheer van de locaties wordt onder regie van de gebruiker uitgevoerd en verantwoord. In 2017 zal een plan van aanpak worden opgesteld om het eigenaars- en gebruikers gerelateerd onderhoud organisatie breed te organiseren.

	omschrijving	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Planmatig groot onderhoud					
	Categorie A	54.877	36.151	121.723	179.256
	Categorie B	187.737	570.331	132.512	442.129
	Categorie C	6.099	4.001	8.021	12.863
	Categorie D	41.649	257.933	241.791	194.629
	Categorie E	47.265	19.585	32.137	77.231

In deze paragraaf wordt een doorkijk gegeven per categorie:

Categorie A: Vastgoed ten behoeve van eigen huisvesting

Deze categorie omvat de panden voor huisvesting van de medewerkers van de ambtelijke organisatie. Het onderhoudsbudget in de onderhoudsvoorzieningen voor deze objecten bedraagt voor 2017: € 54.877. Voor deze objecten wordt geen huur doorberekend aan de overige sectoren.

Categorie B: Maatschappelijk/strategisch vastgoed

Dit betreft met name eigendomsobjecten ten behoeve van maatschappelijke voorzieningen, monumentale vastgoedobjecten en strategisch vastgoed. Het vastgoedbezit dient - conform beleid - afgestemd te zijn op de diverse gemeentelijke beleidsdoelstellingen en dient aan één van de navolgende 4 criteria te voldoen:

- het vastgoed heeft of zal een functie krijgen als accommodatie voor gemeente ondersteunende voorzieningen;
- het vastgoed is van belang voor de realisering van het ruimtelijk beleid. In de nota Grondexploitaties 2011 is opgenomen dat een passief (faciliterend) grondbeleid wordt gevoerd. Derhalve niet gericht op het structureel verwerven van een grondpositie in toekomstige plannen;
- het vastgoed wordt nodig geacht in het kader van het bestrijden en/of voorkomen van overlast in het kader van de openbare orde of in het kader van het voorkomen van ongewenste ontwikkelingen;
- het vastgoed is van belang voor de realisering van het monumentenbeleid.

Het onderhoud van de objecten is onderverdeeld in eigenaars- en gebruikersonderhoud. Het dagelijks beheer en het gebruikersonderhoud ligt bij de huurder/gebruiker. Vervanging en onderhoud met betrekking tot het in stand houden van het gemiddeld onderhoudsniveau 3 is opgenomen in de onderhoudsvoorziening gebouwen. Het hierbij horende onderhoudsbudget bedraagt voor 2017: € 187.737.

Categorie C: Openbare Ruimte

Deze categorie omvat de gemeentelijke begraafplaatsen en de daarop gelegen panden. Het onderhoudsbudget in de onderhoudsvoorzieningen voor deze categorie bedraagt voor 2017: € 6.099.

Categorie D: Binnen- en buitensportaccommodaties

Deze categorie omvat panden/objecten bestemd voor de uitvoering van het sportbeleid van gemeente Roermond. Het gebruikersonderhoud wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de afdeling Sport en Bewegen en het eigenaarsonderhoud wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van Concernondersteuning - unit Gebouwenbeheer. Het hiervoor opgenomen onderhoudsbudget in de onderhoudsvoorzieningen bedraagt voor 2017 € 41.649.

Categorie E: Overig vastgoed

Deze categorie omvat al het overige vastgoed in eigendom, niet behorend tot voorgaande groepen, zoals het Cuypershuis, Gemeentearchief en brandweerkazerne. Hierbij is sprake van marktconforme exploitatie op basis van functie, kwaliteit en locatie van het gebouw. Het onderhoud gaat uit van de navolgende onderhoudsvoorzieningen: ‘diverse eigendommen’, ‘monumenten’ en ‘woonwagenstandplaatsen’.
Het gebruikersonderhoud wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de gebruiker of de afdeling; het eigenaarsonderhoud wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van Concernondersteuning - unit Gebouwenbeheer. Het voor deze objecten opgenomen onderhouds-budget bedraagt voor 2017 € 47.265.

Wat gaan we daarvoor doen

Om aan het vastgestelde onderhoudsniveau 3 te voldoen, zal het noodzakelijke, nog niet uitgevoerde, onderhoud van 2016, doorschuiven naar de eerste helft van 2017.
De geplande werkzaamheden uit het meerjarig onderhoudsplan, worden in de vorm van werkpakketten via aanbesteding in de markt gezet. Hierdoor kan een werkpakket gedurende een periode van maximaal 4 jaar voldoen aan de vastgestelde onderhoudsconditie 3 (redelijk).

Beleidskader:

raadsvoorstel 2006/61/1 (mei 2006)
raadsvoorstel 2013/1001/1 (december 2013)

Onderhoud schoolgebouwen

De verantwoordelijkheid voor de huisvesting van scholen voor primair- en voortgezet onderwijs ligt op grond van de onderwijswetgeving bij de gemeenten. Ter compensatie in de te maken kosten ontvangt de gemeente van het Rijk een niet geoormerkte bijdrage uit de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

De gemeente is in dit kader verantwoordelijk voor:

- (vervangende) nieuwbouw van scholen van het primair (speciaal)- en voortgezet (speciaal) onderwijs.
- uitbreiding van deze scholen;
- medegebruik door scholen van gebouwen;
- herstel constructiefouten aan gebouwen van scholen primair (speciaal)- en voortgezet (speciaal) onderwijs;
- herstel bij calamiteiten, brand, diefstal stormschade e.d. aan gebouwen van scholen voor primair (speciaal)- en voortgezet (speciaal) onderwijs;
- nieuwbouw, onderhoud en in stand houden van gebouwen voor bewegingsonderwijs ten behoeve van primair (speciaal)- en voortgezet (speciaal) onderwijs.

Wat gaan we daarvoor doen

In een gemeentelijke verordening, Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Roermond 2015, is vastgelegd wanneer een schoolbestuur voor een voorziening zoals boven vermeld in aanmerking komt.

Wat mag het kosten

Het bevoegd gezag van de scholen is verantwoordelijk voor het onderhoud aan de betreffende gebouwen. Ten behoeve van dit onderhoud ontvangen de schoolbesturen een financiële vergoeding van het Rijk. Wanneer er sprake is van een voorziening die voor rekening van de gemeente komt, zal voor de financiering per casus dekking worden gezocht. Er is geen voorziening voor onderwijshuisvesting in de begroting opgenomen.

Paragraaf 4. Financiering (treasury)

Bij financiering gaat het om de vraag hoe de gemeente zo adequaat mogelijk omgaat met de financieringsbehoefte en hoe daarin zo goed mogelijk kan worden voorzien. Hiervoor gelden niet alleen wettelijke kaders en regels, zoals vastgelegd in onder andere de wet FiDo (Financiering Decentrale Overheden) en RUDDO (Regeling Uitzettingen Derivaten Decentrale Overheden), maar ook interne richtlijnen. Deze interne richtlijnen zijn vastgelegd in het treasurystatuut.
Het treasurystatuut wordt periodiek geactualiseerd en vastgesteld, voor het laatst in de raadsvergadering van 17 december 2015. Het treasurystatuut geeft de kaders aan waarbinnen de gemeente het financieringsbeleid uitvoert, alsmede de wijze waarop de gemeente met voorkomende financieringsrisico's omgaat.

In deze paragraaf wordt achtereenvolgens ingegaan op:
- externe en interne ontwikkelingen, waaronder de stand van de leningenportefeuille;
- de rentevisie en het geactualiseerde BBV-beleid;
- financiering en liquiditeitsprognose, waarbij onder meer aandacht wordt besteed aan het risicobeheer, zoals de renterisiconorm, de kasgeldlimiet alsmede de verhouding waarin vaste activa gefinancierd zijn met vreemd en eigen vermogen, de Wet HOF en schatkistbankieren.

Externe en interne ontwikkelingen

Externe ontwikkelingen

Na een lange periode van economische en financiële crisis, laat de Nederlandse economie al vanaf 2015 overtuigende groeicijfers zien, rond of net onder de 2 %. Niet alleen overheidsmaatregelen, maar vooral ook groeiende exportcijfers en toegenomen binnenlandse bestedingen droegen het sterkst bij aan de economische groei. Doordat de koopkracht steeg en de woningmarkt aantrok, geven consumenten weer meer uit, nog eens extra geholpen door de lage olieprijzen.

Als gevolg hiervan lijkt het feitelijke landelijke begrotingstekort verder te kunnen afnemen, naar een niveau dat inmiddels ver verwijderd is van de maximumgrens van 3%. Ook het 'EMU-saldo' van 1,9% in de min over 2015 kan in 2016 en 2017 verder teruggebracht worden.

Voor 2016 voorziet het CPB een beperkte daling van de werkloosheid die ook in 2017 nog iets verder kan doorzetten. Die daling van de werkloosheid, van gemiddeld 614.000 werklozen in 2015 tot 540.000 in (juli) 2016, is het gevolg van de creatie van meer banen, doch enigszins beperkt doordat de groei van het arbeidsaanbod vermoedelijk slechts zeer gering zal zijn.
De inflatie zal met gemiddeld 0,3% dit jaar vrijwel even hoog uitkomen als de daaraan voorafgaande twee jaren. Voor 2017 wordt een toename tot 1,0% voorzien.
Tegenover de gunstige economische ontwikkelingen in Nederland staat een onzekere internationale situatie. De grootste zorg betreft de afvlakkende groei van de Chinese economie alsook van enige andere opkomende economieën, die een rem vormen op de wereldhandel. Ook de groei van de Amerikaanse economie neemt lichtjes af, daarentegen lijkt de impact als gevolg van het vertrek van het Verenigd Koninkrijk uit de EU beperkt te blijven.

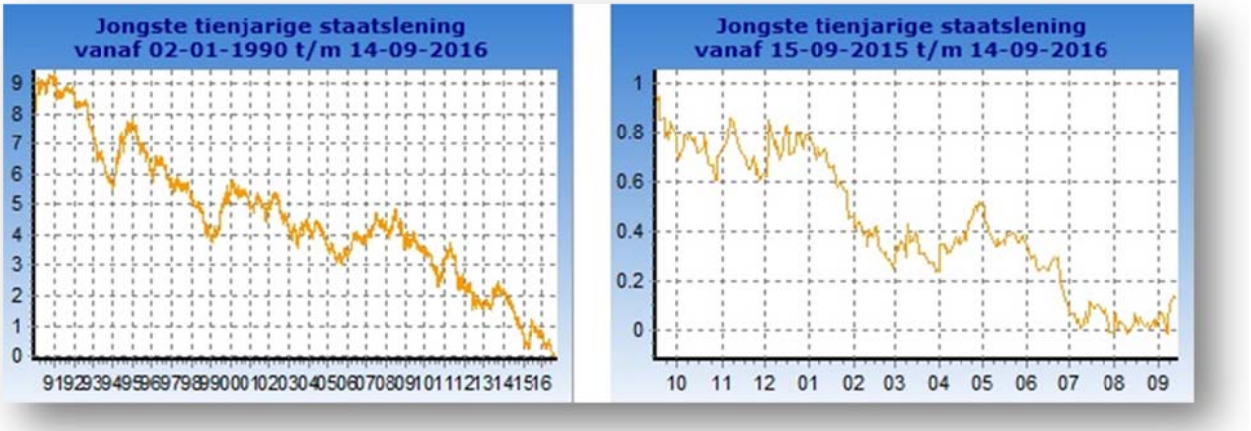
Dat de financiële wereld slechts in beperkte mate rekening houdt met aantrekkende rentes, zowel kort als lang, laat het navolgende staatje met de huidige en de verwachte 3-maands en 10-jaars-rente zien:

	3-maands euribor	10-jaars swap
Huidig	-0,30%	0,34%
	over 1 jaar	over 1 jaar
BNG	-0,40%	1,05%
RABO	-0,30%	0,40%
ABN AMRO	-0,35%	0,60%
ING Bank	-0,30%	0,50%
gemiddeld	-0,34%	0,64%

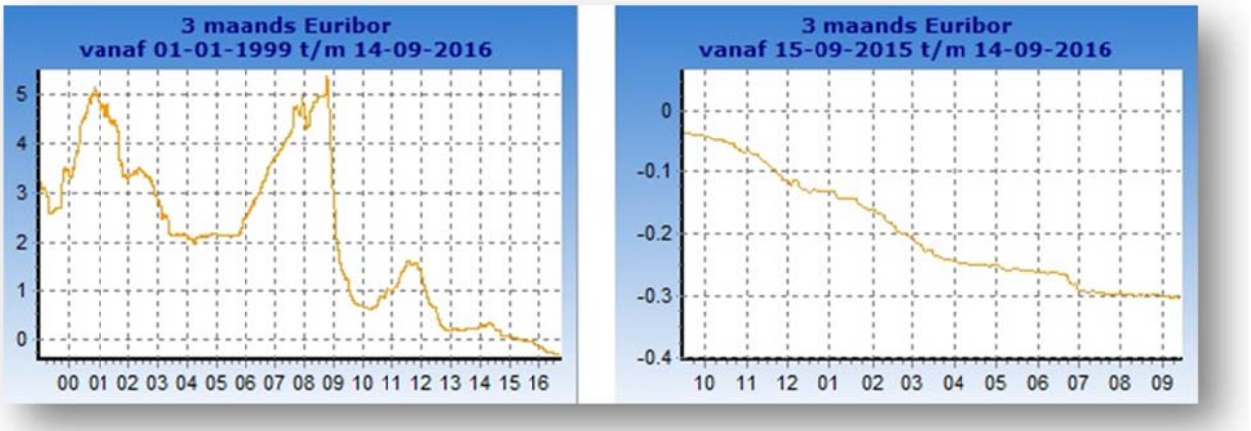
* de euribor is de interbancaire rente voor kortlopende leningen
** de swap-rente wordt gezien als basis voor de kredietverstrekking

Tabel 1: de verwachting van de 3-maands rente en de 10-jaars rente

Onderstaande twee grafieken laten de rente-ontwikkeling van de meest recente 10-jaars staatslening zien: zowel vanaf 1991 alsook van het afgelopen jaar. De bodem van de lange rente

Hoewel de 3-maands euribor (die geldt als referentie voor kortlopende leningen) grilliger beweegt dan de 10-jaars rente, laat ook deze een voortdurende daling zien vanaf 2009.

Interne ontwikkelingen

Om een prognose te kunnen maken van de rentekosten, maken wij (periodiek) een liquiditeitsprognose, die resulteert in een financieringsbehoefte. Deze laatste wordt bepaald door de exploitatie van de gemeente, maar hangt natuurlijk ook sterk af van het investeringsvolume.

Leningenportefeuille

Vertrekpunt bij de analyse van de liquiditeitspositie en financieringsbehoefte is de bestaande leningenportefeuille. Om het risico van een hoge rente op het moment van (her-)financiering te beperken, hebben wij de afgelopen jaren gewerkt aan een nivellering van de jaarlijkse herfinancieringsbehoefte (als gevolg van rente- en aflossingsverplichtingen). Daarenboven is gefaseerd geprofiteerd van de zeer lage rentestand en is de rentevast periode van de in aanmerking komende leningen voor een lange periode vastgezet. Onze leningenportefeuille kent een goede spreiding van de netto rente- en aflossingsverplichtingen bij een zeer laag gemiddeld renteniveau. Met het oog op de dalende rente en het feit, dat wij de leningenportefeuille herstructureerden, hanteerden wij bij de prognose van de rentelasten (zie: Rentevisie / Rente) vanuit een voorzichtigheidsbeginsel oplopende tarieven voor de korte (van 0,75% voor 2017) en de lange (1,50% voor 2017).

Nieuwe regelgeving binnen het BBV (Besluit Begroting en Verantwoorden) stelt dat de 'omslagrente' moet worden bepaald door de externe rentelasten te delen door het totaal van de activa, een en ander volgens het navolgende schema:

	Bedragen * € 1.000						
	Renteschema voor jaar :		**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
a1	De externe rentelasten de bestaande lange financiering		-€ 2.061	-€ 1.944	-€ 1.826	-€ 1.712	-€ 1.598
a2	De geprognosticeerde rente op nieuwe lange leningen		-€ 58	-€ 201	-€ 315	-€ 367	-€ 407
a3	de geprognosticeerde rente op korte financiering		-€ 111	-€ 144	-€ 176	-€ 212	-€ 211
a4	te ontvangen rentebaten verstrekte lening SVn	-/-	€ 40	€ 40	€ 40	€ 40	€ 40
b	De externe rentebaten -/-	-/-	€ 156	€ 147	€ 126	€ 54	€ 21
	Totaal door te rekenen externe rente		**-€ 2.034**	**-€ 2.103**	**-€ 2.152**	**-€ 2.197**	**-€ 2.154**
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend -/-		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend -/-		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
		-/-	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Saldo door te rekenen externe rente		-€ 2.034	-€ 2.103	-€ 2.152	-€ 2.197	-€ 2.154
d1	Rente over eigen vermogen		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
d2	Rente over voorzieningen		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente		-€ 2.034	-€ 2.103	-€ 2.152	-€ 2.197	-€ 2.154
e	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
f	**Renteresultaat op het taakveld treasury €**		**-€ 2.034**	**-€ 2.103**	**-€ 2.152**	**-€ 2.197**	**-€ 2.154**
	Totaal van de activa per 1 januari		**€ 193.486**	**€ 195.270**	**€ 197.442**	**€ 196.100**	**€ 196.714**
g	In beginsel te hanteren omslagrente-% (f / g)		1,05%	1,08%	1,09%	1,12%	1,10%
	Rente-omslag afgerond (maximaal) 1/2 % :		**1,25%**	**1,25%**	**1,25%**	**1,25%**	**1,25%**

Schema 1: Berekening van het rente-omslagpercentage volgens de nieuwe richtlijnen van het BBV.

Verstrekte geldleningen:

Het verloop van de verstrekte respectievelijk opgenomen leningen tot en met 2021 als volgt uit:

Verstrekte leningen (u/g)	2016	2017	Gem. Rente	2018	2019	2020	2021
Stand per 1 januari	5.582.599	3.433.246	4,60%	3.140.086	2.837.399	1.956.408	610.480
Aflossingen	-2.149.353	-293.160		-302.687	-880.991	-1.345.928	-136.330
Stand per 31 december	**3.433.246**	**3.140.086**	4,72%	**2.837.399**	**1.956.408**	**610.480**	**474.150**

Tabel 2: Het verloop van de verstrekte leningenportefeuille leningen

Voor wat betreft eventuele risico's uit hoofde van de verstrekte leningenportefeuille c.q. de door onze gemeente direct dan wel afgegeven garantstellingen wordt verwezen naar de risicoparagraaf.

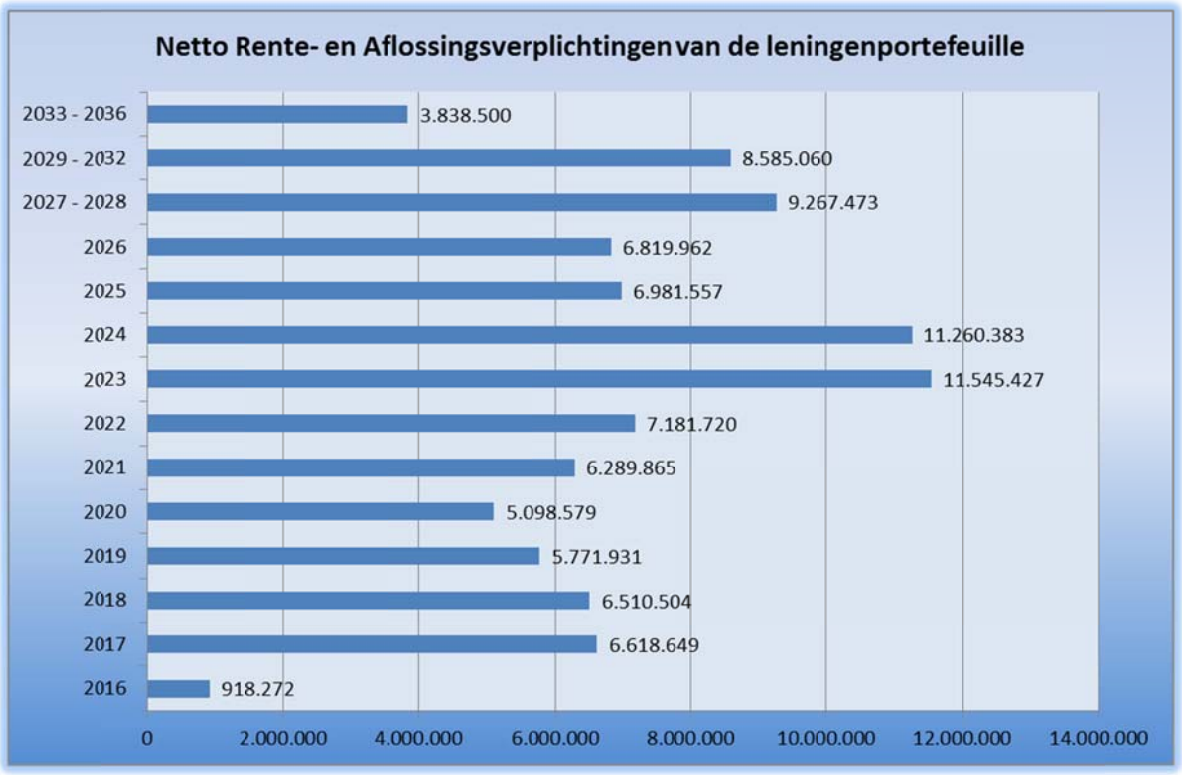
Opgenomen leningen:

Verloop bestaande leningenportefeuille							
Opgenomen leningen (o/g)	**2016**	**2017**	**Gem. Rente**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Stand per 1 januari	87.725.322	82.743.305	2,59%	77.812.307	72.872.161	67.984.539	63.214.648
Aflossingen	-4.982.017	-4.930.997		-4.940.146	-4.887.623	-4.769.890	-4.773.905
Stand per 31 december	**82.743.305**	**77.812.307**	2,59%	**72.872.161**	**67.984.539**	**63.214.648**	**58.440.743**
Additioneel benodigde middellange leningen u.h.v. Liquiditeitsprognose							
	2016	**2017**		**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Nieuwe middellange leningen	€ 0	9.248.000		€ 14.527.847	€ 7.016.665	€ 6.889.413	€ 6.237.861
Aflossing nieuwe leningen	€ 0	0		-€ 924.800	-€ 2.377.585	-€ 3.079.251	-€ 3.768.192
Totaal saldo nieuwe Leningen o/g	**0**	**9.248.000**		**13.603.047**	**4.639.080**	**3.810.162**	**2.469.669**
Saldo Leningen o/g ultimo jaar	**82.743.305**	**87.060.307**		**95.723.208**	**95.474.666**	**94.514.937**	**92.210.701**

Tabel 3: Het verloop van de opgenomen leningenportefeuille incl. geprognosticeerde nieuwe leningen

Voor een specificatie van de (opgenomen als verstrekte) leningenportefeuille verwijzen wij naar bijlage 12 van het bijlagenboek.

In het verlengde van bovenstaande tabel wordt bij het aantrekken van nieuwe leningen steeds gekozen voor een aflossingsschema dat leidt tot adequate meerjarige en gelijkmatige spreiding.
Wij maken op dit moment géén gebruik van rentederivaten.
De netto rente- en aflossingsverplichtingen van onze huidige leningenportefeuille laten het volgende beeld zien:

Grafiek 1: de Netto Rente- en aflossingsverplichtingen van de (opgenomen en verstrekte) leningenportefeuille

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt kent onze leningenportefeuille een goede spreiding. Hiermee is de impact van hogere rentelasten ingeval van herfinanciering beperkt.

Rentevisie

Rente

Wij volgen de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt nauwgezet. Dit vanuit het streven steeds goed te kunnen reageren en anticiperen op ontwikkelingen en verwachtingen. De voor de komende jaren verwachte rentekosten van onze gemeente zijn gebaseerd op de liquiditeitsbehoefte vanuit de exploitatie en houden rekening met het investeringsvolume. Enerzijds vanuit een voorzichtigheids-beginsel, anderzijds en tegelijkertijd met het oog op de historisch lage rentetarieven, hanteren wij voor de lange rente meerjarig een tarief van 1,25 % en voor de korte rente rekenen we met 0,75 % voor 2017, met 1,00 % voor 2018, 1,25 % voor 2019 en 1,50 % voor 2020 en 2021.

Financieringspositie en Liquiditeitsprognose

Het belang van een adequate beheersing van de geldstromen wordt steeds groter, temeer daar de activiteiten van de gemeente complexer worden en de bedragen die hiermee gemoeid zijn navenant groter. Een (periodieke en voortschrijdende) analyse van de bestaande liquiditeitspositie alsook een goed (meerjarig) inzicht in de ontwikkeling hiervan zijn dan ook van groot belang. Hiermee kunnen we tijdig anticiperen en de juiste maatregelen treffen. Op basis van de geldstromen vanuit de huidige meerjarenbegroting wordt periodiek de meerjarige liquiditeitspositie en daarmee financieringsbehoefte van onze gemeente opgesteld. Naast de rente- en aflossingsverplichtingen op de bestaande leningen-portefeuille wordt hierbij rekening gehouden met de geldstromen uit hoofde van voorgenomen investeringen en de reguliere (geprognosticeerde) exploitatie.

Ook wordt rekening gehouden met een ‘onderuitputting’ op de betreffende investeringen gebaseerd op ervaringen uit de afgelopen jaren. De navolgende tabel laat de financieringsbehoefte en rentekosten voor de komende jaren van onze gemeente zien.

Prognose liquiditeitsbehoefte 2017 - 2021	*afgeleide Rentekosten*				
	2017	2018	2019	2020	2021
Kasgeldlimiet (Rekening courant) voorafgaande periode	-14.799.304	-14.394.766	-14.109.307	-14.128.777	-14.083.689
Financieringsbehoefte Begrotingsjaar					
Herfinancieringsbehoefte (Rente & Aflossing leningen)	-6.618.649	-7.435.304	-8.149.516	-8.177.829	-10.058.056
Gemeentelijke exploitatie	5.590.633	2.425.445	6.095.847	6.881.208	7.735.824
Investeringen (incl. grondexploitatie en onderhanden werk)	-11.968.117	-9.113.450	-4.677.537	-5.612.261	-3.870.540
Financieringsbehoefte BRUTO	-€ 24.047.304	-€ 28.922.613	-€ 21.125.972	-€ 21.018.189	-€ 20.321.550
waarvan kort :	-€ 14.799.304	-€ 14.394.766	-€ 14.109.307	-€ 14.128.777	-€ 14.083.689
rentepercentage:	*0,75%*	*1,00%*	*1,25%*	*1,50%*	*1,50%*
Rente kortlopende leningen	-€ 110.995	-€ 143.948	-€ 176.366	-€ 211.932	-€ 211.255
waarvan lang (10 jaar lineair dalend) :	-€ 9.248.000	-€ 14.527.847	-€ 7.016.665	-€ 6.889.413	-€ 6.237.861
rentepercentage:	*1,25%*	*1,25%*	*1,25%*	*1,25%*	*1,25%*
Rente nieuwe langlopende leningen	-€ 57.800	-€ 200.619	-€ 314.632	-€ 367.440	-€ 406.689
Rente u.h.v. reeds bestaande leningovereenkomsten	-€ 2.061.390	-€ 1.944.043	-€ 1.826.165	-€ 1.712.313	-€ 1.598.068
Totale Rente per jaar	-€ 2.230.185	-€ 2.288.610	-€ 2.317.164	-€ 2.291.685	-€ 2.216.012

Tabel 3: Liquiditeitsprognose 2017– 2021 en daaruit voortvloeiende financieringsbehoefte en rentelasten

Ten aanzien van de financieringsbehoefte hebben wij de keuze tussen het aantrekken van (middel-) lange en kortlopende leningen, waarbij door de wetgever kaders worden gesteld door middel van de kasgeldlimiet respectievelijk de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet: de rentetypische looptijd van leningen als maatstaf

De Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDo) bepaalt dat in de financieringsparagraaf informatie dient te worden opgenomen over de liquiditeitspositie van de gemeente in relatie tot de kasgeldlimiet. De korte rente is momenteel lager dan de lange rente, waardoor gemeenten zouden kunnen neigen naar het zo veel mogelijk financieren met kortlopende leningen; hieraan schuilt echter het gevaar, dat als de rente stijgt, gemeenten geconfronteerd worden met hogere rentelasten.

Om dit te voorkomen, stelt de wetgever maxima aan kort aangetrokken financieringsmiddelen, de zogenaamde kasgeldlimiet. Deze limiet is afgeleid van het begrotingstotaal en bedraagt 8,5 % hiervan. Het begrotingstotaal voor 2017 komt uit op € 174 miljoen, wat leidt tot een kasgeldlimiet van € 14.799.300. Wij streven er naar een zo optimaal mogelijke benutting van de toegestane kasgeldlimiet, waarbij structurele overschrijdingen niet worden toegestaan en derhalve ook niet voor komen.

Kasgeldlimiet Stappen (1 - 4) *(Bedragen x EUR 1.000)*	**(1) Vlottende schuld**	**(2) Vlottende middelen**	**(3) Netto vlottend (+) of overschot middelen (-)**
(1) - (2) = (3)			
3e kwartaal 2015	€ 3.016	€ 1.173	€ 1.843
4e kwartaal 2015	€ 700	€ 1.414	€ 714-
1e kwartaal 2016	€ 5.711	€ 97	€ 5.614
2e kwartaal 2016	€ 2.416	€ 177	€ 2.239
Gemiddelde netto vlottende schuld			**€ 2.246**
(5)	**Kasgeldlimiet**		**€ 14.799**
(6a) = (5 > 4)	***Ruimte onder de Kasgeldlimiet***		**€ 12.554**
(6b) = (4 > 5)	Overschrijding van de kasgeldlimiet		*n.v.t.*
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		€ 174.109
(8)	Percentage regeling		8,50%
(5) = (7) x (8)	**Kasgeldlimiet**		**€ 14.799**

Tabel 4: Kasgeldlimiet en benutting

Renterisiconorm: de opbouw van de leningenportefeuille als maatstaf

In de wet FIDO wordt de renterisiconorm gehanteerd als norm voor de samenstelling van de 'lange leningen'-portefeuille. Jaarlijks mogen de renterisico's uit hoofde van renteherziening en herfinanciering niet hoger zijn dan 20 % van het begrotingstotaal. Het doel is op deze wijze afdoende spreiding aan te brengen in de rentetypische looptijden van de leningenportefeuille waardoor jaarlijks slechts een gedeelte van de leningenportefeuille aan renteherziening (tegen de op dat moment geldende rente) toe is. Wij blijven ruimschoots binnen de renterisiconorm.

RENTERISICONORM EN RENTERISICO'S VAN DE VASTE SCHULD *(Bedragen x EUR 1.000)*	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Renterisico op vaste schuld	**Begroting**	**Begroting**	**Begroting**	**Begroting**	**Begroting**
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	-470	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	472	0	0
1. Netto renteherziening op vaste schuld (1a - 1b)	0	0	2	0	0
2a. Aflossingen op opgenomen leningen o/g	-4.931	-4.940	-4.888	-4.770	-4.774
2b. Aflossingen op verstrekte leningen u/g	293	303	881	1.346	136
2. Netto aflossingen (2a - 2b)	-4.638	-4.637	-4.007	-3.424	-4.638
3. Renterisico op vaste schuld (1 + 2)	-4.638	-4.637	-4.005	-3.424	-4.638
Renterisiconorm					
4a. Begrotingstotaal	174.109	169.350	165.992	166.221	165.690
4b. Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%	20%
4. Renterisiconorm	34.822	33.870	33.198	33.244	33.138
Toets Renterisiconorm					
4. Renterisiconorm	34.822	33.870	33.198	33.244	33.138
3. Renterisico op vaste schuld	-4.638	-4.637	-4.005	-3.424	-4.638
5. Ruimte(+) / Overschrijding(-) (4 - 3)	**30.184**	**29.233**	**29.194**	**29.820**	**28.500**

Tabel 5: Renterisiconorm en benutting

Verhouding vaste activa gefinancierd met vreemd vermogen en eigen vermogen

In de navolgende tabel is weergegeven in hoeverre de vaste activa van de gemeente gefinancierd zijn met eigen financieringsmiddelen dan wel met vreemd vermogen. Uitgangspunt is dat de gemeente in eerste instantie eigen financieringsmiddelen inzet om de vaste activa te financieren. In de tabel is de situatie weergegeven voor de begroting 2017 tot en met 2020 (per 31 december).

	jaarultimo	Begroting 2017	%	Begroting 2018	%	Begroting 2019	%	Begroting 2020	%
Vaste activa	1	€ 184.962	100%	€ 186.390	100%	€ 183.612	100%	€ 182.197	100%
Eigen vermogen (incl. voorzieningen)	2	€ 43.631	24%	€ 38.466	21%	€ 36.257	20%	€ 34.784	19%
Benodigde financiering vreemd vermogen lang	3 = 1 - 2	€ 141.331		€ 147.924		€ 147.355		€ 147.413	
waarvan nodig ter financiering vaste activa	4	€ 87.060		€ 95.723		€ 95.475		€ 94.515	
eigen vermogen (incl. vrz) + vreemd vermogen lang gefinancierd met vreemd vermogen kort	4	€ 87.060	47%	€ 95.723	51%	€ 95.475	52%	€ 94.515	52%
	5 = 2 + 4	€ 130.691		€ 134.189		€ 131.732		€ 129.299	
	6 = 1 - 5	€ 54.271	29%	€ 52.201	28%	€ 51.880	28%	€ 52.898	29%

Tabel 6: verhouding vaste activa / eigen vermogen

De benodigde / berekende (onder punt 6) financieringsbehoefte met kort geld is in de bovenstaande tabel hoger dan onze kasgeldlimiet; door ‘onderuitputting’ in onze investeringen, menen wij dat de in tabel 3 genoemde additionele financieringsbehoefte (verdeeld naar korte en lange leningen) afdoende is. In de liquiditeitsprognose werd rekening gehouden met het opnemen van nieuwe langlopende leningen, voor zover de financieringsbehoefte de toegestane kasgeldlimiet overschrijdt. In de raming van de rentelasten is hiermee rekening gehouden.

De Wet HOF (Houdbare Overheidsfinanciën) en EMU-saldo

Op 11 december 2013 is de wet houdbare overheidsfinanciën (wet Hof) officieel gepubliceerd. In die wet worden de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Doel van de wet HOF is om de decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning te laten leveren voor het behalen van de Europese begrotingsdoelstellingen van Nederland. Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld. Alle gemeenten samen krijgen een plafond voor het totale EMU-tekort van gemeenten in een jaar. Dat plafond wordt volgens de wet voor een bepaalde periode overeengekomen en bedroeg voor 2016 voor de gezamenlijke gemeenten 0,40 % van het bruto binnenlands product en bedraagt voor 2017 0,30 %. Deze beperking vloeit voort uit de Europese saldogrens van -3 % BBP die geldt voor de volledige Nederlandse collectieve sector. In het bijlagenboek (bijlage 5) treft u een meerjarige opstelling van het EMU-saldo voor onze gemeente aan.

Schatkistbankieren

Met ingang van 2014 en eveneens met het oog op het terugdringen van het EMU-saldo is Schatkistbankieren (SKB) voor decentrale overheden verplicht gesteld; hierbij moeten decentrale overheden hun overtollige middelen aanhouden in de Schatkist bij het ministerie van Financiën. Dit houdt in dat geld en vermogen niet langer bij banken buiten de schatkist mogen worden aangehouden. Het ministerie pretendeert dat een ander belangrijk gevolg van deelname aan schatkistbankieren een verdere vermindering van de beleggingsrisico’s is, waaraan decentrale overheden worden blootgesteld. Schatkistbankieren biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan. Aangezien onze gemeente een netto lenende gemeente is (en geen overtollige liquiditeiten heeft), maken wij momenteel geen gebruik van het Schatkistbankieren.

Paragraaf 5. Bedrijfsvoering

De organisatie

De organisatie van de gemeente Roermond is volop in ontwikkeling en in verandering. Het uitgangspunt van het college, Mensen maken de stad, wordt door de organisatie ondersteund. De kracht van de organisatie zit hem dan ook in de mensen. Samen maken we het verschil! Hierdoor zijn wij in staat om goed in te spelen op de vele veranderingen die steeds sneller vanuit onze samenleving op ons af komen. Die betrokkenheid heeft te maken met een intrinsieke houding en is tevens te beschouwen als inhoudelijke betrokkenheid bij het werk. De gemeentelijke organisatie van Roermond is een organisatie van vakmensen die hun vak verstaan.

De wereld en de wensen van de burgers veranderen in snel tempo. Dit vraagt om een andere manier van werken en de organisatie is dan ook volop in verandering. Binnen deze ontwikkeling zijn de thema's continuïteit, integraliteit, flexibiliteit, mobiliteit en competentiemanagement belangrijk. Maar zeker ook de manier waarop we onze medewerkers faciliteren en ondersteunen in hun werk. Daarbij richten we ons steeds meer op een andere manier van werken. Zo willen wij werkprocessen en informatiestromen verder digitaliseren, Management Control Systemen verbeteren en daar waar wenselijk/noodzakelijk kiezen voor regionale samenwerking.

De noodzakelijke synergie tussen de verschillende onderdelen van Bedrijfsvoering zoals; Financiën, Facilitaire zaken, Personeelszaken en Concernadvies zal zodanig zijn, dat tegemoet kan worden gekomen aan de uitdagingen waarmee de gemeente wordt geconfronteerd. Bovenstaande zal ook keuzes op het vlak van organisatie-inzichten en -structuur beïnvloeden. Daarbij zijn efficiency en effectiviteit eveneens uitgangsprincipes. De doorontwikkeling van het KCC en de in 2016 ingerichte afdeling Concernadvies zijn daar voorbeelden van.

De impact van onder andere de invoering van de drie decentralisaties en de daarmee noodzakelijke transformatie op het vlak van bedrijfsvoering vraagt momenteel veel van de organisatie. De investeringen in 2014 en 2015 in de bedrijfsvoering hebben geleid tot versterking van die organisatieonderdelen die intensief met de decentralisatieopgave aan de slag zijn. Er is organisatie-breed geïnvesteerd in het kennisniveau van medewerkers en waar nodig extra capaciteit ingezet om deze nieuwe taken goed in te bedden binnen de organisatie. In 2016 is de eerste aanzet gemaakt om de basis op orde te krijgen, wat in 2017 verder uitgebouwd zal worden.

De transformatie leidt steeds meer tot het aangaan van de dialoog met partners. Uitgangspunten zijn innovatief en creatief meedenken met initiatiefnemers , waarbij we vooral geen zaken onnodig willen overnemen, maar juist het eigenaarschap 'buiten' laten liggen . Dit vergt een andere manier van werken en daarmee veel aandacht van de medewerkers. Tevens legt dit een ander accent op competenties en vaardigheden.

Bovenstaande leidt tot spanningen tussen enerzijds het doorvoeren van organisatorische maatregelen en interventies, al dan niet ingegeven door de bezuinigingstaakstellingen en anderzijds het implementeren van nieuwe werkwijzen en taken(onder andere regiefunctie/participatie). Vooralsnog worden deze binnen de bestaande capaciteit geborgd. We doen nu meer met minder mensen, waarbij we constateren dat 'de rek er uit is' en dat aanvullende maatregelen overwogen moeten worden. Dit vraagt om het maken van keuzes. De organisatievisie maakt de koers van de organisatie en de bijbehorende inzet en competenties van medewerkers duidelijker. Dit is een belangrijk sturingsinstrument voor het management.

De toekomstvisie

Momenteel is de strategische visie 2020 leidend. De focus ligt echter ook op de periode daarna. Er wordt intensief gewerkt aan de toekomstvisie 2030. Hierbij worden medewerkers, burgers, bedrijven en instellingen intensief betrokken.

Organisatievisie

Een veranderende organisatie vraagt om een actuele organisatievisie. Een visie die de ambitie en toekomstgerichtheid van de gemeente Roermond goed weergeeft en ruimte biedt voor ontwikkeling van organisatie én medewerkers. Medewerkers worden op verschillende manieren gevraagd, uitgenodigd en soms uitgedaagd om mee te denken over deze visie. Het is immers de visie van alle medewerkers. Deze visie zal begin 2017 bekend zijn. 2017 zal gebruikt worden om deze door te vertalen in strategisch personeelsbeleid.

Na het vaststellen van de visie zal ook het strategisch personeelsbeleid herijkt worden. Onderwerpen die daarbij onder meer aan de orde zullen komen zijn:

1. Strategische personeelsplanning
2. Goed / aantrekkelijk werkgeverschap
3. Strategische doorontwikkeling E-HRM
5. Flexibel werken/Het nieuwe werken
6. Medewerker ontwikkeling / vitaliteit ouder personeel
7. Integraal management

Door middel van Strategische Personeelsplanning (SPP) wordt in beeld gebracht wat de toekomstige personeelskwaliteit en –kwantiteit moet zijn, afgezet tegen de huidige situatie (gap analyse). Om vervolgens de (geactualiseerde en wellicht deels nieuw ontwikkelde) HRM-instrumenten Opleiden en Mobiliteit in te zetten om de ontstane gap te dichten.

Door de nadruk in de organisatie op bedrijfsmatig werken wordt het HRM-instrument resultaatgericht werken nadrukkelijker ingezet. Te bereiken resultaatafspraken worden zowel individueel als collectief vastgelegd, waarbij tevens de gewenste gedrags- en houdingsaspecten middels competentiemanagement worden besproken. Middels een gesprekscyclus van drie gesprekken houden medewerker en leidinggevende de vorderingen bij.

In 2017 zal, in aansluiting op de al ondernomen stappen, de verdere transformatie vorm en inhoud worden gegeven en daarmee onder andere ook de doorontwikkeling van de regisseursrol en van de organisatie. Het vorm geven van deze ontwikkelingen vindt grotendeels plaats door de medewerkers, met waar nodig externe ondersteuning.

Tevens zal in het tweede kwartaal een keuze worden gemaakt inzake de invoering van het generatiepact. In samenhang met de organisatievisie en de strategische personeelsplanning wordt eerst bekeken hoe de doelstelling van het generatiepact op de meest effectieve manier binnen de organisatie behaald kan worden.

Personele inzet
De gevraagde middelen voor personele inzet worden tweeledig ingezet. Allereerst zijn deze middelen nodig om de beleidskeuzes uit de kadernota, opgenomen in deze begroting, mogelijk te maken. Deze middelen gaan we nog nader prioriteren. Anderzijds zijn de middelen noodzakelijk om de organisatieontwikkeling en de ontwikkelingen welke op de organisatie af komen te implementeren. Een voorbeeld hiervan is de verdere implementatie van het nBBV. Afgezien hiervan zijn in de begroting specifiek middelen gelabeld voor extra personele inzet daar waar de formatie al langer onder druk staat (o.a. verkeer en bijzondere wetten).

Regionale samenwerking

Halverwege 2016 hebben wij stappen gezet om meer richting te geven aan de bestaande samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering tussen de gemeenten Leudal, Nederweert, Roermond en Weert (LNRW). De samenwerking gaat over de taakgebieden HRM, financiën, control, informatie, inkoop en juridische ondersteuning. Voor de verschillende taakgebieden kan zeker winst behaald worden op de zgn. 4 K's: kwaliteit, kwetsbaarheid, klanttevredenheid en kosten. Om die kansen te verzilveren moet de samenwerking een vaste plaats binnen de gezamenlijke organisaties krijgen. In eerste aanleg wordt in 2017 ingezet op de organisatorische uitwerking van de samenwerking op het gebied van de (financiële en personele) administratie. Uitgangspunt daarbij is om de uitvoerende taken te bundelen, terwijl de advies- en beleidstaken nabij het lokale management en de bestuurders blijven. De werkwijze die daarbij gevolgd wordt is die van het partnermodel. Volgens dit model worden de taken tussen de partners verdeeld waarbij de eigen managementcapaciteit optimaal gebruikt wordt. Ook komt er met het oog op de bestuurlijke drukte geen nieuwe rechtspersoon, maar wordt de bestuurlijke sturing binnen bestaande organisatorische en bestuurlijke kaders ingericht. Tenslotte worden op deze wijze de eventuele desintegratie- en frictiekosten beperkt. Ook op de andere taakgebieden (control, informatie, inkoop en juridische ondersteuning) blijven de LNRW-gemeenten actief samenwerken, maar vooralsnog zonder concreet perspectief op een gezamenlijke organisatorische inbedding op korte termijn.

Financiën

Het college streeft er naar om een meerjarig sluitende begroting aan de raad te presenteren. Uitgangspunt is hierbij dat de lastendruk voor de bevolking zo laag mogelijk blijft. Er dient pas sprake van verhoging te zijn wanneer alle alternatieven ontoereikend zijn gebleken.

Volgens de financiële verordening (ex artikel 212 Gemeentewet) stelt de gemeenteraad jaarlijks vóór aanvang van het begrotingsjaar de planning vast van de planning en control (P&C) producten voor het komende jaar. In de raadsvergadering van 10 november 2016 bieden wij u de planning voor de P&C producten 2017 ter vaststelling aan. Zoals door uw raad vastgesteld zullen wij u tussentijds op de hoogte brengen van afwijkingen van meer dan € 100.000,-

In de P&C cyclus krijgen dan de volgende producten een plek:
- jaarverantwoording 2016 (inclusief kredietrapportage)
- bestuursrapportage 2017
- kadernota 2018
- begroting 2018

De uitkering uit het gemeentefonds is een van de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente. Het is daarom van belang om de ontwikkelingen van deze uitkering nauwlettend te volgen en deze te vertalen naar de Roermonds situatie. Over het algemeen worden de ontwikkelingen twee tot drie maal per jaar door de minister kenbaar gemaakt (via de zogenaamde meicirculaire, septembercirculaire en

evt. decembercirculaire). De ramingen in deze begroting zijn gebaseerd op de meicirculaire gemeentefonds 2016.

In 2016 heeft de eerste jaarrekeningcontrole na de decentralisaties plaats gevonden. Deze heeft vanwege verschillende oorzaken vertraging opgelopen. De verwachting is dat dit bij de jaarrekeningcontrole 2016 nog niet volledig opgelost zal zijn. Alle betrokken partijen zijn zich echter bewust van de wettelijke deadlines en het streven is er op gericht om deze te halen.

De wijzigingen in het nBBV worden in de begroting 2017 toegepast. De regels en voorschriften zijn erg laat door de gemeenten ontvangen. De toepassing is dan ook volop in ontwikkeling en zal zich de komende jaren dan ook nog ontwikkelen. Over de gevolgen zullen we de raad separaat informeren. Voor 2017 voldoen wij aan de wettelijke eisen. De financiële verordeningen worden hierop aangepast, evenals de nota activa en passiva.

Administratie
Het nBBV heeft ook gevolgen voor de inrichting van de financiële administratie. De administratie wordt in 2017 op een nieuwe leest geschoeid, dus meer in lijn met de nieuwe voorschriften. We streven meer transparantie na en een meer eenduidige vastlegging en verantwoording van financiële informatie. Dit heeft gevolgen voor alle betrokkenen (bestuurders, managers en budgethouders). Een verbeterplan wordt hiertoe opgesteld en in 2017 uitgevoerd.

De provincie heeft aangegeven in het voorjaar van 2017 een verdiepingsonderzoek te zullen uitvoeren. Dit vindt eens per 4 jaar plaats. De verwachting is dat de resultaten voor het zomerreces 2017 gepresenteerd kan worden.

ICT

In 2016 heeft een onderzoek plaatsgevonden waarbij is gekeken in hoeverre de huidige juridische vorm van de ICT samenwerking met Venlo en Weert past bij toekomstige ontwikkelingen (functionele en regionale uitbreiding), de sturingsbehoefte (governance) en de kwaliteit van de dienstverlening. In het tweede halfjaar van 2016 is er extra aandacht besteed aan de interne bedrijfsvoering en de borging van de continuïteit van de huidige dienstverlening. In 2017 zal er nader vorm en inhoud worden gegeven aan de beoogde juridische entiteit waarbij de gedachte vooralsnog uitgaat naar een zo licht mogelijke organisatorische inbedding in de vorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Energiebeheer

Naar aanleiding van de Klimaattop in Parijs en de door gemeente Roermond ondertekende Klimaatverklaring zal aandacht worden gevraagd voor energiebesparende maatregelen en duurzame opwekking. In het op te stellen Energiebespaarplan zullen financiële modellen worden uitgewerkt opdat uitvoering kan worden gegeven aan de duurzaamheidsambities voor wat betreft energie.

Hierdoor zou bij (natuurlijke) vervangingsmomenten - van bijvoorbeeld gebouw gebonden installaties - als aanvulling op het MJOP beleid (‘nieuw voor oud’) gekozen kunnen worden voor innovatievere en energiezuinigere technieken.

Tevens krijgt gemeente Roermond in 2017 voor het eerst te maken met de invoering van artikel 8 van de Europese Energie-Efficiency Directive (EED). Artikel 8 gaat over de uitvoering van energie-audits door grote ondernemingen. De richtlijn vermeldt de Europese doelstelling van een 20% lager Europees energieverbruik in 2020.

Gebouwenbeheer

Het eigenaarsonderhoud van de gemeentelijke gebouwen wordt onder regie van Gebouwenbeheer uitgevoerd en verantwoord. Het gebruikersonderhoud en beheer van deze panden wordt onder regie van de gebruiker uitgevoerd en verantwoord. In 2017 zal een plan van aanpak worden opgesteld om het eigenaars- en gebruikersgerelateerd onderhoud organisatie breed op te pakken.

Beleidswensen kadernota 2017

Beleidswensen kadernota 2017 (bedragen x €1.000)	begroting 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020
Paragraaf Bedrijfsvoering	350	340	0	0

De belangrijkste beleidswensen in 2017 hebben betrekking op:
Middelen om beleidswensen 2017 mogelijk te maken, voor organisatieontwikkeling en voor ontwikkelingen welke op de organisatie af komen te kunnen implementeren (€ 350.000)

Paragraaf 6. Verbonden partijen en participaties

In deze paragraaf worden conform artikel 15 BBV de relaties beschreven met rechtspersonen, waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

De gemeente heeft een bestuurlijk belang als ze een zetel heeft in het bestuur en/of als ze stemrecht heeft. De gemeente heeft een financieel belang als zij middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van een faillissement en/of als financiële problemen bij de betreffende rechtspersoon verhaald kunnen worden op de gemeente. De gemeente Roermond heeft bestuurlijke en financiële belangen in diverse verbonden partijen. Deze zijn uitgesplitst in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen.

Alle taken die wij samen met anderen beter, efficiënter en/of effectiever kunnen doen dan zelfstandig uitvoeren, komen in principe voor samenwerking in aanmerking. Samenwerking is mogelijk op het gebied van gezamenlijke beleidsontwikkeling (overlegplatform) of voor uitvoerende taken.

Samenhangend met het in 2013 door de Rekenkamercommissie uitgevoerde onderzoek Verbonden Partijen is de nota Verbonden Partijen door de gemeenteraad op 9 juli 2015 vastgesteld (2015/042). De in augustus 2014 door de commissie BBV uitgebrachte Notitie Verbonden Partijen is bij het opstellen van de gemeentelijke nota betrokken.

Verbonden partijen zijn belangrijk omdat zij helpen de doelen van de gemeente te realiseren. Meer dan in het verleden werken gemeenten regionaal samen, naar verwachting zal dit leiden tot meer verbonden partijen. Het is belangrijk om een goed afwegingskader te hebben voor het aangaan, het onderhouden en het toezicht op verbonden partijen. De nota Verbonden Partijen geeft dit kader en geeft antwoord op de volgende vragen:

- welke criteria worden binnen de gemeente Roermond gebruikt om te besluiten over het aangaan van, veranderingen in en het verlengen van bestuurlijke én financiële relaties met derde partijen;
- welk besluitvormingstraject hierbij moet worden doorlopen;
- hoe de gemeentelijke vertegenwoordiging vorm krijgt;
- hoe het beheer en de control van verbonden partijen binnen de gemeentelijke organisatie wordt ingericht.

In het overzicht van de verbonden partijen dient conform de geldende regelgeving (nBBV 2016) ook aandacht te worden besteed aan de bekende risico’s en de bijdrage van een verbonden partij aan de in deze begroting opgenomen programma’s. De grotere risico’s zijn opgenomen in de risicoparagraaf.

Lijst verbonden partijen

Hieronder treft u een totaaloverzicht aan van de in deze paragraaf opgenomen verbonden partijen. Deze worden vervolgens uitgewerkt.

Type	Naam
Gemeenschappelijke regelingen	Westrom
	Veiligheidsregio Limburg-Noord
	Omnibuzz
	Euregio Rijn-Maas-Noord
	Werkgemeenschap Grensland Kreis Heinsberg - Limburg
	Grenspark Maas-Swalm-Nette
	BsGW
Vennootschappen en coöperaties	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
	N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg (WML)
	OML B.V.
	Enexis Holding N.V.
	Vordering Enexis B.V.
	CBL Vennootschap B.V.
	Verkoop Vennootschap B.V.
	CSV Amsterdam B.V.
	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
	Bodemzorg Limburg B.V.
	Coöperatieve vereniging Dimpact
Stichtingen en verenigingen	Stichting Routebureau Noord- en Midden-Limburg
	Stichting Keyport 2020
	Stichting Waardevol Cultuurlandschap Midden-Limburg
Overig	ICT samenwerkingsverband Noord en Midden-Limburg
	RUD Limburg-Noord

Gemeenschappelijke regelingen

Het gemeentebestuur (raad en college) van twee of meer gemeenten kan afzonderlijk of tezamen een gemeenschappelijke regeling treffen van een of meer belangen van die gemeenten. Hierna wordt een korte toelichting gegeven bij de gemeenschappelijke regelingen:

Naam	Westrom
Vestigingsplaats	Roermond.
Betrokkenen	De raden en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Roerdalen en Roermond; ieder voor zover bevoegd.
Doel	Het volledig uitvoeren van de Wsw (Wet sociale werkvoorziening) en de daaruit voortvloeiende en daarmee verband houdende voorschriften en regelingen, gericht op het realiseren van de doelstellingen van deze wet. Daarnaast besteden de deelnemende gemeenten een deel van de re-integratiemiddelen uit aan de Westrom. Hiertoe nemen de deelnemende gemeenten producten en diensten af die aansluiten bij het beoogde gemeentelijk beleid inzake de Participatiewet.

Naam	Westrom
Bestuurlijk belang	In het algemeen bestuur zijn alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd.
Financieel belang	In programma 5 van deze begroting is de Roermondse eigen bijdrage in 2017 van € 1.199.892,- voor de Wsw opgenomen. In de periode 2016/2018 is hiervoor structureel € 612.358 opgenomen. Verder beschikt de gemeenschappelijke regeling over rijksbudgetten voor de loonkosten van de Wsw-werknemers. Dit budget is expliciet benoemd in het participatiebudget. Daarnaast wordt vanuit het participatiebudget (re-integratiemiddelen) door Roermond een bedrag € 800.000,- uitbesteed aan de Westrom.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 3,3 miljoen en € 3,1 miljoen
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	€ 5,3 miljoen en € 4,6 miljoen
Ontwikkelingen	Westrom voert nu de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en re-integratie uit voor de gemeente. Westrom zal de Wsw blijven uitvoeren. In 2017 zal de omvorming naar werk-ontwikkelbedrijf worden doorgezet. Westrom is op dit moment in een fusietraject met SW-bedrijf De Risse groep. De ingezette beleidslijn van meer eigen verantwoordelijkheid, voorbehoud van de Sociale Werkvoorziening aan personen die zijn aangewezen op werk in een beschutte werkomgeving en het plaatsen van mensen met loonwaarde in het reguliere bedrijfsleven, zal van toepassing blijven. Westrom zal beschut werk gaan uitvoeren.
Programma begroting	Programma 5 Arbeidsmarkt en onderwijs.
Bijdrage aan het programma	Doelstelling van de activiteiten zijn de verschillende vormen van ondersteuning aan uitkeringsgerechtigden en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit om de doorstroom naar reguliere werkplekken te verhogen.
Risicobeheer	Voor Wsw is geen nieuwe instroom meer mogelijk. Echter mensen met een Wsw dienstverband houden dit dienstverband in principe tot hun pensionering. Westrom is als werkgever verantwoordelijk voor loonbetaling. Het subsidiebedrag dat het rijk voor de Wsw loonkosten verstrekt is niet toereikend voor de werkelijke loonkosten.

Naam	Veiligheidsregio Limburg-Noord
Vestigingsplaats	Venlo.
Betrokkenen	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan tussen alle gemeenten van Noord- en Midden-Limburg.
Doel	De regio geeft vorm en inhoud aan intergemeentelijke samenwerking op de schaal van Noord- en Midden Limburg en heeft ten doel: - de behartiging van de belangen van de gemeenten en hun ingezetenen op het gebied van de brandweerzorg, de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de rampenbestrijding en crisisbeheersing, het bevorderen van de multidisciplinaire uitvoering van de rampenbestrijding, de

Naam	Veiligheidsregio Limburg-Noord
	crisisbeheersing en de bestrijding van zware ongevallen en van een samenhangend integraal veiligheidsbeleid in de regio; - de behartiging van die taken die door de wet- en regelgeving aan gemeenten zijn toegekend op het gebied van collectieve preventie volksgezondheid en maatschappelijke zorg en waarvoor samenwerking tussen gemeenten op de schaal van de regio uit het oogpunt van verhoging van efficiency en effectiviteit wordt vereist.
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de Veiligheidsregio Limburg-Noord wordt gevormd door de burgemeesters van de aangesloten gemeenten. Voor de besturing van de GGD Limburg-Noord (opgenomen in de Veiligheidsregio Limburg-Noord) is een bestuurscommissie ingesteld, bestaande uit de wethouders van de aangesloten gemeenten. De gemeenschappelijke regeling is begin 2016 aangepast.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2017 bedraagt € 5.732.903. Deze bijdrage is deels opgenomen in programma 4 Zorg en jeugd en deels in programma 7 Veiligheid van deze begroting.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 4.3 miljoen en € 3,1 miljoen
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	€ 45,2 miljoen en € 46,0 miljoen
Ontwikkelingen	In 2015 is gestart met het project harmonisatie van de begroting van de Veiligheidsregio Limburg-Noord. Onderdeel van dat traject is het opstellen van het producten- en dienstenpakket op het gebied van veiligheid (brandweer) en gezondheid, met een kostenberekening. Aan de hand van dat portfolio van producten en diensten wordt bepaald welk niveau van dienstverlening wenselijk is. Daarnaast zal een kostenverdeelsleutel met de gemeenten moeten worden overeengekomen. In de begroting 2017 van de VRLN zijn de effecten hiervan op het gebied van veiligheid, publieke gezondheid en huisvesting voor het eerst opgenomen. Ten aanzien van dit laatste onderdeel is de gemeente Roermond nog in overleg met de VRLN (zie ook onderdeel risicobeheer).
Programma begroting	Programma 4. Zorg en jeugd en programma 7 Veiligheid.
Bijdrage aan het programma	De zorg voor veiligheid en het regelen van de publieke gezondheidszorg zijn kerntaken van de gemeenten. Samenwerking bij de uitvoering van deze taken levert hogere kwaliteit en kostenbeperking. De Veiligheidsregio Limburg-Noord biedt een aantal programma's en diensten aan op het terrein van de risicobeheersing en incidentbestrijding, brandweerzorg en publieke gezondheidszorg. Een meerwaarde wordt bereikt door op het vlak van veiligheid en gezondheid activiteiten op beide taakvelden met elkaar te verbinden. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen is een zorgelijke ontwikkeling, omdat de VRLN mogelijk in de toekomst niet langer alle risico's kan opvangen. Wij hebben bij het bestuur van de VRLN erop aangedrongen dat het weerstandsvermogen weer op het gewenste, verantwoorde peil wordt gebracht.

Risicobeheer	Gebleken is dat de kosten van de gemeentelijke bijdragen jaarlijks blijven stijgen. Ook is het verkrijgen van inzicht in de oorza(a)k(en) van de stijging van deze kosten moeilijk gebleken. Dit speelt met name ten aanzien van de huisvestingskosten van de brandweerkazerne. De gemeente Roermond heeft niet ingestemd met de begroting 2017 van de VRLN. Zorgelijk is ook de ontwikkeling dat er wordt ingeteerd op de reserves, zodat het weerstandsvermogen daalt. Ook ten aanzien van dit punt heeft de gemeente Roermond een zienswijze ingediend bij de voortgangsrapportage 2016. Beheersing van de kosten is niet altijd mogelijk omdat ook de VRLN te maken heeft met autonome ontwikkelingen zoals loonstijgingen ingevolge cao-afspraken. Verder verdient het aanbeveling om kritisch te blijven op de gevraagde gemeentelijke bijdragen en hierop te reflecteren in de zienswijze van de gemeenteraad aan het dagelijks en algemeen bestuur van de VRLN.

Naam	**Omnibuzz**
Vestigingsplaats	Sittard-Geleen
Betrokkenen	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan tussen alle Limburgse gemeenten m.u.v. Mook en Middelaar
Doel	De Limburgse gemeenten organiseren gezamenlijk de aanpak van het doelgroepenvervoer in Limburg, waarbij wordt gestart met het onderdeel Regiotaxi. Gemeenten hebben meer taken in het vervoer gekregen door de decentralisaties terwijl de budgetten beperkt zijn. De deelnemende gemeenten hebben de ambitie om het doelgroepenvervoer toekomstbestendig te organiseren, met een nadrukkelijke aansluiting op het openbaar vervoer.
Bestuurlijk belang	In het algemeen bestuur zijn alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd. Het dagelijks bestuur bestaat uit wethouders van de gemeenten Venlo, Horst a/d Maas, Roermond, Maastricht, Heerlen, Onderbanken en Sittard-Geleen. Het voorzitterschap is belegd bij de wethouder uit Sittard-Geleen.
Financieel belang	De initiële bijdrage in het weerstandsvermogen bedroeg € 57.750. De financiële bijdrage is afhankelijk van de werkelijke vervoerskosten, de beheerskosten en de kosten voor regie en planning. Voor 2017 worden deze in totaal begroot op € 864.000.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 1,6 miljoen en € 2,0 miljoen
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	€ 0,8 miljoen en € 0,8 miljoen
Ontwikkelingen	De door de deelnemende gemeenten vastgestelde visies en planaanpak doelgroepenvervoer hebben als uitgangspunt dat gemeenten gaan samenwerken op basis van het regiemodel met een mobiliteitscentrale waarbij ritaanname en planning uiteindelijk los worden gekoppeld van de rituitvoering. Hierdoor krijgen gemeenten meer zeggenschap over het vervoer en kunnen zij het vervoer beter aansturen. Daardoor kan er flexibel worden gereageerd op (tussentijdse) veranderingen in het vervoer en kan worden aangesloten op andere vervoersvormen zoals het openbaar vervoer en de transformatie in de zorg. Er wordt gestart met

Naam	Omnibuzz
	Regiotaxivervoer, met de ambitie om Wmo-BG vervoer en leerlingenvervoer later te laten instromen.
Programma begroting	Programma 4. Zorg en jeugd
Bijdrage aan het programma	Het doelgroepenvervoer betreft een taak die het publiek belang dient, waarbij de binding met de gemeentelijke rol essentieel is. De gemeenten wensen een kwalitatief hoogstaande vervoersvoorziening te organiseren, waarmee ze zorgdragen voor ondersteuning van burgers met een vervoersprobleem.
Risicobeheer	Bij doelgroepenvervoer wordt een onderscheid gemaakt tussen uitvoeringskosten van het vervoer en de regiekosten. De uitvoeringskosten van het vervoer (directe kosten) komen voor wat betreft het werkelijke gebruik voor rekening van de betreffende gemeente. De regiekosten, indirecte kosten zoals personeel en beheer, worden voor de helft verdeeld over het aantal inwoners per gemeente en voor de helft naar rato van het aantal pashouders/gebruikers per gemeente. Hiermee wordt een zo evenwichtig mogelijke verdeling nagestreefd in de verhouding tussen de omvang van een gemeente, het aantal pashouders/gebruikers en het dienstenniveau. Omdat Omnibuzz vanaf de basis opnieuw wordt gefinancierd door gemeenten, wordt per deelnemende gemeente een bedrag gestort voor de vorming van een (weerstand)reserve om fluctuaties in de bedrijfsvoering op te vangen. Deze reserve is gebaseerd op een risico inschatting en dient in één keer per gemeente te worden volgestort. Daarnaast zijn er ten behoeve van de inrichting van de mobiliteitscentrale c.q. Omnibuzz opstartkosten. Op basis van de huidige inzichten zullen de lasten vanaf 2017 stijgen. Naar verwachting kunnen zij echter nog steeds binnen het beschikbare budget worden gedekt. Bij de berekening van de beheerskosten is nog geen rekening gehouden met de te behalen synergie en schaalvoordelen, doordat het Limburgse doelgroepenvervoer niet meteen integraal zal worden uitgevoerd. Het nieuwe Omnibuzz start met voortzetting van Regiotaxi. De uitvoering van andere vervoersvormen groeit gefaseerd in en de gemeentelijke ambities worden vanaf 2017 uitgewerkt. Hierdoor kan de mobiliteitscentrale gedegen worden ingericht. Een goede inrichting is belangrijk, zodat de voordelen van het regiemodel na enige termijn maximaal zichtbaar worden voor reiziger(s) en gemeenten.

Naam	Euregio Rijn-Maas-Noord
Vestigingsplaats	Mönchengladbach.
Betrokkenen	Van de Euregio Rijn-Maas-Noord maken 29 gemeenten en instellingen deel uit. In het Nederlandse deel van de Euregio zijn dat, de tot de regio Midden-Limburg behorende Gemeenten; Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Roerdalen, Roermond en Nederweert en, de tot de regio Noord-Limburg behorende Gemeenten; Beesel Bergen, Gennep, Peel en Maas, Horst aan

Naam	Euregio Rijn-Maas-Noord
	de Maas, Venlo en Venray, en de Kamer van Koophandel Limburg. Aan Duitse zijde gaat het om de steden Düsseldorf, Mönchengladbach en Krefeld, het zuidelijk deel van de Kreis Kleve, de grensgemeenten Brüggen, Niederkrüchten, Straelen, Geldern, Wegberg, Nettetal en Wassenberg, de Kreis Viersen, de Rhein-Kreis Neuss, de Industrie- und Handelskammer Mittlerer Niederrhein Krefeld-Mönchengladbach-Neuss en de Niederrheinische Industrie- und Handelskammer in Duisburg.
Doel	De Euregio Rijn-Maas-Noord zet zich sinds 1978 in om de Europese integratie tastbaar te maken voor de burgers in dit gebied. De Euregio Rijn-Maas-Noord is een doelcorporatie ten behoeve van het stimuleren, ondersteunen en coördineren van de regionale grensoverschrijdende samenwerking tussen bovenstaande leden, in het bijzonder op de volgende gebieden: economische ontwikkeling, opleiding en onderwijs, menselijk potentieel, verkeer en vervoer, technologie en innovatie, ruimtelijke ordening, cultuur en sport, toerisme en recreatie, milieubescherming en afvalverwerking, natuurbehoud, rampenbestrijding, communicatie, openbare orde en veiligheid. De Euregio beheert tevens de verdeling van de subsidiemiddelen Interreg vierde planperiode.
Bestuurlijk belang	De gemeente Roermond is zowel in het algemeen bestuur als in diverse commissies vertegenwoordigd via leden van het college.
Financieel belang	De bijdrage per zetel bedraagt € 3.440. De gemeente Roermond heeft vier zetels dus bedraagt de bijdrage voor 2017 € 13.760. Deze bijdrage is opgenomen in programma 8 van de begroting.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 285.000 en € 312.000
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	€ 303.000 en € 259.000
Ontwikkelingen	In de Algemene Ledenvergadering van 19 december 2013 is de nieuwe Euregiovisie voor de planperiode 2014 – 2020 vastgesteld. Deze visie ‘Euregio maakt het verschil’, staat in het teken van hoe de kansen op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking in het licht van de veranderende economische en maatschappelijke uitdagingen zo goed mogelijk kunnen worden benut. Dit met als doel de grensbarrière voor leven, werken, ondernemen en studeren in de euregio te verlagen.
Programma begroting	Programma 8 Burgers en Bestuur
Bijdrage aan het programma	Het lidmaatschap van de Euregio levert een bijdrage aan het stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking op onder meer het gebied van rampenbestrijding, economie, arbeidsmarkt, onderwijs, verkeer en vervoer. De vertegenwoordigers van overheden en Kamers van Koophandel besluiten in de Euregio over gezamenlijke Duits-Nederlandse projecten en stimuleren de uitvoering ervan. Het is belangrijk dat de gemeente Roermond bestuurlijk vertegenwoordigd is in het bestuur van de Euregio. Niet alleen omdat wij grensgemeente en buren zijn maar ook omdat samenwerking niet ophoudt bij de grens. Ook samenwerking buiten de landsgrenzen kan voordelen opleveren voor onze gemeente, onze inwoners en ondernemers.
Risicobeheer	De samenwerking vraagt om een actieve toenadering tot de andere

	(grens)gemeenten en daarmee een investering in tijd en in capaciteit. De spreek- en vaktaal (Duits/Nederlands) is soms een barrière.

Naam	**Werkgemeenschap Grensland Kreis Heinsberg - Limburg (WG Grensland)**
Vestigingsplaats	Kreisverwaltung Heinsberg.
Betrokkenen	Deze werkgemeenschap is aangegaan tussen de steden en gemeenten van de Kreis Heinsberg, de Regio's Parkstad Limburg, Westelijke Mijnstreek en de gemeenten Echt-Susteren, Roerdalen en Roermond.
Doel	De door de WG Grensland beoogde doelstellingen moeten, als aanvulling op de op hoger niveau geïnitieerde grensoverschrijdende activiteiten, praktisch en plaatsgericht worden georganiseerd. Doelen zijn: - netwerk: de WG Grensland ziet zichzelf als intermediair en netwerk tussen de burgers van de regio, tussen de besturen als ook tussen alle maatschappelijke groepen die grensoverschrijdende contacten willen initiëren, onderhouden of uitbreiden; - lobby en belangenbehartiging: de WG Grensland ziet zich als belangenbehartiger van haar leden. De infrastructuur van haar netwerk wordt ten gunste van de leden ingezet; - achterbancontacten: de grote kracht van de WG Grensland zijn de sinds 30 jaar geïnitieerde en bevorderde Duits- Nederlandse contacten met de achterban. Dit zal ook verder een kernopgave van de Werkgemeenschap blijven; - projectontwikkeling: voor de toekomst stelt de werkgemeenschap zich ten doel kleinschalige grensoverschrijdende projecten te ontwikkelen. Bijvoorbeeld door het begeleiden van projectideeën van de Duitse en Nederlandse gemeenten als ook door het ondersteunen van de deelnemende regio's bij de aanvraag van Europese subsidiegelden (bijvoorbeeld Interreg). Aanvullend moeten de bestaande werkgroepen van de werkgemeenschap worden aangemoedigd om projectideeën te ontwikkelen voor wat betreft sport, cultuur en onderwijs. Het is te overwegen of de werkgemeenschap zich ook moet inzetten voor projectideeën van de themagebieden; verkeer, milieu, planologie, economie en toerisme, mits deze thema's niet al, door het werk van de beide Euregio's en de regio Aachen, voldoende aan de orde komen.
Bestuurlijk belang	De taakuitvoering van de werkgemeenschap is opgedragen aan een bestuur dat bestaat uit drie vertegenwoordigers van Duitse en Nederlandse zijde. De burgemeester van Roerdalen vertegenwoordigt tevens de gemeente Echt-Susteren en de gemeente Roermond in dit bestuur.
Financieel belang	De Roermondse bijdrage voor 2017 bedraagt € 1.667.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 52.934 en € 32.393
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	N.v.t.
Ontwikkelingen	Geen

Naam	Werkgemeenschap Grensland Kreis Heinsberg - Limburg (WG Grensland)
Programma begroting	Programma 8 Burgers en Bestuur
Bijdrage aan het programma	De gemeente Roermond is een grensgemeente en samenwerking met (buur)gemeenten, ook aan de andere zijde van de landsgrens, levert een bijdrage aan de realisering van de doelstelling van het coalitieakkoord. De samenwerking en het netwerk binnen de WG Grensland kunnen worden benut bij het indienen van Europese subsidie.
Risicobeheer	De samenwerking vraagt om een actieve toenadering tot de andere (grens)gemeenten en daarmee een investering in tijd en in capaciteit. De spreek- en vaktaal (Duits/Nederlands) is soms een barrière.

Naam	Grenspark Maas-Swalm-Nette
Vestigingsplaats	Roermond.
Betrokkenen	De gemeente Beesel, Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Roerdalen, Roermond, Venlo en het Duitse Naturpark Schwalm-Nette.
Doel	Het Openbaar Lichaam Duits-Nederlands Grenspark Maas-Swalm-Nette is in 2002 opgericht met als doel de grensoverschrijdende samenwerking te verbeteren. Het uiteindelijke doel is het realiseren van een regionale grensoverschrijdende identiteit, die gebaseerd is op de verscheidenheid van de natuur- en cultuurlandschappen binnen het Grenspark en het karakter van de mensen die hier leven.
Bestuurlijk belang	De gemeente Roermond is in het algemeen bestuur vertegenwoordigd via een lid van het college.
Financieel belang	In programma 3 van deze begroting is de Roermondse bijdrage voor 2017 van € 4.259,- opgenomen.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 23.180 en € 36.135
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	€ 24.420 en € 87.579
Ontwikkelingen	Door herintreding van de gemeenten Echt-Susteren en Maasgouw zal de financiële bijdrage van de gemeente Roermond per 1 januari 2017 afnemen. Gestart wordt met het project bos- en natuurbrand preventie. De gemeente Roermond is één van de deelnemers. Vanuit de disciplines veiligheid en bos en natuurbeheer zal hierin worden geparticipeerd.
Programma begroting	Programma 2 Ruimte
Bijdrage aan het programma	Het openbaar lichaam heeft de taak de grensoverschrijdende samenwerking van de deelnemers aan het openbaar lichaam te bevorderen, te ondersteunen en te coördineren op het gebied van: - behoud en ontwikkeling van bos, natuur en landschap; - benutten en ontwikkeling van de mogelijkheden van recreatief medegebruik van bos, natuur en landschap; - educatie en voorlichting over bos, natuur en landschap inclusief de cultuurhistorie. Het openbaar lichaam voert binnen deze taak projecten uit en

	regelt/beheert daarvoor de financiële middelen (waaronder Europese en nationale subsidies) en de PR. Daarnaast adviseert het openbaar lichaam (deelnemende) overheden en instellingen bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.
Risicobeheer	Kenmerkend voor de organisatie structuur van het Grenspark Maas-Swalm-Nette is de beperkte reguliere bijdrage van de deelnemers. Per project worden deelnemers geselecteerd en de kosten per deelnemer middels een verdeelsleutel bepaalt. Centraal hierbij staat de cofinanciering vanuit Nationale- en Europese subsidies. Door deze werkwijze is het financiële risico gering.

Naam	**BsGW**
Vestigingsplaats	Roermond.
Betrokkenen	De raden en de colleges van burgemeester en wethouders van alle deelnemende gemeenten.
Doel	BsGW behartigt als uitvoeringsorganisatie van de deelnemende waterschappen en gemeenten de zorg voor het volledig, tijdig, rechtmatig, juist en doelmatig heffen en innen van de lokale belastingen. BsGW werkt daarbij tegen de laagst mogelijke kosten, uitgaande van de beste prijs/prestatie verhouding gekoppeld aan een optimaal niveau van dienstverlening. Een van de doelstellingen die voortvloeien uit de missie van BsGW Is kostenreductie door schaalvergroting. BsGW heeft actief samenwerkingsvormen met andere gemeenten binnen het gebied geïnitieerd met als doel door schaalvergroting de kostprijs per aanslag(regel) te verlagen en hierbij het niveau van dienstverlening in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren.
Bestuurlijk belang	In het algemeen bestuur zijn alle deelnemende gemeenten vertegenwoordigd.
Financieel belang	Voor de dienstverlening betaalt de gemeente jaarlijks een vergoeding. Voor 2016 bedraagt deze vergoeding circa € 0,8 miljoen.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 48.000 mln. en -/- € 284.000
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	€ 7,2 mln. en € 6,0 mln.
Ontwikkelingen	Schaalvergroting op het gebied van belastingheffing en invordering heeft zowel financieel als kwalitatief effect op de dienstverlening. BsGW voert op dit vlak een actief beleid. Inmiddels zijn 30 gemeenten en 2 waterschappen onderdeel van de samenwerking. Slechts drie gemeenten in het werkgebied van BsGW zijn geen deelnemer. Eventuele groei heeft dan ook geen groot toekomstig (financieel) effect voor de zittende deelnemers. Door het bestuur is het standpunt ingenomen, dat tot 2016 de focus is gericht op verdere opbouw en uitbouw van de BsGW-organisatie. Daarna ligt de focus meer op stabilisatie en optimalisatie en verdere doorontwikkeling van kwaliteitsbeheer.
Programma begroting	Opgenomen in het overzicht algemene dekkingsmiddelen.

Naam	BsGW
Bijdrage aan het programma	BsGW behartigt als uitvoeringsorganisatie van de deelnemende waterschappen en gemeenten de zorg voor het volledig, tijdig, rechtmatig, juist en doelmatig heffen en innen van de lokale belastingen
Risicobeheer	Door de deelnemende gemeenten is uitgesproken dat het weerstandsvermogen van de BsGW realistisch maar qua omvang beperkt moet zijn. Operationele risico's moeten door BsGW zelf kunnen worden opgevangen, zonder te hoeven terugvallen op de deelnemers. Ten behoeve van de begroting 2017 van de BsGW zijn de risico's geïnventariseerd en voorzien van beheersmaatregelen. Bestuurlijk is besloten om het weerstandsvermogen aan te vullen vanuit de (voorlopige) voorziening proceskosten, zodanig dat de ratio weerstandsvermogen uitkomt op 1,0.

Vennootschappen en coöperaties

Naam	BNG (N.V. Bank Nederlandse (Gemeenten)
Vestigingsplaats	Den Haag (statutair).
Betrokkenen	Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en openbaar nut (publieke sector).
Doel	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De missie van BNG Bank is vertaald in de volgende strategische doelstellingen: - het behoud van substantiële marktaandelen in het Nederlandse publieke en semipublieke domein; - het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders.
Bestuurlijk belang	De burgemeester neemt als vertegenwoordiger van de rechtspersoon gemeente Roermond deel in de algemene vergadering van aandeelhouders en is als zodanig stemgerechtigd.
Financieel belang	De BNG bank is een structuurvennootschap. Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De gemeente Roermond bezit 34.749 aandelen van € 1,15 nominaal per stuk. In programma 9 van deze begroting is het geraamde dividend van € 86.000 opgenomen.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 3.582 mln. en € 4.163 mln.
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	€ 149.923 mln. en € 145.348 mln.
Ontwikkelingen	De grote inkoopvoordelen die BNG Bank als veilige haven in de afgelopen crisisjaren heeft kunnen realiseren bij het aantrekken van kortlopende middelen zijn naar verwachting verleden tijd. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor de politieke en economische ontwikkelingen binnen de Europese Unie. De volatiliteit van het resultaat van de bank is mede als gevolg van de aanpassingen van de hedge accounting van de bank en de waardering van financiële instrumenten toegenomen. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht

	de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst.
Programma begroting	Opgenomen binnen het overzicht algemene dekkingsmiddelen.
Bijdrage aan het programma	De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Risicobeheer	Risicomanagement is voor deze organisatie permanent een agendapunt.

Naam	**WML (N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg)**
Vestigingsplaats	Maastricht.
Betrokkenen	De provincie Limburg alsmede de Limburgse gemeenten.
Doel	De kerntaak van WML is het duurzaam en doelmatig leveren van leidingwater aan inwoners, bedrijven en (overheids-)instellingen in Limburg. Drinkwater van uitstekende kwaliteit, 24 uur per dag en met de juiste druk. WML stelt de openbare watervoorziening veilig, beschermt bronnen en stimuleert duurzaam gebruik van water.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouders zijn de provincie Limburg en in Limburg gelegen gemeenten. De gemeente Roermond is niet vertegenwoordigd in de raad van commissarissen, die 8 leden telt.
Financieel belang	De gemeente Roermond heeft 20 aandelen van € 4.538 nominaal per stuk (totaal € 90.760). In 2016 is één extra aandeel ontvangen (voorheen 19 aandelen) om de verdeling in overeenstemming te laten zijn met het aantal inwoners per gemeente.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 180,8 mln. en € 188,5 mln.
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	€ 390,3 mln. en € 384,4 mln.
Ontwikkelingen	Het streven van WML is en blijft om voor de komende planjaren én daarna een acceptabele en consistente tariefstructuur te bewerkstelligen, gebaseerd op een gezonde financiële situatie. Vanwege kostenbesparingen is eind 2014 door de aandeelhouders van WML besloten om in 2015 het autonome tarief voor drinkwater met 5 cent per m3 te verlagen van € 0,75 naar € 0,70 en het tarief voor het basisaansluitpunt (het zogenoemde vastrecht) gelijk te houden.
Programma begroting	Programma 4. Zorg en Jeugd (product gezondheid).
Bijdrage aan het programma	De drinkwatervoorziening in Limburg moet ook in de toekomst betrouwbaar, gezond en van een hoge kwaliteit blijven. Bescherming bij de bron is daarvoor noodzakelijk.
Risicobeheer	WML kent een aantal financiële risico's die voortvloeien uit haar normale bedrijfsuitoefening. Het beleid van WML is erop gericht de negatieve gevolgen van onvoorziene omstandigheden uit de financiële risico's te mitigeren.

Naam	OML B.V.
Vestigingsplaats	Roermond.
Betrokkenen	Aandeelhoudende gemeenten: Echt-Susteren (725 aandelen), Leudal (799 aandelen), Maasgouw (533 aandelen), Roerdalen (463 aandelen), Roermond (1.713 aandelen).
Doel	De Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg BV (OML) heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de regionale economische ontwikkeling van Midden-Limburg. OML doet dit door het ontwikkelen, beheren en revitaliseren van bedrijfsterreinen. Daarnaast heeft OML tot doel te fungeren als intermediair tussen bedrijfsleven en overheidsorganisaties, het exploiteren van bedrijfs(verzamel)gebouwen, vooral voor starters, het uitvoeren van structuurversterkende projecten in de regio en het bevorderen en het invullen van de één-loket functie binnen de gemeenten.
Bestuurlijk belang	OML is een besloten vennootschap. De gemeente is op basis van het aandelenbezit vertegenwoordigd via de algemene vergadering van aandeelhouders. De raad van Commissarissen bestaat uit een drietal door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders benoemde leden.
Financieel belang	Het aandeel van de gemeente Roermond in het geplaatste en gestorte kapitaal bedraagt 40,5%, dit is nominaal € 770.850 (1.713 aandelen van € 450). In 2013 heeft een emissie van 533 aandelen plaatsgevonden aan de gemeente Maasgouw. Door de aandeelhouders is bepaald, dat OML uiterlijk 1 januari 2017 hetzelfde aantal aandelen tegen dezelfde prijs van de gemeente Roermond zal inkopen. In de tussenliggende periode betaalt OML aan de gemeente Roermond over dat bedrag een rentevergoeding van 4%. Daarnaast hebben de aandeelhouders van OML zich voor in totaal € 1 miljoen garant gesteld voor een achtergestelde geldlening van de provincie. Voor Roermond bedraagt deze garantstelling € 405.000. Ook staan de aandeelhouders garant voor de rekening courant van OML tot een maximum van € 4 miljoen. Voor de gemeente Roermond bedraagt deze garantstelling € 500.000.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	31 december 2014 € 15.772.764 31 december 2015 € 15.897.568
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	31 december 2014 € 29.121.158 31 december 2015 € 27.048.684
Ontwikkelingen	In 2014 is door de aandeelhouders het Ondernemingsplan OML 2014-2017 vastgesteld. In 2017 zal dit plan geactualiseerd worden. Dit plan is voor de komende jaren het kader waarbinnen OML uitvoering zal geven aan de doelstellingen. In 2016 zal nog een besluit genomen moeten worden over de herfinanciering.
Programma begroting	Programma 1 Economie
Bijdrage aan het programma	Voor de ontwikkeling en herstructurering van bedrijventerreinen vervult OML de één-loketfunctie.
Risicobeheer	De exploitatie van OML wordt sterk beïnvloed door de ontwikkelingen in de commerciële vastgoedsector. De conjuncturele omstandigheden spelen naast de operationele mogelijkheden daarin een grote rol. Bovendien wordt

Naam	OML B.V.
	het beleid op het gebied van economische ontwikkeling, bedrijventerreinen en acquisitie daarbij grotendeels bepaald door de individuele gemeenten. Door deze omstandigheden is er sprake van een te beperkt gevulde werkvoorraad en is het in het kader van risicobeheer noodzakelijk OML verder te reorganiseren naar een flexibele, met de werkvoorraad meebewegende, organisatie. Deze opdracht tot reorganisatie is in 2016 door de aandeelhouders aan OML BV verstrekt.

Naam	Enexis Holding N.V.
Vestigingsplaats	Den Bosch
Betrokkenen	Enexis Holding N.V. is een niet beursgenoteerde N.V. Diverse provincies (onder andere Limburg) en praktisch alle Limburgse gemeenten, waaronder de gemeente Roermond, zijn aandeelhouder.
Doel	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt. De vennootschap heeft ten doel: - het distribueren en het transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water; - het in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie en transportnetten met annexen voor energie; - het doen uitvoeren van alle taken die ingevolge de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn toebedeeld aan een netbeheerder zoals daarin bedoeld; - het binnen de wettelijke grenzen ontplooien van andere operationele en ondersteunende activiteiten. Enexis speelt een belangrijke rol in de energietransitie. Het netwerk dient gereed te zijn voor decentrale energieopwekking, teruglevering en datacommunicatie over de energiestromen. In de 20e eeuw zijn provinciale en gemeentelijke energiebedrijven opgegaan in de rechtsvoorgangers van Enexis. Enexis is sinds 30 september 2009 een zelfstandig bedrijf.
Bestuurlijk belang	De burgemeester neemt deel aan de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente Roermond bezit 0,18% van de aandelen in Enexis Holding N.V. Voor het totaal van de ondernemingen die aan Enexis gelieerd zijn is in programma 9 van de begroting een dividend geraamd van € 218.000.
Eigen vermogen (begin – eind 2017)	€ 3.706 miljoen en € 3.806 miljoen (prognose)
Vreemd vermogen (begin – eind 2017)	€ 3.700 miljoen en € 3.800 miljoen (prognose)
Ontwikkelingen	Enexis ziet dat externe ontwikkelingen, zoals grotere ambities in klimaatakkoorden en versnelde technologie-gedreven marktdisrupties, potentieel urgent en versneld meer impact hebben op de markten en rollen

Naam	Enexis Holding N.V.
	van Enexis. Zij zal hierom haar strategisch plan vervroegd herijken en wel tijdens de Aandeelhoudersvergadering in 2017. Enexis doet dit aan de hand van de vraag “Hoe kan de energievoorziening in Nederland zich ontwikkelen richting 2030 en wat is de rol van Enexis hierin?” en met behulp van vier toekomstscenario’s. Aandeelhouders en stakeholders worden hierbij betrokken.
Programma begroting	Programma 1. Economie. Financieel opgenomen binnen het overzicht algemene dekkingsmiddelen.
Bijdrage aan het programma	De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.
Risicobeheer	In september wordt door de toezichthouder ACM bekend gemaakt hoe het nieuwe methodebesluit er uit ziet. Hiermee wordt bekend wat de basis is voor de vaststelling van de toegestane inkomsten in deze reguleringsperiode. Op basis van het methodebesluit rekent Enexis vervolgens haar bedrijfsvoering door. Daarnaast wordt in 2017 ook nog een nieuwe strategie vastgesteld, waarbij nog geen inzicht is welke impact dit heeft op de financiële situatie binnen Enexis. In 2017 is het de verwachting dat het streefdividend kan worden uitgekeerd op basis van de winst 2016, maar vanaf 2018 is dit onzeker.

Naam	Vordering Enexis B.V.
Vestigingsplaats	Den Bosch.
Betrokkenen	Diverse provincies (onder andere Limburg) en praktisch alle Limburgse gemeenten, waaronder de gemeente Roermond, zijn aandeelhouder.
Doel	Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland werd Essent per 30 juni 2009 gesplitst in een netwerkbedrijf (later Enexis) enerzijds en een productie- en leveringsbedrijf (het deel dat verkocht is aan RWE) anderzijds. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij de economische eigendom van de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis tegen de geschatte fair market value. Omdat Enexis destijds over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs hiervoor te betalen is deze omgezet in een lening van Essent. In de Wet Onafhankelijk Netbeheer was opgenomen dat er na splitsing geen financiële kruisverbanden mochten bestaan. Omdat het op dat moment niet mogelijk was om de lening extern te financieren is besloten de lening over te dragen aan de verkopende aandeelhouders van Essent. Op het moment van overdracht bedroeg de vordering € 1,8 miljard. De vordering is vastgelegd in een leningovereenkomst bestaande uit vier tranches: - 1e tranche: EUR 450 mln., looptijd 3 jaar, rente 3,27% (vervroegd afgelost januari 2012) - 2e tranche: EUR 500 mln., looptijd 5 jaar, rente 4,1% (vervroegd afgelost oktober 2013) - 3e tranche: EUR 500 mln., looptijd 7 jaar, rente 4,65% (vervroegd afgelost april 2016)

Naam	Vordering Enexis B.V.
	- 4e tranche: EUR 350 mln., looptijd 10 jaar, rente 7,2% Enexis is gerechtigd om de tranches maximaal 1 jaar voor einde termijn vervroegd geheel of gedeeltelijk af te lossen. Op basis van de aanwijzing van de Minister van Economische Zaken is de 4e tranche van € 350 miljoen geoormerkt als mogelijke toekomstige conversie naar het eigen vermogen.
Bestuurlijk belang	De burgemeester neemt deel aan de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente Roermond bezit 0,18% van de aandelen in Vordering Enexis B.V.
Eigen vermogen (begin – eind 2017)	Prognose € 0 en -/- € 15.000 (prognose)
Vreemd vermogen (begin – eind 2017)	Prognose € 362,3 mln. en € 362,3 mln. (prognose)
Ontwikkelingen	Op het moment resteert alleen nog de lening van de 4e tranche. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen.
Programma begroting	Financieel opgenomen binnen het overzicht algemene dekkingsmiddelen.
Bijdrage aan het programma	Geen, betreft een deelneming ter afwikkeling van de verkoop Essent.
Risicobeheer	De aandeelhouders lopen zeer beheerst geachte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000), art 2.:81 BW.

Naam	CBL Vennootschap B.V. (Cross Border Leases)
Vestigingsplaats	Den Bosch.
Betrokkenen	Diverse provincies (onder andere Limburg) en praktisch alle Limburgse gemeenten, waaronder de gemeente Roermond, zijn aandeelhouder.
Doel	De functie van deze vennootschap is de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent ("Verkopende Aandeelhouders") te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag afgerond $ 19,1 mln. is door JP Morgan in de verhouding 50%-50% uitbetaald aan RWE en de vennootschap. Op het moment vindt, onder inhouding van $ 1 mln. en 15% dividendbelasting, doorbetaling plaats aan de aandeelhouders naar rato van hun belang in CBL Vennootschap B.V.
Bestuurlijk belang	De burgemeester neemt deel aan de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente Roermond bezit 0,18% van de aandelen in CBL

Naam	CBL Vennootschap B.V. (Cross Border Leases)
	Vennootschap B.V. (Cross Border Leases).
Eigen vermogen (begin – eind 2017)	$ 1,0 mln. en $ 0. (prognose)
Vreemd vermogen (begin – eind 2017)	$ 0,15 mln. en $ 0. (prognose)
Ontwikkelingen	Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, $ 275 mln. Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Op het moment wordt nog een bedrag van $ 1 mln. aangehouden voor eventuele nakomende advies- en afwikkelingskosten. Verwachting is dat dit bedrag medio 2017 nog grotendeels vrij zal kunnen vallen en uitgekeerd kan worden aan de aandeelhouders. De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd, omdat zij partij is in een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten.
Programma begroting	Financieel opgenomen binnen het overzicht algemene dekkingsmiddelen
Bijdrage aan het programma	Geen, betreft een deelneming ter afwikkeling van de verkoop Essent.
Risicobeheer	Met de voortijdige beëindiging van alle CBL-contracten is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag in het CBL Escrow Fonds ($ 20 mln.). Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaal € 20.000), art 2.:81 BW.

Naam	Verkoop Vennootschap B.V.
Vestigingsplaats	Den Bosch.
Betrokkenen	Diverse provincies (onder andere Limburg) en praktisch alle Limburgse gemeenten, waaronder de gemeente Roermond, zijn aandeelhouder.
Doel	In het kader van de verkoop van Essent aan RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan RWE. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de verkopende aandeelhouders overgedragen aan Verkoop Vennootschap. Ter verzekering van de betaling van eventuele schadeclaims heeft RWE bedongen dat een deel van de verkoopopbrengst door de verkopende aandeelhouders gedurende een bepaalde tijd in het General Escrow Fonds wordt aangehouden. Buiten het bedrag dat in het General Escrow Fonds zal worden gehouden, zijn de verkopende aandeelhouders niet aansprakelijk voor inbreuken op garanties en vrijwaringen. Daarmee is de functie van Verkoop Vennootschap B.V. dus tweeërlei: - namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim-procedures voeren tegen RWE; - het geven van instructies aan de escrow agent voor wat betreft het beheer van het bedrag dat in het General Escrow Fonds is gestort. Het vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het

Naam	Verkoop Vennootschap B.V.
	fonds in 2009, EUR 800 mln. In april 2011 is het eerste deel van de General Escrow minus gemelde claims door RWE vrijgevallen en aan de aanhouders uitgekeerd. In het General Escrow Fonds resteert nu nog een bedrag van EUR 440 miljoen voor de afwikkeling van claims van RWE als gevolgen van garantie en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven. Het General Escrow Fonds wordt belegd conform de FIDO/Ruddo-regels, die gelden voor decentrale overheden.
Bestuurlijk belang	De burgemeester neemt deel aan de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente Roermond bezit 0,18% van de aandelen in Verkoop Vennootschap B.V.
Eigen vermogen (begin – eind 2017)	€ 1,2 mln. en € 1,1 mln. (prognose)
Vreemd vermogen (begin – eind 2017)	€ 20.000 mln. en € 20.000 (prognose)
Ontwikkelingen	Eind juni 2016 zijn RWE en Verkoop Vennootschap BV tot een compromis gekomen voor de afwikkeling van alle (fiscale) claims, te weten EUR 29.7 miljoen. Het restbedrag in het General Escrow Fonds van EUR 83 miljoen is door JP Morgan uitbetaald aan Verkoop Vennootschap BV. Op het moment vindt doorbetaling plaats aan de aandeelhouders naar rato van hun belang in Verkoop Vennootschap B.V. Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd, omdat zij partij is in een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent aan RWE zijn afgesloten.
Programma begroting	Financieel opgenomen binnen het overzicht algemene dekkingsmiddelen
Bijdrage aan het programma	Geen, betreft een deelneming ter afwikkeling van de verkoop Essent.
Risicobeheer	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van RWE als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag (EUR 440 mln.) dat nog in het General Escrow Fonds resteert. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000), art 2.:81 BW.

Naam	CSV Amsterdam B.V.
Vestigingsplaats	Den Bosch.
Betrokkenen	Diverse provincies (onder andere Limburg) en praktisch alle Limburgse gemeenten, waaronder de gemeente Roermond, zijn aandeelhouder.
Doel	Op 9 mei 2014 is de naam van Claim Staat Vennootschap B.V. gewijzigd in CSV Amsterdam B.V.. De statuten zijn gewijzigd zodat de nieuwe organisatie nu drie doelstellingen vervult: - namens de verkopende aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON);

Naam	Verkoop Vennootschap B.V.
	- namens de verkopende aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. (“Waterland”); - het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. verkoop Attero is gestort.
Bestuurlijk belang	De burgemeester neemt deel aan de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente Roermond bezit 0,18% van de aandelen in CSV Amsterdam B.V..
Eigen vermogen (begin – eind 2017)	-/- € 92.000 en -/- € 167.000 (prognose)
Vreemd vermogen (begin – eind 2017)	€ 150.000 en € 225.000 (prognose)
Ontwikkelingen	De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat een eventuele schadeclaim wordt gevoerd tegen de Staat en dat claims (die door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) kunnen worden ingediend) worden afgewikkeld. Conform de verkoopovereenkomst (“SPA”) zal de escrow-rekening tot 5 jaar na completion blijven staan voor de afwikkeling van potentiële claims van Waterland.
Programma begroting	Financieel opgenomen binnen het overzicht algemene dekkingsmiddelen
Bijdrage aan het programma	Geen, betreft een deelneming ter afwikkeling van de verkoop Essent.
Risicobeheer	Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven en tot het maximale bedrag (€ 13,5 mln.) op de escrow-rekening. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (ongeveer € 20.000), art 2.:81 BW.

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
Vestigingsplaats	Den Bosch.
Betrokkenen	Diverse provincies (onder andere Limburg) en praktisch alle Limburgse gemeenten, waaronder de gemeente Roermond, zijn aandeelhouder.
Doel	Onderdeel van Essent was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele. Het bedrijf Delta NV uit Zeeland heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE bij de rechter aangevochten. Er liep zowel een kortgedingprocedure als een bodemprocedure. Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV (“PBE”) had het 50% belang in EPZ bij Energy Resources Holding (ERH) ondergebracht. In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland, als belangrijkste aandeelhouder van Delta, een

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
	bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, ERH alsnog geleverd aan RWE. PBE blijft bestaan met een beperkt takenpakket. PBE zal de zaken afwikkelen die uit de verkoop voortkomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant borging publiek belang kerncentrale Borssele uit 2009 die nopen tot voortbestaan van PBE in afgeslankte vorm. Hiermee is een termijn van 8 jaar na verkoop gemoeid. Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap.
Bestuurlijk belang	De burgemeester neemt deel aan de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente Roermond bezit 0,09% van de aandelen in Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. Het dividend is opgenomen in het totaalbedrag genoemd bij Enexis Holding N.V.
Eigen vermogen (begin – eind 2017)	€ 1,6 mln. en € 1,6 mln. (prognose)
Vreemd vermogen (begin – eind 2017)	€ 0,1 mln. en € 0,1 mln. (prognose)
Ontwikkelingen	Binnen PBE is nog een bedrag van € 1,6 mln.(merendeel aandelenkapitaal) achtergebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen. De vennootschap zal pas in 2019 kunnen worden geliquideerd, omdat zij partij is in een aantal andere juridische overeenkomsten die bij de verkoop van Essent/EPZ aan RWE zijn afgesloten.
Programma begroting	Financieel opgenomen binnen het overzicht algemene dekkingsmiddelen
Bijdrage aan het programma	Geen, betreft een deelneming ter afwikkeling van de verkoop Essent.
Risicobeheer	Het financiële risico na de levering van ERH aan RWE, waarmee de vervreemding van de aandelen Essent nu is afgerond, is beperkt tot eventuele contractueel vastgelegde mogelijkheden van claims c.q. garanties. Eventuele claims komen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap BV). Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (€ 1.496.822) (art 2.:81 BW).

Naam	Bodemzorg Limburg B.V.
Vestigingsplaats	Maastricht-Aachen Airport.
Betrokkenen	De gemeenten in de provincie Limburg.
Doel	Bodemzorg Limburg streeft ernaar om de gesloten stortplaatsen een nuttige en verantwoorde bestemming te geven.
Bestuurlijk belang	De gemeente Roermond is aandeelhouder van Bodemzorg Limburg. De wethouder van ruimte, infrastructuur, milieu en natuur neemt deel aan de

Naam	Bodemzorg Limburg B.V.
	algemene vergadering van aandeelhouders.
Financieel belang	De gemeente Roermond bezit 1.260 aandelen à € 0,45 nominaal. Dit is circa 2,2% van het geplaatste aandelenkapitaal.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 2.553.063 en € 2.900.292
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	€ 2.065.136 en € 1.760.386
Ontwikkelingen	Bodemzorg Limburg initieert gesprekken met gemeenten, waaronder Roermond, voor de overname van gesloten stortplaatsen.
Programma begroting	Programma 2. Ruimte
Bijdrage aan het programma	Bodemzorg Limburg is namens de Limburgse gemeenten verantwoordelijk voor het duurzaam beheer van een aantal voormalige regionale stortplaatsen. Deze stortplaatsen moeten eeuwigdurend beheerd en gecontroleerd worden zodat er geen nadelige effecten voor mens en milieu ontstaan. Beheer wordt in samenspraak gedaan met gemeenten en voor zover mogelijk met lokale partijen/initiatieven.
Risicobeheer	Gesloten stortplaatsen vormen een potentieel risico voor bodemverontreiniging. Naast een milieu hygiënisch risico leidt een nieuwe bodemverontreiniging ook tot een financieel risico. Dit risico wordt beheerst door milieu hygiënische maatregelen te nemen zoals boven- en onderafdichtingen bij de meest milieugevaarlijke stortplaatsen. Daarnaast vindt monitoring van het grondwater en beheer plaats. Mochten zich substantiële financiële kostenposten voordoen zoals het tegengaan van een onverwachte verspreiding van verontreiniging, reparatie van de bovenafdichting of herstel van niet functionerende voorzieningen dan is er in de totale nazorgvoorziening van Bodemzorg Limburg een risicobedrag van € 6,6 mln. hiervoor gereserveerd. Het vermogen van Bodemzorg Limburg om de stortplaatsen te beheren, is in het verleden opgebouwd door de inzameling van afval in opdracht van alle Limburgse gemeenten. Alle directe en indirecte kosten moeten in principe betaald worden uit het rendement van het opgebouwde vermogen aangevuld met eventuele inkomsten van de stortlocaties (pacht/huur/ energiewinning). Het vermogen is voor een deel belegd in aandelen conform de Wet FIDO (Financiële investeringen door decentrale overheden). Het risico bestaat dat de jaarlijkse opbrengsten lager zijn dan de jaarlijkse lasten. In de afgelopen jaren is dit veroorzaakt door de kredietcrisis en de lage rentestand. Ongeveer 5 jaar geleden is besloten dat elke gemeente, voor een periode van 10 jaar, een jaarlijkse extra bijdrage van 25 eurocent per inwoner stort. De financiële controle wordt door de accountant uitgevoerd en de uitkomsten worden gerapporteerd aan de raad van commissarissen. Vervolgens wordt jaarlijks een rapport opgesteld en voorgelegd aan de aandeelhouderscommissie, waarna ook de afzonderlijke gemeenten op de financiële ontwikkelingen toezien.

Naam	DIMPACT
Vestigingsplaats	Enschede
Betrokkenen	Alle deelnemende gemeenten
Doel	Dimpact is een samenwerkingsverband met de doelstelling om betere dienstverlening en efficiëntere bedrijfsvoering te realiseren voor haar deelnemende gemeenten. Landelijke programma's zoals Visie Digitaal 2017, zaakgericht werken, en de KING's Basisgemeente, staan daarbij centraal. Dimpact organiseert vraagbundeling, verwerft ict-oplossingen en fungeert als kenniscentrum, innovatieproeftuin, aanbestedende partij en belangenbehartiger voor de deelnemende gemeenten, met name gericht op de gemeentelijke informatievoorziening.
Bestuurlijk belang	Dimpact is georganiseerd als Coöperatieve vereniging en bestaat voor en door haar (ruim 30) leden. De governance structuur borgt ambassadeurschap, inspraak en invloed van alle deelnemende gemeenten in de vereniging. In de governance structuur vormt de Algemene Leden Vergadering (ALV) het hoogste orgaan van de coöperatieve vereniging. Deze bestaat uit de portefeuillehouders van alle deelnemende gemeenten.
Financieel belang	Naar verwachting is de bijdrage aan Dimpact voor 2017 € 401.910 per jaar, waarvan het daadwerkelijk lidmaatschap € 6.000 bedraagt. Het merendeel van de kosten betreft de afname en hosting van verschillende informatiesystemen. De incidentele bijdrage voor 2017 is naar verwachting € 15.000 ten behoeve van implementatie van informatiesystemen.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 403.053 - € 608.140
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	€ 467.532 - € 1.831.108
Ontwikkelingen	Coöperatieve vereniging Dimpact beperkt zich niet langer tot het coördineren van de aanschaf en het implementeren van een gezamenlijk zaaksysteem, maar gaat ook een rol spelen op andere gemeentelijke ICT-domeinen. Deze verbreding vormt onderdeel van de nieuwe strategische koers van het samenwerkingsverband.
Programma begroting	Programma 8. Burgers en bestuur
Bijdrage aan het programma	Dimpact ondersteunt gemeenten om de dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren. De informatiesystemen die worden afgenomen via het samenwerkingsverband faciliteren de gemeenten en haar klanten in het doen van zaken met elkaar. Voorbeelden zijn het digitaal loket, producten- en dienstencatalogus, voortgangsinformatie van lopende zaken en een klantcontact systeem.
Risicobeheer	Middels de ALV kan de gemeente Roermond invloed uitoefenen op de strategie van het samenwerkingsverband. Het financieel risico wordt gedragen door alle participerende gemeenten.

Stichtingen en verenigingen

Naam	Stichting Routebureau Noord- en Midden-Limburg
Vestigingsplaats	Venlo
Betrokkenen	Stichting Routebureau Noord- en Midden-Limburg is per 1 januari 2010 opgericht door Stichting Promotie Noord-Limburg en Stichting Toeristisch-Recreatieve Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg in opdracht van 13 gemeenten in deze regio: Beesel, Bergen, Gennep, Horst aan de Maas, Leudal, Maasgouw, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Venlo, Venray, Weert
Doel	De stichting heeft ten doel: - het (laten) ontwikkelen, onderhouden, repareren en aanleggen van de recreatieve routes in Noord-Limburg en Midden-Limburg en omliggende gebieden, waarbij het werkgebied in een nader reglement wordt bepaald door het bestuur; - het vastleggen, publiceren, uitgeven, exploiteren en promoten van de recreatieve routes.
Bestuurlijk belang	Het bestuur van de stichting bestaat uit de directies van de stichting Promotie Noord-Limburg en de stichting VVV Midden-Limburg.
Financieel belang	In programma 1 van deze begroting is de financiële bijdrage van de gemeente Roermond opgenomen. De bijdrage 2017 is € 0,38 per inwoner.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	€ 79.915 en €101.738
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	€ 19.337 en € 49.195
Ontwikkelingen	Het college neemt in 2016 nog een besluit over het businessplan 2017-2020 van het Routebureau. Aanvullend aan de huidige dienstverlening van het Routebureau voor fietspaden, zoals opgenomen in het businessplan van het Routebureau, gaat het college ook een besluit nemen over het afnemen van dienstverlening voor wandel- en ruiterpaden.
Programma begroting	Programma 1. Economie.
Bijdrage aan het programma	Het Routebureau levert een bijdrage aan het gemak waarmee toeristen en inwoners zich recreatief per fiets kunnen bewegen in het gebied van de gemeente. Het aanbieden van gestructureerde en onderhouden fietsroutes moet bijdragen aan de lengte van de verblijfsduur in de gemeente Roermond.
Risicobeheer	Het Routebureau is een kleine organisatie, die wat betreft aansturing sterk verbonden is met de VVV organisaties in Noord- en Midden-Limburg. Het feit dat het een aparte organisatie is, maakt dat het financieel gezien inzichtelijk en beheersbaar is. De band met de VVV zorgt ervoor dat de opname van het product in het geheel van het toeristisch product via een korte weg gaat. Risico's zijn verder beperkt en liggen vooral op het vlak van personele invulling, omdat het een kleine organisatie is.

Naam	Stichting Keyport 2020
Vestigingsplaats	Weert
Betrokkenen	Keyport 2020 is de samenwerking tussen bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen (triple helix). Deelnemende overheden zijn: Weert, Nederweert, Cranendonck, Leudal, Roerdalen, Roermond, Maasgouw, Echt-Susteren.
Doel	Keyport 2020 versterkt de economische groei, bevordert de werkgelegenheid en verbetert het vestigingsklimaat voor ondernemers.
Bestuurlijk belang	Roermond heeft zitting in het Algemeen Bestuur van Keyport 2020.
Financieel belang	Aan Keyport 2020 wordt door de deelnemende gemeenten (ook Roermond) jaarlijks een bedrag van €0,90 per inwoner ter beschikking gesteld.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	Niet bekend
Vreemd vermogen (begin – eind 2015)	Niet bekend
Ontwikkelingen	Keyport 2020 heeft in 2016 een meerjarenvisie 'Routeplan 2016-2020' opgesteld. Keyport 2020 wil in de periode 2016 – 2020 nadrukkelijk stappen maken voor wat betreft de versterking van de regionale economische structuur en het verbeteren van het vestigingsklimaat. Het opschroeven van de begroting - door hogere bijdragen van de participanten -is om die reden aan de orde geweest. Vanwege de regionale heroriëntatie op samenwerking (onder invloed van de motie Werrij) wordt 2017 als een overgangsjaar beschouwd: in afwachting van de regionale ontwikkelingen ten aanzien van samenwerking wordt de bestaande financiële structuur in 2017 voortgezet. Aanvullend daarop wordt aan GS gevraagd om het restant van GOML-middelen aan aanvullende financiering te mogen inzetten.
Programma begroting	Programma 1 economie
Bijdrage aan het programma	Het programma economie zet in op duurzame versterking van de economische structuur en het economisch functioneren van de stad. Onderdeel daarvan is het investeren in een vestigings- en ondernemersklimaat dat concurrerend is ten opzichte van andere (economische) steden en regio's. Hierdoor worden ondernemers en organisaties in staat gesteld om optimaal te ondernemen en wordt ook werkgelegenheid geboden aan de inwoners van Roermond, wat zorgt voor welvaart en (maatschappelijke) participatie. De doelstellingen van Keyport 2020 sluiten hier op aan namelijk:
Risicobeheer	De financiering en organisatie van Keyport 2020 zijn projectgewijs georganiseerd, waarbij de grootste investeringen door derden worden gedaan. Er wordt door Keyport 2020 niet risicodragend geïnvesteerd.

Naam	Stichting Waardevol Cultuurlandschap Midden-Limburg (Ons WCL)
Vestigingsplaats	Roermond.
Betrokkenen	De gemeenten: Beesel, Echt-Susteren, Maasgouw, Roerdalen en Roermond werken samen met vertegenwoordigers van provincie en de sectoren Landbouw, Beheer, Recreatie, Toerisme en Bosbouw.

Naam	Stichting Waardevol Cultuurlandschap Midden-Limburg (Ons WCL)
Doel	De stichting heeft ten doel: - het geven van adviezen inzake projecten in het kader van inrichting en beheer van het landelijk gebied; - het zelfstandig uitvoeren van projecten alsmede het afmaken van lopende WCL-projecten; - het instandhouden van een netwerk van organisaties, overheden en instellingen die werkzaam zijn of belang hebben bij de inrichting en het beheer van het landelijk gebied.
Bestuurlijk belang	De gemeente Roermond is in het algemeen en het dagelijks bestuur vertegenwoordigd via een lid van het college.
Financieel belang	In programma 3 van deze begroting is de Roermondse bijdrage voor 2017 ad € 42.000 opgenomen.
Eigen vermogen (begin – eind 2015)	1 januari 2015 € 382.029 31 december 2015 € 415.356
Vreemd vermogen (begin – eind 2014)	N.v.t.
Ontwikkelingen	N.v.t.
Programma begroting	Programma 3 Fysieke leefomgeving
Bijdrage aan het programma	Ons WCL ondersteunt de regiogemeenten bij het uitvoeren van projecten. In Roermond is Ons WCL zeer nauw betrokken geweest bij de begeleiding van Oost Asenray. Trajecten omtrent het ontwikkelen van het landelijk gebied worden ondersteund door Ons WCL.
Risicobeheer	Lopende projecten worden separaat gefinancierd waardoor grote risico's worden vermeden. Een ontwikkeling die gemonitord dient te worden is de omvang van het eigen vermogen. Dit dient niet ongecontroleerd uit te breiden.

Overig

Naam	ICT Samenwerkingsverband Noord en Midden Limburg
Vestigingsplaatsen	Venlo en Roermond.
Betrokkenen	De raden en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Venlo, Weert en Roermond; ieder voor zover bevoegd.
Doel	Het door middel van samenwerking efficiënter en effectiever kunnen inrichten en beheren van de in toenemende mate complexer wordende ICT.
Bestuurlijk belang	De gemeentesecretarissen van de deelnemende gemeenten vormen het directieberaad van deze samenwerking en leggen verantwoording af aan de portefeuillehouders ICT van de deelnemende gemeenten.
Financieel belang	N.v.t.
Eigen vermogen (begin – eind 2016)	N.v.t.
Vreemd vermogen (begin – eind 2016)	N.v.t.

Naam	ICT Samenwerkingsverband Noord en Midden Limburg
Ontwikkelingen	In 2016 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de juridische vorm die het beste past bij de toekomstige ontwikkelingen van de ICT Samenwerking (functionele en regionale uitbreiding), de sturingsbehoefte (governance) en de kwaliteit van de dienstverlening. Voor de nieuwe juridische entiteit gaat de voorkeur uit naar een bedrijfsvoerings-organisatie op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). In 2017 zal het een en ander zijn beslag dienen te krijgen.
Programma begroting	Betreft een samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering, financieel opgenomen in het overzicht overhead.
Bijdrage aan het programma	Het kwalitatief uitvoering geven aan de ICT dienstverlening ter ondersteuning van het primaire proces, de veranderende rol van de gemeente en de eisen die de burger aan de dienstverlening stelt.
Risicobeheer	Het op afstand plaatsen van de ICT dienstverlening vraagt om kwantitatieve en kwalitatieve eisen aan deze dienstverlening.

Naam	RUD Limburg-Noord
Vestigingsplaats	Diversen
Betrokkenen	De gemeenten in Noord- en Midden-Limburg en de provincie Limburg
Doel	De RUD Limburg-Noord is opgericht om de kwaliteit van de dienstverlening en het toezicht en handhaving bij de uitvoering van het milieudeel van de Wabo te verbeteren. Dit minimaal voor zover het de taken uit het landelijk basistakenpakket betreft. De RUD is opgezet als een netwerk-organisatie die op innovatieve en kostenefficiënte wijze uitvoering geeft aan deze taken. De bestuurlijk-juridische verankering heeft plaatsgevonden in een bestuursovereenkomst en een jaarlijkse dienstverleningsovereenkomst (DVO). In de bestuursovereenkomst is onder andere het takenpakket en de wijze van be- en aansturing vastgelegd.
Bestuurlijk belang	Wethouder van openbare werken/stedelijk beheer, verkeer, infrastructuur, natuur, duurzaamheid, milieu en ruimtelijke ordening vertegenwoordigt de gemeente Roermond in het bestuurlijk overleg. De gemeentesecretaris vertegenwoordigt de gemeente Roermond in het platform van gemeentesecretarissen.
Financieel belang	In programma 2 van deze begroting is de financiële bijdrage van de gemeente Roermond opgenomen. De bijdrage in 2017 bedraagt € 0,84 per inwoner.
Eigen vermogen (begin – eind 2014)	N.v.t.
Vreemd vermogen (begin – eind 2014)	N.v.t.

Ontwikkelingen	De RUD Limburg Noord en de deelnemende partners zijn daarnaast gestart met het aanbestedingstraject van één gezamenlijke ICT-voorziening voor de inrichting en uitvoering van vergunningverlening-, toezicht- en handhavingsprocessen en uitwisseling van informatie, zowel landelijk als lokaal. Daarnaast is er doorlopend aandacht voor de kwaliteitsverbetering en onderlinge afstemming.
Programma begroting	Programma 2 Ruimte.
Bijdrage aan het programma	De RUD Limburg-Noord is opgericht om de kwaliteit van de dienstverlening en het toezicht en handhaving bij de uitvoering van de Wabo te verbeteren. Dit draagt bij aan de algemene doelstelling om te komen tot een duurzaam en veilig gebruik van de ruimte. Daarnaast wordt ook de kwaliteit van dienstverlening aan burgers en bedrijven verbeterd.
Risicobeheer	Op 1 april 2016 is de wijziging van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking getreden waardoor het verplicht wordt omgevingsdiensten in te richten als een openbaar lichaam in het kader van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Als invoerdatum hiervoor geldt 1 januari 2018. Dit betekent dat per die datum het bedrijfsmodel van de RUD Limburg-Noord gewijzigd moet zijn om te kunnen voldoen aan de nieuwe wetgeving. Om deze wijziging te realiseren is een project gestart “Inrichtingsplan Netwerk RUD Nieuwe Stijl”. In dit project wordt ook rekening gehouden met de komst van de Omgevingswet in 2019. Afhankelijk van deze ontwikkeling kunnen beleidsmatige, personele en financiële consequenties optreden.

Paragraaf 7. Grondbeleid

Achtereenvolgens wordt in deze paragraaf ingegaan op:
- visie gemeentelijk grondbeleid;
- overzicht grondexploitaties;
- verwachte exploitatieresultaten;
- financiële risico's.

Visie gemeentelijk grondbeleid:

Op 9 juni 2016 heeft de gemeenteraad de Nota Grondbeleid Gemeente Roermond 2016 vastgesteld. In deze nota is de gemeentelijke visie betreffende het grondbeleid vastgelegd. Daarnaast is de nota bedoeld om spelregels vast te leggen voor de financiële kaders bij actief en faciliterend grondbeleid en de daarmee samenhangende middelen. Verder biedt de nota duidelijkheid ten aanzien van de besluitvorming en inzicht in de wijze van informatieverstrekking en de te gebruiken methodieken (vaststelling grondprijzen).
Het uitvoeren van projecten op basis van actief of faciliterend grondbeleid is géén doel op zichzelf, maar een middel om het bestuurlijk gewenste ruimtelijk beleid te realiseren. De doelstellingen die worden beoogd met de uitvoering van ruimtelijke plannen zijn verwoord in met name de programma's 1 (Economie) en 2 (Ruimte). Hierbij gaat het dan vooral om economische ontwikkelingen, woningbouw en herstructurering.
De gemeente voert een faciliterend grondbeleid, waarbij wordt uitgegaan van zelfrealisatie door marktpartijen. Voor de woningbouw wordt middels dit faciliterend grondbeleid uitvoering gegeven aan het beleid uit de op 18 december 2014 door de gemeenteraad vastgestelde Structuurvisie wonen, zorg en woonomgeving Midden-Limburg.
Voor de ontwikkeling van bedrijventerreinen is de Ontwikkelingsmaatschappij Midden-Limburg BV opgericht, een samenwerkingsverband van vijf Midden-Limburgse gemeenten.

Vanwege de gewijzigde marktomstandigheden kunnen we al enkele jaren constateren, dat de voortgang van een groot aantal projecten achterblijft bij de eerdere verwachtingen.
Zoals aangegeven voert de gemeente over het algemeen een faciliterend grondbeleid.
Voor de grotere woningbouwlocaties heeft de gemeente daardoor geen eigen grondexploitaties. Alle projecten worden door en voor rekening en risico van de marktpartijen gerealiseerd, waardoor ook de risico's van vertragingen niet bij de gemeente liggen.
De gemeente heeft nog één grondexploitatie. Omdat in dat geval al verkoopafspraken zijn gemaakt over de te realiseren bedrijfskavel is het risico binnen deze exploitatie beperkt.

Wijzigingen in regelgeving per 1 januari 2016

Met ingang van 1 januari 2016 is de Wet Modernisering Vennootschapsplicht Overheids-ondernemingen in werking getreden, hetgeen betekent dat de belastingplicht wordt ingevoerd voor ondernemingen van overheden voor de vennootschapsbelasting. Overheden die winst of structureel overschotten behalen met activiteiten die concurreren met de 'markt' gaan vennootschapsbelasting betalen. Tot die activiteiten behoren de grondexploitaties.

Eveneens per 1 januari 2016 zijn een aantal wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (nBBV) in werking getreden.

Gelijktijdig is een nieuwe notitie Grondexploitaties en een notitie Faciliterend Grondbeleid van de commissie BBV verschenen. Daarin is een aantal voorstellen uitgewerkt over de afbakening, definiëring en verslaggevingsregels bij grondexploitaties. Aanleiding voor de voorstellen is een aantal ontwikkelingen op het gebied van grondexploitaties:

- de forse afboekingen van gemeenten op grondposities in de afgelopen jaren;
- de aanbevelingen uit het rapport Vernieuwing BBV over transparantie en vergelijkbaarheid;
- de aankomende Omgevingswet.

Op basis van de nieuwe regelgeving per 1 januari 2016 is in de raadsvergadering van 9 juni 2016 de Nota Grondexploitaties Gemeente Roermond 2016 vastgesteld. Gelijktijdig is een begrotingswijziging vastgesteld waarbij de gevolgen van de nieuwe regelgeving in de financiële administratie zijn verwerkt.

Gemeentelijke grondexploitaties

In de bij deze begroting gevoegde bijlage 5 (begroting Grondexploitatie 2017) is een overzicht opgenomen van de gemeentelijke grondexploitaties. Uit dat overzicht blijkt, dat er ingaande 1 januari 2016 nog één gemeentelijke grondexploitatie resteert, de locatie Witte Koeweg in Swalmen.

Project:	Looptijd:	Eindsaldo:	Toelichting:
Witte Koeweg	2016-2017	€ 70.000	Verplaatsen huidige woonwagencentrum en verkoop bedrijfskavel. De exploitatieberekening sluit met een positief saldo van ongeveer 70.000 euro. Voor de verkoop van de bedrijfskavel is een verkoopafspraak gemaakt. De risico's voor de gemeente zijn derhalve beperkt.

Winst- en verliesneming

Met betrekking tot het nemen van winst en verlies vormt de Nota Grondbeleid Gemeente Roermond 2016 het uitgangspunt. Als algemene richtlijn voor winst- en verliesneming geldt de grondregel, dat verliezen moeten worden genomen zodra deze te voorzien zijn (het voorzichtigheidsbeginsel) en winsten pas worden genomen wanneer ze gerealiseerd zijn (het realisatiebeginsel).

Prognose winstnemingen

Conform de Nota Grondbeleid Gemeente Roermond 2016 worden de positieve resultaten op grondexploitaties gestort in de Algemene Reserve. Winsten worden pas genomen op het moment dat duidelijk is dat deze zeker zijn. Daarom worden de stortingen van de positieve resultaten in de Algemene Reserve pas geraamd op het moment dat deze worden gerealiseerd.

Prognose verliesnemingen

Op grond van de Nota Grondbeleid Gemeente Roermond 2016 worden voorzieningen getroffen voor exploitaties met een te verwachten tekort, op het moment dat dit verlies onafwendbaar is.
Op grond van de actuele exploitatieberekening kan worden geconcludeerd, dat dit bij de grondexploitatie Witte Koeweg niet aan de orde is.

Exploitatieovereenkomsten

In het kader van het door de gemeente Roermond gevoerde faciliterend grondbeleid worden exploitatieovereenkomsten gesloten met marktpartijen, die de projecten voor eigen rekening en risico realiseren.
In deze overeenkomsten worden afspraken vastgelegd over exploitatiebijdragen. Deze bijdragen hebben met name betrekking op bijdragen ambtelijke kosten en bijdragen bovenwijkse voorzieningen, kosten die op het moment dat ze worden overeengekomen nog moeten worden gemaakt. Hierdoor is sprake van verhaalbare kosten die nog niet zijn gerealiseerd. Daarom worden deze conform de Nota Grondbeleid Gemeente Roermond 2016 als een “niet in de balans opgenomen recht” in de jaarrekening opgenomen.

Het gaat daarbij om de volgende projecten:

Project:	Looptijd:	Toelichting:
Bedrijventerrein Oosttangent	2005-2024	Ontwikkeling van een bedrijventerrein met een bruto oppervlakte van ongeveer 14 ha, tussen de N293 en het bestaande bedrijventerrein Roerstreek-Noord. Project is in uitvoering.
Componistenbuurt Oost	2008-2020	Bouw van 110 grondgebonden woningen en 30 appartementen op de locatie gelegen tussen de St. Wirosingel, Koninginnelaan en de Rijksweg 73 Zuid (ten oosten van de bestaande Componistenbuurt). Project gedeeltelijk gerealiseerd.
Marktstraat-Merumerbroekweg	2009-2017	Bouw van 7 woningen aan de Marktstraat-Merumerbroekweg. Project nog niet in uitvoering.
Ridder van Asenrodeweg	2012-2019	Bouw van 55 grondgebonden woningen op de locatie ten westen van de Ridder van Asenrodeweg in Asenray. Project gedeeltelijk gerealiseerd.
Merum Zuid	2005-2018	Bouw van 73 grondgebonden woningen en 13 woningbouwkavels in het gebied Merum Zuid. Project grotendeels gerealiseerd.
Jazz City	2007-2020	Herontwikkeling van het gebied Maashaven/Schipperswal/ Scheepvaartweg met 330 woningen en commerciële functies zoals uitbreiding DOC, werken, leisure en horeca. Project is in uitvoering.
Bosstraat-Zuid	2002-2019	Realisering van ongeveer 150 woningen in het gebied Bosstraat-Zuid in Swalmen. Project is in uitvoering.
Zuidelijke Stadsrandzone	2005-2028	Ontwikkeling van een bedrijventerrein met een bruto oppervlakte van ongeveer 32 ha, grotendeels gesitueerd tussen het spoor en de rijksweg tussen Linne en Roermond. Project is in uitvoering.
Roerdelta Fase 1	2011-2019	De herontwikkeling van het gebied Roerdelta fase 1, globaal begrensd door de rivier de Roer, de Roersingel en de Lindanussingel. Het plan voorziet in de bouw van in totaal 370 woningen. Project is in uitvoering.

Project:	Looptijd:	Toelichting:
Tegelarijeveld Oost	2012-2021	Bouw van 177 woningen in het gebied globaal begrensd door de bestaande wijk Tegelarijeveld, de Elmpterweg, de St. Wirosingel en de N280. Start uitvoering na onherroepelijk bestemmingsplan (vastgesteld 31 maart 2016).
Melickerveld	2014-2027	De realisering van het project Kaleidos (bestemmingsplan Melickerveld), waarbij is voorzien in de gefaseerde bouw van maximaal 468 woningen. Start uitvoering na onherroepelijk bestemmingsplan (besluitvorming medio 2016).
Odgerusstraat ('t Parcje)	2015-2020	De bouw van 85 woningen in het gebied globaal begrensd door de St. Wirosingel, de Heinsbergerweg en de bestaande wijk Kitskensdal. Project is in uitvoering.

In het bijlagenboek (bijlage 5 Begroting grondexploitatie 2017) is een overzicht per exploitatieovereenkomst opgenomen. Dat overzicht geeft per project inzicht in de totaal overeengekomen exploitatiebijdrage, de per 1 januari 2016 gerealiseerde bijdrage en de nog te verwachten bijdragen gedurende de rest van de looptijd van deze projecten.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het totaal van de te verwachten exploitatiebijdragen gedurende de komende jaren:

(bedragen x € 1.000,-)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Exploitatiebijdragen:	€ 386	€ 318	€ 332	€ 513	€ 329	€ 285

Voorraad grond

Gronden exploitatieovereenkomsten

Voor zover de gemeente gronden in eigendom heeft binnen projecten waarbij sprake is van faciliterend grondbeleid, worden deze conform de Nota Grondbeleid Gemeente Roermond 2016 op de balans geplaatst onder de vlottende activa in de rubriek “gereed product en handelsgoederen”. In de betreffende exploitatieovereenkomsten zijn afspraken gemaakt over grondprijs en levering. Deze gronden worden aan de marktpartijen geleverd in de huidige staat. Het bouw- en woonrijp maken vindt plaats door en voor rekening van de marktpartijen.

Het gaat daarbij om projecten uit de hiervoor opgenomen tabel van de projecten met een exploitatieovereenkomsten, waarbij de gemeente gronden in eigendom heeft.

In het bijlagenboek (bijlage 5 Begroting grondexploitatie 2017) is een overzicht per project opgenomen. Dat overzicht geeft per project inzicht in de totaal gedurende de komende jaren te verwachten grondopbrengsten versus de boekwaarde.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het totaal van het te verwachten saldo van de grondverkopen gedurende de komende jaren. Het saldo bestaat uit het verschil tussen de

boekwaarde en de verkoopprijs. Dat is de boekwinst die de gemeente de komende jaren naar verwachting zal realiseren, afhankelijk van de voortgang van de projecten.
Conform de Nota Grondbeleid Gemeente Roermond 2016 zullen deze boekwinsten worden toegevoegd aan de Algemene Reserve. Deze toevoeging vindt pas plaats op het moment dat de grondverkoop wordt gerealiseerd.

(bedragen x € 1.000,-)

Gronden exploitatie-overeenkomsten:	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo	€ 1.216	€ 674	€ 1.002	€ 1.448	€ 321	€ 48

Gereed product

Binnen projecten waarbij nog enkele resterende, bouwrijpe kavels beschikbaar zijn, zijn deze op de balans onder de vlottende activa in de rubriek “gereed product en handelsgoederen” geplaatst. Deze kavels zijn bouwrijp, uitgezonderd trottoir en inrit. Voor de nog te maken kosten zijn voorzieningen getroffen.

Het gaat daarbij om de volgende locaties:

Locatie:	Looptijd:	Toelichting
Woon-werk kavels Oosthoven	2001-2018	Twee woon-werk kavels aan Oosthoven. OML is door gemeente ingeschakeld voor de verkoop.
Kavels Gerbergaweg	2009-2019	Drie woonkavels ter plaatse van de gesloopte boerderij Gerbergaweg 2. Gemeente heeft makelaar ingeschakeld voor de verkoop.
Kavel Sportparklaan Swalmen	2012-2019	Bedrijfskavel aan de Sportparklaan in Swalmen. OML is door gemeente ingeschakeld voor de verkoop.
Kavel Wonen Limburg plein Donderberg	2012-2017	Kavel binnen het WOP Donderberg. Op grond van samenwerkingsafspraken realiseert Wonen Limburg hier zorgwoningen.

In het bijlagenboek (bijlage 5 Begroting grondexploitatie 2017) is een overzicht per project opgenomen. Dat overzicht geeft per project inzicht in de totaal gedurende de komende jaren te verwachten grondopbrengsten versus de boekwaarde. Voor zover er nog geen verkoopovereenkomst is gesloten zijn de gronden gewaardeerd door een externe deskundige. Deze marktwaarde is gebaseerd op de huidige bestemmingen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het totaal van het te verwachten saldo van de grondverkopen gedurende de komende jaren. Het saldo bestaat uit het verschil tussen de boekwaarde en de verkoopprijs. Dat is de boekwinst die de gemeente de komende jaren zal realiseren, afhankelijk van de voortgang van de projecten. Conform de Nota Grondbeleid Gemeente Roermond 2016 zullen deze boekwinsten worden toegevoegd aan de Algemene Reserve. Deze toevoeging vindt pas plaats op het moment dat de grondverkoop wordt gerealiseerd.

(bedragen x € 1.000,-)

Gereed product:	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo	€ -	€ 400	€ 126	€ 167	€ -	€ -

Gronden zonder concreet plan

Hierbij is sprake van gronden, waarvoor op basis van het gemeentelijke beleid (bijvoorbeeld de structuurvisie) duidelijk is dat deze (op termijn) ontwikkeld gaan worden. Deze gronden staan op de balans onder de materiële vast activa in de rubriek “gronden en terreinen” zolang er geen concrete planuitwerking heeft plaatsgevonden.

Het gaat om de volgende locaties:

Gronden zonder concreet plan	Toelichting
Roerdelta Fase 2	Samenwerkingsovereenkomst voor planuitwerking. Doel: exploitatieovereenkomst met daarin afspraken over verkoop grond gemeente.
Noordelijke en Oostelijke Stadsrandzone 21731	Ontwikkelingsvisie vastgesteld. Na indiening concreet plan door marktpartij passend binnen visie exploitatieovereenkomst met daarin afspraken over verkoop grond gemeente.
Zuidelijke Stadsrandzone 21732	Ontwikkelingsvisie vastgesteld. Ontwikkeling door OML. Na concreet plan voor deze grond, passend binnen visie, afspraak over verkoop grond conform uitgangspunten gesloten exploitatieovereenkomst.
Voormalige Sportvelden Maastrichterweg 21725	Planologisch kader vastgesteld. Indien concreet plan zich aandient, afspraken maken over verkoop grond op basis van taxatie.

Voor deze gronden geldt een overgangsregeling. Op grond daarvan zijn deze gronden zonder afwaardering onder de materiële vast activa geplaatst tegen de boekwaarde per 1 januari 2016. Deze overgangsregeling heeft een looptijd van 4 jaar. Uiterlijk 31 december 2019 moet een toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de dan geldende bestemming.
Deze toets zal plaatsvinden uiterlijk bij het opstellen van de begroting voor 2019. Voor zover op basis van deze toets dan aan de orde, zullen gelijktijdig voorstellen worden gedaan voor een eventuele afwaardering van deze gronden.

In het bijlagenboek (bijlage 5 Begroting grondexploitatie 2017) is een overzicht per project opgenomen. Dat overzicht geeft per project inzicht in de boekwaarde versus de marktwaarde.

De marktwaarde op grond van de huidige bestemmingen is opgenomen in onderstaande tabel en is gebaseerd op een waardering uit 2015 door een externe deskundige:

(bedragen x € 1.000,-)

Gronden zonder concreet project:	Boekwaarde 01/01/2016	Marktwaarde
Totaal:	€ 4.346	€ 3.528

Financiële risico's

Risico's

Binnen de hiervoor genoemde gemeentelijke grondexploitatie, exploitatieovereenkomsten en gronden zijn de risico's beperkt, omdat in de meeste gevallen het project door en voor rekening en risico van marktpartijen wordt gerealiseerd. In enkele gevallen moet de gemeente een boekwaarde goedmaken uit de verkoop van gemeentegrond. Daarbij loopt de gemeente bij de volgende projecten een risico, afhankelijk van de huidige marktomstandigheden:

- Sportvelden Maastrichterweg:
  Op 27 juni 2013 heeft de gemeenteraad een kader vastgesteld voor de toekomstige invulling van deze locatie.
  De gronden zijn in het kader van de nieuwe regelgeving per 1 januari 2016 tegen de boekwaarde op de balans geplaatst onder de materiële activa onder de rubriek gronden en terreinen.
  Voor deze gronden geldt een overgangsregeling. Op grond daarvan worden de plannen binnen die categorie zonder afwaardering omgezet tegen de boekwaarde per 1 januari 2016. Deze overgangsregeling heeft een looptijd van 4 jaar. Uiterlijk 31 december 2019 moet een toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de dan geldende bestemming.
- Tegelarijeveld Oost:
  Met de ontwikkelaar is een realiseringsovereenkomst gesloten, waarin opgenomen de verkoop van de gemeentegronden binnen dit gebied. Deze levering zal gefaseerd plaatsvinden. Zolang de ontwikkelaar de afspraken uit deze overeenkomst blijft nakomen, loopt de gemeente geen risico.
  Een risico ontstaat pas op het moment dat (delen van) het project geen doorgang zullen vinden. Indien dit aan de orde zou komen, zal een afwaardering naar de op dat moment geldende bestemming noodzakelijk zijn.
  De gronden binnen dit project zijn in het kader van de nieuwe regelgeving per 1 januari 2016 tegen de boekwaarde op de balans geplaatst onder de vlottende activa in de rubriek voorraden, gereed product.

Weerstandsvermogen

Om onvoorziene tegenvallers (zoals onvoorziene vertragingen, hogere kostenstijgingen dan voorzien, achterblijvende exploitatiebijdragen en grondverkopen) te kunnen opvangen is een weerstandvermogen met een bepaalde omvang nodig. Dit is in feite een claim op de Algemene Reserve voor de opvang van financiële tegenvallers binnen de grondexploitaties.

De risico's binnen de projecten worden vooral bepaald door de mate waarin wel of geen bindende afspraken met marktpartijen zijn gemaakt over de verkoop van gronden en de nakoming daarvan.
De hoogte van het weerstandsvermogen voor de risico's binnen de gemeentelijke grondexploitaties en exploitatieovereenkomsten, dat onderdeel uitmaakt van de Algemene Reserve, is bij de vaststelling van de Nota Grondbeleid Gemeente Roermond 2016 vastgesteld op een bedrag van € 4.250.000,-.

Conform deze nota blijft deze buffer in stand, waarbij aanpassing pas aan de orde is op het moment dat het risicoprofiel van de projecten wijzigt, bijvoorbeeld door verkoop van gronden of het niet doorgaan van projecten.

Beheersing risico's

Conform de Nota Grondbeleid Gemeente Roermond 2016 voert de gemeente over het algemeen een faciliterend grondbeleid. Dit betekent, dat de realisering van projecten wordt overgelaten aan marktpartijen, die derhalve ook de financiële risico's dragen. Gevolg hiervan is ook dat de gemeente relatief weinig eigen grondposities heeft.

In realiseringsovereenkomsten met marktpartijen worden zekerheidsstellingen opgenomen in de vorm van een bankgarantie, concerngarantie of een depot. Deze garanties zijn met name bedoeld voor het geval de ontwikkelende partij de verplichtingen tot aanleg en herinrichting van de openbare ruimte niet meer kan nakomen.

Daarnaast heeft de gemeente conform de Nota Grondbeleid een aantal beheersmaatregelen genomen, die zijn bedoeld om een juist inzicht te krijgen in de voortgang van de grondexploitaties en de exploitatieovereenkomsten. Daardoor kunnen eventuele risico's tijdig worden gesignaleerd, waardoor het mogelijk is maatregelen te nemen om deze te beheersen.

Bijdragen Bovenwijkse Voorzieningen

Op 15 december 2011 is de Nota Bovenwijkse Voorzieningen vastgesteld. Conform deze nota worden de ontvangen bijdragen voor bovenwijkse voorzieningen gestort in de Algemene Reserve. In deze nota zijn de projecten N280 West en Reconstructie Singelring aangeduid als te realiseren bovenwijkse voorzieningen.
In de bij deze nota behorende tabel 2 is een overzicht opgenomen van de kostenverdeling van de hiervoor genoemde bovenwijkse voorzieningen tussen enerzijds de nieuwe projecten en anderzijds de bestaande bebouwing. Jaarlijks zal in het kader van de begrotingsbehandeling een herijking van dit schema plaatsvinden. Dit aangepaste schema is opgenomen als onderdeel van bijlage 5 Begroting grondexploitatie 2017.

Paragraaf 8. Demografische ontwikkeling en werkgelegenheid

Algemeen

De gemeente Roermond heeft de afgelopen jaren een strategie gevolgd van groei. De demografische ontwikkelingen zijn daar mede door beïnvloed. Uit de laatste bevolkingsprognose 2015 (Etil) komt een verdere groei van het aantal inwoners naar voren tot 2037. De inspanningen zijn gericht op vergroting van de aantrekkelijkheid van Roermond en daarmee op een toename van het aantal inwoners. Rekening moet worden gehouden met een demografische verschuiving van de Roermondse bevolking.

Ondersteund door het Rijk heeft Midden-Limburg in het kader van de aanwijzing van Midden-Limburg als anticipeerregio het Eindrapport Transitieatlas opgesteld. Dit rapport zal worden betrokken bij de op te stellen omgevingsvisie/ruimtelijke structuurvisie.

Wonen

In 2015 heeft Etil de huishoudenprognose geactualiseerd. Op basis hiervan wordt verwacht dat in Roermond tot 2041 een groei van het aantal huishoudens zal plaatsvinden. De toename van het aantal huishoudens bepaalt de benodigde groei van de woningvoorraad. In de vastgestelde regionale Structuurvisie wonen, zorg en woonomgeving zijn in 2014 afspraken gemaakt over de wijze waarop de hoeveelheid woningbouwplannen wordt afgestemd op de groei van het aantal huishoudens. In 2016 is besloten de voorraad aan woningbouwplannen op dynamiek te analyseren en termijnen te stellen aan plannen. Dit met het oog op beheersing van de voorraad woningbouwplannen. Dit met het doel de voorraad aan woningbouwplannen eind 2017 in overstemming te laten zijn met de afspraken uit de Structuurvisie wonen, zorg en woonomgeving.

Werkgelegenheid

Het vertrouwen in de economie groeit, zowel bij bedrijven als bij consumenten. Deze groei zien we steeds meer terug in een aantrekkende arbeidsmarkt. Groei in sectoren zoals zakelijke dienstverlening, horeca en ICT. Maar ook in de industrie en de zorg zien we de werkgelegenheid weer aantrekken.

De prognose voor de detailhandel is onzekerder dan gewoonlijk. Een aantrekkende economie stimuleert normaliter de koopkracht en daarmee het aantal banen in deze sector. Een gedeelte van de werkgelegenheid verschuift echter naar webwinkels en de situatie betreffende een aantal grote winkelketens maakt een prognose onzeker.

Uitzendbureaus profiteren vooralsnog het meest van de banengroei in een nog steeds verder toenemende flexibilisering op de arbeidsmarkt. In sommige beroepsgroepen neemt echter de krapte al weer toe(o.a. ICT, techniek, zorg). Of deze toenemende krapte een rem zal zetten op de toenemende flexibilisering is onzeker.

Jongeren profiteren het eerst van een aantrekkende arbeidsmarkt.

Het aantal WW uitkeringen zal dalen. Eerst daarna zal er een daling plaatsvinden van doelgroepen met een slechtere arbeidsmarktpositie (ouderen en Participatiewet-gerechtigden).

Voorzieningen

Het Eindrapport Transitieatlas laat in de gebruikte scenario's zien dat de gemeente Roermond er relatief gunstig uitspringt ten opzichte van de regio. De concentratie van voorzieningen en bevolking binnen de gemeente speelt daarbij een belangrijke rol. De bevolkings- en huishoudenprognoses van Etil uit 2015 laten een verdere concentratie zien naar de steden in Midden-Limburg. Roermond kan daarmee mogelijk gevolgen van de demografische ontwikkelingen voor de regio opvangen. Toch zullen de demografische ontwikkelingen ook voor Roermond gevolgen hebben. Op de verschillende beleidsterreinen zullen de gevolgen van demografische ontwikkelingen voor het voorzieningsniveau gevolgd moeiten worden. Zo nodig zal actie ondernomen moeten worden.

Financiële begroting

Algemene doelstelling

Om onze ambities en plannen, ook op langere termijn waar te kunnen maken, dient de gemeente een gezonde financiële positie te hebben. Tegelijkertijd streven wij er naar om de lokale lastendruk voor burgers en bedrijfsleven op een acceptabel niveau te houden.

Beleidskaders

Financiële verordening gemeente Roermond 2014 (2013)
Nota vaste activabeleid gemeente Roermond 2014
Nota reserves en voorzieningen Roermond 2014
Nota rentebeleid 2014 (2013)
Treasurystatuut 2015 (2014)

Coalitieakkoord 2014-2018 'Mensen maken onze stad'

In het coalitieakkoord wordt een gedegen en evenwichtig financieel beleid als een van de verbindende schakels in de koers naar economisch stimulerend en sociaal verbindend beschouwd. De coalitie ziet het als een opgave om met minder middelen meer te realiseren.

In bijlage 1 van het coalitieakkoord is het financieel kader geschetst. In het coalitieakkoord worden de volgende algemene uitgangspunten gehanteerd:

- *De meerjarenbegroting moet sluitend zijn;*
- *De gemeente moet voldoende weerstandscapaciteit hebben om risico's op te vangen;*
- *Verhoging van de lokale lastendruk is pas aan de orde als er geen adequate alternatieven voorhanden zijn;*
- *Beleidsvoornemens die structureel geld kosten, kunnen alleen geëffectueerd worden wanneer daar een bezuiniging op bestaande budgetten tegenover staat;*
- *Er worden incidentele middelen ingezet om de niet structurele maatregelen uit het coalitieakkoord te bekostigen. Activiteiten, die samenvallen met de doelstellingen zoals die in het programma Economisch Stimulerend en Sociaal Verbindend (ESSV) zijn opgenomen, kunnen (mede) vanuit de al beschikbare ESSV-middelen worden gedekt.*

De voorliggende begroting 2017 voldoet aan bovengenoemde algemene uitgangspunten uit het coalitieakkoord.

De financiële positie

Voor het financieel meerjarenperspectief wordt verwezen naar pagina 11 'Beleidsbegroting

In de nu volgende overzichten wordt dieper ingegaan op de financiële positie van de Gemeente Roermond middels een 5-tal overzichten te weten:

1. Overzicht geraamde baten en lasten per programma;
2. Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld;
3. Houdbare overheidsfinanciën;
4. Geprognotiseerde begin- eindbalans van het begrotingsjaar;
5. EMU-saldo.

1. Overzicht geraamde baten en lasten per programma

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020		
Programma:	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
E-01 Economie	1.294	3.054	-1.760	1.294	2.483	-1.189	1.294	2.345	-1.051	1.329	2.270	-941
E-02 Ruimte	11.502	13.806	-2.304	10.782	13.401	-2.619	10.840	12.696	-1.856	10.849	12.655	-1.806
E-03 Fysieke leefomgeving	5.767	14.422	-8.655	5.812	14.657	-8.845	5.825	14.751	-8.926	5.875	14.800	-8.925
E-04 Zorg en jeugd	1.596	41.521	-39.925	1.596	39.340	-37.744	1.596	39.216	-37.620	1.596	39.144	-37.548
E-05 Arbeidsmarkt en onderwijs	27.222	54.852	-27.630	27.222	52.947	-25.725	26.882	50.836	-23.954	26.882	50.745	-23.863
E-06 Sport en cultuur	1.563	10.069	-8.506	1.563	9.824	-8.261	1.563	9.767	-8.204	1.563	9.645	-8.082
E-07 Veiligheid	394	7.088	-6.694	394	6.843	-6.449	394	6.840	-6.446	394	6.861	-6.467
E-08 Burgers en bestuur	3.737	8.271	-4.534	3.684	7.821	-4.137	3.254	7.121	-3.867	3.089	6.759	-3.670
E-09 Financiën												
E-10 Paragaaf Bedrijfsvoering												
Totaal programma's	**53.075**	**153.083**	**-100.008**	**52.347**	**147.316**	**-94.969**	**51.648**	**143.572**	**-91.924**	**51.577**	**142.880**	**-91.303**
Overzichten:												
algemene dekkingsmiddelen	112.062	486	111.576	111.217	**1.399**	**109.818**	**111.526**	**2.201**	**109.325**	**112.295**	**3.085**	**109.210**
Overhead	**242**	**20.031**	**-19.789**	**242**	**19.499**	**-19.257**	**242**	**19.077**	**-18.835**	**242**	**19.128**	**-18.886**
Heffing VPB		**100**	**-100**		**100**	**-100**		**100**	**-100**		**100**	**-100**
Onvoorzien		**1**	**-1**		**1**	**-1**		**1**	**-1**		**1**	**-1**
Totaal overzichten	**112.304**	**20.618**	**91.685**	**111.459**	**20.999**	**90.460**	**111.768**	**21.379**	**90.388**	**112.537**	**22.314**	**90.223**
Totaal saldo van baten en lasten	**165.379**	**173.701**	**-8.322**	**163.806**	**168.315**	**-4.509**	**163.416**	**164.951**	**-1.536**	**164.114**	**165.194**	**-1.080**
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	**8.427**	**662**	**7.765**	**5.698**	**500**	**5.198**	**2.493**	**503**	**1.990**	**1.758**	**503**	**1.255**
Begrotingssaldo		**-557**	**-557**		**689**	**689**		**454**	**454**		**176**	**176**
Het geraamde resultaat	**173.806**	**173.806**	**0**	**169.504**	**169.504**	**0**	**165.909**	**165.909**	**0**	**165.872**	**165.872**	**0**

2. Overzicht geraamde baten en lasten per taakveld

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020		
Programma:	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
0.0 - Bestuur en ondersteuning												
0.1 BESTUUR	-126	2.767	2.641	-126	2.718	2.592	-126	2.463	2.337	-127	2.454	2.327
0.2 BURGERZAKEN	-1.208	1.599	391	-1.155	1.409	254	-725	1.176	451	-558	1.099	541
0.3 BEHEER OVERIGE GEBOUWEN EN GRONDEN	-2.173	1.962	-211	-2.173	1.990	-183	-2.173	2.009	-164	-2.175	2.027	-148
0.4 OVERHEAD	-242	20.031	19.789	-242	19.499	19.257	-242	19.078	18.836	-242	19.128	18.886
0.5 TREASURY	-606	-129	-735	-596	-200	-796	-575	-268	-843	-504	-276	-780
0.61 OZB WONINGEN	-6.902	378	-6.524	-6.933	334	-6.599	-6.963	275	-6.688	-6.964	267	-6.727
0.62 OZB NIET-WONINGEN	-6.336	138	-6.198	-6.363	119	-6.244	-6.393	102	-6.291	-6.421	102	-6.319
0.63 PARKEERBELASTING	-2.002	75	-1.927	-2.002	75	-1.927	-2.002	54	-1.948	-2.002	54	-1.948
0.64 BELASTINGEN OVERIG	-640	43	-597	-640	38	-602	-640	34	-606	-640	34	-606
0.7 ALGEM-OVERIG UITKERING GEMEENTEFONDS	-97.578	-	-97.578	-96.437	-	-96.437	-96.453	-	-96.453	-96.979	-	-96.979
0.8 OVERIGE BATEN EN LASTEN	-	55	55	-248	1.107	859	-502	2.060	1.558	-757	2.960	2.203
0.9 VENNOOTSCHAPSBELASTING (VPB)	-	100	100	-	100	100	-	100	100	-	100	100
0.10 MUTATIES RESERVES	-8.427	666	-7.761	-5.698	503	-5.195	-2.493	502	-1.991	-1.758	502	-1.256
0.11 RESULTAAT REKENING BATEN EN LASTEN	0	-557	-557	0	689	689	0	453	453	0	176	176
Totaal 0.0 - Bestuur en ondersteuning	**-126.240**	**27.128**	**-99.112**	**-122.613**	**28.381**	**-94.232**	**-119.287**	**28.038**	**-91.249**	**-119.157**	**28.627**	**-90.530**

Omschrijving	Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020		
Programma:	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
1.0 - Veiligheid												
1.1 CRISISBEHEERSING EN BRANDWEER	-	3.684	3.684	-	3.557	3.557	-	3.424	3.424	-	3.516	3.516
1.2 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	-544	3.450	2.906	-545	3.312	2.767	-545	3.442	2.897	-545	3.371	2.826
Totaal 1.0 – Veiligheid	**-544**	**7.134**	**6.590**	**-545**	**6.869**	**6.324**	**-545**	**6.866**	**6.321**	**-545**	**6.887**	**6.342**
2.0 - Verkeer, vervoer en waterstaat												
2.1 VERKEER EN VERVOER	-268	7.935	7.667	-268	8.224	7.956	-268	8.216	7.948	-268	8.264	7.996
2.2 PARKEREN	-779	1.738	959	-789	1.644	855	-799	1.659	860	-810	1.669	859
2.3 RECREATIEVE HAVENS	-5	42	37	-5	42	37	-5	41	36	-5	41	36
2.4 ECONOMISCHE HAVENS EN WATERWEGEN	-405	120	-285	-405	120	-285	-405	120	-285	-405	120	-285
2.5 OPENBAAR VERVOER	-	35	35	-	35	35	-	35	35	-	35	35
Totaal 2.0 - Verkeer, vervoer en waterstaat	**-1.457**	**9.870**	**8.413**	**-1.467**	**10.065**	**8.598**	**-1.477**	**10.071**	**8.594**	**-1.488**	**10.129**	**8.641**
3.0 - Economie												
3.1 ECONOMISCHE ONTWIKKELING	-1	925	924	-1	465	464	-1	425	424	-1	425	424
3.2 FYSIEKE BEDRIJFSINFRASTRUCTUUR	-5	127	122	-	152	152	-	51	51	-	51	51
3.3 BEDRIJVENLOKET EN BEDRIJFSREGELINGEN	-719	1.121	402	-719	986	267	-719	986	267	-719	986	267
3.4 ECONOMISCHE PROMOTIE	-574	867	293	-574	867	293	-574	870	296	-609	794	185
Totaal 3.0 - Economie	**-1.299**	**3.040**	**1.741**	**-1.294**	**2.470**	**1.176**	**-1.294**	**2.332**	**1.038**	**-1.329**	**2.256**	**927**
4.0 - Onderwijs												
4.1 OPENBAAR BASISONDERWIJS	-	83	83	-	83	83	-	83	83	-	83	83
4.2 ONDERWIJSHUISVESTING	-176	2.480	2.304	-176	2.489	2.313	-176	2.465	2.289	-176	2.415	2.239
4.3 ONDERWIJSBELEID EN LEERLINGZAKEN	-630	2.308	1.678	-630	2.142	1.512	-290	1.835	1.545	-290	1.848	1.558
Totaal 4.0 - Onderwijs	**-806**	**4.871**	**4.065**	**-806**	**4.714**	**3.908**	**-466**	**4.383**	**3.917**	**-466**	**4.346**	**3.880**

Omschrijving	Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020		
Programma:	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
5.0 - Sport, cultuur en recreatie												
5.1 SPORTBELEID EN ACTIVERING	-218	1.750	1.532	-218	1.646	1.428	-218	1.646	1.428	-218	1.646	1.428
5.2 SPORTACCOMMODATIES	-938	2.375	1.437	-938	2.377	1.439	-938	2.371	1.433	-938	2.287	1.349
5.3 CULTUURPRESENT. -PROD. -PARTICIPATIE	-	3.209	3.209	-	2.981	2.981	-	2.979	2.979	-	2.944	2.944
5.4 MUSEA	-137	995	858	-137	968	831	-137	980	843	-137	967	830
5.5 CULTUREEL ERFGOED	-3	395	392	-3	290	287	-3	290	287	-3	290	287
5.6 MEDIA	-271	1.727	1.456	-271	1.722	1.451	-271	1.722	1.451	-271	1.722	1.451
5.7 OPENBAAR GROEN (OPENLUCHT) RECREATIE	-21	3.324	3.303	-21	3.296	3.275	-21	3.305	3.284	-21	3.308	3.287
Totaal 5.0 - Sport, cultuur en recreatie	**-1.588**	**13.775**	**12.187**	**-1.588**	**13.280**	**11.692**	**-1.588**	**13.293**	**11.705**	**-1.588**	**13.164**	**11.576**
6.0 - Sociaal Domein												
6.1 SAMENKRACHT EN BURGERPARTICIPATIE	-225	7.441	7.216	-225	4.455	4.230	-225	6.530	6.305	-225	8.395	8.170
6.2 WIJKTEAMS	-	4.260	4.260	-	3.960	3.960	-	3.935	3.935	-	3.935	3.935
6.3 INKOMENSREGELINGEN	-26.408	32.140	5.732	-26.408	31.450	5.042	-26.408	31.390	4.982	-26.408	31.400	4.992
6.4 BEGELEIDE PARTICIPATIE	-	22.855	22.855	-	21.975	21.975	-	20.245	20.245	-	20.192	20.192
6.5 ARBEIDSPARTICIPATIE	-	1.946	1.946	-	1.216	1.216	-	1.166	1.166	-	1.166	1.166
6.6 MAATWERKVOORZIENINGEN (WMO)	-115	2.261	2.146	-115	135	20	-115	1.616	1.501	-115	3.261	3.146
6.71 MAATWERKDIENSTVERLENING 18+	-1.050	8.757	7.707	-1.050	10.334	9.284	-1.050	8.757	7.707	-1.050	7.098	6.048
6.72 MAATWERKDIENSTVERLENING 18-	-253	8.586	8.333	-253	10.757	10.504	-252	8.586	8.334	-252	6.433	6.181
6.81 GEËSCALEERDE ZORG 18+	-	549	549	-	549	549	-	549	549	-	459	459
6.82 GEËSCALEERDE ZORG 18-	-	2.217	2.217	-	2.217	2.217	-	2.217	2.217	-	2.217	2.217
6.0 - Sociaal Domein	**-28.051**	**91.012**	**62.961**	**-28.051**	**87.048**	**58.997**	**-28.050**	**84.991**	**56.941**	**-28.050**	**84.556**	**56.506**

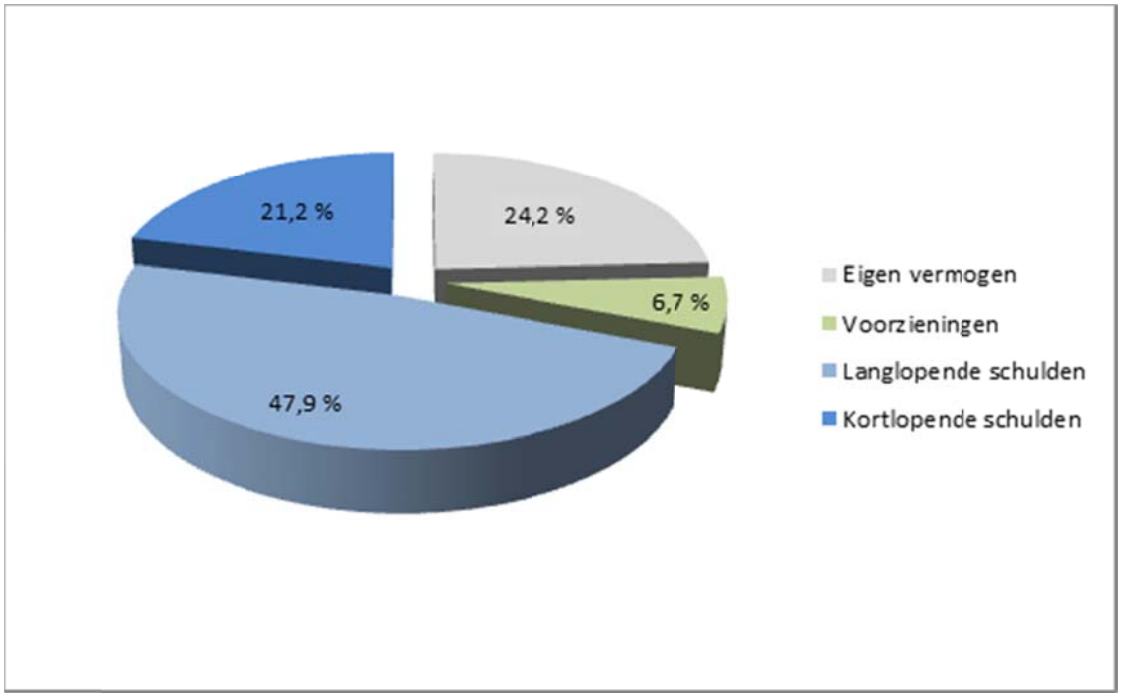
Omschrijving	Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			Begroting 2020		
Programma:	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**	**Baten**	**Lasten**	**Saldo**
7.0 - Volksgezondheid en milieu												
7.1 VOLKSGEZONDHEID	-	2.532	2.532	-	2.529	2.529	-	2.590	2.590	-	2.621	2.621
7.2 RIOLERING	-5.029	3.854	-1.175	-5.073	3.896	-1.177	-5.087	3.921	-1.166	-5.137	3.953	-1.184
7.3 AFVAL	-6.515	4.680	-1.835	-6.586	4.737	-1.849	-6.634	4.774	-1.860	-6.632	4.772	-1.860
7.4 MILIEUBEHEER	-47	987	940	-48	1.017	969	-48	947	899	-48	917	869
7.5 BEGRAAFPLAATSEN EN CREMATORIA	-246	404	158	-246	404	158	-246	404	158	-246	404	158
7.0 - Volksgezondheid en milieu	**-11.837**	**12.457**	**620**	**-11.953**	**12.583**	**630**	**-12.015**	**12.636**	**621**	**-12.063**	**12.667**	**604**
8.0 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing												
8.1 RUIMTELIJKE ORDENING	-138	1.733	1.595	-50	1.235	1.185	-50	965	915	-50	951	901
8.2 GRONDEXPL. (NIET-BEDRIJVENTERREINEN)	-709	665	-44	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.3 WONEN EN BOUWEN	-1.138	2.122	984	-1.138	2.860	1.722	-1.138	2.335	1.197	-1.138	2.291	1.153
8.0 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**-1.985**	**4.520**	**2.535**	**-1.188**	**4.095**	**2.907**	**-1.188**	**3.300**	**2.112**	**-1.188**	**3.242**	**2.054**
Totaal taakvelden	**-173.807**	**173.807**	**-**	**-169.505**	**169.505**	**-**	**-165.910**	**165.910**	**-**	**-165.874**	**165.874**	**-**

3. Houdbare overheidsfinanciën

Mede als gevolg van de economische crisis in de afgelopen jaren en de risico's die voortvloeien uit bovengenoemde decentralisaties is ook de aandacht voor de robuustheid van de financiële positie van overheden toegenomen. Voor gemeenten betekent dit dat er niet alleen maar gekeken wordt naar een (meerjarig) sluitende begroting, maar ook naar voldoende weerstandsvermogen in relatie tot de risico's die worden onderkend en de ontwikkeling van de (netto) schuldpositie.

De geraamde stand van de reserves per 1 januari 2017 bedraagt € 51,5 miljoen. Hiervan is een bedrag van € 13,2 miljoen algemene reserve, de overige € 38,3 miljoen zijn bestemmingsreserves.

Per 1 januari 2017 bedraagt de begrote verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen 24%. Van het totale vermogen is 47% gefinancierd met langlopende schuld, 6,7% betreft voorzieningen en 21% is gefinancierd met kortlopende middelen. Een en ander is hieronder grafisch weergegeven.

De aanwezige reserves maken deel uit van de weerstandscapaciteit van de gemeente; het vermogen van de gemeente om op korte termijn tegenvallers te kunnen opvangen. Deze weerstandscapaciteit moet in relatie worden gebracht met de risico's, waarmee de gemeente bij de uitoefening van haar taken rekening dient te houden. Deze relatie is beschreven in paragraaf 2 Weerstandsvermogen. Daaruit blijkt dat de aanwezige weerstandscapaciteit ruim voldoende is om de risico's af te dekken.

4. Geprognotiseerde begin- en eindbalans van het begrotingsjaar

Omschrijving	Realisatie	Begroting 31-12				
(bedragen x € 1.000)	31-12-2015	2016	2017	2018	2019	2020
Activa						
Vaste activa:						
Materiele vaste activa	164.235	172.575	171.603	167.402	160.517	154.770
Financiële vaste activa	6.773	6.739	6.705	6.681	6.657	6.636
Totaal vaste activa:	**171.008**	**179.314**	**178.308**	**174.083**	**167.174**	**161.406**
Vlottende activa:						
Voorraden	11.234	7.355	6.188	6.014	4.363	4.363
Uiteenzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	23.786	23.786	23.786	23.786	23.786	23.786
Liquide middelen	1.641	1.641	1.641	1.641	1.641	1.641
Overlopende activa	826	826	826	826	826	826
Totaal vlottende activa:	**37.487**	**33.608**	**32.441**	**32.267**	**30.616**	**30.616**
Totaal activa	208.495	212.922	210.749	206.350	197.790	192.022
Passiva						
Vaste passiva:						
Eigen vermogen:	62.801	51.533	43.801	38.636	36.676	35.451
Voorzieningen	20.015	14.206	14.451	14.850	14.582	14.426
Langlopende leningen (bestaande portefeuille)	87.726	82.743	77.812	72.872	67.985	63.215
Nog aan te trekken langlopende leningen		19.347	26.559	32.567	31.402	31.785
Totaal vaste passiva:	**170.542**	**167.829**	**162.623**	**158.925**	**150.645**	**144.877**
Vlottende passiva:						
Kasgeldleningen en banksaldi	4.952	12.092	15.125	14.424	14.144	14.144
Overige schulden	9.915	9.915	9.915	9.915	9.915	9.915
Overige vlottende passiva	23.086	23.086	23.086	23.086	23.086	23.086
Totaal vlottende passiva:	**37.953**	**45.093**	**48.126**	**47.425**	**47.145**	**47.145**
Totaal passiva	208.495	212.922	210.749	206.350	197.790	192.022

5. EMU-saldo

Bedragen x € 1.000,-		2016	2017	2018	2019	2020
		Vlgs primaire begroting	*volgens meerjaren-raming*	*volgens meerjaren-raming*	*volgens meerjaren-raming*	*volgens meerjaren-raming*
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	18.556	6.745	4.392	2.455	1.766
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie.	6.460	7.185	7.350	7.641	7.701
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie.	1.089	1.031	1.064	1.177	1.129
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd.	29.290	11.730	8.589	4.673	6.756
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4.	12.884	659	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord.	0	0	0	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan).	412	211	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord.	0	709	0	0	0
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen.	8.144	438	1.065	1.065	1.065
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten.					
11	Verkoop van effecten:					
11a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee).	Nee	Ja	Nee	Nee	Nee
11b	Zo ja wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst op de exploitatie?		1.213			
Berekend EMU-saldo		**1.143**	**2.737**	**3.152**	**5.535**	**2.775**

Colofon

De begroting 2017 is een uitgave van de gemeente Roermond.
Telefoon: 14 0475
E-mail: mail@roermond.nl
Internet: www.roermond.nl

Fotografie:

Gemeente Roermond met uitzondering van foto thema Ruimte: Petra Lenssen

Drukwerk:

Gemeente Roermond